

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τριμηνιαία Έκθεση

01/23

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Οι Συγγραφείς

Η ανάλυση της πορείας της Ελληνικής Οικονομίας αποτελεί προϊόν συλλογικής εργασίας των ερευνητών του IOBE. Οι απόψεις που εκφράζονται εδώ δεν ανταποκρίνονται κατ' ανάγκη προς αυτές των οργανισμών που υποστηρίζουν, χρηματοδοτούν ή συνεργάζονται με το Ίδρυμα.

Το IOBE

Το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωνικής ερευνητικός οργανισμός. Ιδρύθηκε με σκοπό να προωθεί την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και να παρέχει αντικειμενική πληροφόρηση και να διατυπώνει προτάσεις οι οποίες είναι χρήσιμες στη διαμόρφωση πολιτικής.

Copyright © 2023 Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

ISSN 1106 – 4315

Χορηγός τεύχους

Απαγορεύεται η με οιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση οποιουδήποτε μέρους της μελέτης, χωρίς την άδεια του εκδότη.

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE)
 Τσάμη Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα, Τηλ. (+30210 9211200-10), Fax:(+30210 9233977)
 Email: info@iobe.gr, <http://www.iobe.gr>,

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
1 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	13
2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	19
2.1 Τάσεις και προοπτικές της διεθνούς οικονομίας.....	19
Α. Το παγκόσμιο περιβάλλον	19
Β. Οικονομίες της ΕΕ και της Ευρωζώνης.....	23
2.2 Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα	31
Α. Οικονομικό κλίμα	31
Β. Δημοσιονομικές εξελίξεις.....	38
Γ. Χρηματοπιστωτικό σύστημα.....	47
3 ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	57
3.1 Συνιστώσες του ΑΕΠ.....	57
Α. Πρόσφατες εξελίξεις.....	57
Β. Παραδοχές και προβλέψεις.....	67
3.2 Τάσεις σε βασικούς τομείς.....	81
3.3 Εξωτερικό ισοζύγιο.....	89
Α. Ανάλυση εξαγωγών και εισαγωγών από εθνικούς λογαριασμούς.....	89
Β. Ισοζύγιο πληρωμών.....	94
3.4 Αγορά εργασίας	103
3.5 Τιμές καταναλωτή και παραγωγού	115
4 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ.....	125
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	135

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το IOBE εκδίδει την έκθεσή του για το πρώτο τρίμηνο του 2023, στο πλαίσιο των περιοδικών επισκοπήσεων της ελληνικής οικονομίας. Η έκθεση αναπτύσσεται σε τέσσερις ενότητες, ενώ συνοδεύεται από ένα παράρτημα μακροοικονομικών δεικτών, συγκρίνοντας την επίδοση της Ελλάδας με τις υπόλοιπες χώρες στην Ευρωζώνη. Προηγείται εισαγωγικό κείμενο στο οποίο επισημαίνονται η θετική δυναμική της οικονομίας, οι εγγενείς προκλήσεις και οι πιέσεις από το διεθνές περιβάλλον. Οι υπόλοιπες ενότητες περιλαμβάνουν τα εξής.

Η πρώτη ενότητα αποτελεί τη συνοπτική επισκόπηση της έκθεσης, στην οποία παρουσιάζονται τα βασικά σημεία της, που αναλύονται λεπτομερώς στις επόμενες ενότητες. Η δεύτερη ενότητα εστιάζει στο γενικότερο οικονομικό περιβάλλον και περιλαμβάνει: α) την ανάλυση του διεθνούς περιβάλλοντος στο τέταρτο τρίμηνο του 2022, καθώς και τις εξελίξεις και προοπτικές για το 2023, β) την αποτύπωση του οικονομικού κλίματος στην Ελλάδα στο πρώτο τρίμηνο του 2023, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ερευνών οικονομικής συγκυρίας του IOBE, γ) την εξέλιξη του ισοζυγίου του Κρατικού Προϋπολογισμού στην περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου και δ) τις τάσεις στο εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα έως και τον Φεβρουάριο του 2023.

Η τρίτη ενότητα εστιάζει στις μακροοικονομικές επιδόσεις και προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Καταγράφονται οι πρόσφατες μακροοικονομικές εξελίξεις με έμφαση στο τέταρτο τρίμηνο του 2022 και παρουσιάζεται απολογισμός για το σύνολο του 2022 και προβλέψεις για το 2023, στη βάση παραδοχών και λαμβάνοντας υπόψη τα πλέον πρόσφατα στοιχεία. Καταγράφονται οι εξελίξεις σε βασικούς παραγωγικούς τομείς στο τέταρτο τρίμηνο πέρυσι, ενώ παρουσιάζονται οι εξαγωγικές επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας την ίδια περίοδο, μέσα από στοιχεία τόσο εθνικών λογαριασμών όσο και ισοζυγίου πληρωμών. Κατόπιν, αναδεικνύονται οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας κατά το τέταρτο τρίμηνο πέρυσι. Εν συνεχεία, αναλύεται η τάση του πληθωρισμού στο πρώτο δίμηνο του 2023.

Η τέταρτη ενότητα περιλαμβάνει την παρουσίαση των βασικών ευρημάτων από πρόσφατη μελέτη του IOBE, σχετικά με τις μεσοπρόθεσμες προοπτικές ανάπτυξης και ανάγκες χρηματοδότησης του κλάδου των Κατασκευών. Η τρέχουσα έκθεση περιλαμβάνει τέσσερα ειδικά πλαίσια. Το πρώτο παρουσιάζει την εξέλιξη της πιστοληπτικής αξιολόγησης του ελληνικού δημοσίου σε σύγκριση με άλλες χώρες που ολοκλήρωσαν προγράμματα προσαρμογής (ενότητα 2.2.Γ). Το δεύτερο περιγράφει την εξέλιξη του δείκτη ανοικτής οικονομίας της Ελλάδας σε σχέση με την Ευρωπαϊκή τάση (ενότητα 3.1.Α). Το τρίτο αναδεικνύει ποιοτικά στοιχεία του εμπορικού ελλείμματος του 2022 μέσα από το μείγμα των εισαγωγών και εξαγωγών (ενότητα 3.3.Β). Στο τέταρτο παρουσιάζονται πρόσφατες διαχρονικές τάσεις στους αμειβόμενους με τον κατώτατο μισθό στην Ελλάδα (ενότητα 3.4).

Σε μεθοδολογικό επίπεδο, η έκθεση αναφέρεται και στηρίζεται σε στοιχεία που ήταν διαθέσιμα μέχρι και τις 4/4/2023.

Η επόμενη τριμηνιαία έκθεση του IOBE για την ελληνική οικονομία θα εκδοθεί τον Ιούλιο του 2023.

ΘΕΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΕΓΓΕΝΕΙΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΙΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η ελληνική οικονομία, κατέγραψε πέρυσι πολύ υψηλή δυναμική μεγέθυνσης, για δεύτερη συνεχή χρονιά, που έσβησε τη μεγάλη ύφεση που είχε προηγηθεί λόγω της πανδημίας. Για το τρέχον έτος, αναμένεται σημαντική επιβράδυνση του ρυθμού μεγέθυνσης της οικονομίας, όπως και της υπόλοιπης ευρωπαϊκής. Υπάρχουν επίσης διακριτοί κίνδυνοι. Στο διεθνές περιβάλλον, πέρα από την επιβράδυνση, ο πληθωρισμός προκαλεί περαιτέρω απότομη αύξηση των επιτοκίων. Στην εγχώρια οικονομία, ορισμένοι από τους παράγοντες που στήριξαν τη μεγέθυνσή της εξαντλούνται ή αντιστρέφονται, όπως η επεκτατική δημοσιονομική πολιτική και η έντονη ανάκαμψη της κατανάλωσης μετά τους περιορισμούς της πανδημίας. Συνεπώς, για να υπάρξει συνεχιζόμενη δυναμική ισχυρής μεγέθυνσης, είναι αναγκαίο να ενισχυθούν οι επενδύσεις όπως και μεταρρυθμιστικές παρεμβάσεις που κυρίως θα ενισχύουν την πλευρά της προσφοράς στην οικονομία.

Υπάρχει μια σειρά παραγόντων που στηρίζουν την τρέχουσα μεγέθυνση της ελληνικής οικονομίας. Ορισμένοι από αυτούς έχουν ιδιαίτερη σημασία και ενδιαφέρον.

Πρώτον, η ισχυρή ανάκαμψη της κατανάλωσης, η οποία ενδυναμώθηκε και από τα μέτρα στήριξης των νοικοκυριών, αλλά κυρίως εκφράζει συσσωρευμένη αντίδραση μετά τους περιορισμούς της πανδημίας. Εκτός από την αναβαλλόμενη κατανάλωση και την αποταμίευση που είχε τότε προκληθεί, φαίνεται πως, τουλάχιστον προσωρινά, έχει αυξηθεί και η ροπή προς κατανάλωση σημαντικού μέρους των νοικοκυριών.

Σε τι στηρίζεται
η τρέχουσα
μεγέθυνση;

Δεύτερον, παρόμοιες τάσεις υπάρχουν και σε άλλες οικονομίες, κυρίως ευρωπαϊκές, και ως αποτέλεσμα η ισχυρή δυναμική του εισερχόμενου τουρισμού κατά την περσινή χρονιά φαίνεται πως συνεχίζεται και φέτος.

Τρίτον, η ενεργοποίηση του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και συναφών ευρωπαϊκών σχημάτων, ευνοεί την οικονομία τόσο άμεσα με τη διοχέτευση ρευστότητας σε διάφορους τομείς της, με σχετικά ευνοϊκούς όρους χρηματοδότησης, όσο και έμμεσα μέσω μεταρρυθμίσεων που έχουν τεθεί ως συνθήκη αλλά κυρίως με την εμπέδωση συνθηκών σταθερότητας ευρύτερα για τις επενδύσεις. Συναφώς, καταγράφεται ενίσχυση και της πιστωτικής επέκτασης στην οικονομία, παρά την αύξηση των ονομαστικών επιτοκίων.

Τέταρτον, το μεγαλύτερο μέρος του ελληνικού δημοσίου χρέους δεν επηρεάζεται από την άνοδο των επιτοκίων στο παγκόσμιο περιβάλλον, καθώς είναι περισσότερο μακροπρόθεσμο και με σταθερά επιτόκια. Ως αποτέλεσμα, η αρνητική επίπτωση της απότομης αλλαγής κατεύθυνσης στη νομισματική πολιτική δεν είναι τόσο μεγάλη όσο θα ήταν υπό άλλες συνθήκες για μια οικονομία με τόσο υψηλό δημόσιο χρέος. Αντίθετα, βραχυχρόνια ο υψηλός πληθωρισμός δημιουργεί ευχέρεια κινήσεων στο δημόσιο ταμείο και μειώνει την ονομαστική επίπτωση του χρέους, χωρίς να παραγνωρίζεται η διαβρωτική επίδρασή του στην οικονομία μεσοπρόθεσμα.

Υπάρχουν επίσης τάσεις που μπορεί να είναι σημαντικές για τη διατήρηση της δυναμικής μεγέθυνσης της οικονομίας μεσοπρόθεσμα.

Η πρώτη αφορά τη σταδιακή αύξηση στις εξαγωγές αγαθών τα τελευταία χρόνια, η οποία αφορά ένα σημαντικό εύρος κλάδων και εξαγωγικών προορισμών. Αν και η απόσταση που χωρίζει την ελληνική από άλλες οικονομίες με παρόμοια χαρακτηριστικά παραμένει πολύ μεγάλη, και ενώ αναμένονται σημαντικές πιέσεις λόγω της επιβράδυνσης των οικονομιών στο εξωτερικό και του κόστους ενέργειας που παραμένει υψηλό, η ενίσχυση της εξωστρέφειας ιδίως μέσω της ανταγωνιστικότητας της μεταποίησης αποτελεί σημαντική θετική εξέλιξη.

Η δεύτερη τάση αφορά συνολικά τον βαθμό στον οποίο η ελληνική οικονομία είναι ανοικτή, όπως ορίζεται από το άθροισμα εξαγωγών και εισαγωγών ως ποσοστό του εγχώριου προϊόντος, και η οποία είναι αυξητική. Παρά τη μεγάλη και ανησυχητική αύξηση των εισαγωγών, συνολικά μια περισσότερο ανοικτή οικονομία είναι περισσότερο δυναμική καθώς ενσωματώνει πιο εύκολα καινοτομία και νέες τεχνολογίες και αυξάνεται η ανταγωνιστικότητά της.

Οι παράγοντες που αναφέρονται παραπάνω είναι ανάμεσα σε αυτούς που έχουν στηρίξει την ισχυρή μεγέθυνση της οικονομίας τα τελευταία

Κρίσιμες
μεσοπρόθεσμες
τάσεις

δύο έτη. Όμως, στην άμεση συνέχεια, υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις για την οικονομία που προέρχονται τόσο από το διεθνές περιβάλλον όσο και από δομικά χαρακτηριστικά της. Άλλωστε, η μεγέθυνση της οικονομίας έχει συνοδευθεί με επιστροφή σε δίδυμα ελλείμματα, δημοσιονομικά και εξωτερικού ισοζυγίου, των οποίων η εξισορρόπηση είναι σημαντικό να λάβει χώρα νωρίτερα παρά αργότερα.

Η μεγαλύτερη αλλαγή προέρχεται από την απότομη αλλαγή στην παγκόσμια οικονομία όπου μια μακρά περίοδο κατά την οποία οι κεντρικές τράπεζες διοχέτευαν εκτεταμένη ρευστότητα στην οικονομία, με αποτέλεσμα ένα εξαιρετικά χαμηλό κόστος χρήματος, έχει διαδεχθεί η έντονη ανησυχία για τον υψηλό και επίμονο πληθωρισμό και η απότομη και συνεχιζόμενη αύξηση των επιτοκίων. Η πρόσφατη κατάρρευση τριών τράπεζων στις ΗΠΑ και αναταραχή στην δεύτερη μεγαλύτερη τράπεζα της Ελβετίας δημιουργήσε ανησυχία. Τίποτα δεν μπορεί να αποκλειστεί σε μια τόσο ευμετάβλητη παγκόσμια οικονομία, όμως είναι μάλλον απίθανο αυτή η κρίση να επεκταθεί σε μεγάλο αριθμό άλλων οργανισμών. Ειδικότερα για τις τράπεζες στην ευρωζώνη, και τις ελληνικές, έχει εφαρμοστεί τα τελευταία χρόνια αυστηρό σύστημα εποπτείας για την κεφαλαιακή τους επάρκεια και λειτουργία. Όσοι χειρίζονται πλευρές της οικονομικής πολιτικής, σε κυβερνήσεις, κεντρικές τράπεζες και διεθνείς οργανισμούς είναι πολύ περισσότερο συντηρητικοί και προσπαθούν να αποφύγουν περιοχές κρίσης, έχοντας κατανοήσει πόσο γρήγορα μια ανάφλεξη μπορεί να επεκταθεί, ήδη από το 2008.

Εξωτερικές
πιέσεις και
εγγενείς
προκλήσεις

Όμως, αν και η άμεση πιθανότητα μιας οξείας κρίσης είναι μικρή, υπάρχουν κίνδυνοι και σημαντικές προκλήσεις. Τα προβλήματα στην παγκόσμια οικονομία έχουν βάθος. Κινήσεις πολιτικής για την αντιμετώπιση προηγούμενων κρίσεων, κυρίως μέσω της διοχέτευσης εκτεταμένης ρευστότητας, έχουν οδηγήσει σε μερική μετάθεση του προβλήματος αλλά όχι λύση. Η ανάγκη για μεγάλη αύξηση των κεντρικών επιτοκίων λόγω του πληθωρισμού μειώνει τους ρυθμούς μεγέθυνσης των οικονομιών και δημιουργεί πρόβλημα αναχρηματοδότησης σε νοικοκυριά, επιχειρήσεις και κράτη. Φυσικά, δεν μπορεί να λησμονείται πως η ενεργειακή κρίση, ιδίως στην Ευρώπη, δεν έχει κλείσει τον κύκλο της ούτε βέβαια πως συνεχίζεται ο πόλεμος μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία που συνεχίζει να είναι και μια πηγή αβεβαιότητας για την οικονομία.

Στο επόμενο διάστημα, όσοι έχουν εκτεθεί σε υψηλού ύψους δανεισμό μπορεί να αντιμετωπίσουν πιέσεις εάν είναι οργανικά αδύναμοι. Στην προηγούμενη περίοδο, σχετικά προβλήματα καλύπτονταν από την ευρεία ρευστότητα και έτσι αδύναμες επιχειρήσεις μπορούσαν να συνεχίσουν τη λειτουργία τους. Στο νέο περιβάλλον, το χρήμα είναι ακριβότερο και πιο εκλεκτικό. Για τη δική μας οικονομία αυτό σημαίνει πως η κερδοφορία των επιχειρήσεων γενικά θα μειωθεί, ενώ το κόστος

δανεισμού τους θα αυξηθεί. Το δημόσιο ταμείο δεν έχει τις ίδιες δυνατότητες για επιδοτήσεις όπως πριν και το κόστος δανεισμού του επίσης αναμένεται να αυξηθεί.

Δεδομένων των ισχυρών πιέσεων από την παγκόσμια οικονομία και ειδικότερα από το ευρωπαϊκό περιβάλλον, και καθώς η θετική επίδραση που είχαν πρόσφατα ορισμένοι παράγοντες στη μεγέθυνση αναπόφευκτα εξασθενεί, ενώ η χώρα βρίσκεται σε προεκλογική διαδικασία, αποτελεί προϋπόθεση για την εμπέδωση αναπτυξιακής δυναμικής στη συνέχεια να υπάρξει κατάλληλη στόχευση σε τρεις κομβικές περιοχές της οικονομικής πολιτικής.

Πρώτον, ακόμη και εάν ήταν ήδη αναγκαία η στροφή σε πρωτογενή πλεονάσματα, πλέον γίνεται ακόμη πιο επείγον να ακολουθηθεί στο επόμενο διάστημα πολιτική που θα προωθεί την ευρωστία των δημοσιονομικών, με επίτευξη και της επενδυτικής βαθμίδας το συντομότερο δυνατό. Ήδη από την τρέχουσα χρονιά είναι σημαντικό να υπάρξει καθαρό πρωτογενές πλεόνασμα και το οποίο να είναι διατηρήσιμο, ώστε να μην εκτροχιαστεί η χώρα προς υψηλό ρίσκο με επίπτωση στις προοπτικές μεγέθυσής της. Η εξισορρόπηση του ταμείου ώστε να υπάρχουν πλεονάσματα, προϋποθέτει και απεξάρτηση της οικονομίας από τα μεγάλου ύψους επιδόματα τα οποία κατέστησε αναγκαία η πανδημία και η έντονη ενεργειακή κρίση. Αυτά είναι κρίσιμο να αντικατασταθούν εφεξής από μέτρα υποστήριξης της εργασίας, άνοδο των πραγματικών εισοδημάτων, και κατάλληλη στόχευση με μέτρα υποστήριξης μόνο των πραγματικά ευάλωτων νοικοκυριών. Ταυτόχρονα, η μείωση του διαφορικού κόστους χρηματοδότησης από άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες, μπορεί να εξουδετερώσει, εν μέρει και όσον αφορά τα εγχώρια νοικοκυριά και επιχειρήσεις, τη διεθνή αύξηση των επιτοκίων.

Κομβικές προτεραιότητες οικονομικής πολιτικής

Δεύτερον, καθώς το παγκόσμιο πλαίσιο πλέον δεν ευνοεί κατά τα άλλα επενδύσεις και εξαγωγές, πρέπει να ενισχυθούν οι υποδομές και οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, μέσα και από το Ταμείο Ανάκαμψης, που θα ενισχύσουν την ανταγωνιστική θέση της χώρας. Παρά την πρόοδο που έχει επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια, το κενό που πρέπει να καλυφθεί όσον αφορά το επίπεδο των εξαγωγών συνολικά και των επενδύσεων στη χώρα παραμένει μεγάλο. Σχετικά, έχει ιδιαίτερη σημασία η σταθερότητα της οικονομικής πολιτικής ώστε να μην εκτίθενται σε υπερβολική αβεβαιότητα οι επιχειρήσεις που θέλουν να επενδύσουν μακροπρόθεσμα σε νέο παραγωγικό δυναμικό. Το πλέγμα των αναγκών παρεμβάσεων, εκτείνεται από τον δημόσιο τομέα για το σύστημα απονομής δικαιοσύνης στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση, ενόψει και της ανάγκης διατήρησης και προσέλκυσης πληθυσμού στη χώρα.

Τέλος, ιδιαίτερη σημασία έχει ο χειρισμός του πληθωρισμού, αφενός για να μην πληγεί η σχετική ανταγωνιστική θέση της χώρας με τελικό

αποτέλεσμα τη μείωση των εισοδημάτων, και αφετέρου ώστε να μην υπάρχει συνεχιζόμενη έντονη πίεση στα νοικοκυριά και ιδίως όσα βρίσκονται σε ασθενή οικονομική θέση. Εκτός των άλλων, έχει ιδιαίτερη κρισιμότητα η ενίσχυση της παραγωγικής βάσης και του ανταγωνισμού στην αγορά, ιδίως μέσω της διευκόλυνσης των επενδύσεων και της εισόδου νέων επιχειρήσεων. Ταυτόχρονα, το γεγονός ότι παραμένει ένα σημαντικό κομμάτι της οικονομίας ως άτυπο και όχι επίσημο, αφενός συντηρεί αδήλωτα εισοδήματα που αυξάνουν τη ζήτηση σε επίπεδο που άλλα νοικοκυριά δεν μπορούν να παρακολουθήσουν, και αφετέρου δημιουργεί άνισες συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά ανάμεσα σε επιχειρήσεις. Η ένταση μέτρων για τη στροφή από την άτυπη στην επίσημη οικονομία αποτελεί προϋπόθεση για τη συνολική ανάπτυξή της στη συνέχεια.

1 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Διεθνές περιβάλλον: Αποκλιμάκωση πληθωρισμού, ήπια ανοδική οικονομική δραστηριότητα

Βάσει των πλέον πρόσφατων προβλέψεων του ΟΟΣΑ (Μάρτιος 2023), προβλέπεται υψηλότερη ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας το 2023, κατά 2,6%, σε σχέση με τις προβλέψεις Νοεμβρίου (2,2%). Ο πληθωρισμός υποχωρεί σταδιακά, υπό την επίδραση των χαμηλότερων διεθνών τιμών ενέργειας, παραμένοντας ωστόσο σε υψηλά επίπεδα, ειδικά σε είδη πρώτης ανάγκης και τρόφιμα. Ενδεικτικά, στις 38 χώρες του ΟΟΣΑ ο πληθωρισμός μειώθηκε στο 8,8%, υποχωρώντας σταδιακά από το υψηλό του 10,7%, που καταγράφηκε τον Οκτώβριο του 2022, ενώ ο δομικός πληθωρισμός ανήλθε στο 7,3%. Η διατήρηση του πληθωρισμού σε υψηλά επίπεδα και η ισχυρή αγορά εργασίας σε πολλές χώρες, αυξάνουν την πιθανότητα το κόστος χρήματος να παραμείνει υψηλό παγκοσμίως για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Αν και το ενδεχόμενο ομαλής προσγείωσης των οικονομιών παραμένει πιθανό, οι συνεχιζόμενες παρεμβάσεις και τα υψηλότερα επιτόκια για μεγαλύτερη διάρκεια διατηρούν τον κίνδυνο μιας πιο απότομης πτώσης στην οικονομική δραστηριότητα. Εκτενέστερη ανάλυση παρουσιάζεται στην ενότητα 2.1Α.

Ευρωπαϊκή οικονομία: Αδύναμη ανάκαμψη το 2023

Σε περιβάλλον υψηλής αβεβαιότητας, οι οικονομίες της Ευρώπης αναμένεται να καταγράψουν αδύναμο ρυθμό ανάπτυξης το 2023, με πληθωρισμό σημαντικά υψηλότερο του στόχου και με προσδοκία για περαιτέρω σφιχτότερη νομισματική πολιτική. Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, οι οικονομικές επιπτώσεις υψηλής έντασης και διάρκειας και η ενεργειακή κρίση με πιθανότητα όξυνσης εκ νέου στα τέλη του 2023 αναδεικνύουν την ανάγκη για παρεμβάσεις σε πολυμερές επίπεδο για ενεργειακή ασφάλεια, αλλά και για στήριξη της ζήτησης. Η αυξημένη μεταβλητότητα εξαιτίας των πρόσφατων αναταράξεων στις τραπεζικές αγορές αποτελεί κίνδυνο για την ομαλή ανάκαμψη της Ευρωπαϊκής οικονομίας και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Επίσης, κομβικός είναι ο κατάλληλος συντονισμός δημοσιονομικών και νομισματικών πολιτικών σε συλλογικό και εθνικό επίπεδο, προκειμένου να

υπάρξει ισορροπία μεταξύ του στόχου συγκράτησης των πληθωριστικών προσδοκιών και αποφυγής οικονομικής ύφεσης. Ευκαιρία για την εμβάθυνση της νομισματικής ένωσης μέσα από τη νέα κρίση αποτελεί η δημόσια διαβούλευση για την αναθεώρηση του πλαισίου δημοσιονομικών κανόνων της ΕΕ το 2024.

Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ στην Ευρωζώνη το τέταρτο τρίμηνο του 2022, επιβραδύνθηκε σε 1,9% από 2,3% το προηγούμενο τρίμηνο. Το οικονομικό κλίμα επιδεινώθηκε περαιτέρω στην Ευρώπη στις αρχές του 2023. Η ΕΚΤ έχει προβεί ήδη σε έξι γύρους αύξησης των βασικών επιτοκίων από τα μέσα του 2022, σωρευτικά κατά 350 μονάδες βάσης, με εμφανείς συνέπειες στο κόστος χρηματοδότησης ιδιωτικού και δημοσίου τομέα. Οι τάσεις στην Ευρωπαϊκή οικονομία παρουσιάζονται αναλυτικά στην ενότητα 2.1B.

Υψηλότερη των προσδοκιών η ανάκαμψη στην Ελλάδα στο τέταρτο τρίμηνο του 2022, ισχυρή στο σύνολο του περασμένου έτους

Επιταχύνθηκε η οικονομική μεγέθυνση στο 5,2% το τέταρτο τρίμηνο του 2022 (έναντι 4,4% στο προηγούμενο τρίμηνο), με «κινητήριες δυνάμεις» τις επενδύσεις και την ιδιωτική κατανάλωση. Ανασταλτικά στο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης στα τέλη του 2022 λειτούργησε η διεύρυνση του ετήσιου ρυθμού μεγέθυνσης των εισαγωγών (+7,5%), σε συνδυασμό με την υποχώρηση των εξαγωγών (-3,5%) για δεύτερο συνεχόμενο τρίμηνο. Μετά την αναθέρμανση της ελληνικής οικονομίας κατά το 4ο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης εκτιμάται στο 6,1% για το 2022. Ο ισχυρός ρυθμός μεγέθυνσης του προηγούμενου έτους στηρίχθηκε πρωτίστως στην ιδιωτική κατανάλωση (+7,9%) και στις επενδύσεις (+21,8%). Στις αρνητικές εξελίξεις για το 2022 συγκαταλέγεται η διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (-9,7% ως ποσοστό του ΑΕΠ), με τις εισαγωγές (+10,9%) να αυξάνονται κατά ποσοστό σχεδόν διπλάσιο των εξαγωγών (+4,9%). Ο βαθμός εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας διαμορφώθηκε στο επίπεδο ρεκόρ του 82% το 2022 (Ειδικό Πλαίσιο 3.1). Αναλυτική παρουσίαση των μακροοικονομικών επιδόσεων το τρίτο τρίμηνο φέτος περιλαμβάνεται στην ενότητα 3.1A.

Ήπια ανοδικές τάσεις σε βασικούς τομείς εγχώριας δραστηριότητας, με επιβράδυνση το πρώτο τρίμηνο

Η βιομηχανική παραγωγή ενισχύθηκε στο σύνολο του 2022, με μέσο όρο κατά 2,2%, σε σύγκριση με ρυθμό αύξησης 10,1% το 2021. Καταγράφηκε επιβράδυνση κατά τη διάρκεια του 2022 και προσωρινή πτώση το τέταρτο τρίμηνο, ενώ στις αρχές του 2023 καταγράφεται οριακή άνοδος. Οι κατασκευές κατέγραψαν ισχυρή άνοδο παραγωγής, κατά 23,0% στο δωδεκάμηνο του 2022, αντί 7,3% το 2021. Το Λιανικό Εμπόριο αυξήθηκε σε όγκο κατά 3,3% στο σύνολο του 2022, αντί αύξησης κατά 10,2% το 2021. Σε συνέχεια οριακής πτώσης στα τέλη του 2022, η ετήσια άνοδος παραμένει ήπια θετική στις αρχές του 2023. Εντυπωσιακή άνοδο κατέγραψαν οι δείκτες τουριστικής δραστηριότητας στο σύνολο του 2022, κατά 54,9%. Επιπλέον, δώδεκα από τους δεκατρείς υποκλάδους των Υπηρεσιών παρουσιάζουν βελτίωση κύκλου εργασιών το 2022. Οι βραχυχρόνιες τάσεις σε βασικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας αναδεικνύονται στην ενότητα 3.2.

Μεγάλο έλλειμμα του εξωτερικού ισοζυγίου

Στην πλευρά των εξαγωγών προϊόντων στους εθνικούς λογαριασμούς, καταγράφηκε ισχυρή αύξηση σε ονομαστικούς όρους, στο σύνολο του 2022, με ρυθμό 36,8%. Ηπιότερη, αλλά μεγάλη

ήταν η άνοδος των εξαγωγών εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών (+20,0%). Άνοδος σε ονομαστικούς όρους παρουσιάζεται σε όλες τις κατηγορίες προϊόντων, με τη μεγαλύτερη αύξηση να σημειώνεται στις εξαγωγές Καυσίμων και στα Βιομηχανικά προϊόντα. Στην πλευρά των εισαγωγών, η αύξηση σε τρέχουσες τιμές ήταν μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των εξαγωγών, με ρυθμό 42,3% στο σύνολο του 2022. Ως αποτέλεσμα, διευρύνθηκε σημαντικά το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου σε σχέση με το 2021 κατά 51,1%, σε €38,4 δισεκ. στο δωδεκάμηνο. Στα θετικά, συνεχίζεται να καταγράφεται διαχρονικά υψηλή εξωστρέφεια για την ελληνική οικονομία το 2022, καθώς το άθροισμα των εξαγωγών και εισαγωγών, ως ποσοστό του ΑΕΠ, ξεπερνάει το 82% σε σταθερές τιμές, το 107% σε τρέχουσες τιμές, με τη διαφορά να οφείλεται στους υψηλούς αποπληθωριστές των εμπορικών ροών σε σχέση με τον αποπληθωριστή του ΑΕΠ.

Από την πλευρά του Ισοζυγίου Πληρωμών, στο σύνολο του 2022, καταγράφηκε σημαντική αύξηση του ελλείμματος στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών στα €20,1 δισεκ. (9,7% του ΑΕΠ), έναντι €12,3 δισεκ. (6,8% του ΑΕΠ) το 2021, με επιβάρυνση σε όλα τα ισοζύγια εκτός από τις υπηρεσίες. Στο Ειδικό πλαίσιο 3.3 αναδεικνύονται ποιοτικά στοιχεία του εμπορικού ελλείμματος του 2022 μέσα από το μείγμα των εισαγωγών και εξαγωγών. Σημαντική διόρθωση του ελλείμματος στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών παρουσιάστηκε τον Ιανουάριο του 2023, λόγω βελτίωσης στο ισοζύγιο αγαθών και στο ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων. Αναλυτικότερα οι εξελίξεις στο εξωτερικό ισοζύγιο περιγράφονται στην ενότητα 3.3.

Επιβράδυνση στην μείωση της ανεργίας

Στο σύνολο του 2022, καταγράφηκε η ισχυρότερη μείωση της ανεργίας από το 2014, κατά 2,3 ποσοστιαίες μονάδες, από 14,7% σε 12,4%. Το ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων στον ιδιωτικό τομέα ήταν θετικό κατά 72,9 χιλ. άτομα το 2022 αλλά χαμηλότερο συγκριτικά με το θετικό ισοζύγιο του 2021 (+133,1 χιλ.). Οι κλάδοι με τη μεγαλύτερη άνοδο στην απασχόληση ήταν ο Τουρισμός (+52,2 χιλ. απασχολούμενοι), η Εκπαίδευση (+32,3 χιλ.), η Μεταποίηση (+22,9 χιλ.) και το Χονδρικό-Λιανικό εμπόριο (+19,9 χιλ.). Ο εποχικά διορθωμένος δείκτης μισθολογικού κόστους σημείωσε ετήσια αύξηση το 2022 κατά 1,5%.

Η απασχόληση αναμένεται να επηρεαστεί ηπιότερα θετικά από την ενίσχυση των επενδύσεων, την αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης, την μικρότερη άνοδο κατανάλωσης και εξαγωγών. Οι παράγοντες αυτοί αναμένεται να αντισταθμίσουν μερικώς την αρνητική επίδραση των αυξανόμενων επιτοκίων στη ζήτηση εργασίας από τις επιχειρήσεις. Αναμένεται περαιτέρω πτωτική τάση της ανεργίας τα επόμενα τρίμηνα, με σαφή ωστόσο τάση επιβράδυνσης. Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω επιδράσεις, το ποσοστό ανεργίας αναμένεται στην περιοχή του 11,0% για το 2023. Στο ειδικό πλαίσιο 3.4 παρουσιάζονται πρόσφατες διαχρονικές τάσεις στους αμειβόμενους με τον κατώτατο μισθό στην Ελλάδα. Αναλυτικότερα οι εξελίξεις και προσδοκίες για την τάση στην αγορά εργασίας περιλαμβάνονται στην ενότητα 3.4.

Σταδιακή κάμψη στις πληθωριστικές πιέσεις, υψηλός πληθωρισμός στα τρόφιμα

Ο πληθωρισμός αποκλιμακώνεται συστηματικά στις αρχές του 2023, με μέσο ρυθμό ανόδου του κατά 5,9% το πρώτο τρίμηνο του έτους, έναντι πληθωρισμού 9,6% στο σύνολο του 2022. Ο ρυθμός πληθωρισμού το α' δίμηνο του 2023 ήταν χαμηλότερος του μ.ό. της ΕΖ, σε συνέχεια υψηλότερου μέσου ρυθμού το 2022 (Παράρτημα). Ενώ οι διεθνείς τιμές ενεργειακών αγαθών

εμφάνισαν περαιτέρω πτώση στις αρχές του 2023, οι τιμές σε είδη πρώτης ανάγκης και τρόφιμα εξακολουθούν να κινούνται έντονα ανοδικά. Ενδεικτικά, ο ρυθμός μεταβολής του ΕνΔΤΚ με σταθερούς φόρους και χωρίς την ενέργεια ήταν στο 8,2% το α' δίμηνο του 2023, από άνοδο μόλις 2,7% ένα έτος πριν.

Βασικές υποθέσεις για την πρόβλεψη του πληθωρισμού αποτελούν: (α) η εξέλιξη της τιμής του πετρελαίου Brent αποτιμημένη σε ευρώ, η οποία αναμένεται να μειωθεί ετησίως περίπου κατά 20% το 2023, (β) η εξέλιξη της συνολικής καταναλωτικής ζήτησης, η οποία αναμένεται να καταγράψει σημαντικά ηπιότερη άνοδο, κατά περίπου 1,2%. Για το σύνολο του 2023, προβλέπεται πως ο Γενικός Δείκτης Τιμών Καταναλωτή θα σημειώσει ενίσχυση στην περιοχή του 4,3%. Η ενότητα 3.5 περιγράφει αναλυτικότερα τις πρόσφατες τάσεις στις τιμές καταναλωτή και παραγωγού, καθώς και προσδοκίες για την εξέλιξή τους το 2023.

Το εγχώριο οικονομικό κλίμα κινείται ήπια ανοδικά το πρώτο τρίμηνο, αν και χαμηλότερα από ένα έτος πριν

Αισθητή ενίσχυση κατέγραψε ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα κατά το α' τρίμηνο του 2023 σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο (106,8 από 101,5 μον.). Μικρή είναι η υποχώρηση σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο (112,8 μον.). Οι επιχειρηματικές προσδοκίες ενισχύθηκαν σημαντικά στο πρόσφατο τρίμηνο σε σύγκριση με το προηγούμενο σε Βιομηχανία και Κατασκευές, ηπιότερα σε Λιανικό εμπόριο, ενώ υποχώρησαν ήπια στις Υπηρεσίες. Ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης βελτιώθηκε αισθητά την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου έναντι του προηγούμενου τριμήνου του, στις -43,3 (από -52,6) μονάδες. Παράλληλα, κινείται στα ίδια επίπεδα με εκείνα ένα χρόνο νωρίτερα (-43,6 μον.). Αναλυτική περιγραφή των τάσεων στις συνιστώσες του οικονομικού κλίματος περιλαμβάνεται στην ενότητα 2.2Α.

Δημόσια οικονομικά καλύτερα από τους στόχους, από υψηλότερα έσοδα

Η εκτέλεση του προϋπολογισμού κινήθηκε ταμειακά καλύτερα από τον στόχο για το 2022. Καταγράφηκε υπέρβαση στα δημόσια έσοδα (+8,6%) λόγω της αυξημένης οικονομικής δραστηριότητας και του πληθωρισμού. Σε ταμειακή βάση, ο Κρατικός Προϋπολογισμός κατέγραψε έλλειμμα €11.656 εκατ. (5,5% του ΑΕΠ) και πρωτογενές έλλειμμα ύψους €6.652 εκατ. (3,2% του ΑΕΠ). Το δημόσιο χρέος της γενικής κυβέρνησης κινήθηκε περαιτέρω πτωτικά ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2022, στο 178,2% το τρίτο τρίμηνο (Παράρτημα). Στο πρώτο δίμηνο του 2023 συνεχίστηκε η υπεραπόδοση στα δημόσια οικονομικά, σε ταμειακούς όρους, με πλεόνασμα στο ισοζύγιο του κρατικού προϋπολογισμού ύψους €2.308 εκατ. (1,0% του ΑΕΠ) και πρωτογενές Πλεόνασμα ύψους €4.215 εκατ. (1,9% του ΑΕΠ). Οι πρόσφατες τάσεις στα δημόσια οικονομικά παρουσιάζονται στην ενότητα 2.2Β.

Αύξηση στο κόστος χρηματοδότησης, διεθνείς τραπεζικές αναταράξεις

Στο πρώτο τρίμηνο του 2023, συνεχίστηκε η πορεία ανόδου των βασικών επιτοκίων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με στόχο να καμφθούν οι πληθωριστικές πιέσεις. Το εγχώριο τραπεζικό σύστημα επέδειξε ανθεκτικότητα στις αναταράξεις του διεθνούς τραπεζικού συστήματος σε ΗΠΑ και Ελβετία τον Μάρτιο. Η χρήση εργαλείων παροχής ρευστότητας από το Ευρωσύστημα προς τις ελληνικές τράπεζες, μειώθηκε αισθητά στις αρχές του 2023. Η έγκαιρη εφαρμογή του δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας καθώς και

το νέο εργαλείο του REPowerEU τονώνουν την προοπτική για πιστωτική επέκταση και επενδύσεις το 2023 και μεσοπρόθεσμα.

Μεταξύ των θετικών τάσεων στα θεμελιώδη μεγέθη των τραπεζών, διατηρείται η πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις, ενώ συνεχίστηκε η μείωση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ) στους ισολογισμούς των τραπεζών, στο 8,7% των συνολικών δανείων στο τέλος του 2022, για πρώτη φορά από τα μέσα του 2009. Παράλληλα, συνεχίζεται η εφαρμογή του δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ενώ κατατέθηκε αίτηση για το δανειακό σκέλος του προγράμματος REPowerEU, δημιουργώντας ευκαιρίες για περαιτέρω τόνωση των πιστώσεων προς παραγωγικές επενδύσεις. Το κόστος νέου δανεισμού του ελληνικού δημοσίου διατηρήθηκε σε επίπεδα λίγο υψηλότερα του 4% στις αρχές του 2023, ενώ η απώλεια «επενδυτικής βαθμίδας» συμπληρώνει 13 έτη συνολικά και 5 έτη από την λήξη των προγραμμάτων προσαρμογής, με προσδοκία για ανάκτησή της εντός του τρέχοντος έτους (Ειδικό πλαίσιο 2.2).

Μεταξύ των αρνητικών τάσεων στις αρχές του 2023, επιταχύνθηκε η άνοδος στο κόστος νέου δανεισμού του ιδιωτικού τομέα, αντιστράφηκε σε αρνητική η τάση των ιδιωτικών καταθέσεων, ενώ η πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά συνεχίστηκε αμείωτη. Ως προτεραιότητες για το τραπεζικό σύστημα, αναδεικνύονται η συνέχιση βελτίωσης της ποιότητας του ενεργητικού και των ιδίων κεφαλαίων, καθώς και η αποτελεσματική εφαρμογή του πτωχευτικού κώδικα και του εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών. Οι πρόσφατες τάσεις και προκλήσεις για το εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα περιγράφονται αναλυτικά στην ενότητα 2.2Γ.

Μακροοικονομικές προβλέψεις για το έτος 2023

Η επιβράδυνση της ανάπτυξης στην Ευρωζώνη, η αργή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, τα δημοσιονομικά μεγέθη, η εκτέλεση του σχεδίου «Ελλάδα 2.0», η εκλογική περίοδος και η χορήγηση επενδυτικής βαθμίδας, θα αποτελέσουν τους πλέον καθοριστικούς παράγοντες της εξέλιξης του ΑΕΠ το 2023.

Οι παραδοχές του βασικού σεναρίου παρουσιάζονται αναλυτικά στην ενότητα 3.1Β, ενώ περιλαμβάνουν (α) αδύναμη ανάπτυξη στην Ευρωζώνη κατά 1,0% το 2023, σύμφωνα με το βασικό σενάριο της ΕΚΤ (β) μη περαιτέρω όξυνση της γεωπολιτικής αστάθειας, (γ) απόκτηση επενδυτικής βαθμίδας το β' εξάμηνο του 2023, (δ) μικρή καθυστέρηση στην υλοποίηση του ελληνικού σχεδίου «Ελλάδα 2.0», (ε) ελαφρά υψηλότερες δημόσιες δαπάνες σε σχέση με τον Προϋπολογισμό του 2023 και (στ) επίδοση εσόδων από τουρισμό παρόμοια με το 2019.

Αναλυτικά οι προβλέψεις ανά συνιστώσα του ΑΕΠ περιγράφονται στην ενότητα 3.1Β. Συγκεκριμένα, το IOBE αναθεωρεί προς τα πάνω την εκτίμηση για ανάκαμψη το 2023, σε 2,4%, σε σταθερές τιμές, λόγω αναμενόμενης ισχυρότερης ανόδου των επενδύσεων και περισσότερο ανθεκτικής κατανάλωσης. Ως προς τις συνιστώσες της ανάπτυξης το 2023, οι πάγιες επενδύσεις αναμένεται να έχουν την υψηλότερη συμβολή, με ετήσια διεύρυνση κατά 10,0%, ενώ η κατανάλωση αναμένεται να αυξηθεί κατά 1,2% λόγω ανθεκτικής ιδιωτικής κατανάλωσης. Αναμένεται επίσης μικρή βελτίωση στο εξωτερικό ισοζύγιο, με τις εξαγωγές και τις εισαγωγές να αυξάνονται ετησίως το 2023 κατά 3,2% και 2,6% αντιστοίχως. Ο μέσος πληθωρισμός για το 2023 αναμένεται ελαφρά ηπιότερος από τον μέσο όρο στην Ευρωζώνη, στην περιοχή του 4,3%, ενώ η

ανεργία προβλέπεται ότι θα αποκλιμακωθεί περαιτέρω, αλλά με βραδύτερο ρυθμό, στην περιοχή του 11%.

Η πρόβλεψη στο βασικό σενάριο μακροοικονομικών προβλέψεων του IOBE (Πίνακας 1.1) εγκυμονεί θετικές προοπτικές αλλά και κινδύνους για το 2023, οι οποίοι και αναφέρονται αναλυτικά στην ενότητα 3.1B.

Πίνακας 1.1

Μακροοικονομικές προβλέψεις IOBE (Απρίλιος 2023) για το έτος 2023

(σε σταθερές αγοραίες τιμές, ετήσιες % μεταβολές, εκτός αν αναγράφεται διαφορετικά)

	2022 (πραγμ.)	2023
ΑΕΠ	6,1%	2,4%
Κατανάλωση	5,6%	1,2%
Ιδιωτική Κατανάλωση	7,9%	1,3%
Δημόσια Κατανάλωση	-1,5%	0,0%
Ακαθάριστες Επενδύσεις	21,8%	7,1%
Ακαθάριστες Πάγιες Επενδύσεις	11,6%	10,0%
Εξαγωγές	4,9%	3,2%
Εισαγωγές	10,9%	2,6%
Ρυθμός πληθωρισμού	9,6%	4,3%
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	12,4%	11,0%

Ειδική μελέτη: Προοπτικές ανάπτυξης και ανάγκες χρηματοδότησης στον τομέα των κατασκευών

Στη μελέτη που εκπονήθηκε από το IOBE παρουσιάζονται βασικά μεγέθη του τομέα των Κατασκευών, καθώς και ο σχεδιασμός για τα έργα υποδομής και άλλα κατασκευαστικά έργα που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν από εθνικούς και κοινοτικούς τα επόμενα χρόνια. Πραγματοποιείται ενδεικτικός προσδιορισμός των σχετικών επενδυτικών δαπανών για την περίοδο 2021-2026 με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία για τη χρηματοδότησή τους. Οι προοπτικές για τις Κατασκευές είναι, υπό προϋποθέσεις, θετικές. Η προσδοκώμενη άνοδος της κατασκευαστικής δραστηριότητας θα ενισχύσει την ανάγκη των επιχειρήσεων και των επαγγελματιών του τομέα για χρηματοδότηση τα επόμενα χρόνια. Οι δυσκολίες στη χρηματοδότηση και το υψηλό χρηματοδοτικό κενό μπορεί να αμβλυνθούν με τη χρήση διάφορων χρηματοδοτικών εργαλείων (π.χ. εγγυητικά κεφάλαια, επιδότηση επιτοκίου, κ.ά.), ώστε αντίστοιχα να περιοριστούν οι έντονες διαταραχές στην επιχειρηματική δραστηριότητα και στο επίπεδο των επενδύσεων και να υλοποιηθούν απρόσκοπτα οι δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις σε κατασκευαστικά έργα τα επόμενα χρόνια.

2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

2.1 Τάσεις και προοπτικές της διεθνούς οικονομίας

A. Το παγκόσμιο περιβάλλον

- Βάσει των πλέον πρόσφατων προβλέψεων Μαρτίου του ΟΟΣΑ, για το 2023 προβλέπεται υψηλότερη ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας σε σχέση με τις προβλέψεις Νοεμβρίου (2,6% από 2,2%).
- Ο πληθωρισμός υποχωρεί σταδιακά παραμένοντας ωστόσο σε υψηλά επίπεδα.
- Η περιοριστική νομισματική πολιτική παγκοσμίως προβλέπεται να διατηρηθεί για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, εξέλιξη η οποία αυξάνει τις πιθανότητες απότομης «προσγείωσης» της οικονομικής δραστηριότητας.

Η παγκόσμια οικονομία επιβραδύνθηκε σημαντικά το 2022 καταγράφοντας ρυθμό ανάπτυξης 3,2%, ως συνέπεια της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία, της μείωσης των πραγματικών εισοδημάτων και της επιβράδυνσης της οικονομίας της Κίνας. Οι οικονομίες των χωρών του ΟΟΣΑ αναπτύχθηκαν με ετήσιο ρυθμό 1,4% το τέταρτο τρίμηνο του 2022, κατόπιν αύξησης του ΑΕΠ κατά 2,6% στο προηγούμενο τρίμηνο και ανάπτυξης 5,3% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2021. Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ στις πλέον αναπτυγμένες οικονομίες (G7) διαμορφώθηκε σε 0,9%, έναντι ρυθμού 1,9% στο προηγούμενο τρίμηνο και ανάπτυξης 4,8% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2021. Οι 20 μεγαλύτερες οικονομίες του ΟΟΣΑ αναπτύχθηκαν με ρυθμό 2,2% το τέταρτο τρίμηνο του 2022, από 3,4% το προηγούμενο τρίμηνο, και κατόπιν ανάπτυξης 4,7% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2021.

Ο επίσημος πληθωρισμός υποχωρεί, αλλά ο δομικός πληθωρισμός παραμένει σε υψηλά επίπεδα λόγω των ισχυρών πιέσεων στις τιμές υπηρεσιών, της διατήρησης ισχυρών περιθωρίων κέρδους

σε ορισμένους κλάδους, και του χαμηλού επιπέδου ανεργίας. Συγκεκριμένα, ο πληθωρισμός τον περασμένο Φεβρουάριο στις 38 χώρες του ΟΟΣΑ έφτασε το 8,8%, υποχωρώντας σταδιακά από το υψηλό του 10,7%, που καταγράφηκε τον Οκτώβριο του 2022. Ο δομικός πληθωρισμός (εξαιρώντας δηλαδή ενέργεια και τρόφιμα) διατηρείται ψηλά στο 7,3 % ενώ οι τιμές τις ενέργειας και των τροφίμων αυξήθηκαν κατά 11,9% και 14,9%, αντίστοιχα.

Η διατήρηση του πληθωρισμού σε υψηλά επίπεδα και η ισχυρή αγορά εργασίας σε πολλές χώρες, έχουν ως συνέπεια την λήψη περαιτέρω μέτρων περιορισμού της νομισματικής πολιτικής και την πρόθεση διατήρησης των επιτοκίων σε υψηλά επίπεδα από τις κεντρικές τράπεζες παγκοσμίως για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Η σύσφιξη των χρηματοοικονομικών συνθηκών έχει ήδη αρχίσει να επιδρά αρνητικά τόσο στον πληθωρισμό όσο και στην οικονομική δραστηριότητα, ενώ έχουν αρχίσει να γίνονται ορατοί και ορισμένοι κίνδυνοι για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Αν και το ενδεχόμενο ομαλής προσγείωσης των οικονομιών παραμένει πιθανό, οι συνεχιζόμενες παρεμβάσεις και η διατήρηση των επιτοκίων σε υψηλά επίπεδα για μεγαλύτερη διάρκεια αυξάνει τον κίνδυνο μιας πιο απότομης πτώσης στην οικονομική δραστηριότητα.

Πίνακας 2.1

Διεθνές Περιβάλλον (ετήσια % μεταβολή ΑΕΠ σε σταθερές τιμές, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά)

Οικονομία	2022	2023		2024	
	Εκτίμηση*	Πρόβλεψη	Διαφορά από προηγούμενη πρόβλεψη**	Πρόβλεψη	Διαφορά από προηγούμενη πρόβλεψη**
Παγκόσμια	3,2	2,6	0,4	2,9	0,2
ΗΠΑ	2,1	1,5	1,0	0,9	-0,1
Ιαπωνία	1,0	1,4	-0,4	1,1	0,2
Καναδάς	3,4	1,1	0,1	1,4	0,1
Ηνωμένο Βασίλειο	4,0	-0,2	0,2	0,9	0,7
Ευρωζώνη	3,5	0,8	0,3	1,5	0,1
Γερμανία	1,9	0,3	0,6	1,7	0,2
Γαλλία	2,6	0,7	0,1	1,3	0,1
Ιταλία	3,8	0,6	0,4	1,0	0,0
Τουρκία	5,6	2,8	-0,2	3,8	0,4
Κίνα	3,0	5,3	0,7	4,9	0,8
Ινδία	6,9	5,9	0,2	7,1	0,2
Βραζιλία	3,0	1,0	-0,2	1,1	-0,3
Παγκόσμιο Εμπόριο	5,4	2,9	-	3,8	-

* Παρατίθενται οι πραγματικές τιμές ή προκαταρκτικές εκτιμήσεις εφόσον είναι διαθέσιμες

** Διαφορά σε ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με τις προηγούμενες εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ (OECD Economic Outlook, Νοέμβριος 2022).

Πηγή: OECD Economic Outlook, Interim Report, Μάρτιος 2023

Ο ρυθμός μεταβολής του παγκόσμιου ΑΕΠ το περασμένο έτος εκτιμάται ότι διαμορφώθηκε σε 3,2%, ενώ για το 2023 προβλέπεται ανάπτυξη 2,6% στην πρόσφατη έκθεση του ΟΟΣΑ, από 2,2% που προβλεπόταν στην έκθεση του περασμένου Νοεμβρίου. Ο ρυθμός αύξησης του όγκου του παγκοσμίως εμπορίου προβλέπεται σε 2,9% για το 2023 από 5,4% το 2022, ενώ για το 2024 προβλέπεται επιτάχυνση σε 3,8%. Στον Πίνακα 2.1 περιλαμβάνονται οι ετήσιες μεταβολές του ΑΕΠ το 2021 και οι πλέον πρόσφατες προβλέψεις του ΟΟΣΑ (Μαρτίου 2023) για τις ετήσιες μεταβολές του κατά τα έτη 2023 και 2024, στην παγκόσμια οικονομία και σε επιλεγμένες αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες.

Στην συνέχεια αναλύονται οι πρόσφατες και αναμενόμενες τάσεις στις οικονομίες των σημαντικότερων κρατών και ενώσεων κρατών για το 2023 και το 2024.

Μεταξύ των πλέον ανεπτυγμένων χωρών, στις ΗΠΑ το τέταρτο τρίμηνο του 2022 σημειώθηκε ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης 0,9% από 1,9% το προηγούμενο τρίμηνο και 5,7% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2021. Σε εποχικά διορθωμένη βάση, το τέταρτο τρίμηνο σημειώθηκε μεγέθυνση σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο (ετησιοποιημένος ρυθμός 2,6%), λόγω αύξησης των επενδύσεων σε αποθέματα και αύξησης καταναλωτικών δαπανών, που μερικώς αντισταθμίστηκαν από μείωση σε επενδύσεις σε κατοικίες. Ο πληθωρισμός επιβραδύνθηκε σε 6,5% τον περασμένο Φεβρουάριο καταγράφοντας πτώση για όγδοο συνεχόμενο μήνα από το υψηλό επίπεδο 40ετίας που σημειώθηκε τον περασμένο Ιούνιο του 2022 (9,1%). Προκειμένου να ελέγξει τις πληθωριστικές πιέσεις, η FED έχει προχωρήσει σε διαδοχικές αυξήσεις του βασικού της επιτοκίου ανεβάζοντας το συνολικά κατά 500 μονάδες βάσεις από τον Μάρτιο του 2022 έως και τον Δεκέμβριο του 2022, στο 4,75%-5,00%, ενώ αναμένεται να φτάσει έως και το 5,00%-5,25% μέχρι τα μέσα του τρέχοντος έτους. Στο σύνολο του 2022 η αμερικανική οικονομία αναπτύχθηκε με ρυθμό 2,1%, ενώ για το τρέχον και επόμενο έτος προβλέπεται ανάπτυξη 2,6% και 2,9% αντίστοιχα.

Η οικονομία της Ευρωζώνης αναπτύχθηκε με ρυθμό 1,8% το τέταρτο τρίμηνο του 2022, από 2,4% το προηγούμενο τρίμηνο και έναντι ρυθμού 4,8% στο ίδιο τρίμηνο του 2021. Σε σχέση με το τρίτο τρίμηνο, η οικονομική δραστηριότητα παρέμεινε αμετάβλητη σε εποχικά διορθωμένη βάση, με την κατανάλωση των νοικοκυριών να σημειώνουν υποχώρηση 0,9% και τις ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου να υποχωρούν κατά 3,6%, καθώς ο πεισματικά υψηλός πληθωρισμός, το αυξανόμενο κόστος δανεισμού και τα σημεία συμφόρησης της εφοδιαστικής αλυσίδας έπληξαν τη δραστηριότητα και τη ζήτηση. Εν τω μεταξύ, οι κρατικές δαπάνες αυξήθηκαν κατά 0,7% και η καθαρή εξωτερική ζήτηση συνέβαλε θετικά στο ΑΕΠ καθώς οι εξαγωγές σημείωσαν άνοδο 0,1% και οι εισαγωγές ήταν κατά 1,9% χαμηλότερες. Ο πληθωρισμός υποχώρησε στο 6,9% τον περασμένο Μάρτιο στην Ευρωζώνη, στο χαμηλότερο σημείο από τον Φεβρουάριο του 2022, ωστόσο, ο δομικός πληθωρισμός κατέγραψε νέο ιστορικό υψηλό στο 5,7%. Η ΕΚΤ έχει προχωρήσει σε έξι διαδοχικές αυξήσεις του βασικού της επιτοκίου κατά 350 μονάδες βάσης από τον Ιούλιο του 2022 έως τον περασμένο Μάρτιο, στο 3%. Αναμένονται επιπλέον αυξήσεις μέχρι τα μέσα του τρέχοντος έτους, με το βλέμμα στον επίμονο πληθωρισμό ο οποίος προβλέπεται να υποχωρήσει στο 5,3% το 2023 και στο 2,9% το 2024. Για το σύνολο του 2022 η οικονομία της Ευρωζώνης αναπτύχθηκε με ρυθμό 3,5%, ενώ για το 2023 και το 2024 προβλέπεται οριακή μεγέθυνση κατά 0,8% και επιτάχυνση σε 1,5%, αντίστοιχα.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το ΑΕΠ ενισχύθηκε κατά 0,4% στο τέταρτο τρίμηνο του περασμένου έτους, από αύξηση 1,9% το προηγούμενο τρίμηνο και ανάπτυξη 8,9% πριν ένα χρόνο. Συνολικά για το 2022 σημειώθηκε ανάπτυξη 4% και για το τρέχον έτος προβλέπεται συρρίκνωση 0,2%, ενώ για το επόμενο έτος προβλέπεται οριακή μεγέθυνση (0,2%).

Στην Ιαπωνία, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 0,4% στο τέταρτο τρίμηνο του 2022, κατόπιν αύξησης 1,5% στο προηγούμενο τρίμηνο και αύξησης 1,4% ένα χρόνο πριν. Για το 2023 η ιαπωνική οικονομία προβλέπεται ότι θα αναπτυχθεί με ρυθμό 1,4%, από 1% το 2022, ενώ για το 2024 προβλέπεται ανάπτυξη 1,1%.

Στη συνέχεια της τρέχουσας υπό-ενότητας παρουσιάζονται οι πρόσφατες τάσεις και οι προκλήσεις οικονομικής πολιτικής σε τέσσερις αναπτυσσόμενες χώρες και οικονομικές περιφέρειες, οι οποίες παράγουν συνολικά σχεδόν το 1/3 του παγκόσμιου ΑΕΠ.

Αναλυτικά, η οικονομία της Κίνας κατέγραψε επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξής της στο τέταρτο τρίμηνο του 2022, στο 2,9%, από ρυθμό 3,9% το προηγούμενο τρίμηνο και 4,3% ένα χρόνο νωρίτερα. Συνολικά για το 2022 καταγράφηκε ανάπτυξη 3%, χαμηλότερα από τον στόχο που είχε θέσει η κυβέρνηση, σημειώνοντας μία από τις χειρότερες επιδόσεις των περασμένων 50 χρόνων. Τα εκτεταμένα lockdown λόγω της πολιτικής μηδενικών κρουσμάτων είχαν έντονα αρνητικό αντίκτυπο τόσο στη βιομηχανική δραστηριότητα όσο και στη πλευρά της εγχώριας ζήτησης. Για το τρέχον έτος προβλέπεται ανάπτυξη 5,3%, ενώ για το 2024 ρυθμός 4,9%.

Η οικονομία της Ινδίας κατέγραψε ανάπτυξη 4,2% στο τέταρτο τρίμηνο του 2022, από ανάπτυξη 5,5% στο προηγούμενο τρίμηνο και ανάπτυξη 4,4% ένα χρόνο πριν. Συνολικά για το 2022 η ανάπτυξη έφτασε στο 6,9%. Για το 2023 προβλέπεται ανάπτυξη 5,9%, ενώ για το 2024 μεγέθυνση 7,1%.

Η οικονομία της Τουρκίας κατέγραψε ρυθμό ανάπτυξης 4,5% σε ετήσια βάση το τέταρτο τρίμηνο του 2022 από 4,1% το προηγούμενο τρίμηνο, έναντι ανάπτυξης 9,2% πριν ένα χρόνο. Ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού υποχώρησε για πέμπτο συνεχόμενο μήνα στο 50,5% τον περασμένο Μάρτιο, ενώ η ισοτιμία της τουρκικής λίρας υποχωρεί με πιο αργό ρυθμό (ετήσια άνοδος 31,4% και 31,2% δολαρίου και ευρώ, αντίστοιχα, σε σχέση με την τουρκική λίρα). Η κεντρική τράπεζα της χώρας προχώρησε σε διαδοχικές μειώσεις του βασικού της επιτοκίου κατά 550 μονάδες βάσης από τον Αύγουστο έως τον Μάρτιο του 2023, στο 8,5%. Για το 2023 η τουρκική οικονομία προβλέπεται ότι θα αναπτυχθεί με ρυθμό 2,8%, ενώ για το 2024 προβλέπεται ανάπτυξη 3,8%.

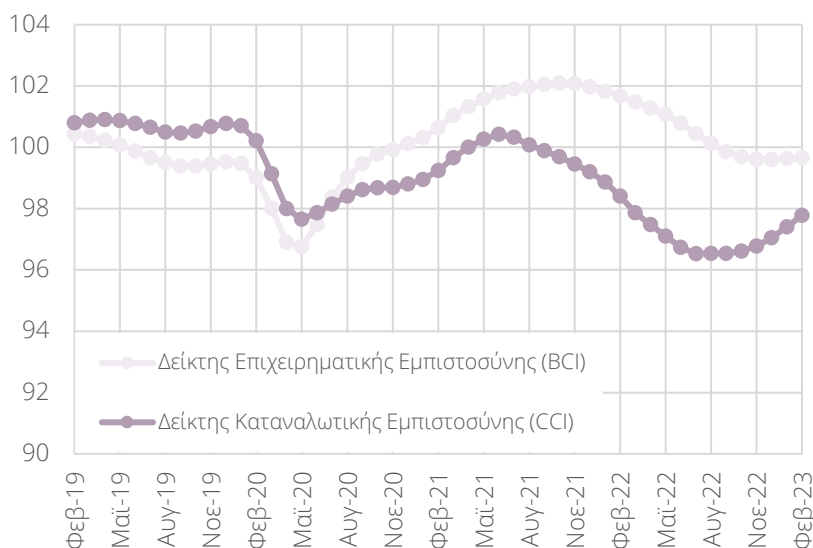
Από τις χώρες της Λατινικής Αμερικής, η οικονομία της Βραζιλίας κατέγραψε μεγέθυνση 2,3% στο τέταρτο τρίμηνο του 2022, από 3,6% το προηγούμενο τρίμηνο και 2,1% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2021. Για το 2023 προβλέπεται αύξηση του ΑΕΠ κατά 1,0%, ενώ για το 2024 προβλέπεται ανάπτυξη 1,1%.

Ο δείκτης επιχειρηματικής εμπιστοσύνης του ΟΟΣΑ σταθεροποιείται σε επίπεδα οριακά χαμηλότερα από το μακροχρόνιο μέσο όρο του, ενώ βελτίωση συνεχίζει να καταγράφει ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης για έκτο μήνα σε σειρά, παραμένοντας ωστόσο χαμηλότερα από τον μακροχρόνιο μέσο όρο (Διάγραμμα 2.1).

Διάγραμμα 2.1

Δείκτες οικονομικού κλίματος για τις χώρες του ΟΟΣΑ (στοιχεία εποχικά διορθωμένα, 100 = μακροχρόνιος μέσος όρος)

Βελτίωση παρουσιάζει ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης παγκοσμίως, ενώ μικρή βελτίωση σημειώνει και ο δείκτης επιχειρηματικής εμπιστοσύνης.

Πηγή: ΟΟΣΑ

Β. Οικονομίες της ΕΕ και της Ευρωζώνης

- Θετικός ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ στην ΕΕ και την Ευρωζώνη το τέταρτο τρίμηνο του 2022, κατά 1,8% και 1,9% αντίστοιχα.
- Βελτιωμένες οι προοπτικές της ανάπτυξης και του πληθωρισμού για το 2023 σύμφωνα με την ενδιαμέση έκθεση οικονομικών προβλέψεων της ΕΕ.
- Αυξημένη αβεβαιότητα εξαιτίας των διακυμάνσεων στις χρηματοπιστωτικές αγορές
- Ανάσχεση της επεκτατικής νομισματικής πολιτικής που εφάρμοζε η ΕΚΤ επί σχεδόν μια δωδεκαετία, με σταδιακή αλλά και συστηματική αύξηση των βασικών επιτοκίων.
- Ένταξη της Κροατίας στην Ευρωζώνη από τον Ιανουάριο του 2023.

Η πανδημία και στη συνέχεια ο πόλεμος στην Ουκρανία επέφεραν πολλές σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις παγκοσμίως. Για την Ευρώπη σχετίζονται κυρίως με την ενεργειακή εξάρτησή της από τη Ρωσία. Πριν από το ξέσπασμα του πολέμου, μία τάση επιστροφής προς την κανονικότητα είχε αρχίσει να γίνεται αισθητή, με τη σταδιακή άρση ποικίλων περιοριστικών μέτρων σε πολλές χώρες. Επιπλέον, οι προβλέψεις για την οικονομία της ΕΕ πριν από το ξέσπασμα του πολέμου συνέτειναν στην έναρξη μιας ισχυρής επεκτατικής φάσης, κυρίως μέσω της υλοποίησης του Ταμείου Ανάκαμψης. Σε επίπεδο οικονομικής πολιτικής, αναμενόταν η σταδιακή κατάργηση των έκτακτων νομισματικών και δημοσιονομικών μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας.

Τα δύο από τα πιο κύρια προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν είναι αφενός η ενεργειακή κρίση και αφετέρου η αλματώδης αύξηση του πληθωρισμού. Ως προς το ενεργειακό σκέλος, η ευρωπαϊκή τιμή αναφοράς φυσικού αερίου έχει πέσει κάτω από το προπολεμικό της επίπεδο,

βοηθούμενη από την απότομη πτώση της κατανάλωσης φυσικού αερίου και τη συνεχιζόμενη διαφοροποίηση των πηγών εφοδιασμού¹. Παράλληλα, η υπερβολικά μεγάλη αύξηση των τιμών της ενέργειας και των ειδών διατροφής, οι πιέσεις από την πλευρά της ζήτησης λόγω της επανεκκίνησης της οικονομίας μετά την λήξη των περιοριστικών μέτρων και οι δυσκαμψίες της προσφοράς, συμβάλλουν στην διαρκή άνοδο του πληθωρισμού. Ένα σημαντικό γεγονός, που δεν λαμβάνεται υπόψη στις προβλέψεις του Φεβρουαρίου, είναι οι πρόσφατες αναταράξεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Σύμφωνα με την Απόφαση Νομισματικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που δημοσιεύτηκε στις 16 Μαρτίου, ο πληθωρισμός αναμένεται να διαμορφωθεί κατά μέσο όρο σε 5,3% το 2023, 2,9% το 2024 και 2,1% το 2025. Εφόσον οι τρέχοντες παράγοντες διαμόρφωσης του πληθωρισμού εξασθενίσουν με την πάροδο του χρόνου και οι παρεμβάσεις της νομισματικής πολιτικής μεταδίδονται στην οικονομία και στο επίπεδο των τιμών, ο πληθωρισμός αναμένεται να υποχωρήσει.

Η Ευρωζώνη, με την ένταξη της Κροατίας τον Ιανουάριο του 2023, αποτελείται πλέον από 20 κράτη. Στις 12 Ιουλίου 2022 το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκρινε επισήμως την ένταξη της Κροατίας στη ζώνη του ευρώ, ενισχύοντας την Ευρωπαϊκή νομισματική ένωση στις διεθνείς αγορές.

Ως προς την τάση της οικονομικής δραστηριότητας κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2022 στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωζώνη, σημειώθηκε επιβράδυνση της ανάπτυξης σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, σε 1,8% και 1,9%, από 2,5% και 2,3% αντιστοίχως, έναντι ανάκαμψης κατά 5,1% και 4,8% σε ΕΕ και ΕΖ αντίστοιχα ένα έτος νωρίτερα. Σύμφωνα με την πρόσφατη έκθεση προβλέψεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής², η ανάπτυξη στην Ευρωζώνη εκτιμάται πως διαμορφώθηκε σε 3,5% για το 2022 ενώ για το 2023 προβλέπεται μικρότερος ρυθμός ανάπτυξης 0,9%, ομοίως για την Ευρωπαϊκή Ένωση η ανάπτυξη το 2022 υπολογίζεται στο 3,5% και στο 0,8% για το τρέχον έτος.

Η ανάπτυξη στις οικονομίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης την περίοδο Οκτωβρίου - Δεκεμβρίου του 2022 προέκυψε από την αύξηση της εγχώριας ζήτησης, με τη συμβολή των επενδύσεων να φθάνει το 0,4% του ΑΕΠ, μεγαλύτερη από το προηγούμενο τρίμηνο (2,4%). Η συμβολή της κατανάλωσης ήταν ίση με 0,5%, έναντι μεγαλύτερης συμβολής στο τρίτο τρίμηνο του 2022, 1,1 π.μ. του ΑΕΠ. Η επίδραση των καθαρών εξαγωγών στη μεταβολή του ΑΕΠ το τέταρτο τρίμηνο του 2022 ήταν θετική, κατά 0,9%, από αρνητική το προηγούμενο τρίμηνο (-1,0%). Παρόμοιες είναι οι τάσεις στη διάρθρωση της ανάπτυξης στις οικονομίες της Ευρωζώνης, με την εγχώρια ζήτηση να αποτελεί αναπτυξιακό παράγοντα (1,0 π.μ. από 3,6 π.μ. στο τρίτο τρίμηνο πέρυσι). Επίσης, σημειώθηκε οριακή συμβολή των επενδύσεων σε σχέση με το τέταρτο τρίμηνο του προηγούμενου έτους (0,3% του ΑΕΠ), μικρότερης έντασης συγκριτικά με το προηγούμενο τρίμηνο (2,4% του ΑΕΠ), ενώ παρατηρήθηκε θετική επίδραση της κατανάλωσης, 0,6 π.μ. από μεγαλύτερη επίδραση στο τρίτο τρίμηνο 1,2 π.μ. Επιπλέον, στο εν λόγω τρίμηνο, η συμβολή των καθαρών εξαγωγών στην Ευρωζώνη ήταν θετική κατά 0,9%, ενώ ένα τρίμηνο νωρίτερα ήταν αρνητική (-1,3%).

Η διάρθρωση των συνιστωσών του ΑΕΠ από την πλευρά της δαπάνης παραμένει παραπλήσια σε ΕΕ-27 και Ευρωζώνη, με την ιδιωτική κατανάλωση να αντιπροσωπεύει το 52,3% του ΑΕΠ και στις

¹ European Economic Forecasts Winter 2023, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Φεβρουάριος 2023

² European Economic Forecasts Winter 2023, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Φεβρουάριος 2023

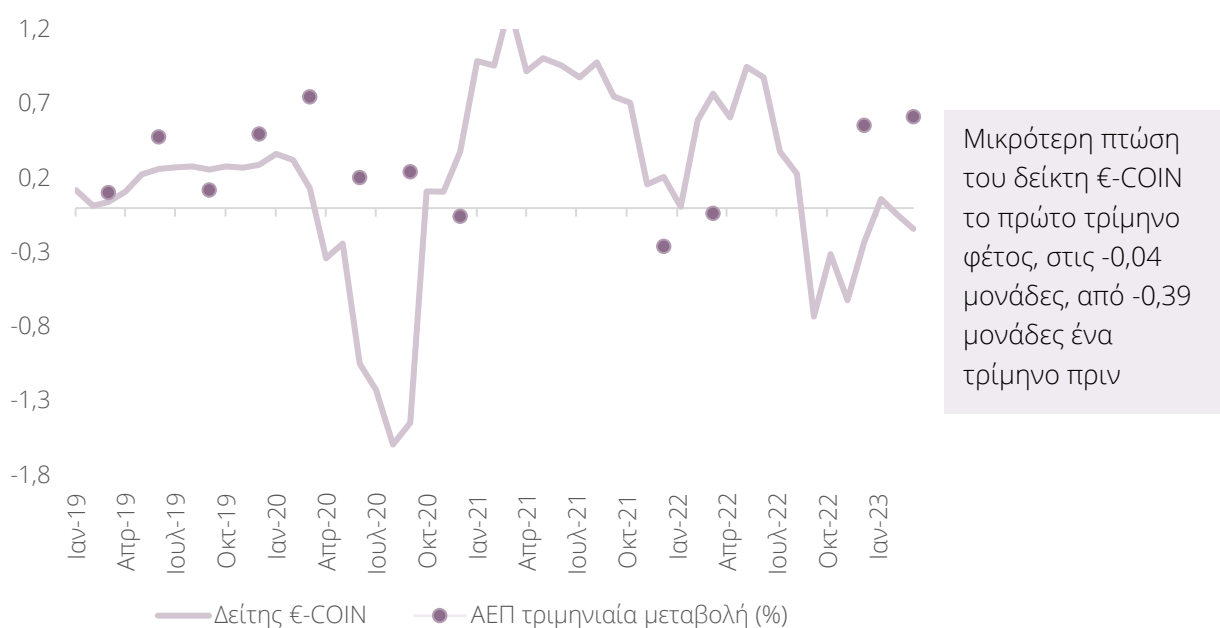

2 ζώνες αντίστοιχα, τις επενδύσεις να αποτελούν το 23,1% και 22,6% του ΑΕΠ, τις εξαγωγές το 54,7% και το 53,3% και τις εισαγωγές το 51,4% και 49,7% του ΑΕΠ.

Ισχυρότερη μεταξύ των χωρών της ΕΕ στο τέταρτο τρίμηνο του έτους, ήταν η ανάπτυξη (ετήσιες μεταβολές σε εποχικά διορθωμένα στοιχεία) στην Ιρλανδία, όπου ο σχετικός ρυθμός έφτασε το 13,1%. Ακολούθησαν η Ελλάδα (5,2%), η Ρουμανία (4,9%) και η Μάλτα (4,7%). Οι χώρες στις οποίες σημειώθηκε η ύφεση, ήταν η Εσθονία (4,4%), το Λουξεμβούργο (2,2%) και η Λιθουανία (0,4%). Σε επίπεδο κυλιόμενου 12-μηνου, η Ελλάδα παρουσίασε θετικό ρυθμό ανάπτυξης 6,1%, αρκετά υψηλότερο από τη μέση απόδοση σε αμφότερες την ΕΕ και την ΕΖ (3,6% και 3,5%). Η μόνη χώρα που παρουσίασε ύφεση ήταν η Εσθονία (1,0%), ενώ η μικρότερη ανάπτυξη, σε δωδεκάμηνη βάση, παρουσιάστηκε στο Λουξεμβούργο (1,6%), ακολουθούμενο από την Σλοβακία (1,7%). Στον αντίποδα, η χώρα με το μεγαλύτερο θετικό κυλιόμενο ρυθμό ανάπτυξης στην ΕΕ ήταν η Ιρλανδία (12,2%) ακολουθούμενη από την Μάλτα (6,9%) και την Κροατία (6,4%).

Διάγραμμα 2.2

Μηνιαίος Δείκτης €-COIN & ΑΕΠ Ευρωζώνης*

*Το ερευνητικό κέντρο Centre of Economic Policy Research σε συνεργασία με την Τράπεζα της Ιταλίας εκτιμά κάθε μήνα τον πρόδρομο δείκτη οικονομικής δραστηριότητας €-COIN για την Ευρωζώνη. Ο δείκτης συνιστά πρόβλεψη της τριμηνιαίας ανάπτυξης του ΑΕΠ και προκύπτει από τη σύνθεση ποικίλων διαφορετικών δεδομένων, όπως η πορεία της βιομηχανικής παραγωγής, των τιμών, στοιχείων από την αγορά εργασίας, καθώς και χρηματοοικονομικών στοιχείων. Πηγή: CEPR και Bank of Italy

Ως προς τις τάσεις στο οικονομικό κλίμα και τους βασικούς πρόδρομους δείκτες οικονομικής δραστηριότητας σε Ευρωζώνη και Ευρωπαϊκή Ένωση, ο δείκτης €-COIN υποχώρησε, οριακά, κατά το πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους στις -0,04 μονάδες (Διάγραμμα 2.2). Ειδικά η μηνιαία επίδοση του Μαρτίου 2023, ήταν αρνητική στις -0,14 μονάδες, αντίθετα με αυτή του περυσινού Μαρτίου (0,77) υποδεικνύοντας προσδοκίες για μείωση του ΑΕΠ.

Ο δείκτης Οικονομικού Κλίματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην ΕΕ-27 και την Ευρωζώνη βελτιώθηκε την περίοδο Ιανουαρίου – Μαρτίου φέτος σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, κατά

3,4 και 4,2 μονάδες αντίστοιχα, ενώ ως προς την ίδια περίοδο πέρυσι μειώθηκε κατά 12,9 και 11,6 μονάδες. Συγκεκριμένα, ο δείκτης διαμορφώθηκε στις 97,6 και 99,5 μονάδες. Τον Μάρτιο φέτος ο δείκτης Οικονομικού κλίματος διαμορφώθηκε στις 97,4 μονάδες στην ΕΕ-27 και στις 99,3 μονάδες στην Ευρωζώνη, σε επίπεδο μικρότερο συγκριτικά με τον προηγούμενο μήνα. Από την άλλη πλευρά, διαμορφώθηκε 8,3 και 6,8 μονάδες χαμηλότερα από ότι πριν ένα χρόνο, σε ΕΕ-27 και ΕΖ αντιστοίχως (Πίνακας 2.2).

Μεταξύ των μεγαλύτερων οικονομιών της ΕΕ, στη Γαλλία το πρώτο τρίμηνο φέτος ο δείκτης αυξήθηκε σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο (2,8 μονάδες), ενώ σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του 2021 διαμορφώθηκε 11,5 μονάδες χαμηλότερα. Αύξηση σε σχέση με το τέταρτο τρίμηνο του προηγούμενου έτους παρατηρήθηκε στη Γερμανία, κατά 4,6 μονάδες, ενώ μειώθηκε συγκριτικά με το πρώτο τρίμηνο του περυσινού έτους (13,2 μονάδες). Στην Ιταλία, ο δείκτης ενισχύθηκε κατά 4,5 μονάδες σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο και μειώθηκε κατά 4,9 μονάδες έναντι του αντίστοιχου τριμήνου το προηγούμενο έτος. Τέλος, την περίοδο Ιανουαρίου - Μαρτίου 2023, ο δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα αυξήθηκε συγκριτικά με το προηγούμενο τρίμηνο κατά 5,3 μονάδες, στις 106,8 μονάδες, επίπεδο που είναι περίπου 6,7 μονάδες χαμηλότερο από ότι ένα χρόνο νωρίτερα (113,5 μονάδες).

Πληρέστερη πληροφόρηση για τις μεταβολές στα μεγέθη που συνθέτουν το ΑΕΠ της Ευρωζώνης και της ΕΕ στο πρώτο τρίμηνο του 2023 και τις υπόλοιπες μακροοικονομικές μεταβλητές, καθώς και για τις εκτιμώμενες τάσεις σε αυτές το προσεχές χρονικό διάστημα παρέχεται στη συνέχεια της παρούσας υπό-ενότητας.

Πίνακας 2.2

Δείκτης Οικονομικού Κλίματος ΕΕ-27 & Ευρωζώνης (μ.ό. 2000-2020=100)

Μήνας	Απρ-21	Μαϊ-21	Ιουν-21	Ιουλ-21	Αυγ-21	Σεπ-21	Οκτ-21	Νοε-21	Δεκ-21	Ιαν-22	Φεβ-22	Μαρ-22
ΕΕ-27 (2020)	108,8	112,8	115,8	116,6	115,3	115,3	116,2	115,2	114	112,6	113,3	105,7
Ευρωζώνη	109,4	113,4	116,7	117,6	116,3	116,4	117,2	116,2	114,3	113,1	114,1	106,1

Μήνας	Απρ-22	Μαϊ-22	Ιουν-22	Ιουλ-22	Αυγ-22	Σεπ-22	Οκτ-22	Νοε-22	Δεκ-22	Ιαν-23	Φεβ-23	Μαρ-23
ΕΕ-27 (2020)	103,9	103,6	101,9	97,8	97,1	93,9	92,9	94,1	95,6	97,8	97,7	97,4
Ευρωζώνη	104,3	104,2	103,1	98,6	97,8	94,4	93,8	95,1	97	99,7	99,6	99,3

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (DG ECFIN), Μάρτιος 2023

Παρουσιάζονται οι προβλέψεις για την περίοδο 2023-2024, όπως αυτές προκύπτουν για την ΕΕ και την Ευρωζώνη στην πλέον πρόσφατη έκθεση προβλέψεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Πίνακας 2.3). Συνοπτική απεικόνιση βασικών μακροοικονομικών μεταβλητών ανά χώρα μέλος της Ευρωζώνης παρουσιάζεται στο Παράρτημα.

Πίνακας 2.3

Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη, ΕΕ-27, Ευρωζώνη (πραγματικές ετήσιες % μεταβολές, εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά)

	ΕΕ			Ευρωζώνη		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
*ΑΕΠ	3,5	0,8	1,6	3,5	0,9	1,5
Ιδιωτική Κατανάλωση	3,7	0,1	1,5	3,7	0,1	1,5
Δημόσια Κατανάλωση	1,3	0,3	0,8	1,4	0,3	0,8
Ακαθάριστες επενδύσεις	3	0,5	2,3	2,8	0,5	2,3
Εξαγωγές αγαθών – υπηρεσιών	6,3	2,1	3,6	6,6	2	3,4
Εισαγωγές αγαθών – υπηρεσιών	6,7	1,9	3,5	6,8	1,9	3,5
Απασχόληση	1,8	0	0,4	1,8	0,1	0,5
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	6,2	6,5	6,4	6,8	7,2	7
*Πληθωρισμός	9,2	6,4	2,8	8,4	5,6	2,5
Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-3,4	-3,6	-3,2	-3,5	-3,7	-3,3
Χρέος Γεν. Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	86	84,9	84,1	93,6	92,3	91,4
Ισοζύγιο Τρεχ. Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	1,1	1,4	1,9	1,5	1,9	2,4

Πηγή: European Economic Forecasts, Autumn 2022, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Νοέμβριος 2022

* European Economic Forecasts, Winter 2023, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Φεβρουάριος 2023

Αναλυτικά, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat για το τέταρτο τρίμηνο του 2022 (ετήσιες μεταβολές σε εποχικά διορθωμένα στοιχεία), η ιδιωτική κατανάλωση στην Ευρωπαϊκή Ένωση αυξήθηκε κατά 0,9%, όταν το προηγούμενο τρίμηνο κατέγραψε μεγαλύτερη άνοδο, κατά 2,1%, ενώ στην αντίστοιχη περίοδο του 2021 η τάση της ήταν αυξητική (6,2%). Στην Ευρωζώνη, η κατανάλωση των νοικοκυριών ενισχύθηκε κατά 1,2%, από μεγαλύτερη αύξηση 2,3% στο προηγούμενο τρίμηνο, ενώ ένα έτος νωρίτερα παρουσίασε αύξηση 6,0%. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβλεψε τον περασμένο Νοέμβριο αύξηση της κατανάλωσης των νοικοκυριών στο σύνολο του 2022 στην ΕΕ κατά 3,3% και σχεδόν σταθερότητα της το 2023 στο 0,3%. Για την Ευρωζώνη προέβλεψε άνοδο της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 3,7% φέτος και ελάχιστη διεύρυνση 0,1% στο επόμενο έτος (Πίνακας 2.3). Σε επίπεδο χωρών, στη Γερμανία η ιδιωτική κατανάλωση ήταν 0,9% υψηλότερη από το τρίτο τρίμηνο του περασμένου έτους, ενώ το προηγούμενο τρίμηνο παρουσίασε αύξηση 1,9%, ενώ στη Γαλλία σημειώθηκε επιβράδυνση (1,1%). Στην Ιταλία ενισχύθηκε κατά 1,6%, μικρότερη άνοδος συγκριτικά με ένα τρίμηνο πριν 3,7%, ενώ στην Ισπανία μεγεθύνθηκε κατά 2,7% όταν το περασμένο τρίμηνο η αύξησή της έφτασε το 4,8%. Στην Ελλάδα η ιδιωτική κατανάλωση παρουσίασε άνοδο 4,2%, από αύξηση 5,6% το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ την ίδια περίοδο του 2021 σημείωνε αύξηση της τάξης του 12,3%.

Η δημόσια κατανάλωση αυξήθηκε στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη το τέταρτο τρίμηνο του 2022 κατά 0,2% και 0,5% αντίστοιχα, από ενίσχυση 0,1% σε αμφότερες τις ζώνες ένα τρίμηνο πριν. Στο ίδιο τρίμηνο του 2021 η δημόσια κατανάλωση είχε ενισχυθεί κατά 2,7% στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη. Για το 2022 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέμενε τον Νοέμβριο έντονη επιβράδυνση της αύξησης της δημόσιας κατανάλωσης στην ΕΕ σε σχέση με το 2021, σε 1,3%. Σχεδόν ίδια διεύρυνση εκτίμησε για την Ευρωζώνη (1,4%, Το 2023 η διεύρυνση θα συρρικνωθεί, σε 0,3% σε ΕΕ και ΕΖ αμφότερες.

Οι επενδύσεις παρουσίασαν άνοδο την περίοδο Οκτωβρίου – Δεκεμβρίου 2023 στην ΕΕ κατά 1,7%, αρκετά μικρότερης έκτασης συγκριτικά με το προηγούμενο τρίμηνο 10,6%. Παρομοίως στην Ευρωζώνη, η άνοδος ήταν της τάξης του 10,6%, έναντι ανόδου 11,0% στο τρίτο τρίμηνο πέρυσι. Το αντίστοιχο τρίμηνο του 2021 οι επενδύσεις είχαν αυξηθεί κατά 6,8% στην ΕΕ και 5,5% στην Ευρωζώνη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβλεψε ενίσχυσή τους κατά 3,0% για το 2022 και 0,5% για το 2023 στην ΕΕ, ενώ 2,8% και 0,5% στην Ευρωζώνη. Στο τέταρτο τρίμηνο του 2022, στη Γερμανία οι επενδύσεις αυξήθηκαν κατά 4,0% ύστερα από μεγαλύτερης έντασης αύξηση 7,7% στο προηγούμενο τρίμηνο, ενώ στην Ιταλία καταγράφηκε μείωση 2,2%, από υψηλή άνοδο όμως 10,4%, στο τρίμηνο Ιουλίου – Σεπτεμβρίου 2022. Ο ρυθμός μεταβολής των επενδύσεων στη Γαλλία ήταν θετικός, 6,5%, από αύξηση 9,2% στο προηγούμενο τρίμηνο.

Αύξηση καταγράφηκε στην εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών στην ΕΕ (5,1%), και στην Ευρωζώνη (5,0%), έναντι μεγαλύτερης αύξησης, κατά 8,1% και 7,6% αντιστοίχως, στο προηγούμενο τρίμηνο και ισχυρότερης αύξησης στο τέταρτο τρίμηνο του 2021 (8,0% και 8,3%). Για το 2022 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβλεψε άνοδο των εξαγωγών στην ΕΕ-27 σε σύγκριση με το 2021 κατά 6,3% και μικρότερη αύξηση στο επόμενο έτος 2,1%. Για την Ευρωζώνη ανέμενε διεύρυνση 6,6% για το σύνολο του 2022 και άνοδο 2,0% το 2023. Σε επίπεδο χωρών, στη Γερμανία σημειώθηκε μεγέθυνση των εξαγωγών στο τέταρτο τρίμηνο του 2022 κατά 1,3%, από μεγαλύτερη αύξηση 5,2% στο τρίτο τρίμηνο του έτους. Η ενίσχυση των εξαγωγών στη Γαλλία το τέταρτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους ήταν 4,3%, μικρότερη από ένα τρίμηνο πριν (6,7%). Στην Ιταλία σημειώθηκε αύξηση κατά 9,9%, από μικρότερη άνοδο, κατά 7,9%, ένα τρίμηνο νωρίτερα. Ισχυρή επέκταση των εξαγωγών σημειώθηκε στην Ισπανία, κατά 6,9%, κατόπιν μεγαλύτερης ανόδου 14,1% στο προηγούμενο τρίμηνο, όπως και στην Κύπρο (10,4%), κατόπιν αύξησης 9,9% στο τρίτο τρίμηνο του 2022.

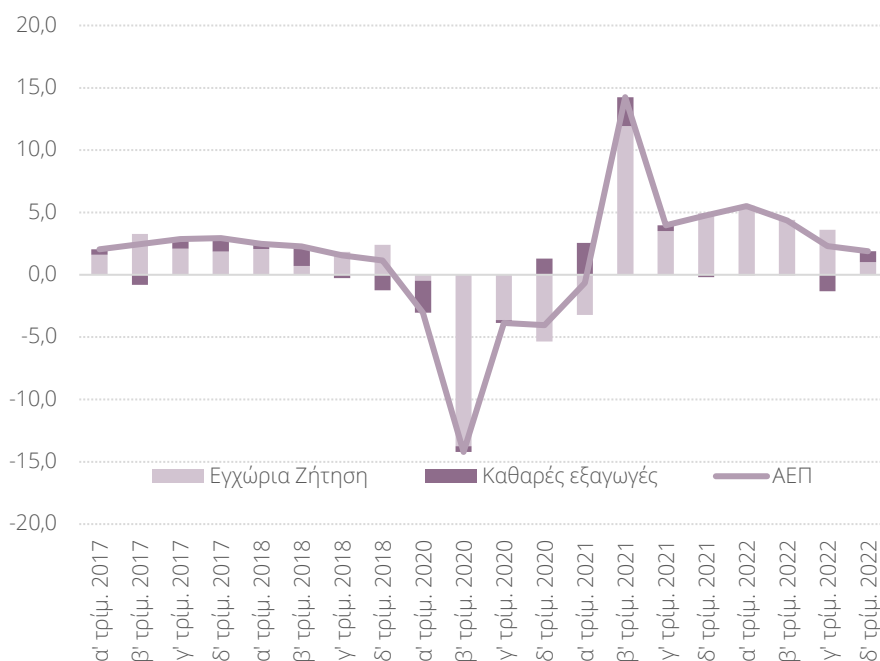
Ενισχύθηκαν οι εισαγωγές το τέταρτο τρίμηνο του 2022 στην ΕΕ, 3,6%, αύξηση αρκετά μικρότερη από ότι ένα τρίμηνο πριν (10,7%). Όμοια μεταβολή παρατηρήθηκε στην ΕΖ, κατά 3,5%, από υψηλότερη άνοδο 11,1% το τρίμηνο του 2022. Ένα χρόνο νωρίτερα είχε καταγραφεί αύξηση 10,5% και 10,3% αντιστοίχως. Για τα έτη 2022 και 2023, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει προβλέψει για την ΕΕ αύξηση 6,7% και 1,9% αντίστοιχα. Για την Ευρωζώνη αναμένει άνοδο το 2022 κατά 6,8% και μεγέθυνση το 2023 1,9%. Σε επίπεδο χωρών, το τέταρτο τρίμηνο του 2022 οι εισαγωγές αυξήθηκαν στην Ισπανία κατά 2,4%, έναντι υψηλότερης ανόδου 8,9% στο προηγούμενο τρίμηνο. Στη Γαλλία διευρύνθηκαν κατά 6,3%, από ενίσχυση 12,3% ένα τρίμηνο πριν, ενώ στην Ιταλία σημειώθηκε αύξηση 6,5% από άνοδο 14,2%. Θετικός ρυθμός σημειώθηκε στη Γερμανία (2,6%), από μεγαλύτερη ενίσχυση στο τρίτο τρίμηνο του 2022 (9,2%).

Με βάση τις εξελίξεις στις συνιστώσες του ΑΕΠ στην Ευρωζώνη (Διάγραμμα 2.3), η συμβολή των καθαρών εξαγωγών ήταν θετική (0,9%), έναντι αρνητικής επίδρασης το προηγούμενο τρίμηνο. Η θετική συμβολή των καθαρών εξαγωγών στο τέταρτο τρίμηνο πέρυσι προήλθε από την σημαντική μείωση της συμβολής των εισαγωγών από 5,2% το τρίτο τρίμηνο στο 1,7% το τελευταίο τρίμηνο του έτους. Παράλληλα, και η συμβολή των εξαγωγών μειώθηκε αλλά όχι στο ίδιο επίπεδο (2,6% το τέταρτο τρίμηνο του 2022 από 3,9% το προηγούμενο τρίμηνο). Όπως ήδη αναφέρθηκε, η συμβολή της εγχώριας ζήτησης ήταν της τάξης του 1,0% του ΑΕΠ, από θετική επίδραση 3,6 ποσοστιαίων μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Το μεγαλύτερο μέρος της συμβολής προήλθε κυρίως από την ιδιωτική κατανάλωση, η οποία επενέργησε θετικά στο τέταρτο τρίμηνο του 2022 κατά 0,6% του ΑΕΠ, ενώ το τρίτο τρίμηνο η θετική συμβολή τους ήταν στις 1,2 π.μ.

Διάγραμμα 2.3

Ευρωζώνη – Συμβολή συνιστωσών ΑΕΠ στον πραγματικό ρυθμό μεταβολής του (σε ποσοστιαίες μονάδες)

Θετική συμβολή καθαρών εξαγωγών στη μεταβολή του ΑΕΠ της Ευρωζώνης το δ' τρίμ. 2022. Θετική επίδραση εγχώριας ζήτησης ενώ οι επενδύσεις αυξήθηκαν οριακά συγκριτικά με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2021.

Πηγή: Eurostat

Ο εναρμονισμένος πληθωρισμός αυξήθηκε το τέταρτο τρίμηνο του 2022 στην ΕΕ και την Ευρωζώνη, καταγράφοντας ρυθμό 11,0% και 10,0% από 10,3% και 9,3% αντίστοιχα ένα τρίμηνο νωρίτερα. Στο τέταρτο τρίμηνο του 2021 ο εναρμονισμένος πληθωρισμός είχε διαμορφωθεί σε 4,9% στην ΕΕ και 4,6% στην ΕΖ αντιστοίχως. Συνολικά για το 2022 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβλεψε προσφάτως (Φεβρουάριος 2023) ότι ο πληθωρισμός αυξήθηκε έντονα το 2022 στην ΕΖ σε 8,4% από 2,6%, αλλά και στην ΕΕ, σε 9,2% από 2,9%, ενώ το 2023 θα υποχωρήσει σε 5,6% και 6,4% αντιστοίχως.

Ηπιότερη ενίσχυση της απασχόλησης σημειώθηκε το τέταρτο τρίμηνο του 2022, κατά 1,3% στην ΕΕ και 1,5% στην ΕΖ, από 1,5% και 1,8% σε ΕΕ και ΕΖ αντίστοιχα ένα τρίμηνο πριν, ενώ την ίδια περίοδο του 2021 σημειωνόταν αύξηση των θέσεων εργασίας, κατά 2,4% σε αμφότερες τις ζώνες. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει αύξηση (1,8%) και στασιμότητα της δημιουργίας θέσεων εργασίας στην ΕΕ για το 2022 και το 2023. Για την Ευρωζώνη επίσης προέβλεψε άνοδο της απασχόλησης φέτος, κατά 1,8%, και σχεδόν στασιμότητα (0,1%) το 2023. Αύξηση της απασχόλησης το τέταρτο τρίμηνο του 2022 σημειώθηκε κυρίως στην Λιθουανία (4,1%), στην Εσθονία (3,7%), στις Κάτω Χώρες (3,4%) και στο Λουξεμβούργο (3,3%). Σταθερότητα παρουσιάστηκε στη Ρουμανία ενώ η μικρότερη αύξηση της απασχόλησης σημειώθηκε στην Ουγγαρία (0,6%) και τη Φινλανδία (1,1%).

Η ανεργία το τέταρτο τρίμηνο του 2022 έμεινε σχεδόν σταθερή στο 6,2% στην ΕΕ και στο 6,8% στην Ευρωζώνη σε σχέση με το τρίτο τρίμηνο (6,1% και 6,7% αντιστοίχως). Στο τέταρτο τρίμηνο πέρυσι βρισκόταν στο 6,5% στην ΕΕ και στο 7,1% στην ΕΖ. Για το 2022 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκτιμήσει υποχώρηση των ποσοστών ανεργίας στην ΕΕ-27 και την Ευρωζώνη έναντι του προηγούμενου έτους, σε 6,2% και 6,8%, ενώ για το 2023 αναμένει ποσοστά ανεργίας 6,5% και

7,2%. Την περίοδο Οκτωβρίου – Δεκεμβρίου 2022 το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας καταγράφηκε στην Ισπανία (13,0%), με την Ελλάδα (12,5%) και την Ιταλία (8,2%) να έπονται, ενώ στη Κροατία η ανεργία ήταν της τάξης του 7,5%.

Στο πεδίο των δημοσιονομικών επιδόσεων, το έλλειμμα του ισοζυγίου γενικής κυβέρνησης στην ΕΕ-27 το τρίτο τρίμηνο του 2022 ήταν της τάξης του 2,7% του ΑΕΠ, ενώ το δεύτερο τρίμηνο ήταν ίσο με 1,3%. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει προβλέψει ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα θα διαμορφωθεί το 2022 και το 2023, σε 3,4% και 3,6% του ΑΕΠ αντιστοίχως. Σχετικά με το δημοσιονομικό έλλειμμα κατά μέσο όρο Ευρωζώνη, αναμένει πως θα επιτευχθεί το 3,5% του ΑΕΠ το 2022 και το 3,7% το 2023. Όσον αφορά στο δημόσιο χρέος, διαμορφώθηκε στις χώρες της Ευρωζώνης το τρίτο τρίμηνο πέρυσι στο 92,9% του ΑΕΠ, ενώ ο μέσος όρος αναμένεται να διαμορφωθεί στο 93,6% το 2022 και στο προσεχές έτος να μειωθεί στο 92,3% του ΑΕΠ. Το δημόσιο χρέος, ως ποσοστό του ΑΕΠ υποχώρησε το τρίτο τρίμηνο του 2022 σε πολλές χώρες μέλη, με το μεγαλύτερο επίπεδό του να σημειώνεται στην Ελλάδα (178,2%), την Ιταλία (147,3%), την Πορτογαλία (120,1%), την Ισπανία (115,6%) και την Γαλλία (113,4%).

Ως προς το πλαίσιο νομισματικής πολιτικής, σύμφωνα με την ανακοίνωση της ΕΚΤ στις 16 Μαρτίου 2023, η ΕΚΤ προχώρησε στην αύξηση των τριών βασικών επιτοκίων κατά 50 μονάδες βάσης δεδομένων των αναθεωρημένων προσδοκιών για την εξέλιξη του πληθωρισμού με γνώμονα την διασφάλιση της έγκαιρης επαναφοράς του πληθωρισμού στον μεσοπρόθεσμο στόχο της ΕΚΤ του 2,0%. Το χαρτοφυλάκιο του προγράμματος αγοράς στοιχείων ενεργητικού (asset purchase programme – APP) μειώνεται σταδιακά κατά €15 δισεκ. μηνιαίως κατά μέσο όρο μέχρι το τέλος του β' τριμήνου του 2023, καθώς όλα τα ποσά από την εξόφληση τίτλων κατά τη λήξη τους δεν επανεπενδύονται. Αναφορικά με το έκτακτο πρόγραμμα αγοράς στοιχείων ενεργητικού λόγω πανδημίας - PEPP, κατ' ελάχιστο μέχρι το τέλος του 2024 η ΕΚΤ θα επανεπενδύει τα ποσά κεφαλαίου από την εξόφληση των αποκτηθέντων τίτλων. Η μελλοντική σταδιακή μείωση (roll-off) του χαρτοφυλακίου PEPP θα ρυθμιστεί κατά τρόπο ώστε να συμβαδίζει με τη νομισματική πολιτική. Τέλος, το μέσο για την προστασία της μετάδοσης (Transmission Protection Instrument – TPI) είναι διαθέσιμο για να αντισταθμιστούν ανεπιθύμητες, μη προβλέψιμες μεταβολές στην αγορά που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά τη μετάδοση της νομισματικής πολιτικής στην ευρωζώνη, με στόχο την σταθερότητα των τιμών.

Επιγραμματικά, η οικονομία στην Ευρώπη, και ειδικότερα στην Ευρωζώνη, βρίσκεται την τρέχουσα περίοδο αντιμέτωπη με μια σειρά από προκλήσεις. Οι κυριότερες εξ' αυτών έγκεινται σε:

- Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και οι οικονομικές επιπτώσεις υψηλής έντασης και διάρκειας.
- Οι προβλέψεις διεθνών οργανισμών για επιβράδυνση της οικονομίας της Ευρωζώνης με πληθωρισμό σημαντικά υψηλότερο του στόχου και με προσδοκία για περαιτέρω σφιχτότερη νομισματική πολιτική.
- Η ενεργειακή κρίση με πιθανότητα όξυνσης εκ νέου στα τέλη του 2023 και η ανάγκη για παρεμβάσεις σε πολυμερές επίπεδο για ενεργειακή ασφάλεια, αλλά και για στήριξη της ζήτησης.
- Ανάγκη συντονισμού δημοσιονομικών και νομισματικών πολιτικών σε συλλογικό και εθνικό επίπεδο, προκειμένου να υπάρξει ισορροπία μεταξύ του στόχου συγκράτησης των πληθωριστικών προσδοκιών και αποφυγής οικονομικής ύφεσης.

2.2 Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα

A. Οικονομικό κλίμα

- Αισθητή ενίσχυση του Δείκτη Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα κατά το α' τρίμηνο του 2023 σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο (106,8 από 101,5 μον.). Μικρή υποχώρηση σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο (112,8 μον.).
- Οι επιχειρηματικές προσδοκίες ενισχύθηκαν σημαντικά στο πρόσφατο τρίμηνο σε σύγκριση με το προηγούμενο σε Βιομηχανία και Κατασκευές, ηπιότερα σε Λιανικό εμπόριο, ενώ υποχώρησαν ήπια στις Υπηρεσίες.
- Ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης βελτιώθηκε αισθητά την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου έναντι του προηγούμενου τριμήνου του, στις -43,3 (από -52,6) μονάδες. Παράλληλα, κινείται στα ίδια επίπεδα με εκείνα ένα χρόνο νωρίτερα (-43,6 μον.).

Οι έρευνες οικονομικής συγκυρίας του IOBE προσφέρουν σημαντική πληροφόρηση για τις εξελίξεις στην οικονομία, τόσο από την πλευρά των επιχειρήσεων, όσο και από την πλευρά της τελικής ζήτησης, δηλαδή των καταναλωτών. Εξάλλου, βασικοί δείκτες που περιλαμβάνονται σε αυτές αποτελούν πρόδρομους δείκτες για διάφορα μεγέθη της οικονομίας και μπορούν να χρησιμοποιηθούν με επάρκεια για την πρόβλεψη των άμεσων εξελίξεων, ακόμα και για την πορεία του ΑΕΠ³.

Στο πρώτο τρίμηνο του 2023 ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος ενισχύθηκε σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, κατά 5,3 μονάδες. Η βελτίωση προήλθε από την σημαντική ενίσχυση των επιχειρηματικών προσδοκιών σε Κατασκευές και Βιομηχανία, ενώ ηπιότερα κινήθηκαν οι προσδοκίες σε Λιανικό εμπόριο, με τις προσδοκίες σε Υπηρεσίες να εξασθενούν ελαφρά. Παράλληλα, ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης διαμορφώθηκε αισθητά υψηλότερα σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, στις -43,3 (από -52,6) μονάδες.

Οι προσδοκίες στον τομέα της Βιομηχανίας, αλλά και των Κατασκευών επλήγησαν συστηματικά κατά τη διάρκεια του 2022 από την άνοδο των τιμών στην ενέργεια και σε άλλες πρώτες ύλες εξαιτίας του πολέμου στην Ουκρανία, καθώς και από τις δυσχέρειες στη λειτουργία των διεθνών εφοδιαστικών αλυσίδων, ωστόσο ανέκαμψαν εντός του 2023 και ειδικά για τον κλάδο Κατασκευών οι προσδοκίες κινούνται κατακόρυφα ανοδικά. Στον τομέα των Υπηρεσιών αντίθετα, η ισχυρή δυναμική του διεθνούς τουρισμού επενέργησε θετικά στις προσδοκίες στη μεγαλύτερη διάρκεια του περασμένου έτους με σύμμαχο την παρατεταμένη καλοκαιρία, ειδικά το τελευταίο τρίμηνο του έτους, με τις αρχές του 2023 να βρίσκει τις επιχειρηματικές προσδοκίες σε καθοδική πορεία, ειδικά σε κάποιους πιο ευάλωτους τομείς. Στην πλευρά των νοικοκυριών, διαφαίνεται στις αρχές του 2023 ότι δύο αντίρροπες δυνάμεις επιδρούν στην εξέλιξη της καταναλωτικής εμπιστοσύνης. Αφενός οι επιπτώσεις από το αυξανόμενο κόστος ζωής προβληματίζουν τα

³ Επισημαίνεται ότι από τον Μάρτιο του 2018, οι σειρές που παρουσιάζονται στους επιμέρους δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών, δηλαδή οι δείκτες στη Βιομηχανία, το Λιανικό Εμπόριο, τις Υπηρεσίες και τις Κατασκευές έχουν αλλάξει ως προς την περίοδο βάσης τους. Συγκεκριμένα, ως νέα βάση ορίστηκε η περίοδος 2000-2010 (=100), διαφοροποιώντας έτσι τους δείκτες, οι οποίοι μέχρι και τον Φεβρουάριο 2018 διαμορφώνονταν με βάση την περίοδο 1996-2006. Οι σειρές όμως έχουν αναθεωρηθεί πλήρως προς τα πίσω, έτσι ώστε τα στοιχεία να είναι μεταξύ τους συγκρίσιμα. Ως αποτέλεσμα οι δείκτες με τη νέα περίοδο βάσης είναι συνολικά υψηλότεροι συγκριτικά με εκείνους με την παλαιότερη περίοδο βάσης. Η αλλαγή περιόδου βάσης από το IOBE δεν επηρεάζει το συνολικό δείκτη οικονομικού κλίματος για την Ελλάδα ή οποιαδήποτε άλλη χώρα.

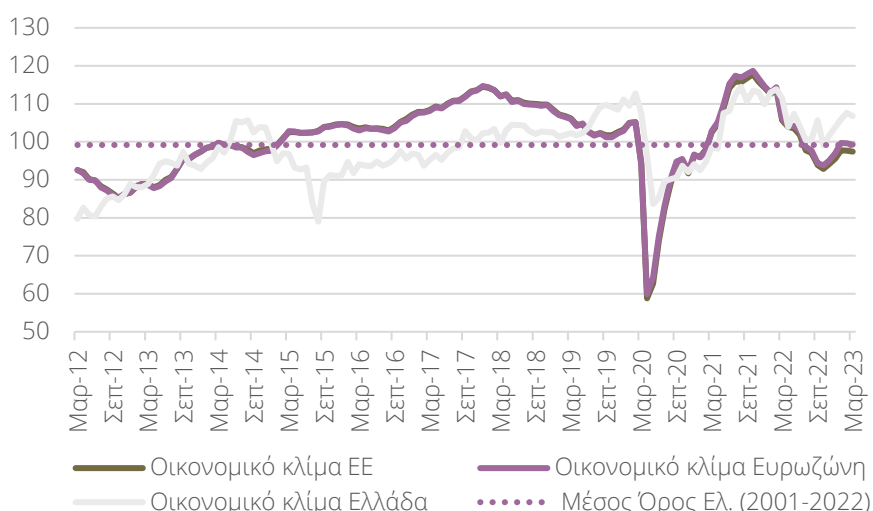
νοικοκυριά για την οικονομική τους κατάσταση προσεχώς, ωστόσο αντισταθμίζονται μερικώς από διαδοχικές δέσμες παρεμβάσεων στήριξης των πλέον ευάλωτων, αλλά από τις προεκλογικές δεσμεύσεις ενόψει των επερχόμενων εκλογών.

Αναλυτικά, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου ήταν αισθητά ενισχυμένος σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο (Διάγραμμα 2.4), στις 106,8 από 101,5 μονάδες, ενώ κυμάνθηκε σε επίπεδο αισθητά χαμηλότερο σε σχέση με το μέσο αντίστοιχο περσινό (112,8 μον.).

Στην Ευρώπη, ο αντίστοιχος μέσος δείκτης διαμορφώθηκε ελαφρά υψηλότερα κατά την εξεταζόμενη περίοδο σε σύγκριση με την προηγούμενη, τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη. Συγκεκριμένα, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος διαμορφώθηκε στις 97,6 (από 94,2) μονάδες το πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους στην ΕΕ, και στις 99,5 (από 95,3) μονάδες στην Ευρωζώνη.

Διάγραμμα 2.4

Δείκτες Οικονομικού Κλίματος: ΕΕ-27, Ευρωζώνη και Ελλάδα (2000-2020=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος το α' τρίμηνο του 2023 ενισχύθηκε σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο κατά 5,3 μονάδες

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG ECFIN

Σε επίπεδο τομέων, οι επιχειρηματικές προσδοκίες στην Ελλάδα ενισχύθηκαν σημαντικά στη Βιομηχανία και τις Κατασκευές, ενώ βελτιώθηκαν ηπιότερα στο Λιανικό εμπόριο και εξασθένησαν στις Υπηρεσίες. Στην πλευρά των καταναλωτών, ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης ενισχύθηκε σημαντικά έναντι του προηγούμενου τριμήνου. Σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο, οι μέσοι δείκτες εξασθένησαν ήπια στη Βιομηχανία και εντονότερα στις Υπηρεσίες, ενώ ενισχύθηκαν αισθητά στις Κατασκευές και στο Λιανικό εμπόριο. Αναλυτικότερα:

Ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης στην Ελλάδα το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου του τρέχοντος έτους διαμορφώθηκε αισθητά υψηλότερα κατά μέσο όρο από το δ' τρίμηνο του 2022, στις -43,3 από -52,6 μονάδες, σε επίπεδο αντίστοιχο του περσινού (-43,6 μον.). Ο αντίστοιχος μέσος δείκτης βελτιώθηκε ήπια στην ΕΕ, στις -21,1 (από -25,8) μονάδες, και στην Ευρωζώνη (-19,7 από -24,4 μονάδες). Αυτά τα επίπεδα είναι πολύ χαμηλότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα ένα χρόνο πριν (-14,7 και -13,7 μον. αντίστοιχα).

Οι τάσεις στα επιμέρους βασικά ισοζύγια απαντήσεων που απαρτίζουν το συνολικό δείκτη ήταν κυρίως ανοδικές στο πρώτο τρίμηνο του 2023 σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο. Έτσι, οι δυσοιώνες προβλέψεις των καταναλωτών στην Ελλάδα για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους το επόμενο 12μηνο υποχώρησαν ελαφρά, ενώ εκείνες για την οικονομική κατάσταση της χώρας εντονότερα. Παράλληλα οι εκτιμήσεις των νοικοκυριών για την τρέχουσα κατάστασή τους βελτιώθηκαν ελαφρά, ενώ η πρόθεση για μείζονες αγορές το προσεχές χρονικό διάστημα διατηρήθηκε αμετάβλητη.

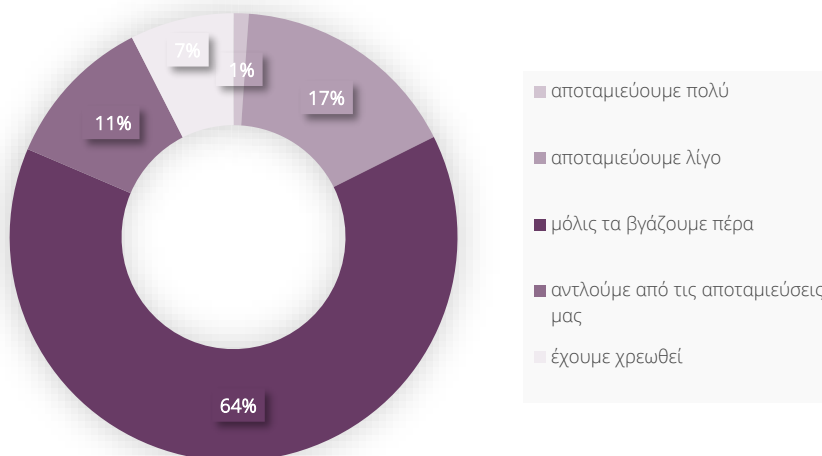
Αναλυτικότερα, το ποσοστό εκείνων οι οποίοι είναι απαισιόδοξοι για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους το επόμενο 12μηνο υποχώρησε ήπια, στο 54% (από 64% το προηγούμενο τρίμηνο), ενώ ενισχύθηκε στο 8% (από 3%) το ποσοστό όσων δηλώνουν το αντίθετο. Παράλληλα, υποχώρησε στο 58% (από 70%) το ποσοστό των καταναλωτών στην Ελλάδα οι οποίοι διατυπώνουν δυσοιώνες προβλέψεις σχετικά με την οικονομική κατάσταση της χώρας, με το 13% (από 8%) να αναμένει βελτίωση. Ως προς την πρόθεση για αποταμίευση, το ποσοστό των νοικοκυριών που δεν αξιολογούν ως πιθανή την αποταμίευση το επόμενο 12μηνο εξασθένησε στο 85% (από 87%), ενώ βελτιώθηκε οριακά στο 14% το ποσοστό εκείνων που τη θεωρούν πιθανή. Στις προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας, υποχώρησε στο 41% (από 56%) το ποσοστό όσων εκτιμούν ότι η κατάσταση θα επιδεινωθεί, με το 22% (από 11%) κατά μέσο όρο να διατυπώνει αντίθετη άποψη. Το ποσοστό των καταναλωτών που αναφέρει ότι είναι «χρεωμένο» το α' τρίμηνο του 2023 διατηρήθηκε στο 7%, οριακά χαμηλότερα σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2022 (8%). Επίσης, εξασθένησε οριακά στο 16% το ποσοστό των ερωτηθέντων που δηλώνουν ότι αποταμιεύουν λίγο (από 20% στο αντίστοιχο τρίμηνο του 2022). Τέλος, το ποσοστό εκείνων που αναφέρουν ότι «μόλις τα βγάζουν πέρα» ενισχύθηκε ήπια στο 64% και το ποσοστό των νοικοκυριών που αναφέρουν ότι «αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους» υποχώρησε ελαφρά στο 11% (από 13%), με το αντίστοιχο ποσοστό για το 2022 να κυμαίνεται σε αντίστοιχα επίπεδα (11%) (Διάγραμμα 2.5).

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στη Βιομηχανία το πρώτο τρίμηνο του 2023 διαμορφώθηκε στις 109,4 (από 97,3 το δ' τρίμηνο του 2022) μονάδες, αισθητά χαμηλότερα σε σύγκριση με την αντίστοιχη επίδοση το 2022 (116,9 μονάδες). Στα βασικά στοιχεία δραστηριότητας, ο δείκτης στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής από τις +5,1 μονάδες στο δ' τρίμηνο του 2022 ενισχύθηκε σημαντικά το εξεταζόμενο τρίμηνο και διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο στις +26,9 μονάδες. Παράλληλα, υποχώρησαν οι ήπια αρνητικές εκτιμήσεις για το επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης (στις -5,9 από -10,3 μονάδες ο σχετικός δείκτης). Οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα ετοίμων προϊόντων υποδηλώνουν αισθητή αποκλιμάκωση (στις +3,8 από +12,7 μον. ο σχετικός δείκτης), ενώ οι τάσεις στις εξαγωγικές μεταβλητές είναι κυρίως πτωτικές: οι προβλέψεις για την εξαγωγική δυναμική του επόμενου τριμήνου βελτιώθηκαν αισθητά (+21,6 από +10,1 μον.), ενώ αντίθετα ελαφρά πτωτικά κινήθηκαν οι τρέχουσες εκτιμήσεις για τις εξαγωγές του τομέα (στις +5,6 από τις +12,6 μον.), με τις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού να υποχωρούν ήπια (-13,2 από τις -9,5 μον.). Στις προβλέψεις για την απασχόληση, το σχετικό μέσο τριμηνιαίο ισοζύγιο βελτιώθηκε σημαντικά, στις +11,6 (από +1,1) μονάδες κατά μέσο όρο. Το ποσοστό χρησιμοποίησης του εργοστασιακού δυναμικού κυμάνθηκε ήπια χαμηλότερα, στο 74,2% (από 76,0%), ενώ αντίθετα οι μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής των επιχειρήσεων ενισχύθηκαν ελαφρά, στους 5,2 (από 4,9) μήνες κατά μέσο όρο.

Διάγραμμα 2.5

Στοιχεία έρευνας καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους (Ιανουάριος-Μάρτιος 2023)

Ενίσχυση σε σχέση με το δ' τρίμηνο του 2022 του ποσοστού που δηλώνει ότι μόλις τα βγάζει πέρα (64%). Διατήρηση του ποσοστού όσων αναφέρουν πως έχουν χρεωθεί

Πηγή: IOBE

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο το υπό εξέταση τρίμηνο ήταν σημαντικά υψηλότερος σε σχέση με το προηγούμενο, στις 111,6 μονάδες (από τις 104,7), επίδοση ήπια χαμηλότερη συγκριτικά με το αντίστοιχο τρίμηνο πέρυσι (98,8 μον.). Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, το μέσο ισοζύγιο για τις εκτιμήσεις των τρεχουσών πωλήσεων βελτιώθηκε σημαντικά στις +40 (από +14) μονάδες. Από τις επιχειρήσεις του κλάδου, το 16% (από 26%) κρίνει ότι οι πωλήσεις του μειώθηκαν, με το 56% (από 40%) να εκτιμά το αντίθετο. Ως προς τις προβλεπόμενες πωλήσεις, ο δείκτης των +12 μονάδων ενισχύθηκε ελαφρά και διαμορφώθηκε στις +17 μονάδες, με τα αποθέματα να κλιμακώνονται ήπια (στις +1 μον. ο δείκτης). Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, αισθητά ανοδικά κινήθηκε το ισοζύγιο των προβλέψεων για τις παραγγελίες προς προμηθευτές και διαμορφώθηκε στις +13 μονάδες (από -8 μονάδες), ενώ παράλληλα, ως προς την απασχόληση του τομέα, το μέσο ισοζύγιο προβλέψεων κινήθηκε ήπια ανοδικά, στις +28 (από +20) μονάδες. Τέλος, σε όρους τιμών, το αντίστοιχο ισοζύγιο διατηρήθηκε σε έντονα πληθωριστικά επίπεδα (+57 από +62 μονάδες), με μόλις το 1% των επιχειρήσεων να εκφράζει προσδοκίες αποκλιμάκωσης των τιμών και το 58% (από 62%) να προβλέπει το αντίθετο. Βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών καταγράφηκε το πρώτο τρίμηνο του 2023 σε όλους τους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους του Λιανικού εμπορίου πλην του κλάδου Τροφίμων-Ποτών, όπου σημειώθηκε αισθητή υποχώρηση.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις Κατασκευές ενισχύθηκαν κατακόρυφα το πρώτο τρίμηνο του 2023, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις 145,2 μονάδες κατά μέσο όρο, από 106,2 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο, μεταβολή που ήταν η μεγαλύτερη μεταξύ των βασικών τομέων δραστηριότητας. Αυτή η επίδοση βρίσκεται σε ήπια χαμηλότερο επίπεδο σε σχέση με εκείνη στο αντίστοιχο τρίμηνο του 2022 (137,2 μον.). Στις βασικές μεταβλητές, οι προβλέψεις για την

απασχόληση του τομέα ενισχύθηκαν σημαντικά, με το σχετικό ισοζύγιο από τις +18 μονάδες να διαμορφώνεται στις +48 μονάδες, και το 61% (από 44%) των επιχειρήσεων να αναμένουν περισσότερες θέσεις εργασίας, όταν το 13% (από 26%) αναμένει μείωσή τους. Οι αρνητικές προβλέψεις των επιχειρήσεων για τις προγραμματισμένες εργασίες αμβλύθηκαν (στις -43 από -68 μον. ο δείκτης), ενώ παράλληλα οι εκτιμήσεις για το τρέχον επίπεδο του προγράμματος εργασιών ενισχύονται σημαντικά (στις +1 από -11 μον. το σχετικό ισοζύγιο).

Οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας των επιχειρήσεων του τομέα ενισχύθηκαν αισθητά, στους 14,0, ενώ παράλληλα το ισοζύγιο στις προβλέψεις των τιμών κινήθηκε ήπια πτωτικά στις +36 (από +44) μονάδες, με το 7% των επιχειρήσεων να αναμένει μείωσή τους βραχυπρόθεσμα και το 42% (από 52%) αύξηση. Τέλος, το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναφέρει ότι δεν αντιμετωπίζει προσκόμματα στη λειτουργία του υποχώρησε στο 16% (από 19%), ενώ από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, το 16% (από 21%) κρίνει ως σημαντικότερο εμπόδιο την έλλειψη εργατικού δυναμικού, το 25% (από 28%) τη χαμηλή ζήτηση, το 20% (από 17%) την ανεπαρκή χρηματοδότηση, και ένα μόλις 12% παράγοντες όπως η γενική οικονομική κατάσταση της χώρας, οι υψηλές τιμές των πρώτων υλών, η έλλειψη έργων, η καθυστέρηση πληρωμών από το κράτος, κ.ά. ως τα μεγαλύτερα προσκόμματα στη λειτουργία του. Σε κλαδικό επίπεδο, οι επιχειρηματικές προσδοκίες κινήθηκαν ήπια ανοδικά στον κλάδο των Ιδιωτικών Κατασκευών, σε αντίθεση με τον κλάδο των Δημόσιων Κατασκευών που κινήθηκαν μεν ανοδικά αλλά εντονότερα.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις Υπηρεσίες το υπό εξέταση τρίμηνο ήταν ήπια χαμηλότερος σε σχέση με το προηγούμενο, στις 96,6 μονάδες (από τις 101,2), επίδοση παράλληλα χαμηλότερη συγκριτικά και με εκείνη στο αντίστοιχο τρίμηνο του 2022 (115,7 μον.). Από τις βασικές μεταβλητές, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση εξασθένησαν έντονα, με το σχετικό δείκτη να υποχωρεί 20 μονάδες κατά μέσο όρο και να διαμορφώνεται στις +4 μονάδες. Έντονα πτωτικά κινήθηκαν και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση της επιχείρησης (+10 από +27 μον. το μέσο ισοζύγιο), με το ισοζύγιο στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση των επιχειρήσεων του τομέα ωστόσο να ενισχύεται αισθητά (+23 από +2 μονάδες). Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, αισθητή βελτίωση παρουσίασε το ισοζύγιο προβλέψεων των ερωτηθέντων σχετικά με την απασχόληση, το οποίο ενισχύθηκε κατά 21 μονάδες, στις +22 μονάδες, ενώ στις τιμές ο μέσος δείκτης προσδοκιών των επιχειρήσεων ενισχύθηκε ελαφρά και διαμορφώθηκε στις +32 (από +20) μονάδες. Τέλος, υποχώρησε οριακά, στο 25% κατά μέσο όρο το ποσοστό των ερωτηθέντων που αναφέρουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 22% να δηλώνει την ανεπάρκεια ζήτησης ως βασικότερο εμπόδιο στη λειτουργία του, το 11% την ανεπάρκεια εργατικού δυναμικού, το 14% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 24% (από 27%) λοιπούς παράγοντες, οι οποίοι συνδέονται με τη γενική οικονομική κατάσταση, τις τιμές στην ενέργεια, τον πόλεμο στην Ουκρανία κ.ά. Από τους εξεταζόμενους κλάδους των Υπηρεσιών, οι επιμέρους δείκτες υποχώρησαν ελαφρά στο πρώτο τρίμηνο του 2023 στον κλάδο Ξενοδοχείων-Εστιατορίων-Τουριστικών πρακτορείων, στις Διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες, στην Πληροφορική και εντονότερα στις Χερσαίες μεταφορές, ενώ αντίθετα στον κλάδο Ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών παρατηρήθηκε έντονη βελτίωση.

Πίνακας 2.4

Δείκτες Οικονομικού Κλίματος

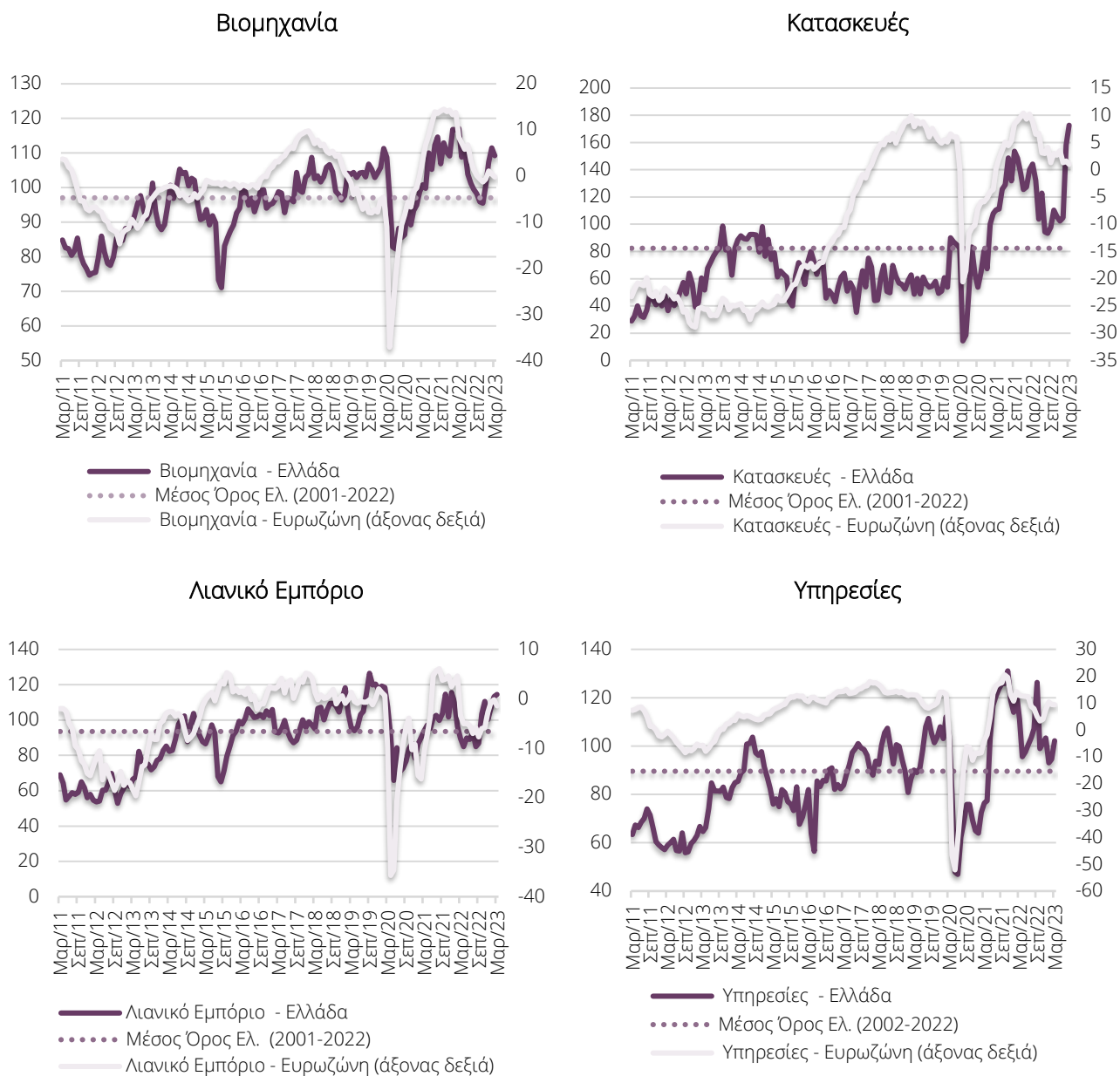
Χρονική περίοδος	Δείκτης Οικονομικού Κλίματος			Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών (Ελλάδα)				Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης (Ελλάδα)
	ΕΕ- 27	Ευρωζώνη	Ελλάδα	Βιομηχανία	Κατασκευές	Λιανικό Εμπόριο	Υπηρεσίες	
2010	98,6	98,3	85,5	79,9	52,2	61,3	68,1	-57,9
2011	98,3	98,4	83,9	81,1	37,7	60,9	66,1	-69,8
2012	89,0	89,0	83,6	81,4	47,5	59,1	58,8	-73,8
2013	91,9	91,8	93,6	92,6	71,5	72,6	75,3	-69,7
2014	98,6	98,3	101,7	99,7	88,4	92,3	93,3	-53,0
2015	102,9	102,8	91,6	86,3	62,0	83,9	78,2	-51,6
2016	104,4	104,1	95,0	96,1	61,3	101,4	79,3	-61,3
2017	110,7	110,5	98,5	98,1	55,4	94,6	92,7	-58,0
2018	111,1	110,9	103,3	102,8	58,1	104,5	97,0	-44,1
α' τρίμ. 2019	106,9	106,5	102,1	101,8	56,7	105,8	85,7	-32,8
β' τρίμ. 2019	104,3	104,3	103,8	103,8	54,8	97,8	92,6	-30,9
γ' τρίμ. 2019	102,0	101,9	108,7	104,8	52,7	115,5	108,2	-10,6
δ' τρίμ. 2019	102,3	101,7	109,1	104,1	68,1	119,1	104,4	-4,2
α' τρίμ. 2020	102,0	101,5	109,9	108,6	84,9	115,1	106,5	-14,4
β' τρίμ. 2020	65,9	67,5	89,1	87,6	28,1	80,3	58,6	-38,3
γ' τρίμ. 2020	88,5	89,8	90,0	86,7	67,0	73,5	68,8	-37,0
δ' τρίμ. 2020	93,9	94,5	93,1	92,6	70,7	83,0	70,0	-40,2
α' τρίμ. 2021	99,2	99,1	96,5	98,2	106,2	90,2	70,9	-40,7
β' τρίμ. 2021	109,5	110,6	105,5	105,0	121,9	97,9	99,3	-28,3
γ' τρίμ. 2021	115,8	117,4	111,6	111,3	144,7	102,0	123,4	-33,6
δ' τρίμ. 2021	115,1	115,9	112,8	110,7	137,2	110,7	125,4	-38,8
α' τρίμ. 2022	110,7	111,2	113,4	116,9	137,2	98,8	115,7	-43,6
β' τρίμ. 2022	103,1	103,9	105,2	108,0	119,6	87,9	97,9	-53,0
γ' τρίμ. 2022	96,3	96,9	102,3	99,6	95,2	88,3	112,3	-53,6
δ' τρίμ. 2022	94,2	95,3	101,5	97,3	106,2	104,8	101,2	-52,6
α' τρίμ. 2023	97,6	99,5	106,8	109,4	145,2	111,6	96,6	-43,3

Πηγές: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG ECFIN, IOBE

Διάγραμμα 2.6

Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών

Πηγή: IOBE

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες ενισχύθηκαν σημαντικά το α' τρίμηνο του 2023 σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο στη Βιομηχανία και στις Κατασκευές, ηπιότερα στο Λιανικό εμπόριο, ενώ εξασθένησαν ελαφρά στις Υπηρεσίες.

Β. Δημοσιονομικές εξελίξεις

- Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού 2022 σε ταμειακή βάση: Έλλειμμα €11.656 εκατ. (5,5% του ΑΕΠ) έναντι στόχου για έλλειμμα €13.400 εκατ. που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα του 2022 στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2023 και ελλείμματος €14.872 εκατ. (8,2% του ΑΕΠ) το αντίστοιχο διάστημα του 2021.
- Πρωτογενές αποτέλεσμα 2022 σε ταμειακή βάση: Έλλειμμα ύψους €6.652 εκατ. (3,2% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές έλλειμμα €8.506 εκατ. και πρωτογενούς ελλείμματος €10.327 εκατ. (5,7% του ΑΕΠ) για την ίδια περίοδο το 2021.
- Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού, Ιαν.-Φεβρ. 2023: Πλεόνασμα στο ισοζύγιο του κρατικού προϋπολογισμού ύψους €2.308 εκατ. (1,0% του ΑΕΠ) έναντι στόχου για πλεόνασμα €36 εκατ. που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα του 2023 στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2023.
- Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού, Ιαν.-Φεβρ. 2023: Πλεόνασμα ύψους €4.215 εκατ. (1,9% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα €1.816 εκατ. και πρωτογενούς πλεονάσματος €840 εκατ. (0,4% του ΑΕΠ) για την ίδια περίοδο το 2022.

Τελική διαμόρφωση Κρατικού Προϋπολογισμού 2022

Τόσο η πανδημία όσο και η διεθνής ενεργειακή κρίση καθόρισαν, ως επί το πλείστον, τη δημοσιονομική πορεία της χώρας το 2022. Το κόστος των μέτρων για την ενεργειακή και την υγειονομική κρίση το 2022 με στόχο να στηριχθούν νοικοκυριά, επιχειρήσεις και φορείς του Δημοσίου, ανήλθε σε €10,6 δισεκ. Το δημοσιονομικό κόστος για τον προϋπολογισμό, ωστόσο, έφτασε τα €4,8 δισ. Τα υπόλοιπα προήλθαν από τα έσοδα του Ταμείου Ενεργειακής Μετάβασης.

Τα μέτρα για την ενεργειακή κρίση που υλοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του 2022 συμπεριλαμβάνουν την επιδότηση οικιακών και εταιρικών τιμολογίων στην ηλεκτρική ενέργεια και στο φυσικό αέριο, την αναδρομική επιστροφή του 60% της αύξησης ηλεκτρικού ρεύματος στα οικιακά τιμολόγια, τη μόνιμη μείωση του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) στις ζωοτροφές και στα λιπάσματα, την προπληρωμένη κάρτα για την αποζημίωση καυσίμων στα νοικοκυριά, την επιδότηση πετρελαίου κίνησης κ.λπ., την επιστροφή του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (ΕΦΚ) πετρελαίου κίνησης στους κατά κύριο επάγγελμα αγρότες και την επιδότηση των κτηνοτρόφων για το αυξημένο κόστος στις ζωοτροφές. Σχεδόν το ένα τρίτο αυτών των παρεμβάσεων αφορούσαν τα ευάλωτα νοικοκυριά.

Πιο αναλυτικά, οι κυριότερες παρεμβάσεις που αφορούσαν την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης ήταν οι εξής: α) Επιδοτήσεις στην κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου νοικοκυριών και επιχειρήσεων (συνολικό δημοσιονομικό κόστος €8,1 δισεκ.), β) επιστροφή του 60% της αύξησης του κόστους της ηλεκτρικής ενέργειας για οικιακά τιμολόγια (δημοσιονομικό κόστος €296 εκατ.), γ) επιδοτήσεις στο ρεύμα και στο φυσικό αέριο (€8,1 δισεκ.), δ) αύξηση του επιδόματος θέρμανσης για τη χειμερινή περίοδο 2022-2023 στα €300 εκατ., από τα οποία €150 εκατ. αφορούν το οικονομικό έτος 2022 και τα υπόλοιπα €150 εκατ. αφορούν το οικονομικό έτος 2023 και την επιδότηση πετρελαίου θέρμανσης και κίνησης, ε) εφαρμογή του μέτρου της προπληρωμένης κάρτας για αγορά καυσίμων κίνησης (fuel pass) για συνολικά έξι μήνες, από τον Απρίλιο 2022 έως τον Σεπτέμβριο 2022 (δημοσιονομικό κόστος €300 εκατ.), στ) επιδοτήσεις γεωργών και κτηνοτρόφων λόγω του αυξημένου κόστους λιπασμάτων και ζωοτροφών

αντίστοιχα, μείωση του ΦΠΑ στις ζωοτροφές και στα λιπάσματα και επιστροφή του ΕΦΚ πετρελαίου κίνησης στους αγρότες (συνολικό δημοσιονομικό κόστος €212 εκατ.), ζ) οικονομική ενίσχυση ευάλωτων νοικοκυριών (χαμηλοσυνταξιούχων, ανασφάλιστων υπερηλίκων του ΟΠΕΚΑ, ΑμεΑ κ.λπ.) τον Απρίλιο 2022 και τον Δεκέμβριο 2022, με το συνολικό δημοσιονομικό κόστος να ανέρχεται στα €816 εκατ.

Αποτέλεσμα και πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού 2022

Σύμφωνα με τα στοιχεία εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού, σε τροποποιημένη ταμειακή βάση, για την περίοδο του Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2022, παρουσιάζεται έλλειμμα στο ισοζύγιο του κρατικού προϋπολογισμού ύψους €11.656 εκατ. (5,5% του ΑΕΠ) έναντι στόχου για έλλειμμα €13.400 εκατ. που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα του 2022 στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2023 και ελλείμματος €14.872 εκατ. (8,2% του ΑΕΠ) το αντίστοιχο διάστημα του 2021. Το πρωτογενές αποτέλεσμα διαμορφώθηκε σε έλλειμμα ύψους €6.652 εκατ. (3,2% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές έλλειμμα €8.506 εκατ. και πρωτογενούς ελλείμματος €10.327 εκατ. (5,7% του ΑΕΠ) για την ίδια περίοδο το 2021. Η βελτίωση του ισοζυγίου του ΚΠ σε σχέση με πέρυσι, οφείλεται στην μεγαλύτερη αύξηση των καθαρών εσόδων (+8,6% ή +€4,75 δισεκ.) σε σχέση με τις δαπάνες (+2,2% ή +€1,53 δισεκ., Πίνακας 2.5).

Πίνακας 2.5

Έσοδα, δαπάνες και έλλειμμα Κρατικού Προϋπολογισμού (εκατ. €)

	2021	2022	% Μεταβ. 22/21	2022 Προϋπ.	2023* Προϋπ.	% Μεταβ. 23Π/22Π
I. ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΚΠ (1+2)	54.878	59.623	8,6	59.853	62.139	3,8
1. Καθαρά έσοδα ΤΠ	47.999	54.324	13,2	53.676	57.573	7,3
Έσοδα προ επιστροφών φόρων	53.102	60.477	13,9	59.669	63.683	6,7
Μείον επιστροφές φόρων	5.103	6.153	20,6	5.993	6.110	2,0
2. Έσοδα ΠΔΕ+ΤΑΑ ⁴	6.879	5.299	-23,0	6.177	4.566	-26,1
II. ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΠ (3+4)	69.750	71.279	2,2	73.253	69.945	-4,5
3. Δαπάνες ΤΠ	60.749	60.254	-0,8	61.637	57.983	-5,9
Πρωτογενείς δαπάνες ΤΠ	55.876	55.215	-1,2	56.714	50.983	-10,1
Τόκοι	4.873	5.039	3,4	4.923	7.000	42,2
4. Δαπάνες ΠΔΕ+ΤΑΑ ⁵	9.001	11.025	22,5	11.616	11.962	3,0
III. Έλλειμμα(-)/Πλεόνασμα (+) ΚΠ	-14.872	-11.656		-13.400	7.806	
% στο ΑΕΠ	-8,2	-5,5		-7,2	-3,5	
IV. Πρωτογενές Πλεόνασμα ΚΠ	-10.327	-6.652		-8.506	-806	
% στο ΑΕΠ	-5,7	-3,2		-4,5	-0,4	
ΑΕΠ	181.675	210.170	15,7	187.278	224.134	19,7

*Εκτιμήσεις στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού για το 2023

Πηγές: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Δεκεμβρίου 2022, Υπουργείο Οικονομικών, Ιανουάριος 2023, Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2022, Νοέμβριος 2021.

⁴ Η κατηγορία ΠΔΕ πλέον περιλαμβάνει και τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για το 2021 και το 2022

⁵ Όπως παραπάνω

Έσοδα Τακτικού Προϋπολογισμού

Το ύψος των καθαρών εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού ανήλθε σε €59.623 εκατ., παρουσιάζοντας μείωση κατά €230 εκατ. ή 0,4% έναντι της εκτίμησης για το αντίστοιχο διάστημα που έχει περιληφθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2023 και αύξηση 8,6% σε σχέση με το 2021. Η μικρή μείωση σε σχέση με τον στόχο οφείλεται κυρίως στα μειωμένα έσοδα ΠΔΕ κατά €878 εκατ., καθώς και στο γεγονός ότι λόγω της παράτασης προθεσμίας καταβολής των τελών κυκλοφορίας μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου 2023 εκτιμάται ότι ποσό ύψους €486 εκατ. που είχε προβλεφθεί να εισπραχθεί το έτος 2022 θα εισπραχθεί τελικά το 2023. Αντιθέτως, εισπράχθηκαν €367 εκατ. ως έκτακτη εισφορά ύψους 90%, με βάση την αύξηση του μικτού περιθωρίου κέρδους, στους παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας για την περίοδο Οκτωβρίου 2021 – Ιουνίου 2022, που δεν είχε προβλεφθεί να εισπραχθεί.

Οι περισσότερες κατηγορίες παρουσίασαν αύξηση σε σχέση με το 2021. Τα έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού αυξήθηκαν κατά 13,9%, ενώ τα καθαρά έσοδα του ΤΠ αυξήθηκαν κατά 13,2%, με αύξηση των επιστροφών φόρων κατά 20,6%. Τα έσοδα από τη φορολογία εισοδήματος ενισχύθηκαν κατά 15,8% σε σχέση με το 2021, τόσο από την αύξηση των εσόδων από τη φορολογία νομικών προσώπων (+37,2%), όσο και από την αύξηση των εσόδων από τη φορολογία στα φυσικά πρόσωπα (+8,6%). Τα έσοδα από φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών διευρύνθηκαν κατά 18,1%, πρωτίστως από την αύξηση κατά 22,9% των εσόδων από ΦΠΑ. Σημαντικές αυξήσεις σημειώθηκαν στις πωλήσεις παγίων (+200%), στους δασμούς και φόρους εισαγωγών (+41,3%), στις πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών (+36,3%) και στα λοιπά τρέχοντα έσοδα (+32,3%). Αντίθετα, μείωση παρατηρήθηκε στις μεταβιβάσεις (-26,8%) και στα λοιπά τρέχοντα έσοδα (-14,0%), λόγω των μειωμένων εσόδων του ΠΔΕ+ΤΑΑ (Πίνακας 2.6).

Πίνακας 2.6

Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού (εκατ. €)

	2021	2022	% Μεταβ. 22/21	2022 Προϋπ.	2023* Προϋπ.	% Μεταβ. 23Π/22
Καθαρά Έσοδα ΚΠ	54.878	59.623	8,6	59.853	62.139	3,8
Καθαρά Έσοδα ΤΠ	47.999	54.324	13,2	53.676	57.573	7,3
Έσοδα ΤΠ	53.102	60.477	13,9	59.669	63.683	6,7
Επιστροφές φόρων	5.103	6.153	20,6	5.993	6.110	2,0
Φορολογία Εισοδήματος Εκ των οποίων:	14.697	17.012	15,8	16.681	17.772	6,5
--Φυσικών Προσώπ.	10.173	11.047	8,6	11.078	11.319	2,2
--Νομικών Προσώπ.	3.374	4.629	37,2	4.305	5.094	18,3
Φορ. Ακίνητης Περιουσίας	2.652	2.692	1,5	2.527	2.380	-5,8
Φορ. Κληρ., Δωρεών, κλπ.	198	226	14,1	226	226	0,0
Δασμοί και φόροι Εισαγ.	305	431	41,3	423	424	0,2
Φόροι επί αγαθών και υπ. Εκ των οποίων:	26.736	31.584	18,1	31.418	32.504	3,5
--ΦΠΑ	17.431	21.422	22,9	21.306	22.198	4,2
--Ειδικόί Φόροι Κατ/σης	6.659	6.984	4,9	7.073	7.117	0,6
Λοιποί φόροι παραγωγής	1.086	1.165	7,3	1.281	1.067	-16,7
Λοιποί τρεχ. φόροι	2.452	2.108	-14,0	2.579	2.375	-7,9
Κοινωνικές Εισφορές	55	56	1,8	55	55	0,0
Μεταβιβάσεις	8.690	6.357	-26,8	6.904	6.972	1,0
Πωλήσεις αγαθών & υπηρ.	611	833	36,3	782	837	7,0

Λοιπά τρέχοντα έσοδα	2.495	3.301	32,3	2.956	3.613	22,2
Πωλήσεις παγίων	4	12	200,0	13	24	84,6
Έσοδα ΠΔΕ+ΤΑΑ ⁶	6.879	5.299	-23,0	6.177	4.566	-26,1

*Εκτιμήσεις στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού για το 2023

Πηγές: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Δεκεμβρίου 2022, Υπουργείο Οικονομικών, Ιανουάριος 2023, Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2022, Νοέμβριος 2021.

Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού

Οι δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού για την περίοδο του Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2022 ανήλθαν στα €71.279 εκατ. και παρουσιάζονται μειωμένες κατά €1.98 δισεκ. ή 2,7% έναντι του στόχου (€73.253 εκατ.), που έχει περιληφθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2023 αλλά αυξημένες κατά €1,53 δισεκ. ή 2,2% σε σχέση με πέρυσι.

Σε σχέση με πέρυσι, οι δαπάνες του ΤΠ μειώθηκαν κατά 0,8% ενώ η πτώση στις πρωτογενείς δαπάνες έφτασε το 1,2% με αύξηση στους τόκους της τάξης του 3,4%. Οι μεταβιβάσεις μειώθηκαν κατά 5,3% με αυτές που αφορούν σε ΟΚΑ να μειώνονται κατά 1,2%. Οι πιο πολλές υποκατηγορίες παρουσίασαν αύξηση σε σχέση με πέρυσι. Πιο συγκεκριμένα: οι κοινωνικές παροχές αυξήθηκαν κατά 39,1%, οι αγορές αγαθών & υπηρεσιών κατά 7,7%, οι επιδοτήσεις κατά 15,6%, και οι αγορές παγίων κατά 30,8% (Πίνακας 2.9).

Η πτώση των μεταβιβάσεων θα ήταν ευρύτερη εάν δεν είχαν πραγματοποιηθεί οι έκτακτες πληρωμές δαπανών που αφορούν σε παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης. Οι κυριότερες πληρωμές δαπανών για δημοσιονομικά μέτρα που ελήφθησαν λόγω της πανδημίας για την περίοδο του Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου, έχει ως εξής: α) η ενίσχυση μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων που επλήγησαν από τον COVID-19 στις Περιφέρειες ύψους €160 εκατ. από το ΠΔΕ, β) η συνεισφορά του δημοσίου για την αποπληρωμή επιχειρηματικών δανείων πληγέντων δανειοληπτών ύψους €90 εκατ. από το ΠΔΕ, γ) η επιδότηση κεφαλαίου κίνησης σε τουριστικές επιχειρήσεις ύψους €42 εκατ. από το ΠΔΕ, δ) η ενίσχυση των φορέων υγείας με επικουρικό προσωπικό στις Περιφέρειες ύψους €103 εκατ. από το ΠΔΕ, ε) η έκτακτη επιχορήγηση των πληττόμενων από την πανδημία επιχειρήσεων ψυχαγωγίας, γυμναστηρίων, σχολών χορού κ.λπ. ύψους €44 εκατ., από το ΠΔΕ, στ) η δαπάνη αποζημίωσης ειδικού σκοπού ύψους €163 εκατ., η οποία πληρώθηκε από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (κατηγορία μεταβιβάσεων), ζ) οι πρόσθετες επιχορηγήσεις προς τον ΕΟΠΥΥ, ύψους €115 εκατ. και προς τα νοσοκομεία και τις ΔΥΠΕ, ύψους €281 εκατ. καθώς και η αγορά εμβολίων ύψους €320 εκατ., η) η πρόσθετη επιχορήγηση προς τη ΔΥΠΑ (πρώην ΟΑΕΔ) ύψους €594 εκατ. για την κάλυψη της απώλειας εσόδων λόγω μείωσης των ασφαλιστικών εισφορών των εργαζομένων και η επιχορήγηση προς τον e-ΕΦΚΑ ύψους €372 εκατ. για την κάλυψη απώλειας εσόδων από τη μείωση των εισφορών, θ) η δαπάνη για την κάλυψη ασφαλιστικών εισφορών εργαζομένων ύψους €296 εκατ. κατά την εφαρμογή κυρίως του μηχανισμού ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ και του προγράμματος 150.000 νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας και ι) η κρατική αποζημίωση εκμισθωτών ύψους €68 εκατ., λόγω μειωμένων μισθωμάτων που λαμβάνουν. Επισημαίνεται πως το σύνολό τους (€2,65 δισεκ.) είναι πολύ μικρότερο σε σχέση με πριν ένα έτος (€9,32 δισεκ.), εξέλιξη η οποία αντικατοπτρίζεται στην εκτεταμένη υποχώρηση των μεταβιβάσεων και των επιδοτήσεων που προαναφέρθηκε.

⁶ Η κατηγορία ΠΔΕ πλέον περιλαμβάνει και τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για το 2021 και το 2022

Όσον αφορά στα μέτρα αντιμετώπισης της ενεργειακής κρίσης, η εικόνα είναι η ακόλουθη: α) μεταβιβαστική πληρωμή προς τον ΟΠΕΚΑ (Απριλίου και Ιουνίου) ύψους €207 εκατ. η οποία αναλύεται στα εξής επιμέρους: €120 εκατ. για την έκτακτη δόση του επιδόματος τέκνου, €46 εκατ. για την καταβολή της προσαύξησης της εισοδηματικής ενίσχυσης των δικαιούχων του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, €33 εκατ. για την έκτακτη οικονομική ενίσχυση των ΑμεΑ και €7 εκατ. για την προσαύξηση της σύνταξης των ανασφάλιστων υπερηλίκων, καθώς και μεταβιβαστική πληρωμή προς τον ΟΠΕΚΑ (Δεκεμβρίου) ύψους €221 εκατ. η οποία αναλύεται στα εξής επιμέρους: €122 εκατ. για την έκτακτη δόση του επιδόματος τέκνου, €47 εκατ. για την καταβολή της προσαύξησης της εισοδηματικής ενίσχυσης των δικαιούχων του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, €43 εκατ. για την έκτακτη οικονομική ενίσχυση των ΑμεΑ και €9 εκατ. για την προσαύξηση της σύνταξης των ανασφάλιστων υπερηλίκων, β) επιχορήγηση προς τον e-ΕΦΚΑ Μαΐου ύψους €135 εκατ. και Δεκεμβρίου ύψους €250 εκατ., για την έκτακτη οικονομική ενίσχυση των ευάλωτων συνταξιούχων, γ) επιχορήγηση προς την Κοινωνία της Πληροφορίας για την ενίσχυση φυσικών προσώπων και ελεύθερων επαγγελματιών με σκοπό την αντιμετώπιση της αύξησης του κόστους των καυσίμων κίνησης (fuel pass) ύψους €302 εκατ. και για την ενίσχυση λόγω αυξημένων λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος (power pass) ύψους €296 εκατ., δ) επιχορήγηση προς τον ΟΠΕΚΕΠΕ ύψους €50 εκατ. για την αντιμετώπιση των συνεπειών στην ελληνική κτηνοτροφία λόγω των διεθνών εξελίξεων, καθώς και ενίσχυση ύψους €60 εκατ. γεωργικών εκμεταλλεύσεων, λόγω της αύξησης του κόστους των λιπασμάτων, ε) αποζημίωση ειδικού σκοπού για τη στήριξη εκμεταλλευτών και οδηγών ΤΑΞΙ ύψους €5 εκατ., στ) επιδότηση του πετρελαίου εσωτερικής καύσης (diesel) κίνησης ύψους €217 εκατ., ζ) επιδότηση του πετρελαίου εσωτερικής καύσης (diesel) θέρμανσης ύψους €90 εκατ. και η) ενίσχυση του Ταμείου Ενεργειακής Μετάβασης κατά €1,600 δισεκ.

Πίνακας 2.7

Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού (εκατ. €)

	2021*	2022*	% Μεταβ. 22/21	2022 Προϋπ.	2023* Προϋπ.	% Μεταβ. 23Π/22
Δαπάνες ΚΠ (1+2+3)	69.750	71.279	2,2	73.253	69.945	-4,5
Δαπάνες ΤΠ (1+2)	60.749	60.254	-0,8	61.637	57.983	-5,9
1.Πρωτογενείς δαπ. ΤΠ	55.876	55.215	-1,2	56.714	50.983	-10,1
Παροχές σε εργαζόμενους	13.494	13.640	1,1	13.694	13.756	0,5
Κοινωνικές παροχές	281	391	39,1	368	397	7,9
Μεταβιβάσεις (εκ των οποίων σε ΟΚΑ)	37.038	35.086	-5,3	34.496	31.620	-8,3
	21.555	21.155	-1,9	21.421	21.449	0,1
Αγορές αγαθών & υπηρεσιών	1.992	2.145	7,7	2.429	1.431	-41,1
Επιδότησεις	346	400	15,6	419	80	-80,9
Λοιπές δαπάνες	52	55	5,8	91	81	-11,0
Πιστώσεις υπό κατανομή	0	0	-	1.671	15.351	818,7
Αγορές παγίων	2.672	3.496	30,8	3.545	229	-93,5
2. Τόκοι (ακαθάριστη βάση)	4.873	5.039	3,4	4.923	7.000	42,2
3. Δαπάνες ΠΔΕ+ΤΑΑ ⁷	9.001	11.025	22,5	11.616	11.962	3,0

*Εκτιμήσεις στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού για το 2022

Πηγές: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Δεκεμβρίου 2022, Υπουργείο Οικονομικών, Ιανουάριος 2023, Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2022, Νοέμβριος 2021.

⁷ Η κατηγορία ΠΔΕ περιλαμβάνει πλέον και τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για το 2021 και το 2022

Υλοποίηση Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων

Τα έσοδα του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) και τα έσοδα του ΤΑΑ (μετρώνται μαζί βάσει της νέας κατηγοριοποίησης) ανήλθαν σε €5.299 εκατ. παρουσιάζοντας μείωση 23,0% σε σχέση με πέρυσι. Ωστόσο, χωρίς να ληφθεί υπόψη η εκταμίευση της δόσης του ΤΑΑ, τα έσοδα του ΠΔΕ διαμορφώθηκαν σε €3.581 εκατ., μειωμένα κατά €878 εκατ. σε σχέση με τον στόχο και κατά 988 εκατ. ή 21,6% σε σχέση με πέρυσι. Όσον αφορά στις δαπάνες, αυτές έφτασαν τα €11.025 εκατ., παρουσιάζοντας αύξηση κατά 22,5% σε σχέση με πέρυσι λόγω της μεγάλης αύξησης των δαπανών του ΤΑΑ (από €307 εκατ. σε €2,84 δισεκ.) Οι δαπάνες του ΤΑΑ αυξήθηκαν σημαντικά διότι η εκτέλεση πολλών έργων του Σχεδίου «Ελλάδα 2.0» ξεκίνησε στις αρχές του 2022.

Εκτέλεση του Προϋπολογισμού του 2023 (Ιανουάριος - Φεβρουάριος)

Τα τρία τελευταία χρόνια, οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έλαβαν εκτεταμένα δημοσιονομικά μέτρα στήριξης για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις για να αντιμετωπίσουν αρχικά τον αντίκτυπο της πανδημίας και στη συνέχεια τις συνέπειες της ενεργειακής κρίσης. Η εκτεταμένη αυτή στήριξη κατέστη εφικτή με την ενεργοποίηση στις αρχές του 2020 της γενικής ρήτρας διαφυγής από τους δημοσιονομικούς κανόνες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Ωστόσο, σύμφωνα με πρόσφατη ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, θα γίνει απενεργοποίηση της ρήτρας διαφυγής το 2024 για να ξεκινήσει η μείωση του δημοσίου χρέους που έχει ξεπεράσει το 60% σε πολλές χώρες. Επομένως, τα περιθώρια για αύξηση των δημοσίων δαπανών πλέον θα είναι αρκετά στενότερα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μάλιστα θα προβεί σε ξεχωριστές για κάθε χώρα συστάσεις από τον Μάιο του 2023. Στην Ελλάδα, τη χώρα με το μεγαλύτερο ποσοστό χρέους στην Ευρώπη (πάνω από 170%), η δημοσιονομική προσαρμογή έχει ήδη ξεκινήσει, αφού έχει τεθεί στόχος για πρωτογενές πλεόνασμα το 2023. Κύριοι στόχοι της Κομισιόν είναι η βελτίωση της βιωσιμότητας του χρέους αλλά και η ταυτόχρονη ενίσχυση του ρυθμού ανάπτυξης όλων των κρατών-μελών με έμφαση στην υλοποίηση επενδύσεων, ειδικά αυτών που αφορούν στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Καθώς υπάρχει σταδιακή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, υπάρχει και η προσδοκία της σταδιακής άρσης των μέτρων στήριξης.

Ισοζύγιο και πρωτογενές Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού

Σύμφωνα με τα στοιχεία εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού, σε τροποποιημένη ταμειακή βάση, για την περίοδο του Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου 2023, παρουσιάζεται πλεόνασμα στο ισοζύγιο του κρατικού προϋπολογισμού ύψους €2.308 εκατ. (1,0% του ΑΕΠ) έναντι στόχου για πλεόνασμα €36 εκατ. που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα του 2023 στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2023 και ελλείμματος €910 εκατ. (0,4% του ΑΕΠ) το αντίστοιχο διάστημα του 2022. Το πρωτογενές αποτέλεσμα διαμορφώθηκε σε πλεόνασμα ύψους €4.215 εκατ. (1,9% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα €1.816 εκατ. και πρωτογενούς πλεονάσματος €840 εκατ. (0,4% του ΑΕΠ) για την ίδια περίοδο το 2022. Η βελτίωση του ισοζυγίου του ΚΠ το πρώτο δίμηνο σε σχέση με πέρυσι, οφείλεται στη μεγαλύτερη αύξηση των καθαρών εσόδων (+46,5% ή +€4,11 δισεκ.) σε σχέση με τις δαπάνες (+9,2% ή +€895 εκατ., Πίνακας 2.8).

Πίνακας 2.8

Εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού: Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2023* (εκατ. €)

	Ιαν. – Φεβρουάριος		% Μεταβ. 23/22	2022*	2023* Προϋπ.	% Μεταβ. 23Ε/22
	2022*	2023*				
I. ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΚΠ (1+2)	8.853	12.966	46,5	59.623	63.885	7,1
1. Καθαρά έσοδα ΤΠ	8.426	9.832	16,7	54.324	56.000	3,1
Έσοδα προ επιστροφών φόρων	9.068	10.616	17,1	60.477	62.110	2,7
Μείον επιστροφές φόρων	642	784	22,1	6.153	6.110	-0,7
2. Έσοδα ΠΔΕ+ΤΑΑ ⁸	427	3.134	634,0	5.299	7.885	48,8
II. ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΠ (3+4)	9.763	10.658	9,2	71.279	67.929	-4,7
3. Δαπάνες ΤΠ	8.429	9.339	10,8	60.254	55.967	-7,1
Πρωτογενείς δαπάνες ΤΠ	6.673	7.431	11,4	55.215	50.116	-9,2
Τόκοι	1.756	1.908	8,7	5.039	5.851	16,1
4. Δαπάνες ΠΔΕ+ΤΑΑ ⁹	1.334	1.319	-1,1	11.025	11.962	8,5
III. Έλλειμμα(-)/Πλεόνασμα (+) ΚΠ	-910	2.308		-11.656	-7.985	
% στο ΑΕΠ	-0,4	1,0		-5,5	-3,6	
IV. Πρωτογενές Πλεόνασμα ΚΠ	840	4.215		-6.652	-2.134	
% στο ΑΕΠ	-0,4	1,9		-3,2	-1,0	
ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές)	210.170	224.134	6,6	210.170	224.134	6,6

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Φεβρουαρίου 2022, Υπουργείο Οικονομικών, Μάρτιος 2023.

*Σε τροποποιημένη ταμειακή βάση. Σύμφωνα με τη νέα κατάταξη εσόδων που ισχύει από 01/01/2019.

Έσοδα τακτικού προϋπολογισμού

Το ύψος των καθαρών εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού ανήλθε σε €12.966 εκατ. το πρώτο δίμηνο του 2023, παρουσιάζοντας αύξηση κατά €1.962 εκατ. ή 17,8% έναντι της εκτίμησης για το αντίστοιχο διάστημα που έχει περιληφθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2023 και κατά €4,11 δισεκ. ή 46,5% σε σχέση με την ίδια περίοδο πέρυσι. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στα αυξημένα φορολογικά έσοδα, καθώς και στα αυξημένα έσοδα ΠΔΕ. Μέρος της αύξησης των φορολογικών εσόδων προέρχεται από την παράταση της προθεσμίας πληρωμής των τελών κυκλοφορίας μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου 2023, ενώ είχε εκτιμηθεί ότι το ποσό αυτό θα εισπραττόταν κατά τον μήνα Δεκέμβριο 2022. Το υπόλοιπο ποσό της υπερεκτέλεσης οφείλεται στην καλύτερη απόδοση των φόρων εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, του προηγούμενου έτους που εισπράχθηκαν σε δόσεις μέχρι και το τέλος Φεβρουαρίου 2023, όσο και από την καλύτερη απόδοση του ΦΠΑ τρέχοντος έτους.

Οι περισσότερες υποκατηγορίες παρουσίασαν αύξηση σε σχέση με το πρώτο δίμηνο του 2022. Τα έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού αυξήθηκαν κατά 17,1%, ενώ τα καθαρά έσοδα του ΤΠ αυξήθηκαν κατά 16,7%, με αύξηση των επιστροφών φόρων κατά 22,1%. Τα έσοδα από τη φορολογία εισοδήματος ενισχύθηκαν κατά 18,3% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2022,

⁸ Η κατηγορία ΠΔΕ πλέον περιλαμβάνει και τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για το 2021 και το 2022

⁹ Όπως παραπάνω

τόσο από την αύξηση των εσόδων από τη φορολογία νομικών προσώπων (+36,3%), όσο και από την αύξηση των εσόδων από τη φορολογία στα φυσικά πρόσωπα (+9,2%).

Τα έσοδα από φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών διευρύνθηκαν κατά 16,6%, λόγω της αύξησης κατά 17,6% των εσόδων από ΦΠΑ. Σημαντική αύξηση σημειώθηκε στις μεταβιβάσεις (+676,8%) λόγω της αύξησης των εσόδων του ΠΔΕ. Μεγάλες αυξήσεις παρατηρήθηκαν στα λοιπά τρέχοντα έσοδα (+129,8%), στους λοιπούς τρέχοντες φόρους (+31,1%), στις πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών (+27,7%) και στον φόρο κεφαλαίου (+27,8%), μεταξύ άλλων. Αντίθετα, μείωση παρατηρήθηκε στα έσοδα από ΕΝΦΙΑ (-46,8%), στα έσοδα από δασμούς και φόρους εισαγωγών (-15,9%) και στις πωλήσεις παγίων που μηδενίστηκαν (-100,0%) (Πίνακας 2.9).

Πίνακας 2.9

Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού: Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2023* (εκατ. €)

	Ιαν. – Φεβρουάριος		% Μεταβ. 23/22	2022*	2023* Προϋπ.	% Μεταβ. 23Ε/22
	2022*	2023*				
Καθαρά Έσοδα ΚΠ	8.853	12.966	46,5	59.623	63.885	7,1
Καθαρά Έσοδα ΤΠ	8.426	9.832	16,7	54.324	56.000	3,1
Έσοδα ΤΠ	9.068	10.616	17,1	60.477	62.110	2,7
Επιστροφές φόρων	642	784	22,1	6.153	6.110	-0,7
Φορολογία Εισοδήματος Εκ των οποίων:	2.663	3.149	18,3	17.012	18.476	8,6
--Φυσικών Προσώπ.	1.801	1.966	9,2	11.047	11.460	3,7
--Νομικών Προσώπ.	642	875	36,3	4.629	5.662	22,3
Φορ. Ακίνητης Περιουσίας	417	222	-46,8	2.692	2.380	-11,6
Φορ. Κληρ., Δωρεών, κλπ.	36	46	27,8	226	226	0,0
Δασμοί και φόροι Εισαγ.	69	58	-15,9	431	424	-1,6
Φόροι επί αγαθών και υπ. Εκ των οποίων:	4.842	5.644	16,6	31.584	32.517	3,0
--ΦΠΑ	3.493	4.107	17,6	21.422	22.217	3,7
--Ειδικόί Φόροι Κατ/σης	989	979	-1,0	6.984	7.115	1,9
Λοιποί φόροι παραγωγής	89	99	11,2	1.165	1.029	-11,7
Λοιποί τρεχ. φόροι	589	772	31,1	2.108	2.369	12,4
Κοινωνικές Εισφορές	9	10	11,1	56	55	-1,8
Μεταβιβάσεις	380	2.952	676,8	6.357	7.953	25,1
Πωλήσεις αγαθών & υπηρ. Εκ των οποίων:	112	143	27,7	833	2.418	190,3
Λοιπά τρέχοντα έσοδα	285	655	129,8	3.301	2.124	-35,7
Πωλήσεις παγίων	4	0	-100,0	12	24	100,0
Έσοδα ΠΔΕ+ΤΑΑ ¹⁰	427	3.134	634,0	5.299	7.885	48,8

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Φεβρουαρίου 2023, Υπουργείο Οικονομικών, Μάρτιος 2023.

*Σε τροποποιημένη ταμειακή βάση. Σύμφωνα με τη νέα κατάταξη εσόδων που ισχύει από 01/01/2019.

Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού

Οι δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού για την περίοδο του Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου 2023 ανήλθαν στα €10.658 εκατ. και παρουσιάζονται μειωμένες κατά €309 εκατ. έναντι του στόχου (€10.967 εκατ.), που έχει περιληφθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2023, ενώ

¹⁰ Η κατηγορία ΠΔΕ πλέον περιλαμβάνει και τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για το 2021 και το 2022

παρουσιάζονται αυξημένες, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2022, κατά €895 εκατ. ή 9,2%, κυρίως λόγω των αυξημένων μεταβιβάσεων του τακτικού προϋπολογισμού κατά €687 εκατ.

Στο σκέλος του Τακτικού Προϋπολογισμού οι πληρωμές παρουσιάζονται μειωμένες έναντι του στόχου κατά €139 εκατ. αλλά αυξημένες κατά 10,8% σε σχέση με πέρυσι. Η υστέρηση σε σχέση με τον στόχο οφείλεται κυρίως στον ετεροχρονισμό των πληρωμών για δαπάνες εξοπλιστικών προγραμμάτων ύψους €395 εκατ. και της υστέρησης των δαπανών καταπτώσεων εγγυήσεων κατά €135 εκατ. Αξίζει να σημειωθεί, ωστόσο, η εμπροσθοβαρής μεταβίβαση πόρων προς τα νοσοκομεία ύψους €180 εκατ. και η επιχορήγηση προς την Κοινωνία της Πληροφορίας Μ.Α.Ε. ύψους €325 εκατ., με ανακατανομή πιστώσεων από το αποθεματικό για προώθηση δράσεων για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης (πιστώσεις υπό κατανομή), προς εξυπηρέτηση των αναγκών του Market Pass, για τους πρώτους μήνες εφαρμογής του. Οι πρωτογενείς δαπάνες του ΤΠ αυξήθηκαν κατά 11,4% σε σχέση με πέρυσι, με αύξηση των τόκων κατά 8,7%. Αύξηση καταγράφηκε στις κοινωνικές παροχές (+18,8%), στις μεταβιβάσεις (+16,4%) και στις παροχές σε εργαζομένους (+1,4%). Αντίθετα, παρατηρήθηκε μείωση στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών (-20,2%) και στις αγορές παγίων (-6,5%).

Πίνακας 2.10

Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού* (εκατ. €)

	Ιαν.- Φεβρουάριος		% Μεταβ. 23/22	2022*	2023* Προϋπ.	% Μεταβ. 23Ε/22
	2022*	2023*				
Δαπάνες ΚΠ (1+2+3)	9.763	10.658	9,2	71.279	67.929	-4,7
Δαπάνες ΤΠ (1+2)	8.429	9.339	10,8	60.254	55.967	-7,1
1. Πρωτογενείς δαπ. ΤΠ	6.673	7.431	11,4	55.215	50.116	-9,2
Παροχές σε εργαζόμενους	2.225	2.256	1,4	13.640	13.796	1,1
Κοινωνικές παροχές	64	76	18,8	391	397	1,5
Μεταβιβάσεις	4.182	4.869	16,4	35.086	32.476	-7,4
(εκ των οποίων σε ΟΚΑ)	3.033	3.103	2,3	21.420	21.182	-1,1
Αγορές αγαθών & υπηρεσιών	124	99	-20,2	2.145	1.541	-28,2
Επιδότησεις	0	54	-	400	80	-80,0
Λοιπές δαπάνες	1	5	400,0	55	81	47,3
Πιστώσεις υπό κατανομή	0	0	0,0	0	3.156	-
Αγορές παγίων	77	72	-6,5	3.496	2.531	-27,6
2. Τόκοι (ακαθάριστη βάση)	1.756	1.908	8,7	5.039	5.851	16,1
3. Δαπάνες ΠΔΕ+ΤΑΑ ¹¹	1.334	1.319	-1,1	11.025	11.962	8,5

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Φεβρουαρίου 2023, Υπουργείο Οικονομικών, Μάρτιος 2023.

*Σε τροποποιημένη ταμειακή βάση. Σύμφωνα με τη νέα κατάταξη εσόδων που ισχύει από 01/01/2019.

Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)

Τα έσοδα του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) και τα έσοδα του ΤΑΑ ανήλθαν σε €3.134 εκατ., από €427 εκατ. πέρυσι παρουσιάζοντας αύξηση 634,0%. Ωστόσο χωρίς να ληφθεί υπόψη η εκταμίευση της δεύτερης δόσης του ΤΑΑ, που πραγματοποιήθηκε στα μέσα Ιανουαρίου, τα έσοδα του ΠΔΕ διαμορφώθηκαν σε €1.416 εκατ., αυξημένα κατά €631 εκατ. σε σχέση με τον στόχο και κατά €989 εκατ. ή 231,6% σε σχέση με πέρυσι. Όσον αφορά στις δαπάνες, αυτές έφτασαν τα €1.319 εκατ., παρουσιάζοντας μείωση κατά €170 εκατ. σε σχέση με τον στόχο και κατά

¹¹ Η κατηγορία ΠΔΕ περιλαμβάνει πλέον και τις ροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για το 2021 και το 2022

1,1% σε σχέση με πέρυσι. Οι δαπάνες του ΠΔΕ, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το ΤΑΑ, μειώθηκαν κατά €49 εκατ. ή 3,7%. Οι δαπάνες του ΠΔΕ περιλαμβάνουν ποσό ύψους €32 εκατ. προς εξυπηρέτηση μέτρων COVID-19, με σημαντικότερα εξ αυτών, την ενίσχυση των φορέων υγείας με επικουρικό προσωπικό για την ανταπόκριση στις ανάγκες λόγω της πανδημίας COVID-19 στις Περιφέρειες και την επιχορήγηση υφιστάμενων μικρομεσαίων επιχειρήσεων του κλάδου του λιανεμπορίου, που διατηρούν φυσικό κατάστημα, για την ανάπτυξη, αναβάθμιση και διαχείριση ηλεκτρονικού καταστήματος.

Γ. Χρηματοπιστωτικό σύστημα

- Στο πρώτο τρίμηνο του 2023, συνεχίστηκε η πορεία ανόδου των βασικών επιτοκίων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με στόχο να καμφθούν οι πληθωριστικές πιέσεις.
- Το εγχώριο τραπεζικό σύστημα επέδειξε ανθεκτικότητα στις αναταράξεις του διεθνούς τραπεζικού συστήματος σε ΗΠΑ και Ελβετία τον Μάρτιο.
- Το κόστος νέου δανεισμού στον ιδιωτικό τομέα κατέγραψε περαιτέρω άνοδο στις αρχές του 2023.
- Οι ιδιωτικές καταθέσεις σημείωσαν κάμψη στο διάστημα Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου.
- Η πιστωτική επέκταση συνεχίστηκε προς τις επιχειρήσεις, αντισταθμίζοντας την πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά.
- Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) στους ισολογισμούς των τραπεζών μειώθηκαν το τέταρτο τρίμηνο του 2022, στο 8,7% των συνολικών δανείων, για πρώτη φορά από τα μέσα του 2009.
- Η χρήση εργαλείων παροχής ρευστότητας από το Ευρωσύστημα προς τις ελληνικές τράπεζες, μειώθηκε αισθητά στις αρχές του 2023.
- Η έγκαιρη εφαρμογή του δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας καθώς και το νέο εργαλείο του REPowerEU τονώνουν την προοπτική για πιστωτική επέκταση και επενδύσεις το 2023 και μεσοπρόθεσμα.

Οι αναταράξεις στο διεθνές τραπεζικό σύστημα που ξεκίνησαν από τις ΗΠΑ και την Ελβετία τον Μάρτιο, η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας και η άνοδος του κόστους δανεισμού δημιουργούν προκλήσεις στο εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Έπειτα από 11 έτη χαλαρής νομισματικής πολιτικής, η ΕΚΤ έχει αυξήσει έξι φορές τα βασικά επιτόκια από τα μέσα του 2022, σωρευτικά κατά 350 μονάδες βάσης, εκ των οποίων 100 μονάδες βάσης στο πρώτο τρίμηνο του 2023. Καθώς αποκλιμακώνονται σταδιακά οι πληθωριστικές προσδοκίες, οι αγορές προεξοφλούν μικρή περαιτέρω άνοδο του κόστους χρήματος κατά τη διάρκεια του 2023. Πέρα από τις αυξήσεις επιτοκίων, αναφορικά με τα εργαλεία ποσοτικής χαλάρωσης, η ΕΚΤ ολοκλήρωσε τις καθαρές νέες αγορές στο πλαίσιο του έκτακτου προγράμματος αγοράς τίτλων REPP και APP το 2022, αλλά συνεχίζει τις επανεπενδύσεις των σχετικών ομολόγων που λήγουν.

Η σταδιακή κάμψη του πληθωρισμού, οι ηπιότερες διεθνείς τιμές στα ενεργειακά αγαθά και το «άνοιγμα» της οικονομίας της Κίνας, βελτίωσαν το επενδυτικό κλίμα στις χρηματαγορές στο πρώτο δίμηνο του 2023, με το ελληνικό χρηματιστήριο και τον χρηματοπιστωτικό κλάδο να κερδίζει έδαφος και με ενισχυμένα επίπεδα συναλλαγών. Ωστόσο, η πτώχευση τριών αμερικανικών τραπεζών τον Μάρτιο του 2023, σε συνδυασμό με την παρέμβαση της Ελβετικής Συνομοσπονδίας για την εξαγορά της συστημικά μεγάλης σε Ευρωπαϊκό επίπεδο Credit Suisse

από την UBS, προκάλεσαν αναταραχή και πτώση στις αποτιμήσεις μετοχών διεθνώς, ειδικά στον τραπεζικό κλάδο, επηρεάζοντας έτσι και τις εγχώριες τραπεζικές αποτιμήσεις. Έτσι, ο τραπεζικός δείκτης στο τέλος Μαρτίου διαπραγματευόταν περίπου 18% χαμηλότερα σε σύγκριση με το τέλος Φεβρουαρίου, ωστόσο 18% υψηλότερα από τα τέλη του 2022.

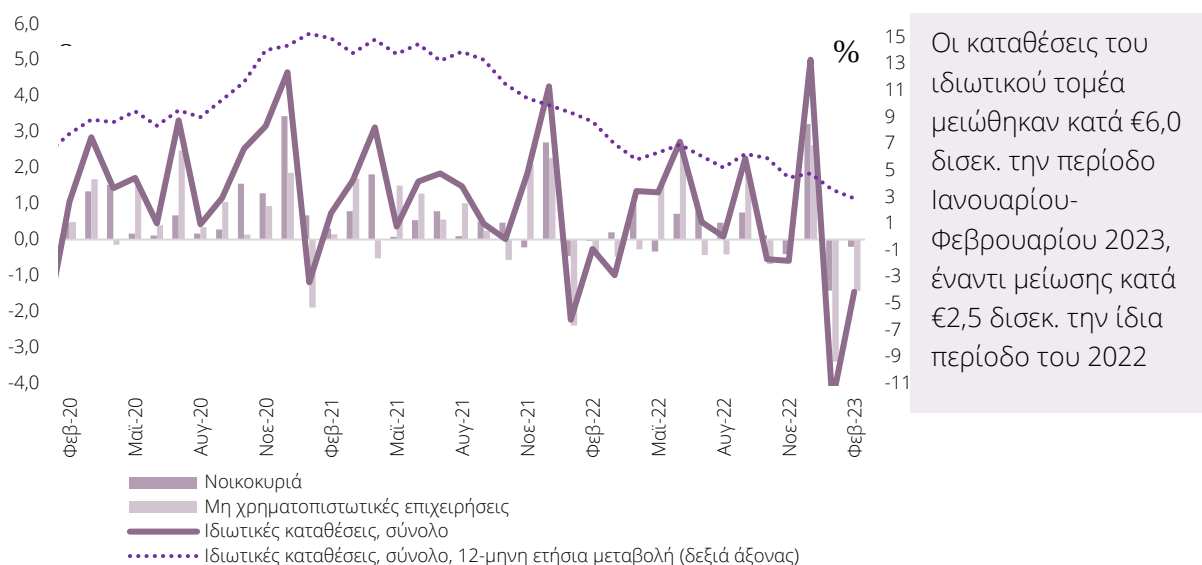
Η αβεβαιότητα για τον βαθμό και τη διάρκεια επιβράδυνσης της πραγματικής οικονομίας επηρεάζει τις προοπτικές του χρηματοπιστωτικού τομέα, μεταξύ άλλων σε επίπεδο ποιότητας ενεργητικού και προοπτικών κερδοφορίας. Μεταξύ των προκλήσεων από το παρελθόν, συγκαταλέγονται το υψηλό ποσοστό των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ) στην οικονομία και το υψηλό μερίδιο αναβαλλόμενης φορολογίας στα ίδια κεφάλαια. Στις νέες προκλήσεις που ανακύπτουν από την τρέχουσα συγκυρία, περιλαμβάνεται η επιδείνωση της δυνατότητας αποπληρωμής δανειοληπτών με κυμαινόμενο επιτόκιο και η αύξηση στο χρήσης των εργαλείων μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης των τραπεζών από το Ευρωσύστημα, με αποτέλεσμα τη μείωση της ελκυστικότητας και του βαθμού χρήσης των σχετικών εργαλείων.

Μεταξύ των θετικών τάσεων στα θεμελιώδη μεγέθη των τραπεζών, διατηρείται η πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις, ενώ συνεχίζεται η μείωση των ΜΕΔ στους ισολογισμούς των τραπεζών. Παράλληλα, συνεχίζεται η εφαρμογή του δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ενώ κατατέθηκε αίτηση για το δανειακό σκέλος του προγράμματος REPowerEU, δημιουργώντας ευκαιρίες για περαιτέρω τόνωση των πιστώσεων προς παραγωγικές επενδύσεις.

Μεταξύ των αρνητικών τάσεων, επιταχύνθηκε η άνοδος στο κόστος νέου δανεισμού του ιδιωτικού τομέα, αντιστράφηκε σε αρνητική η τάση των ιδιωτικών καταθέσεων, ενώ η πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά συνεχίστηκε αμείωτη.

Διάγραμμα 2.7

Μηνιαία καθαρή ροή ιδιωτικών καταθέσεων στις Ελληνικές τράπεζες

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

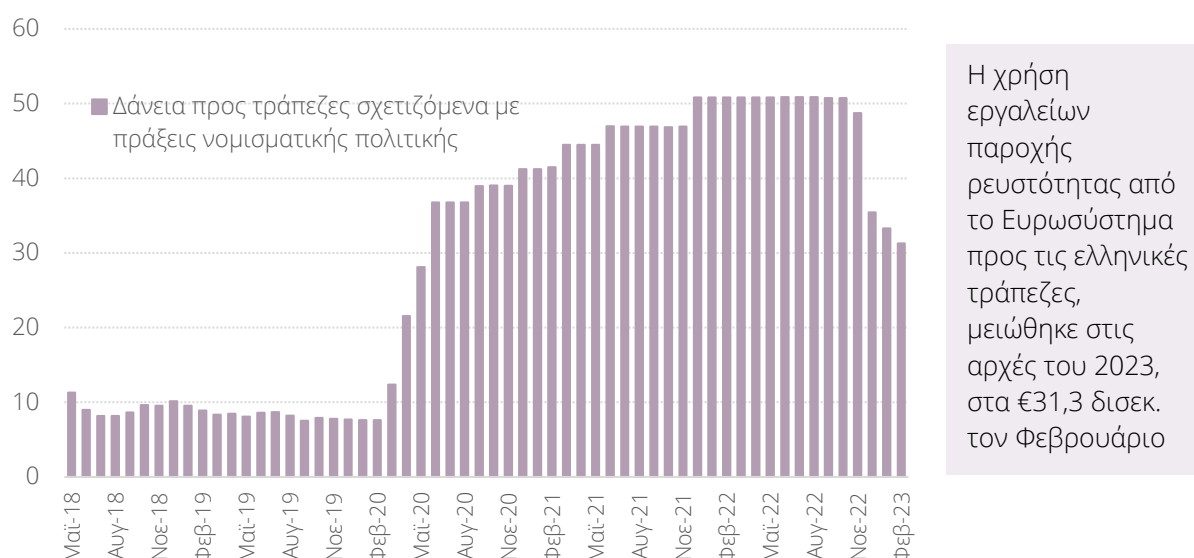
Στο σκέλος του παθητικού των τραπεζών, οι ιδιωτικές καταθέσεις μειώθηκαν την περίοδο Δεκεμβρίου 2022-Φεβρουαρίου 2023 κατά €1,0 δισεκ., εκ των οποίων εκροές €2,6 δισεκ. προήλθαν από επιχειρήσεις, οι οποίες εν μέρει αντισταθμίστηκαν από εισροές €1,6 δισεκ. από τα νοικοκυριά (Διάγραμμα 2.7). Έτσι, η πολύμηνη ανοδική τάση κατά τη διάρκεια της πανδημίας έχει αντιστραφεί από τα τέλη του 2022. Ο δωδεκάμηνος ρυθμός μεταβολής μειώθηκε στο 2,9% τον Φεβρουάριο, σε σχέση με μέσο ρυθμό 9,0% κατά τη διάρκεια της διετίας 2020-2021 και 4,8% το 2022, υπό συνθήκες πανδημίας και διεύρυνσης αποταμιεύσεων.

Για το 2023 αναμένεται συνέχιση της κόπωσης στις ιδιωτικές καταθέσεις. Καθώς ο πληθωρισμός αποκτά διάρκεια, οι δημοσιονομικοί περιορισμοί σταδιακά περιορίζουν το ύψος των οικονομικών μέτρων στήριξης, οπότε το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα και η αποταμίευση νοικοκυριών και επιχειρήσεων αναμένεται να συρρικνωθούν περαιτέρω.

Το δεύτερο σκέλος του παθητικού των τραπεζών αφορά στη χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα.. Οι πράξεις μακροχρόνιας ανά-χρηματοδότησης χαμηλού κόστους για τις τράπεζες (π.χ. LTROs, PELTROs, TLTROs) παρείχαν σημαντική ρευστότητα στις τράπεζες κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η οποία ξεπέρασε τα €50,8 δισεκ στα μέσα του 2022, σε ιδιαίτερα χαμηλό κόστος. Η σταδιακή αύξηση του κόστους παροχής ρευστότητας από την ΕΚΤ μετά το φθινόπωρο του 2022 οδήγησαν σε αισθητή μείωση της χρήσης τους κατά €17,5 δισεκ. την περίοδο Δεκεμβρίου 2022-Φεβρουαρίου 2023 (Διάγραμμα 2.8). Ταυτόχρονα, τα περιουσιακά στοιχεία του εγχώριου τραπεζικού συστήματος που είναι αποδεκτά από το Ευρωσύστημα ως εξασφάλιση για πράξεις νομισματικής πολιτικής, όπως αποτυπώνονται στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, μειώθηκαν την ίδια περίοδο, αγγίζοντας στα τέλη του 2022 τα €50,7 δισεκ. Το τρίτο σκέλος του παθητικού των τραπεζών αφορά στη χρηματοδότηση από τις αγορές κεφαλαίων.

Διάγραμμα 2.8

Μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση των Ελληνικών τραπεζών από το Ευρωσύστημα (δισεκ. €)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Στην πλευρά του ενεργητικού των τραπεζών, ο 12-μηνος ρυθμός πιστωτικής επέκτασης προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα διατηρήθηκε σε 5,6% την περίοδο Δεκεμβρίου 2022- Φεβρουαρίου 2023. Ο αντίστοιχος ρυθμός προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις (ΜΧΕ) διατηρήθηκε σε 10,7% την ίδια περίοδο (Διάγραμμα 2.9). Καταγράφηκε αρνητική μεταβολή πιστώσεων προς ελεύθερους επαγγελματίες και ατομικές επιχειρήσεις, με ρυθμούς κοντά στο -1,4% ενώ ενισχύθηκε η πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά, με ετήσιο ρυθμό μεταβολής περί το 2,5%. (Πίνακας 2.11).

Πίνακας 2.11

Εγχώρια τραπεζική χρηματοδότηση και μέσα επιτόκια ανά χαρτοφυλάκιο

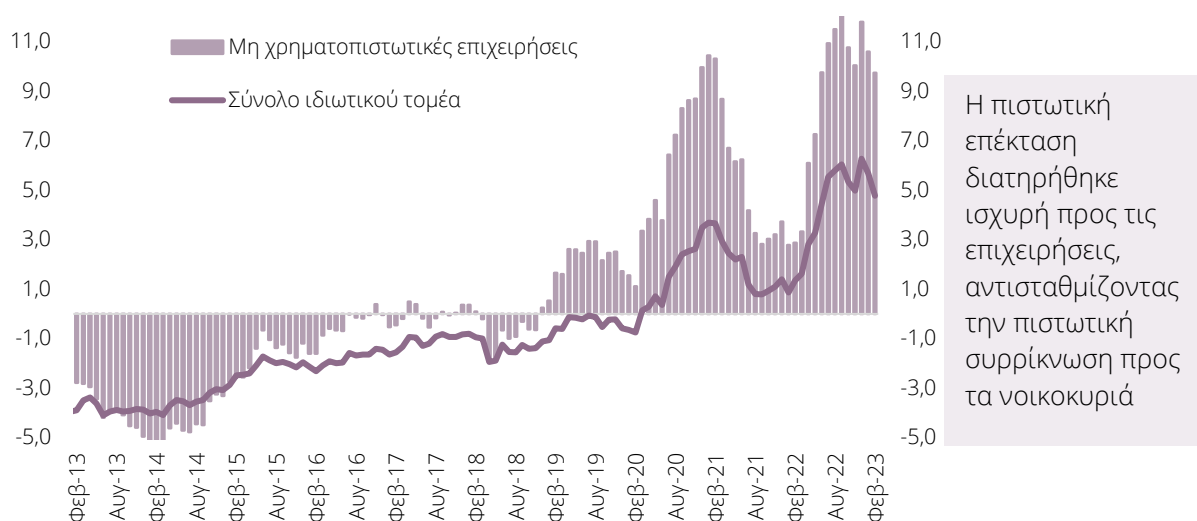
Τρίμηνο/Ετος	1/22	2/22	3/22	4/22	Ιαν.23	Φεβ.23
Ετήσια % μεταβολή 12-μηνων ροών*						
Σύνολο ιδιωτικού τομέα	1,3	3,5	5,8	5,5	5,7	4,8
Νοικοκυριά & ΜΚΙ	-2,2	-2,1	-2,2	-2,3	-2,4	-2,5
Καταναλωτική πίστη	0,0	0,7	1,1	1,0	1,7	1,6
Στεγαστική πίστη	-2,9	-3,0	-3,1	-3,2	-3,6	-3,6
Ελεύθεροι Επαγγελματίες	0,9	0,6	0,6	0,0	-1,4	-2,0
Μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις	3,0	7,7	11,6	10,9	10,6	9,7
Επιτόκια νέων χορηγήσεων (μέσος όρος περιόδου, %)						
Καταναλωτική πίστη	10,5	10,3	10,6	10,7	10,7	10,8
Στεγαστική πίστη	2,83	2,95	3,17	3,60	3,73	3,78
Δάνεια προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις	2,88	3,22	3,29	4,43	5,03	5,35

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

* Οι ροές προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων διορθωμένες για τις διαγραφές δανείων, απομειώσεις αξίας χρεογράφων, τις συναλλαγματικές διαφορές και τις αναταξινομήσεις/μεταβιβάσεις δανείων

Διάγραμμα 2.9

Τραπεζική χρηματοδότηση του εγχώριου ιδιωτικού τομέα (ετήσια % μεταβολή 12-μηνων ροών*)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

* Οι ροές προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων διορθωμένες για τις διαγραφές δανείων, απομειώσεις αξίας χρεογράφων, τις συναλλαγματικές διαφορές και τις αναταξινομήσεις/μεταβιβάσεις δανείων.

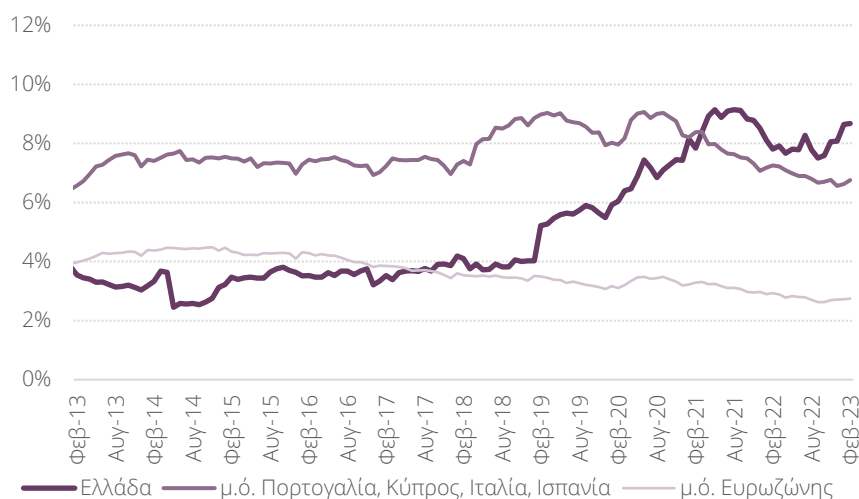

Σε αυτές τις τάσεις στη χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα, συντελούν τόσο οι μεταβολές της προσφοράς, όσο και της ζήτησης δανείων, υπό την επίδραση της πανδημίας. Στην πλευρά της προσφοράς, θετικά για τις ΜΧΕ επιδρούν η ταχεία μείωση των ΜΕΔ και η επιτάχυνση εφαρμογής του δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0». Στην πλευρά της ζήτησης, η νέα κλιμάκωση της αβεβαιότητας δρα αποτρεπτικά προς νέες επενδύσεις, ωστόσο αντισταθμίζεται από έργα τα οποία έχουν ήδη προβλεφθεί να ενταχθούν στο Σχέδιο Ανάκαμψης. Η έρευνα της Τράπεζας της Ελλάδος για τις τραπεζικές χορηγήσεις το τέταρτο τρίμηνο του 2022 κατέγραψε ενίσχυση των προσδοκιών για ζήτηση νέων δανείων στην καταναλωτική και επιχειρηματική πίστη, ειδικά για μεγάλες επιχειρήσεις και μακροπρόθεσμα δάνεια, αλλά υποχώρηση της ζήτησης για στεγαστική πίστη. Τα πιστωτικά κριτήρια παρέμειναν στάσιμα, χωρίς επίσης να αναμένεται να μεταβληθούν βραχυπρόθεσμα.

Στην πλευρά του ενεργητικού των τραπεζών, οι τράπεζες ενίσχυσαν στις αρχές του 2023 την έκθεσή τους σε κρατικά χρεόγραφα, με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί σε €27,8 δισεκ. τον Φεβρουάριο του 2023 ή 8,7% του συνολικού ενεργητικού τους. Έτσι, το μερίδιο του συνολικού ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών που έχει τοποθετηθεί σε κρατικά ομόλογα είναι λίγο υψηλότερο από το αντίστοιχο μερίδιο των υπόλοιπων χωρών του «νότου» της Ευρωζώνης, αλλά σημαντικά υψηλότερο από το αντίστοιχο μερίδιο για τον μέσο όρο των χωρών της Ευρωζώνης (Διάγραμμα 2.10).

Διάγραμμα 2.10

Μερίδιο ενεργητικού τραπεζών σε κρατικά ομόλογα (ως % του συνολικού ενεργητικού)

Η σχετική έκθεση των ελληνικών τραπεζών σε κρατικά ομόλογα αυξήθηκε ελαφρά στις αρχές του 2023, υψηλότερα του μέσου όρου της Ευρωζώνης

Πηγή: ΕΚΤ

Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) κατέγραψαν περαιτέρω ελαφρά μείωση το τέταρτο τρίμηνο του 2022, κατά 1,0 π.μ. ή €1,4 δισεκ.¹², υποχωρώντας τον Δεκέμβριο του 2022 στο 8,7% των συνολικών δανείων (στα €13,2 δισεκ.), για πρώτη φορά από τα μέσα του 2009. Το συνολικό επίπεδο των ΜΕΔ παραμένει υψηλότερο από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, όπου κινείται σε χαμηλά μονοψήφια ποσοστά. Στην επιχειρηματική πίστη, το ποσοστό των ΜΕΔ μειώθηκε το τέταρτο τρίμηνο του 2022 στο 7,6% των σχετικών δανείων, από 8,9% το προηγούμενο τρίμηνο,

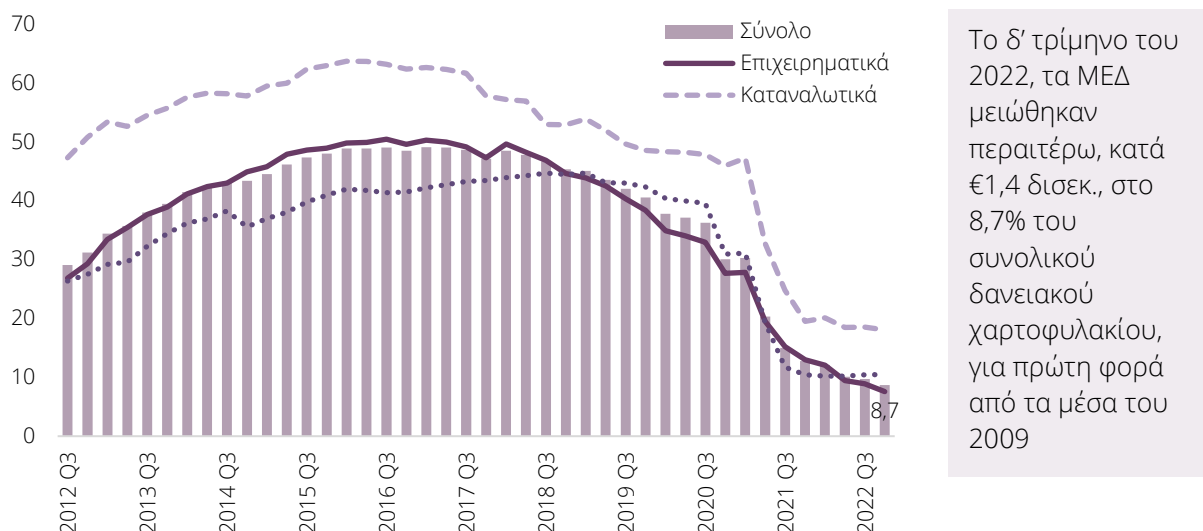
¹² Παρουσιάζονται στοιχεία για τα ΜΕΔ που περιλαμβάνουν μόνο τα στοιχεία εντός ισολογισμού, σε ατομική βάση

ενώ στα καταναλωτικά δάνεια μειώθηκε από 18,5% σε 18,1%. Αντίθετα, στα στεγαστικά δάνεια καταγράφηκε οριακή αύξηση του ποσοστού ΜΕΔ, από 10,4% σε 10,5%.

Διάγραμμα 2.11

Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια, % του συνόλου των δανείων ανά κατηγορία*

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

* Δάνεια εντός ισολογισμού (προ προβλέψεων) σε ατομική βάση

Το πρόγραμμα τιτλοποιήσεων «Ηρακλής», με κρατικές εγγυήσεις, εφαρμόστηκε την περίοδο 2020-2022 και συνέβαλε στη μείωση του αποθέματος ΜΕΔ κατά €55,3 δισεκ. ή 32,0 π.μ.. Ωστόσο, το απόθεμα μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους, τόσο εντός, όσο και εκτός ισολογισμών του τραπεζικού συστήματος, παραμένει υψηλό, με αρνητικές επιδράσεις στην αποτελεσματική κατανομή των οικονομικών πόρων και τις προοπτικές οικονομικής ανάκαμψης. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται υψηλής σημασίας η επιτυχημένη εφαρμογή μεταρρυθμίσεων σε σχέση με τον πτωχευτικό κώδικα και τον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών.

Μεσοπρόθεσμα, η μείωση των ΜΕΔ αναμένεται να παρουσιάσει κόπωση, λόγω της χαμηλότερης πλέον βάσης, της λήξης του προγράμματος τιτλοποιήσεων «Ηρακλής». Ορατός είναι επίσης ο κίνδυνος εμφάνισης νέων ΜΕΔ σε επιμέρους χαρτοφυλάκια όπως το στεγαστικό, σε συνέχεια της αύξησης των επιτοκίων στα δάνεια με κυμαινόμενο επιτόκιο. Στο πλαίσιο αυτό, ανακοινώθηκε τον Απρίλιο πολιτική πρωτοβουλία σε συντονισμό με τις τράπεζες, σύμφωνα με την οποία «παγώνουν» προσωρινά και για περίπου ένα έτος, οι αυξήσεις των κυμαινόμενων επιτοκίων στεγαστικών δανείων τα οποία πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις.

Ως προς τις νέες πιστώσεις, αναμένεται να συνεχιστεί η πιστωτική συρρίκνωση στα νοικοκυριά, ενώ η υλοποίηση του δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (συνολικού ύψους €12,7 δισεκ. για την Ελλάδα έως το 2026), καθώς και του REPowerEU (συνολικού ύψους €5,0 δισεκ. για την Ελλάδα έως το 2026) εκτιμάται πως θα διατηρήσουν ενισχυμένη την πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις το 2023. Η Ελλάδα υπήρξε η 3^η σε σειρά Ευρωπαϊκή χώρα που εκπλήρωσε τα ορόσημα της πρώτης δόσης και έλαβε το ποσό συνολικού ύψους €3,6 δισεκ τον Απρίλιο του 2022. Επίσης, ήταν η 5^η σε σειρά Ευρωπαϊκή χώρα που αιτήθηκε

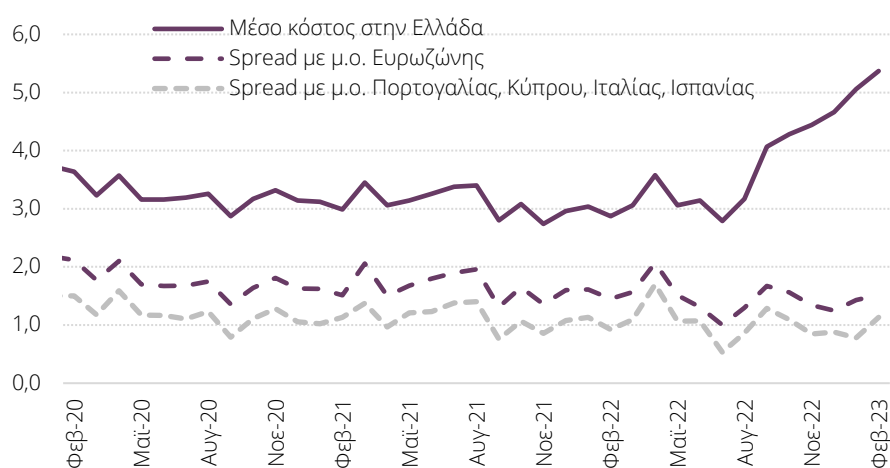
την δεύτερη, ισόποση δόση, η οποία και εκταμιεύθηκε τον Ιανουάριο του 2023, ενώ η αξιολόγηση για το πρόσφατο αίτημα της χώρας σε σχέση με το χρηματοδοτικό κονδύλι στο πλαίσιο του REPowerEU αναμένεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όχι πριν το το καλοκαίρι.

Τα επιτόκια νέων καταθέσεων παρέμειναν σε πολύ χαμηλά επίπεδα την περίοδο Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2023, στο 0,19% και 0,16% για τις Μη Χρηματοπιστωτικές Επιχειρήσεις (ΜΧΕ) και τα νοικοκυριά αντίστοιχα. Στο ίδιο δίμηνο, το μέσο επιτόκιο νέων χορηγήσεων αυξήθηκε σημαντικά στο 5,5%, διαμορφωμένο σε περίπου 5,7% για ιδιώτες, 6,9% για ελεύθερους επαγγελματίες και 5,2% για τις ΜΧΕ. Η διαφορά του μέσου επιτοκίου δανείων και καταθέσεων (περιθώριο επιτοκίου) αυξήθηκε περαιτέρω στο 5,4% τον Φεβρουάριο, σε σχέση με 3,8% και 4,2% στο σύνολο του 2021 και 2022 αντίστοιχα.

Το μέσο κόστος νέας τραπεζικής χρηματοδότησης των ΜΧΕ του ιδιωτικού τομέα αυξήθηκε στο 5,4% τον Φεβρουάριο (Διάγραμμα 2.12). Παράλληλα, το κόστος χρηματοδότησης των ελληνικών επιχειρήσεων είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης. Ενδεικτικά, σύμφωνα με το σταθμισμένο δείκτη κόστους τραπεζικού δανεισμού της ΕΚΤ, το κόστος για τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις τον Φεβρουάριο του 2023 διαμορφώθηκε σε 3,9% στην Ευρωζώνη, 4,0% στην Γερμανία, και 4,2% στις χώρες του «νότου» της Ευρωζώνης (Πορτογαλία, Ιταλία, Κύπρος, Ισπανία). Ακολουθώντας, το spread του κόστους δανεισμού για τις ελληνικές επιχειρήσεις σε σχέση με το μ.ό. της Ευρωζώνης και το μ.ό. του «νότου», καταγράφεται στις 136 μ.β. και 114 μ.β. αντίστοιχα. Συγκρίνοντάς το με το επίπεδο προ της δημοσιονομικής κρίσης του 2010, το spread του κόστους δανεισμού για τις ελληνικές επιχειρήσεις σε σχέση με το μέσο όρο των άλλων χωρών του «νότου» της Ευρωζώνης, παραμένει αισθητά υψηλότερο.

Διάγραμμα 2.12

Σταθμισμένο μέσο κόστος τραπεζικού δανεισμού προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις (%)

Τα επιτόκια νέου δανεισμού του ιδιωτικού τομέα αυξήθηκαν στο 5,4% τον Φεβρουάριο, με την απόσταση από το μέσο κόστος δανεισμού στις χώρες του «νότου» της Ευρωζώνης να κυμαίνεται στις 114 μ.β.

Πηγή: ΕΚΤ

Οι αποδόσεις των ελληνικών κρατικών ομολόγων σταθεροποιήθηκαν στις αρχές του 2023 σε επίπεδα άνω του 4%, ελαφρά χαμηλότερα ωστόσο από τα υψηλά 5-ετίας κοντά στο 5% που καταγράφηκαν τον Οκτώβριο, υπό την αρνητική επίδραση της αβεβαιότητας που προκαλεί η ενεργειακή κρίση, ο πληθωρισμός και η γεωπολιτική αστάθεια. Έτσι, για το 10-ετές αξιόγραφο η μέση απόδοση καταγράφηκε σε 4,3% τον Φεβρουάριο, (Διάγραμμα 2.13). Η επιπλέον επιβάρυνση

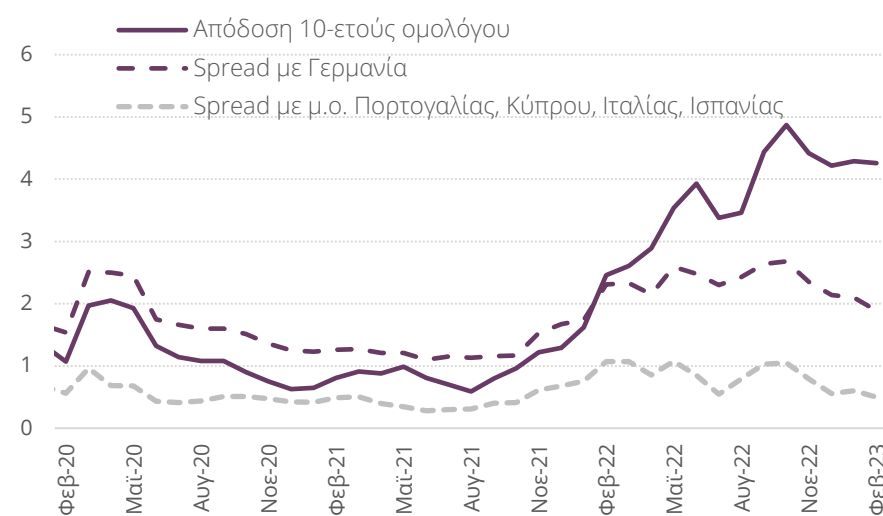
στο νέο κόστος 10-ετούς δανεισμού του ελληνικού Δημοσίου σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης σημείωσε μικρή κάμψη στις αρχές του τρέχοντος έτους. Έτσι, διαμορφώθηκε τον Φεβρουάριο στις 189 μ.β. και 50 μ.β. σε σχέση με το γερμανικό ομόλογο και το μέσο όρο των χωρών του «νότου» της Ευρωζώνης αντίστοιχα, από 235 μ.β. και 87 μ.β. στο σύνολο του 2022. Τα spreads παραμένουν αισθητά υψηλότερα από τις μέσες τιμές τους την πρώτη δεκαετία της ένταξης της χώρας στην Ευρωζώνη (54 μ.β. και 2 μ.β. αντίστοιχα).

Στο πλαίσιο της χρηματοδοτικής στρατηγικής του ελληνικού δημοσίου, το 2021 και 2022 αντλήθηκαν συνολικά από τις αγορές μακροπρόθεσμων ομολόγων €14 δισεκ., και €8,3 δισεκ. αντίστοιχα ενώ το 2023 ο στόχος του ΟΔΔΗΧ είναι η άντληση περίπου €7,0 δισεκ. Στα μέσα Ιανουαρίου 2023 ολοκληρώθηκε η έκδοση ενός νέου 10-ετούς ομολόγου στην οποία το ελληνικό δημόσιο άντλησε €3,5 δισεκ. με επιτόκιο 4,27%, εκ των οποίων το 78% απορροφήθηκε από διεθνείς επενδυτές. Στα τέλη Μαρτίου 2023 ολοκληρώθηκε η έκδοση ενός νέου 5-ετούς ομολόγου στην οποία το ελληνικό δημόσιο άντλησε €2,5 δισεκ. με επιτόκιο 3,92%.

Οι οικονομικές και γεωπολιτικές διαταραχές στο διεθνές περιβάλλον το 2022 οδήγησαν σε άνοδο των αποδόσεων κρατικών ομολόγων διεθνώς. Το ελληνικό αξιόγραφο δεν έχει κατορθώσει ακόμα να ανακτήσει την επιδιωκόμενη «επενδυτική βαθμίδα» από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης, με τέσσερις εξ αυτών (S&P, Score DBRS, R&I) να αξιολογούν το ελληνικό δημόσιο ένα μόλις σκαλί παρακάτω, με τον σχετικό στόχο να προσδιορίζεται εντός του δεύτερου εξαμήνου του 2023. Σημειώνεται ότι έχουν παρέλθει 18 τρίμηνα μετά τη λήξη του ελληνικού προγράμματος προσαρμογής, ενώ η Κύπρος και η Πορτογαλία ανέκτησαν την επενδυτική βαθμίδα από έναν τουλάχιστον διεθνή οίκο 11 και 13 τρίμηνα μετά τη λήξη των αντίστοιχων προγραμμάτων τους (Ειδικό Πλαίσιο 2.2). Το ύψος του ελληνικού δημόσιου χρέους παραμένει από τα μεγαλύτερα διεθνώς ως ποσοστό του ΑΕΠ (178,2% στο γ' τρίμηνο του 2022, όπως παρουσιάζεται στο Παράρτημα). Αντισταθμιστικά σε αυτό το ποσοτικό χαρακτηριστικό του, δρουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του, όπως η υψηλή μέση διάρκεια αποπληρωμής, το μεγάλο ποσοστό χρέους σε σταθερό και χαμηλό επιτόκιο προς διεθνείς οργανισμούς.

Διάγραμμα 2.13

Απόδοση και spread 10-ετούς ομολόγου Ελληνικού Δημοσίου (%)

Πηγή: EKT

Η μέση απόδοση του κρατικού 10-ετούς ομολόγου διαμορφώθηκε στο 4,2% τον Φεβρουάριο του 2023, παραμένοντας στο ίδιο επίπεδο με τον προηγούμενο μήνα, ενώ το μέσο spread κυμάνθηκε περί τις 189 μ.β. έναντι του αντίστοιχου Γερμανικού ομολόγου

Ειδικό Πλαίσιο ενότητας 2.2

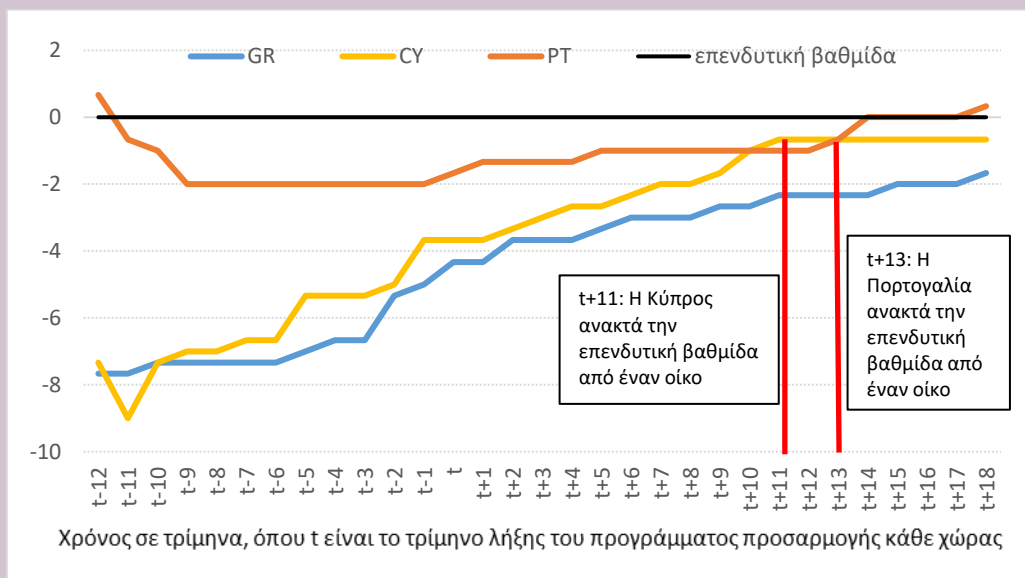
Η ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας μετά τη λήξη των προγραμμάτων στήριξης σε χώρες του νότου της Ευρωζώνης

Η πιστοληπτική αξιολόγηση ενός δανειζόμενου σε «επενδυτική βαθμίδα» από διεθνείς οίκους αξιολόγησης σημαίνει αναγνώριση σχετικά χαμηλού πιστοληπτικού κινδύνου του δανειζόμενου, η οποία εκφράζεται μέσα από αξιολόγηση σε βαθμίδα ανώτερη από ένα ορισμένο επίπεδο. Σε συνέχεια επιδείνωσης των θεμελιωδών μεγεθών της ελληνικής οικονομίας αλλά και αμφισβήτησης της αξιοπιστίας κεντρικών στατιστικών στοιχείων, η απώλεια της επενδυτικής βαθμίδας του ελληνικού κράτους καταγράφηκε το 2010, αρχικά από έναν διεθνή οίκο αξιολόγησης, για να ακολουθήσουν και οι υπόλοιποι σε σύντομο χρονικό διάστημα. Το κόστος νέου δανεισμού του ελληνικού δημοσίου εκτοξεύθηκε σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα κατά τη διάρκεια της κρίσης χρέους και διατηρήθηκε σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα για περίπου μια δεκαετία.

Ο χρόνος παραμονής εκτός επενδυτικής βαθμίδας του ελληνικού κρατικού ομολόγου, σχετιζόμενος με την παρατεταμένη διάρκεια των τριών διαδοχικών προγραμμάτων προσαρμογής, ξεπέρασε σε διάρκεια τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης που αντιμετώπισαν οικονομική κρίση. Η Κύπρος και η Πορτογαλία παρέμειναν εκτός επενδυτικής βαθμίδας πάνω από 6 έτη, ενώ την ανέκτησαν εντός 3 και 4 ετών αντίστοιχα μετά τη λήξη των προγραμμάτων τους (Διάγραμμα Π2.2.1). Το 5ο έτος από τη λήξη του τελευταίου Ελληνικού προγράμματος είναι το 2023.

Διάγραμμα Π2.2.1. Πιστοληπτική αξιολόγηση κρατικών ομολόγων ανά χώρα:

Αριθμός βαθμίδων πάνω/κάτω από την επενδυτική ανά τρίμηνο, όπου t είναι το τρίμηνο λήξης του προγράμματος προσαρμογής κάθε χώρας*

Πηγή: Διεθνείς οίκοι αξιολόγησης. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

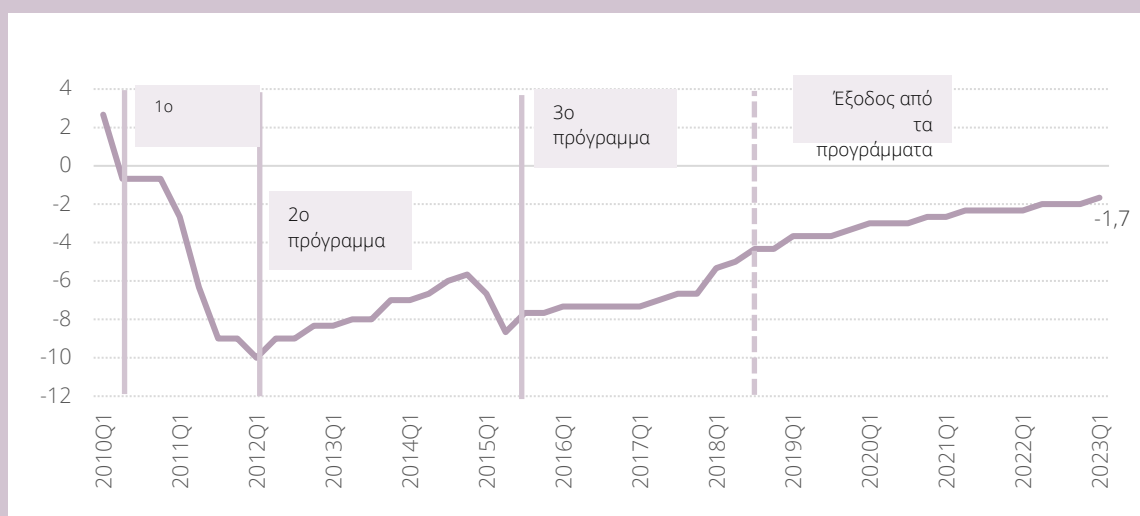
*Σημείωση: Αριθμητικός μέσος αξιολόγησης από τρεις διεθνείς οίκους, S&P, Moody's, Fitch.

Σε συνέχεια των προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής, από το 2012 υπάρχει σταδιακή βελτίωση της πιστοληπτικής αξιολόγησης, με εξαίρεση την περίοδο ακραίας αβεβαιότητας το 2015. Όμως, η τρέχουσα αξιολόγηση του Ελληνικού Δημοσίου υπολείπεται κατά 1 έως 3 βαθμίδες από την επενδυτική κατηγορία, ανάλογα με τον οίκο αξιολόγησης (Διάγραμμα Π2.2.1).

Οι παράγοντες που λαμβάνουν υπόψη οι οίκοι αξιολόγησης είναι διαρθρωτικοί, μακροοικονομικοί, δημοσιονομικοί και το εξωτερικό ισοζύγιο. Επικεντρώνονται σε εκτιμήσεις για τις προοπτικές ανάκαμψης της οικονομίας βραχυχρόνια και μεσοπρόθεσμα, ενώ λαμβάνουν υπόψιν και τις πρόσφατες οικονομικές επιδόσεις. Η αβεβαιότητα για την πορεία μιας οικονομίας καθυστερεί την απόκτηση της επενδυτικής βαθμίδας.

Διάγραμμα Π2.2.2. Πιστοληπτική αξιολόγηση ελληνικών κρατικών ομολόγων: Αριθμός βαθμίδων πάνω/κάτω από την επενδυτική*

Πηγή: Διεθνείς οίκοι αξιολόγησης. Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

*Σημείωση: Αριθμητικός μέσος αξιολόγησης από τρεις διεθνείς οίκους, S&P, Moodys, Fitch.

Είναι κρίσιμο για την ελληνική οικονομία να επιτευχθεί επενδυτική βαθμίδα το συντομότερο δυνατό. Δεδομένης της προόδου στα θεμελιώδη μεγέθη, στο βαθμό στον οποίο επιτευχθεί σχηματισμός νέας κυβέρνησης σε εύλογα σύντομο χρονικό διάστημα, προκειμένου να εφαρμοστεί οικονομική πολιτική με μεσοπρόθεσμο ορίζοντα στόχων και μεταρρυθμίσεων, η προσδοκία των αγορών είναι ότι η επενδυτική βαθμίδα δύναται να αποκτηθεί εντός του 2023. Στην επενδυτική βαθμίδα, τα ελληνικά ομόλογα καθίστανται επιλέξιμα χρεόγραφα για επενδύσεις από μεγάλους διεθνείς, θεσμικούς και μακροχρόνιους επενδυτές, αυξάνοντας σημαντικά τη ρευστότητα στην πρωτογενή και δευτερογενή αγορά. Τα ελληνικά χρεόγραφα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εχέγγυα έναντι διατραπεζικού δανεισμού. Επιτρέπεται επίσης στα ελληνικά ομόλογα, κρατικά και εταιρικά, να είναι επιλέξιμα από την ΕΚΤ στις πολιτικές ποσοτικής χαλάρωσης, σε όρους εφάμιλλους με τα υπόλοιπα μέλη του Ευρωσυστήματος, χωρίς να χρειάζεται ειδική εξαίρεση. Τέλος, είναι γενικότερο σήμα για τις αγορές, βελτιώνει τις προσδοκίες και οδηγεί στην διεύρυνση της επενδυτικής βάσης και αποκλιμάκωση του κόστους χρηματοδότησης του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Συνολικά, η επενδυτική βαθμίδα είναι συνθήκη για την αναγκαία σημαντική αύξηση των επενδύσεων ώστε να τεθεί η ελληνική οικονομία συστηματικά σε τροχιά ισχυρής ανάπτυξης.

3 ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

3.1 Συνιστώσες του ΑΕΠ

Α. Πρόσφατες εξελίξεις

- Με την επιτάχυνση της οικονομικής μεγέθυνσης στο 4^ο τρίμηνο του 2022, ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης για το 2022 εκτιμάται στο 6,1%, με ώθηση από τις επενδύσεις (+21,8% y-o-y) και την κατανάλωση (+5,6% y-o-y).
- Στις αρνητικές εξελίξεις για το 2022 συγκαταλέγεται η διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κατά 2,9 π.μ. του ΑΕΠ, με τις εισαγωγές να αυξάνονται (+10,9% y-o-y) κατά ποσοστό σχεδόν διπλάσιο των εξαγωγών (+4,9% y-o-y).
- Ωστόσο, ο βαθμός εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας διαμορφώθηκε στο επίπεδο ρεκόρ του 82% το 2022.
- Στο 4^ο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, ο ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο +5,2%, από +4,4% το 3^ο τρίμηνο 2022 (+1,4% q-o-q).
- Τη μεγαλύτερη συμβολή στην ανάπτυξη είχαν οι επενδύσεις (+36,6% y-o-y), λόγω της διεύρυνσης των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου (+14,8% y-o-y), καθώς και της σημαντικής αύξησης των αποθεμάτων (+120,6 % y-o-y).
- Την ανοδική της πορεία, με φθίνοντα ωστόσο ρυθμό, συνέχισε και η ιδιωτική κατανάλωση (+4,2% y-o-y), ενώ η δημόσια κατανάλωση συρρικνώθηκε κατά -1,9%, έναντι -2,8% στο προηγούμενο τρίμηνο.
- Ανασταλτικά στο ρυθμό μεγέθυνσης του ΑΕΠ συνέβαλε η ετήσια αύξηση των εισαγωγών κατά +7,5%, η οποία οφείλεται στην ετήσια διεύρυνση τόσο των εισαγωγών υπηρεσιών (+12,9%) όσο και των εισαγωγών αγαθών (+4,8%).
- Αντίθετα, οι εξαγωγές συνέχισαν για ένα ακόμα τρίμηνο την καθοδική τους τάση παρουσιάζοντας όμοια σε μέγεθος με το προηγούμενο τρίμηνο, ετήσια μείωση κατά -3,5%, με αποτέλεσμα τη σημαντική επιδείνωση του ελλείμματος του εξωτερικού ισοζυγίου, το οποίο σε εθνολογιστικούς όρους, αυξήθηκε σε σχέση με ένα χρόνο πριν κατά περίπου €2.243 εκατ. ή 4,3 π.μ. του τριμηνιαίου ΑΕΠ.

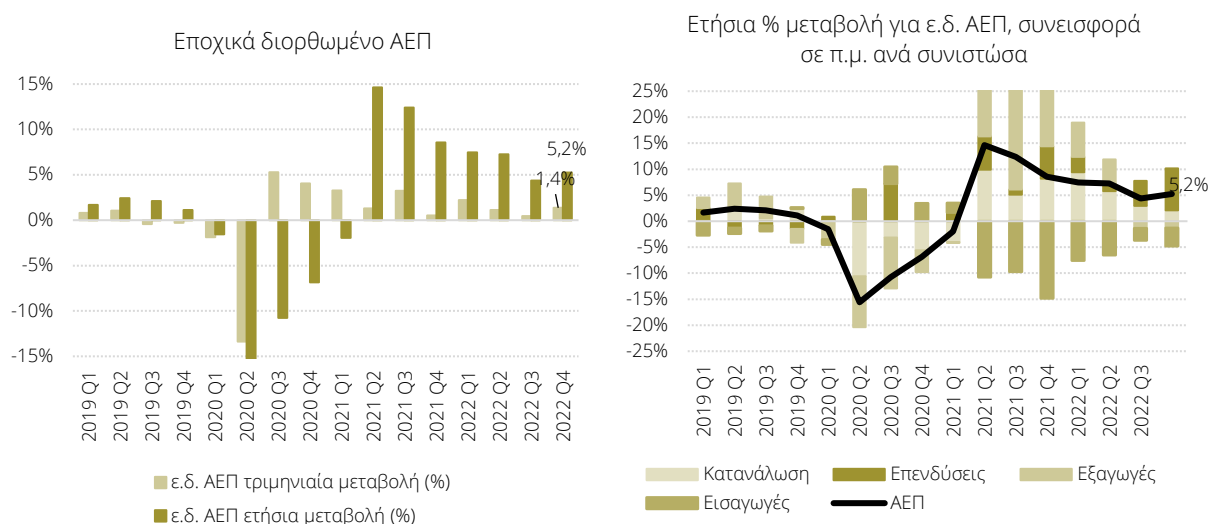
Πρόσφατες μακροοικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα

Μετά την αναθέρμανση της ελληνικής οικονομίας κατά το 4^ο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης εκτιμάται στο 6,1% (εποχικά προσαρμοσμένα στοιχεία) για το 2022, υπερβαίνοντας σημαντικά για δεύτερο συνεχόμενο έτος το μέσο όρο της Ευρωζώνης (+3,5%) και οδηγώντας το ΑΕΠ σε υψηλότερο σε σχέση με το προ-πανδημίας επίπεδο του κατά περίπου 4,5%. Ο ισχυρός ρυθμός μεγέθυνσης του προηγούμενου έτους, υψηλότερος των προβλέψεων των εγχώριων και διεθνών οργανισμών, στηρίχθηκε πρωτίστως στην ιδιωτική κατανάλωση (+7,9%) και στις επενδύσεις (+21,8%). Στις αρνητικές εξελίξεις για το 2022 συγκαταλέγεται η διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (-9,7% ως ποσοστό του ΑΕΠ), με τις εισαγωγές (+10,9%) να αυξάνονται κατά ποσοστό σχεδόν διπλάσιο των εξαγωγών (+4,9%).

Εστιάζοντας, στο 4^ο τρίμηνο του 2022, η ελληνική οικονομία επέδειξε μια ισχυρότερη ετήσια ανάκαμψη της τάξης του +5,2%, έναντι του +4,4% ένα τρίμηνο νωρίτερα, η οποία οφείλεται πρωτίστως στη σημαντική ενίσχυση των επενδύσεων (+36,6% y-o-y), καθώς και στην ανθεκτική στις πληθωριστικές πιέσεις κατανάλωση των νοικοκυριών (+4,2% y-o-y). Ανασταλτικά στο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης λειτούργησε η διεύρυνση του ετήσιου ρυθμού μεγέθυνσης των εισαγωγών (+7,5%), σε συνδυασμό με την υποχώρηση των εξαγωγών (-3,5%) για δεύτερο συνεχόμενο τρίμηνο (Διάγραμμα 3.1).

Διάγραμμα 3.1

Εξέλιξη ΑΕΠ και συνεισφορά συνιστωσών τους

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Οι επενδύσεις ο βασικός μοχλός ανάκαμψης το δ' τρίμ. 2022.

Ως προς τις ακριβείς εξελίξεις των συνιστωσών του ΑΕΠ κατά το 4^ο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, ο ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης της εγχώριας κατανάλωσης επιβραδύνθηκε στο +2,4%, από +3,3% ένα τρίμηνο νωρίτερα, λόγω κυρίως της σταδιακής εξομάλυνσης της επίδρασης της χαμηλής βάσης σύγκρισης με το 2021, όταν υπήρχαν οι περιορισμοί λόγω πανδημίας. Στις συνιστώσες της κατανάλωσης, η ιδιωτική κατανάλωση αποδείχθηκε ιδιαίτερα ανθεκτική στις πληθωριστικές πιέσεις και συνέχισε να μεγεθύνεται, με φθίνοντα ωστόσο ρυθμό, κατά +4,2% (y-

ο-γ) έναντι του +5,6% (γ-ο-γ) στο 3^ο τρίμηνο του 2022. Αντίθετα, η δημόσια κατανάλωση είχε μια καθοδική πορεία σε όλα τα τρίμηνα του προηγούμενου έτους, με το τελευταίο τρίμηνο να μειώνεται ετησίως κατά -1,9%, σε σχέση με το -2,8% ένα τρίμηνο νωρίτερα. Στο σύνολο του 2022, η ιδιωτική κατανάλωση ενισχύθηκε κατά +7,9%, εν μέσω της αύξησης της απασχόλησης, των συσσωρευμένων αποταμιεύσεων και της δημοσιονομικής στήριξης, αυξάνοντας το μερίδιο της στο ΑΕΠ και αποτελώντας το βασικό μοχλό ανάπτυξης για το προηγούμενο έτος.

Ιδιαίτερα αυξανόμενη δυναμική παρουσίασαν και οι επενδύσεις καθ' όλη τη διάρκεια του 2022, η οποία οφείλεται στην πιστωτική επέκταση των ιδιωτικών τραπεζών, καθώς και στους πόρους που διατέθηκαν από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) της ΕΕ το 2022. Στο σύνολο του 2022, οι επενδύσεις διευρύνθηκαν κατά +21,8%, το υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων 13 ετών, με τις επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, στηριζόμενες κυρίως από την αυξανόμενη κατασκευαστική δραστηριότητα και την ενδυνάμωση των επενδύσεων σε μεταφορικό εξοπλισμό, να ενισχύονται κατά +11,6%. Στο 4^ο τρίμηνο του 2022, οι συνολικές επενδύσεις ενισχύθηκαν ετησίως κατά +36,6% από +24,6 το προηγούμενο τρίμηνο, με τη μεγάλη ετήσια αύξηση των αποθεμάτων κατά +120,6% και των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου κατά +14,8%, από +90,1% και +8,3% αντιστοίχως στο προηγούμενο τρίμηνο.

Όλες οι κύριες κατηγορίες επενδύσεων συνέβαλαν θετικά στην αύξηση του σχηματισμού παγίου κεφαλαίου καθ' όλη τη διάρκεια του 2022, με την υψηλότερη συνεισφορά να έχουν οι Κατοικίες και κατασκευές (+24,6%), και τις επενδύσεις σε Μηχανολογικό και μεταφορικό εξοπλισμό (+6,7%) και σε λοιπά προϊόντα (+3,8%) να έπονται. Συγκεκριμένα, στο 4^ο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, ο τομέας των Κατοικιών και των κατασκευών παρουσίασε για ένα ακόμη τρίμηνο διψήφια, και σημαντικά υψηλότερη αύξηση έναντι των υπόλοιπων κλάδων (Μηχανολογικός και Μεταφορικό Εξοπλισμός (+2,5%) και Λοιπά προϊόντα (+6,2%)), ετήσια αύξηση της τάξης του +44,5% (Διάγραμμα 3.2). Αναλυτικότερα, στις επιμέρους κατηγορίες των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, εντυπωσιακά υψηλή ήταν η ετήσια ενίσχυση των επενδύσεων σε Κατοικίες κατά +117,4% έναντι μόλις του +10% ένα τρίμηνο νωρίτερα. Ακολούθησαν σε ένταση οι επενδύσεις σε Μεταφορικό εξοπλισμό (+84% γ-ο-γ), ενώ αντίθετα οι επενδύσεις σε Μηχανολογικό εξοπλισμό-Οπλικά συστήματα μειώθηκαν ετησίως κατά -4,3%, μετά την ανοδική πορεία των τριών προηγούμενων τριμήνων. Ετήσια μείωση σημείωσαν και οι επενδύσεις σε Τεχνολογικό εξοπλισμό κατά -26,5%, ίδιο ποσοστό σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο. Σημαντική ήταν, επίσης, η ενίσχυση των επενδύσεων σε Λοιπές Κατασκευές, οι οποίες το 4^ο τρίμηνο διαμορφώθηκαν στο +19,9%, ενώ διατήρησαν διψήφια ποσοστά σε όλα τη διάρκεια του 2022. Τέλος, υψηλότερη έναντι του προηγούμενου τριμήνου ετήσια άνοδο κατέγραψαν επενδύσεις σε Άλλα και Αγροτικά προϊόντα κατά +6,2% και +6,5% αντιστοίχως, από +3,4% και +2,1% στο προηγούμενο τρίμηνο.

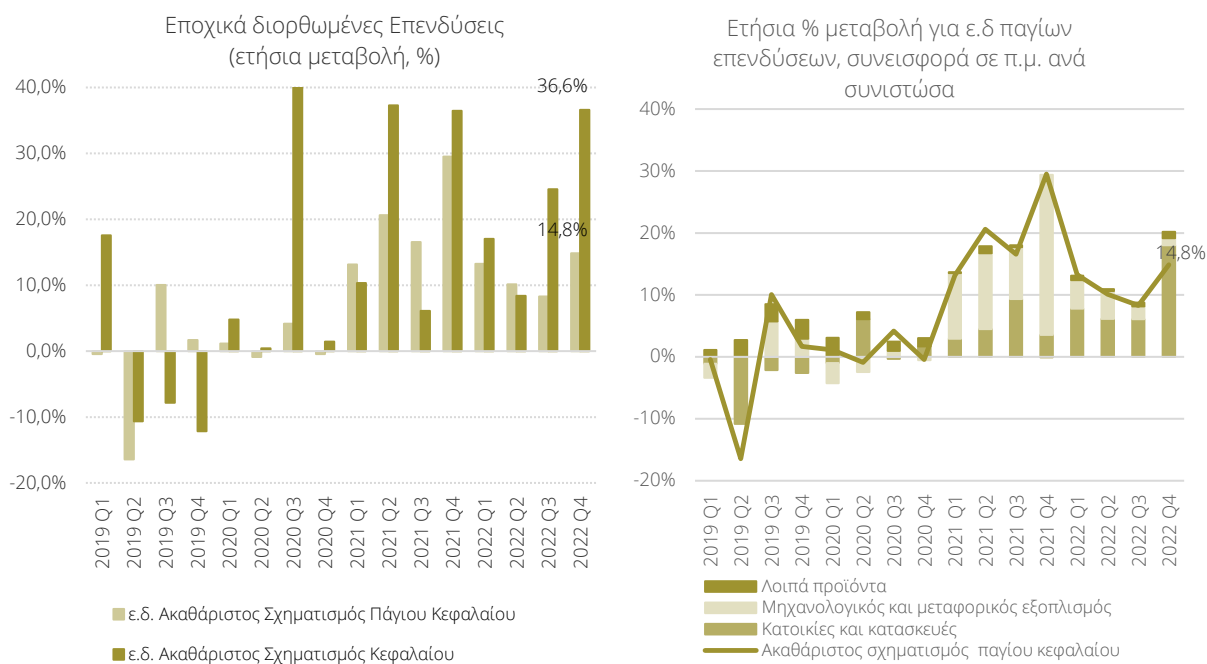
Οι ανωτέρω θετικές εξελίξεις αντισταθμίζουν την έντονα αρνητική επίδραση των καθαρών εξαγωγών, και συγκεκριμένα, τη σημαντική και ανησυχητική επιδείνωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο προϊόντων, η οποία αντισταθμίστηκε μόνο εν μέρει από το πλεόνασμα των υπηρεσιών. Συνολικά, η ετήσια αύξηση των συνολικών εισαγωγών το 2022 (+10,2%) ήταν υπερδιπλάσια σε σχέση με την αντίστοιχη αύξηση των εξαγωγών (+4,9%), με το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου ως ποσοστό του ΑΕΠ να διαμορφώνεται στο -7,4%.

Στο 4^ο τρίμηνο του 2022, οι συνολικές εισαγωγές ενισχύθηκαν κατά +7,5%, έναντι +5,3% στο προηγούμενο τρίμηνο, κυρίως λόγω της σημαντικής ετήσιας ενίσχυσης των εισαγωγών υπηρεσιών κατά +12,9% (-5,2% στο προηγούμενο τρίμηνο), και παρά την επιβράδυνση του

ρυθμού μεγέθυνσης των εισαγωγών αγαθών σε +4,8%, από +8,2% στο 3^ο τρίμηνο του 2022. Από την άλλη πλευρά, οι εξαγωγές συνέχισαν για ένα ακόμα τρίμηνο την καθοδική τους τάση παρουσιάζοντας ετήσια μείωση κατά -3,5%, όμοια σε μέγεθος σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, με αποτέλεσμα τη σημαντική επιδείνωση του ελλείμματος του εξωτερικού ισοζυγίου, το οποίο σε εθνολογιστικούς όρους, αυξήθηκε σε σχέση με ένα χρόνο πριν κατά περίπου €2.243 εκατ. ή 4,27 π.μ. του τριμηνιαίου ΑΕΠ. Αξίζει επίσης να σημειώσουμε πως οι εξαγωγές υπηρεσιών, οι οποίες αποτέλεσαν έναν από τους βασικούς μοχλούς ανάπτυξης κατά τα δυο πρώτα τρίμηνα του 2022, μειώθηκαν ετησίως κατά -5,1% στο 4^ο τρίμηνο του έτους, ενώ οι εξαγωγές αγαθών μειώθηκαν κατά -3,3%. Η αδύναμη επίδοση των εξαγωγών φαίνεται να είναι αποτέλεσμα κυρίως της υψηλότερης βάσης σύγκρισης, μετά τη σταδιακή άρση των περιοριστικών μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας στο δεύτερο μισό του 2021, καθώς και της συρρίκνωσης της οικονομικής δραστηριότητας της Ευρωζώνης. Επίσης, όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη τριμηνιαία έκθεση, οι εξαγωγές ενδέχεται να υποεκτιμώνται λόγω της εφαρμογής ενός πολύ υψηλού αποπληθωριστή, αν λάβει κανείς υπόψιν ότι οι τουριστικές αφίξεις, οι οποίες αποτελούν το βασικό συστατικό των εξαγωγικών υπηρεσιών, σημείωσαν ετήσια αύξηση κατά +90% το 2022. Αξίζει, ωστόσο, να σημειωθεί ως σημαντική εξέλιξη η ενίσχυση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας το 2022, με το άθροισμα εξαγωγών και εισαγωγών σε σχέση με το ΑΕΠ να φτάνει στα υψηλότερα επίπεδα (82%), παρά την ελαφρά κάμψη στα τέλη του προηγούμενου έτους (μια εκτενέστερη ανάλυση της εξέλιξης βαθμού εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας παρουσιάζεται στο Ειδικό Πλαίσιο 3.1.). Ειδικότερα, η αύξηση των εξαγωγών προϊόντων τα τελευταία έτη, σε συνδυασμό με τη σταδιακή ενδυνάμωση κλάδων της μεταποίησης, είναι από τις πλέον θετικές τάσεις.

Διάγραμμα 3.2

Εξέλιξη επενδύσεων και συνεισφορά συνιστωσών τους

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

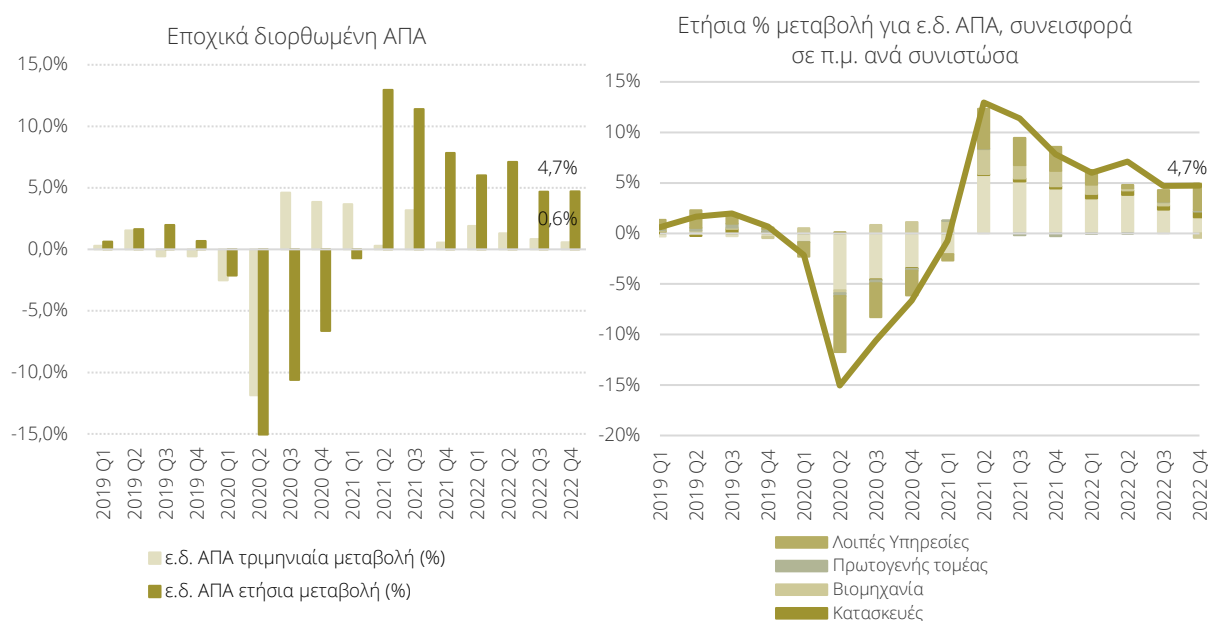
Αύξηση του ρυθμού μεγέθυνσης των επενδύσεων στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων 13 ετών. Σημαντική ενίσχυση των επενδύσεων σε Κατοικίες και Κατασκευές.

Από την πλευρά της παραγωγής, η εγχώρια ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) στο 4^ο τρίμηνο του 2022 διευρύνθηκε κατά +4,4%, ελαφριά ηπιότερα από ότι το ΑΕΠ, λόγω του μικρότερου μεγέθους των ενεργειακών επιδοτήσεων, οι οποίες προσμετρώνται στην ΑΠΑ αλλά δεν αποτελούν εγχώρια παραγωγή. Συγκεκριμένα, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των επιδοτήσεων διαμορφώθηκε στο +32,9% το 4^ο τρίμηνο, έναντι +127,5% το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ οι φόροι αυξήθηκαν ετησίως κατά +6,8% από +3,6% στο 3^ο τρίμηνο του 2022.

Διάγραμμα 3.3

Εξέλιξη ΑΠΑ και συνεισφορά συνιστωσών τους

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Μετά την επιβράδυνση των κλάδων του Τουρισμού, των Μεταφορών και του Εμπορίου, οι Λοιπές Υπηρεσίες είχαν τη μεγαλύτερη συμβολή στην αύξηση της ΑΠΑ.

Σε κλαδικό επίπεδο, μετά την επιβράδυνση του ρυθμού μεγέθυνσης των υπηρεσιών του τουρισμού, των μεταφορών και του εμπορίου (χονδρικού και λιανικού) κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2022, οι λοιπές υπηρεσίες είχαν την μεγαλύτερη συμβολή στην αύξηση της ΑΠΑ. Οι κλάδοι των κατασκευών και του πρωτογενή τομέα διατήρησαν την ανοδική τους πορεία και τη, μικρή ωστόσο, συμβολή τους στην αύξηση της ΑΠΑ, ενώ ο κλάδος της βιομηχανίας συρρικνώθηκε για πρώτη φορά μετά την περίοδο της πανδημίας (Διάγραμμα 3.3).

Αναλυτικότερα στους επιμέρους τομείς της παραγωγής, το 4^ο τρίμηνο του 2022, οκτώ εκ των δέκα βασικών κλάδων της ελληνικής οικονομίας παρουσίασαν ετήσια διεύρυνση της δραστηριότητάς τους. Συγκεκριμένα, στον κλάδο των υπηρεσιών, ο οποίος συνέβαλε πρωτίστως στη διεύρυνση της ΑΠΑ, την υψηλότερη ετήσια άνοδο κατέγραψε ο κλάδος των Χρηματοπιστωτικών-Ασφαλιστικών δραστηριοτήτων κατά +29,6%, ο οποίος υποχωρούσε στο πρώτο μισό του προηγούμενου έτους (-9,4% και -9,8% στο 1^ο και 2^ο τρίμηνο αντιστοίχως). Τη δεύτερη καλύτερη ετήσια επίδοση κατέγραψε ο κλάδος των Επαγγελματικών-Επιστημονικών-Τεχνικών-Διοικητικών δραστηριοτήτων (+17,6% από +13% στο 3^ο τρίμηνο), με τους κλάδους της Ενημέρωσης-

Επικοινωνίας (+12,9% από +4,1% στο 3^ο τρίμηνο) και των Τεχνών-Διασκέδαση-Ψυχαγωγία (+10,7% από +18,2% στο 3^ο τρίμηνο) να έπονται. Μετά το τέλος της τουριστικής περιόδου, η δυναμική των υπηρεσιών Εμπορίου-Τουρισμού-Μεταφορών-Εστίασης επιβραδύνθηκε, με τον ετήσιο ρυθμό μεγέθυνσης του κλάδου στο τελευταίο τρίμηνο του έτους να διαμορφώνεται στο +7,4% από +10,8% ένα τρίμηνο νωρίτερα. Τέλος, στον τομέα των υπηρεσιών, ο κλάδος της Διαχείρισης ακίνητης περιουσίας κατέγραψε μια αναιμική ετήσια αύξηση κατά +0,4%, ενώ μια μικρή ετήσια ύφεση της τάξης του -0,6% (έναντι -0,9% στο προηγούμενο τρίμηνο) παρουσίασε ο κλάδος της Δημόσιας διοίκησης-άμυνας-υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης. Στους υπόλοιπους τομείς, την ισχυρή δυναμική του διατήρησε ο κλάδος των Κατασκευών, με τις δραστηριότητές του να μεγεθύνονται ετησίως κατά +24,8%, από +19,3% το προηγούμενο τρίμηνο. Ετήσια άνοδο παρουσίασε και ο πρωτογενής τομέας (+4,8%), με ποσοστό διπλάσιο έναντι του προηγούμενου τριμήνου. Από την άλλη πλευρά ο κλάδος της βιομηχανίας συρρικνώθηκε ετησίως κατά -3,2%, από +2,1% το 3^ο τρίμηνο του 2022. Στο σύνολο του 2022, τη μεγαλύτερη άνοδο κατέγραψαν ο κλάδος των κατασκευών (+21,5%), με τους κλάδους των υπηρεσιών του τουρισμού, των μεταφορών και του εμπορίου (χονδρικού και λιανικού) (+12,8%), των λοιπών υπηρεσιών (+3,0%), της βιομηχανίας (+1,6%) και του πρωτογενή τομέα (+1,3) να έπονται.

Ανακεφαλαιώνοντας, η ελληνική οικονομία κατέγραψε υψηλούς ρυθμούς μεγέθυνσης σε όλα τα τρίμηνα του 2022, με ώθηση από την κατανάλωση και τις επενδύσεις. Ιδιαίτερα, η επιτάχυνση της ανοδικής πορείας του ΑΕΠ το 4^ο τρίμηνο του 2022, θα οδηγήσει σε υψηλότερους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης το 2023 (carry-over effect), από ότι αρχικά προβλεπόταν. Παρά τις θετικές εξελίξεις, μια σημαντική αδυναμία της εγχώριας οικονομίας παραμένει το διευρυνόμενο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Πίνακας 3.1

Εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών μεγεθών–Εθνικοί Λογαριασμοί (εποχικά διορθωμένα στοιχεία, σταθερές τιμές 2015) προσωρινά στοιχεία

Τρίμηνο	ΑΕΠ		Τελική Κατανάλωση		Επενδύσεις		Εξαγωγές		Εισαγωγές	
	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής
2012	180415	-7,2%	163406	-7,0%	20239	-21,0%	48968	2,0%	52826	-5,7%
2013	175943	-2,5%	156852	-4,0%	19586	-3,2%	49843	1,8%	50644	-4,1%
2014	176956	0,6%	156608	-0,2%	20438	4,4%	53954	8,2%	54069	6,8%
2015	176425	-0,3%	156682	0,0%	21398	4,7%	56661	5,0%	58320	7,9%
2016	175582	-0,5%	156054	-0,4%	22794	6,5%	56426	-0,4%	59929	2,8%
2017	177441	1,1%	158855	1,8%	21652	-5,0%	61229	8,5%	64474	7,6%
α' 2018	44887	1,8%	40335	2,5%	5154	-11,5%	16242	9,4%	16534	4,7%
β' 2018	45032	1,7%	39689	0,1%	6237	16,7%	16496	7,8%	17217	8,4%
γ' 2018	44976	0,5%	39839	0,1%	5490	-0,6%	16612	7,0%	17755	8,9%
δ' 2018	45281	2,2%	39833	-0,5%	6439	29,7%	17462	12,2%	17671	7,1%
2018	180176	1,5%	159697	0,5%	23319	7,7%	66812	9,1%	69177	7,3%
α' 2019	45639	1,7%	40429	0,2%	6058	17,6%	17124	5,4%	17699	7,0%
β' 2019	46120	2,4%	40816	2,8%	5573	-10,7%	18459	11,9%	17711	2,9%
γ' 2019	45930	2,1%	40116	0,7%	5060	-7,8%	18340	10,4%	18215	2,6%
δ' 2019	45793	1,1%	40912	2,7%	5655	-12,2%	16153	-7,5%	17566	-0,6%
2019	183482	1,8%	162272	1,6%	22347	-4,2%	70076	4,9%	71190	2,9%
α' 2020	44931	-1,6%	40524	0,2%	6348	4,8%	15371	-10,2%	18128	2,4%
β' 2020	38929	-15,6%	36154	-11,4%	5596	0,4%	13106	-29,0%	14929	-15,7%
γ' 2020	40988	-10,8%	38774	-3,3%	7143	41,2%	12419	-32,3%	16737	-8,1%
δ' 2020	42654	-6,9%	38367	-6,2%	5736	1,4%	14100	-12,7%	16062	-8,6%
2020	167502	-8,7%	153819	-5,2%	24823	11,1%	54996	-21,5%	65856	-7,5%
α' 2021	44055	-1,9%	38687	-4,5%	7003	10,3%	15276	-0,6%	17252	-4,8%
β' 2021	44626	14,6%	40140	11,0%	7681	37,3%	16414	25,2%	18751	25,6%
γ' 2021	46072	12,4%	40997	5,7%	7578	6,1%	18368	47,9%	20416	22,0%
δ' 2021	46314	8,6%	41854	9,1%	7829	36,5%	18194	29,0%	21252	32,3%
2021	181066	8,1%	161678	5,1%	30091	21,2%	68252	24,1%	77670	17,9%
α' 2022	47348	7,5%	42733	10,5%	8195	17,0%	17931	17,4%	20304	17,7%
β' 2022	47873	7,3%	42732	6,5%	8327	8,4%	18405	12,1%	21488	14,6%
γ' 2022	48086	4,4%	42366	3,3%	9439	24,6%	17699	-3,6%	21488	5,3%
δ' 2022	48742	5,2%	42856	2,4%	10696	36,6%	17549	-3,5%	22850	7,5%
2022	192049	6,1%	170687	5,6%	36657	21,8%	71584	4,9%	86130	10,9%

* προσωρινά στοιχεία

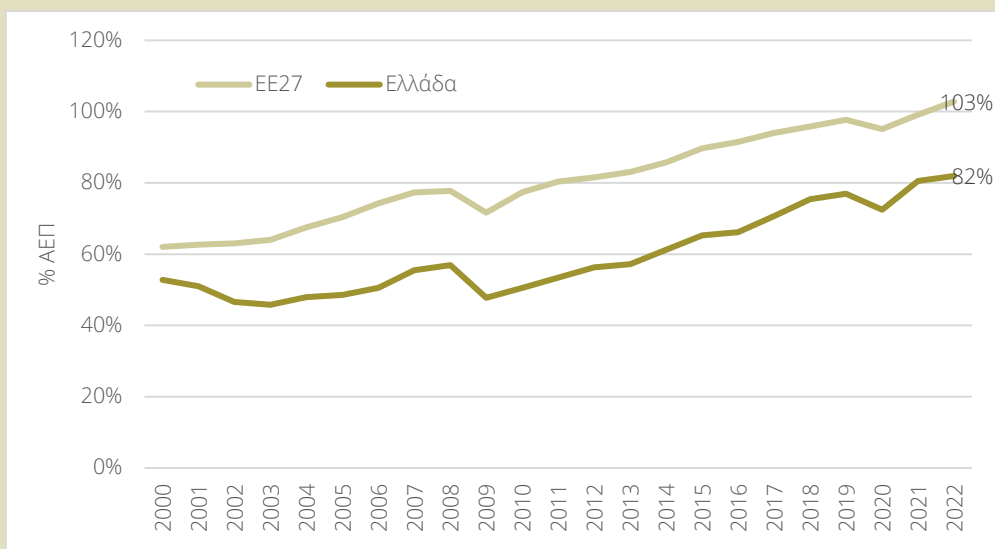
Πηγή: Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί, ΕΛ.ΣΤΑΤ., Δεκέμβριος 2022

Ειδικό Πλαίσιο ενότητας 3.1

Δείκτης ανοικτής οικονομίας της Ελλάδας το 2022 και σύγκριση με ΕΕ

Η βιβλιογραφία, εμπειρική και θεωρητική, έχει αναδείξει μια ισχυρή θετική σχέση ανάμεσα στο βαθμό εξωστρέφειας μια ανοιχτής οικονομίας και στο ρυθμό της οικονομικής της μεγέθυνσης, καθώς το εμπόριο αποτελεί το βασικό μέσο διάδοσης νέων προϊόντων και τεχνολογιών.¹³ Μετά τα πρώτα χρόνια δημιουργίας της Ευρωζώνης και τη σταδιακή σύγκλιση, ορισμένων έστω οικονομικών μεγεθών των κρατών-μελών της, παρατηρήθηκε μια προοδευτική αύξηση της εξωστρέφειας των οικονομιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα, ο μέσος βαθμός εξωστρέφειας, οριζόμενος ως το άθροισμα των εξαγωγών και εισαγωγών ως ποσοστό του ΑΕΠ, της ΕΕ παρουσίασε μια σημαντική αυξητική τάση, η οποία ανακόπηκε μόνο προσωρινά από τη χρηματοοικονομική κρίση το 2007-2008 και την πανδημία το 2020, φτάνοντας το 2022 το ιστορικό ρεκόρ του 103% του ΑΕΠ. Παρόμοια ήταν και η δυναμική του βαθμού εξωστρέφειας της εγχώριας οικονομίας, ο οποίος ιδίως μετά την ελληνική κρίση χρέους του 2009 άρχισε να μειώνει σταδιακά την απόκλισή του από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, φτάνοντας το ιστορικό ρεκόρ του 82% το 2022.

Διάγραμμα Π3.1.1. Βαθμός εξωστρέφειας (% ΑΕΠ)

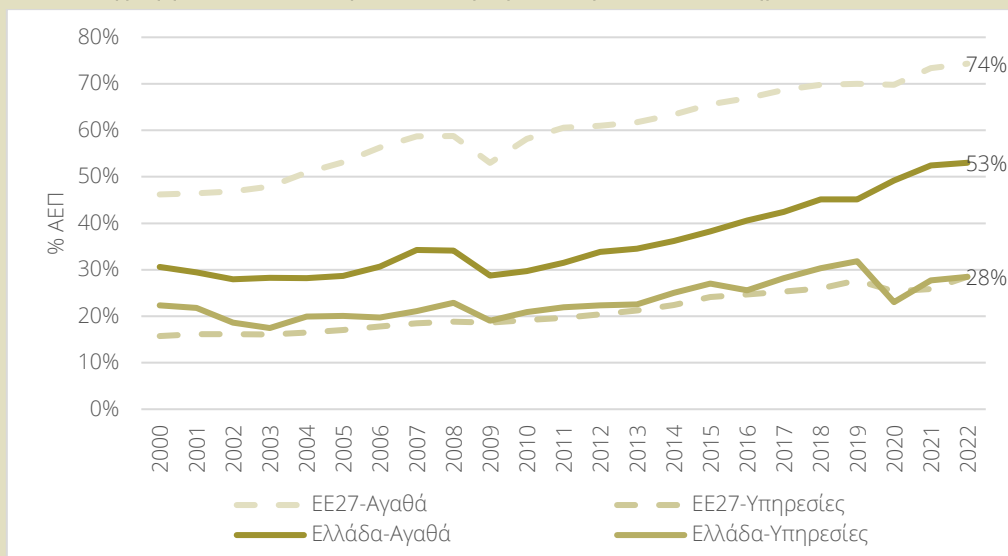
Πηγή: Eurostat (μ.ε.δ., σταθερές τιμές)

Στην ενίσχυση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας συνέβαλλαν και οι δύο τομείς των εμπορικών συναλλαγών (αγαθά και υπηρεσίες). Συγκεκριμένα, ενώ ο βαθμός εξωστρέφειας του τομέα των υπηρεσιών συμβαδίζει διαχρονικά με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ο βαθμός εξωστρέφειας του τομέα των αγαθών, αυξανόμενος σημαντικά τα τελευταία τρία χρόνια, μείωσε την απόκλισή του από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο στις 21 π.μ. το 2022. Αξίζει, ωστόσο, να σημειωθεί πως το 2022 παρατηρήθηκε μεγάλη επιδείνωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο προϊόντων, η οποία αντισταθμίστηκε μόνο εν μέρει από το πλεόνασμα των υπηρεσιών.

¹³ Οι μελέτες που εστιάζουν ωστόσο στους εμπορικούς περιορισμούς και στις πολιτικές, όπως οι πολιτικές υποκατάστασης των εισαγωγών που εφαρμόστηκαν κυρίως τη δεκαετία του 1980, και όχι στους όγκους των εξωτερικών συναλλάξεων, έχουν αναδείξει πως η σχέση τους με την οικονομική μεγέθυνση είναι περίπλοκη και συχνά διφορούμενη.

Διάγραμμα Π3.1.2. Βαθμός εξωστρέφειας αγαθών και υπηρεσιών (% ΑΕΠ)

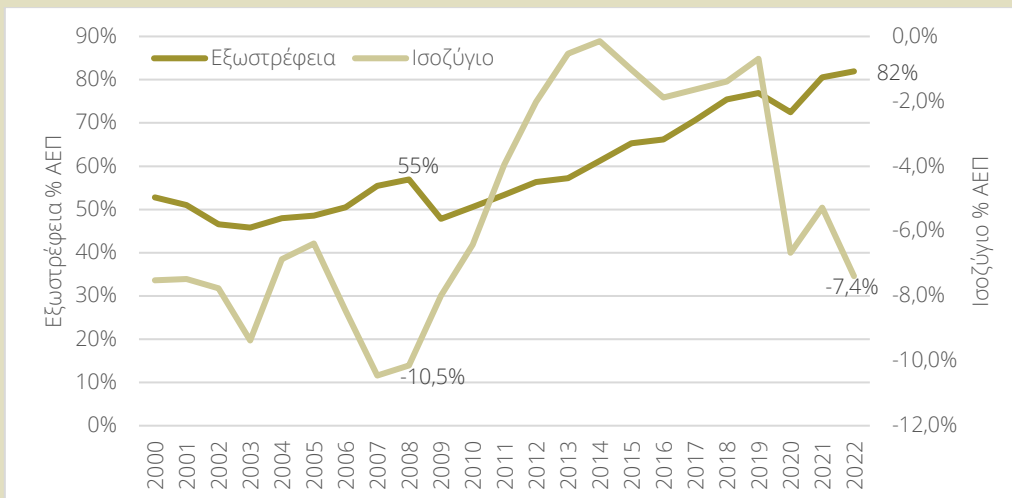

Πηγή: Eurostat (μ.ε.δ., σταθερές τιμές)

Ενώ η ενίσχυση της εξωστρέφειας επιδρά αναμφίβολα θετικά στο ρυθμό μεγέθυνσης μιας οικονομίας, όταν αυτή συνοδεύεται με διερευνώμενα εξωτερικά ελλείμματα τότε ενδέχεται να καταστήσει την εγχώρια οικονομία ευάλωτη στους εξωτερικούς κραδασμούς, ιδιαίτερα όταν αυτή συμμετέχει σε μια νομισματική ένωση, και επομένως δε μπορεί να ελέγξει την ισοτιμία του νομίσματός της (καθώς, σε μια τέτοια κατάσταση, η υποτίμηση του νομίσματος βελτιώνει το εξωτερικό ισοζύγιο). Ειδικότερα, στην περίπτωση της Ελλάδας όπου οι εισαγωγές παρουσιάζουν υψηλή ελαστικότητα ως προς την κατανάλωση και η τελευταία αντιπροσωπεύει μεγάλο μέρος του εγχώριου προϊόντος, η ενίσχυση του ρυθμού μεγέθυνσης της εγχώριας οικονομίας επιφέρει την αύξηση της εξωστρέφειας αλλά ταυτόχρονα και την επιδείνωση του ελλείματος του εξωτερικού ισοζύγιο. Ωστόσο, η μεγάλη αύξηση της εξωστρέφειας που παρατηρείται τα τελευταία δύο χρόνια έχει οδηγήσει σε μικρότερα ελλείμματα συγκριτικά με τον μικρότερο βαθμό εξωστρέφειας και τα μεγαλύτερα εξωτερικά ελλείμματα που παρατηρήθηκαν το 2007-2008.

Σημαντικό, επίσης, ως προς τη συμβολή της αύξησης του όγκου των εμπορικών συναλλαγών στην ανάπτυξη, θεωρείται το «μείγμα» των εισαγωγών αγαθών, όσο αφορά τα μερίδια των καταναλωτικών, κεφαλαιουχικών και ενδιάμεσων αγαθών στις συνολικές εισαγωγές. Για παράδειγμα, ένα υψηλό μερίδιο ενδιάμεσων αγαθών, όπως στην περίπτωση της Ελλάδας (η αξία των ενδιάμεσων αγαθών αποτελούσε το 70% της συνολικής αξίας των εισαγωγών προϊόντων το 2022), ενδέχεται να έχει θετική επίδραση στη μεσοπρόθεσμη ανάπτυξη, καθώς το διεθνές εμπόριο οδηγεί σε μια πιο αποτελεσματική χρήση των εγχώριων πόρων μέσω της εισαγωγής αγαθών και υπηρεσιών που διαφορετικά είναι πολύ δαπανηρά για να παραχθούν στη χώρα (μια αναλυτικότερη περιγραφή των συνιστωσών των εισαγωγών υπάρχει στο Ειδικό πλαίσιο 3.3). Από την άλλη πλευρά, η ενίσχυση των ενδιάμεσων αγαθών καταδεικνύει την αυξανόμενη εξάρτηση της εγχώριας παραγωγικής διαδικασίας από εισαγόμενα αγαθά, γεγονός που αποδείχθηκε ιδιαίτερα επιζήμιο για την ελληνική οικονομία κατά το προηγούμενο έτος, καθώς ο «εισαγόμενος» πληθωρισμός αύξησε σημαντικά το λειτουργικό κόστος των επιχειρήσεων. Επίσης, εάν οι εμπορικοί εταίροι διαφέρουν σημαντικά ως προς τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα, όπως σε τεχνολογία ή οικονομίες κλίμακος, τότε η εμπορική απελευθέρωση και η οικονομική ολοκλήρωση ακόμα και αν αυξάνει τον παγκόσμιο ρυθμό ανάπτυξης, μπορεί να επηρεάσει αρνητικά μεμονωμένες χώρες.

Διάγραμμα Π3.1.3. Εξωστρέφεια και εξωτερικό ισοζύγιο (% ΑΕΠ)

Πηγή: Eurostat (μ.ε.δ., σταθερές τιμές)

Συνοψίζοντας, αν και το πρόσημο της επίδρασης της παρατηρούμενης υψηλής εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας στο ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης είναι θετικό, το μέγεθος της επίδρασης θα εξαρτηθεί από το εγχώριο μείγμα οικονομικής ανάπτυξης. Έτσι, αν ο βασικός μοχλός ανάπτυξης για τα επόμενα έτη είναι οι επενδύσεις, υπερτερώντας της κατανάλωσης, και ιδιαίτερα οι επενδύσεις σε αναπτυξιακούς τομείς, τότε μέσω των εμπορικών σχέσεων και συναλλαγών, η χώρα μας θα έχει αυξανόμενη πρόσβαση σε τεχνογνωσία των εμπορικών της εταίρων, καθώς και οι παραγωγοί θα έχουν πρόσβαση σε μεγαλύτερες αγορές.

Β. Παραδοχές και προβλέψεις

Μεσοπρόθεσμες προοπτικές

- Η επιβράδυνση της ανάπτυξης στην Ευρωζώνη, η αργή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού, τα δημοσιονομικά μεγέθη, η εκτέλεση του σχεδίου «Ελλάδα 2.0», η εκλογική περίοδος και η χορήγηση επενδυτικής βαθμίδας, πλέον καθοριστικοί παράγοντες της εξέλιξης του ΑΕΠ το 2023.
- Εκτίμηση για βραδύτερη ανάπτυξη της τάξης του 2,4% το 2023, λόγω μείωσης της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας και διατήρησης του πληθωρισμού και της αβεβαιότητας.
- Ηπιότεροι ρυθμοί μεγέθυνσης όλων των συνιστωσών του ΑΕΠ σε σχέση με το 2022.
- Διατήρηση της ισχυρής δυναμικής των επενδύσεων το 2023, με την αύξηση των πάγιων επενδύσεων να ενισχύεται ειδικά το β' εξάμηνο, με την αναμενόμενη απόκτηση της επενδυτικής βαθμίδας.
- Οριακή βελτίωση του εξωτερικού ισοζυγίου το 2023, με επιβράδυνση στην αύξηση της εξωστρέφειας, αύξηση του μεριδίου υπηρεσιών στις εξαγωγές και του μεριδίου αγαθών στις εισαγωγές.
- Εκτίμηση για τον πληθωρισμό στο 4,3% για το 2023, και της ανεργίας στο 11% αντιστοίχως.

Μετά τη σταδιακή μείωση των τιμών των ενεργειακών προϊόντων και την επιβράδυνση του πληθωρισμού από τα τελευταία τρίμηνο του προηγούμενου έτους, καθώς και την ανθεκτικότητα που επέδειξαν οι περισσότερες οικονομίες παγκοσμίως, οι δυσμενείς προβλέψεις σχετικά με την ανάπτυξη των οικονομιών το 2023 άρχισαν να αναθεωρούνται θετικά, ενώ ο κίνδυνος της ύφεσης στην Ευρωζώνη έχει πλέον απομακρυνθεί. Ωστόσο, η συνέχιση του ρωσο-ουκρανικού πολέμου, σε συνδυασμό με την αργή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και τις πιθανές διαταραχές στις χρηματοπιστωτικές αγορές, διατηρούν την αβεβαιότητα και αναμένεται να αποτελέσουν τους πλέον καθοριστικούς παράγοντες των οικονομικών μεγεθών κατά το 2023.

Αποκλιμάκωση των ενεργειακών τιμών - επίμονος δομικός πληθωρισμός

Ο εγχώριος πληθωρισμός συνέχισε το Φεβρουάριο του τρέχοντος έτους την καθοδική του πορεία, για πέμπτο μήνα στη σειρά, αμβλύνοντας τη διάβρωση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών. Ωστόσο, καθώς οι διαταραχές από την πλευρά της προσφοράς και η ισχυρή ζήτηση, εν μέσω της αύξησης της απασχόλησης και της δημοσιονομικής στήριξης, συνεχίζονται η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού αναμένεται να είναι αργή.

Μετά τον υψηλό 27-ετίας ρυθμό μεταβολής του εγχώριου ΔTK, που άγγιξε το 9,6% το 2022, το α' δίμηνο του 2023 διαμορφώθηκε στο 6,6%, με τον ΕνΔTK να διαμορφώνεται στο 6,9%, σημαντικά χαμηλότερος από του μ.ό. της ΕΖ (8,6%), λόγω κυρίως των εκτεταμένων μέτρων συγκράτησης τιμών και της χαμηλότερης εξάρτησης της ελληνικής οικονομίας από το φυσικό αέριο. Σε ό,τι αφορά τις συνιστώσες του ΕνΔTK το 2023, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός πως η ετήσια άνοδος του οφείλεται κυρίως στη θετική επίδραση της εγχώριας ζήτησης (η ποσοστιαία μεταβολή του δείκτη με σταθερούς φόρους και χωρίς τα ενεργειακά αγαθά να διαμορφώθηκε στο 8,2% το α' δίμηνο του 2023), καθώς τη μεγαλύτερη συμβολή στον ετήσιο πληθωρισμό έχουν τρεις μόνο κατηγορίες μη ενεργειακών αγαθών και υπηρεσιών: διατροφή και μη αλκοολούχα

ποτά, ξενοδοχεία-καφέ-εστιατόρια και μεταφορές. Επίσης, η αύξηση του κατώτατου μισθού και των επιδομάτων ανεργίας, η συνέχιση των δημοσιονομικών μέτρων στήριξης των νοικοκυριών (π.χ. τα μέτρα στήριξης του εισοδήματος «ευάλωτων» κοινωνικών ομάδων, η κάρτα αγορά (Market pass), το καλάθι του Νοικοκυριού κτλ.), καθώς και των επιχειρήσεων για το μετριασμό του ενεργειακού κόστους, αναμένεται να τονώσουν το διαθέσιμο εισόδημα, μειώνοντας την ελαστικότητα της ζήτησης στις τιμές. Τέλος, η ανοδική τάση των τιμών προϊόντων και υπηρεσιών καθώς ανακάμπτει η κατανάλωση υποδηλώνει επίσης τη μικρή δυνατότητα έγκαιρης ανταπόκρισης της παραγωγής και χαμηλή ένταση ανταγωνισμού.

Σε ό,τι αφορά τις αναμενόμενες εξελίξεις στις τιμές των ενεργειακών προϊόντων διεθνώς, η Διεθνής Υπηρεσία Ενέργειας, αναθεώρησε προς τα πάνω τις προβλέψεις της για την παγκόσμια ζήτηση πετρελαίου το 2023, συνεκτιμώντας την ισχυρή ανάπτυξη της Ινδίας και της Κίνας. Σχετικά με την προσφορά πετρελαίου, κατά την τελευταία συνεδρίασή του στις αρχές Απριλίου, ο OPEC+, συμπεριλαμβανομένου και της Ρωσίας αποφάσισε να προχωρήσει σε περικοπές στην ημερήσια παραγωγή του από τον επόμενο μήνα, δημιουργώντας έτσι τις προϋποθέσεις για πιθανές νέες αυξήσεις στην τιμή του πετρελαίου. Η μέση τιμή του πετρελαίου Brent διαμορφώθηκε στο α' δίμηνο του τρέχοντος έτους στα \$82,5/βαρέλι, από \$91,7/βαρέλι ένα χρόνο πριν.

Κατά το τρέχον έτος, η αποκλιμάκωση του ΔTK αναμένεται να ενισχυθεί περαιτέρω εξαιτίας των χαμηλότερων τιμών των ενεργειακών προϊόντων, της αναμενόμενης εξασθένισης της εκρηκτικής μεταπανδημικής ζήτησης, των παρεμβατικών πολιτικών της ΕΚΤ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και από την επίδραση της υψηλότερης βάσης σύγκρισης. Σύμφωνα με τις προβλέψεις που ανακοίνωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το περασμένο Φεβρουάριο, ο πληθωρισμός στην ΕΖ το 2023 θα διαμορφωθεί στο 5,6% (η ΕΚΤ προβλέπει ένα παρόμοιο σε μέγεθος πληθωρισμό της τάξης του 5,3%), ενώ για την Ελλάδα προβλέπουν έναν χαμηλότερο πληθωρισμό της τάξης του 4,5%. Μια πληρέστερη ανάλυση σχετικά με τον πληθωρισμό, των βασικών παραγόντων καθορισμού του υπάρχει στην ενότητα 3.5.

Επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας παγκοσμίως το 2023

Η ευρωπαϊκή και παγκόσμια οικονομία, μετά την ισχυρή ανάπτυξη που κατέγραψε με τη λήξη της πανδημίας, βρίσκεται πάλι σε ένα επικίνδυνο πεδίο που καθορίζεται κυρίως από τον υψηλό πληθωρισμό και την απότομη αλλαγή στη νομισματική πολιτική, η οποία προκαλεί έντονη αύξηση στο κόστος χρηματοδότησης.

Σημαντική πτωτική τάση παρουσίασε ο ρυθμός μεγέθυνσης των περισσότερων οικονομιών παγκοσμίως τα διαδοχικά τρίμηνα του προηγούμενου έτους, με τις οικονομίες των χωρών του ΟΟΣΑ να αναπτύσσονται με ετήσιο ρυθμό 1,4% το τέταρτο τρίμηνο του 2022 (έναντι 2,6% στο προηγούμενο τρίμηνο), οι πλέον αναπτυγμένες οικονομίες (G7) στο ίδιο τρίμηνο να αναπτύσσονται με ετήσιο ρυθμό 0,9% (έναντι 1,9% στο προηγούμενο τρίμηνο), ενώ η οικονομία της Ευρωζώνης να αναπτύσσεται με ρυθμό 1,8% το τέταρτο τρίμηνο του 2022 (έναντι 2,4% το προηγούμενο τρίμηνο). Συνολικά ο ρυθμός μεταβολής του παγκόσμιου ΑΕΠ το περασμένο έτος εκτιμάται ότι διαμορφώθηκε σε 3,2% (περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις μεταβολές των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών των χωρών της ΕΕ και παγκοσμίως υπάρχουν στις ενότητες 2.1.A και 2.1.B).

Σύμφωνα με τις προβλέψεις των διεθνών οργανισμών για το 2023, οι περισσότερες οικονομίες παγκοσμίως θα συνεχίσουν να καταγράφουν θετικούς, ωστόσο μικρότερους σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ρυθμούς μεγέθυνσης, πλήττοντας έτσι τη δική μας οικονομία σε κρίσιμες πλευρές όπως οι εξαγωγές και οι επενδύσεις. Συγκεκριμένα, για το 2023 ο ΟΟΣΑ προβλέπει ανάπτυξη για την παγκόσμια οικονομία της τάξης του 2,6%, ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέπει για την Ευρωζώνη οριακή μεγέθυνση κατά 0,8%. Από την άλλη πλευρά, ενίσχυση του ρυθμού μεγέθυσής τους αναμένεται να καταγράψουν οι οικονομίες των ΗΠΑ, της Ινδίας και της Κίνας.

Περιοριστική νομισματική πολιτική λόγω επίμονου πληθωρισμού

Μετά από την πολιτική διοχέτευσης ρευστότητας σε εξαιρετικά μεγάλη διάρκεια, κλίμακα και εύρος από τις κεντρικές τράπεζες πριν, αλλά ιδίως κατά τη διάρκεια της πανδημίας, συσσωρεύτηκαν ανισορροπίες που ήταν αναμενόμενο ότι θα κατέληγαν σε κάποιον πληθωρισμό. Με τον πληθωρισμό να παραμένει αρκετά υψηλότερα του μακροπρόθεσμου στόχου του 2%, καθώς και την ανοδική μετατόπιση των προσδοκιών για τον πληθωρισμό, οι περισσότερες Κεντρικές Τράπεζες συνεχίζουν την περιοριστική νομισματική πολιτική τους, η οποία ξεκίνησε από τα μέσα του προηγούμενου έτους. Συγκεκριμένα, η FED αύξησε το βασικό του επιτόκιο κατά 25 μονάδες βάσης το Φεβρουάριο του τρέχοντος έτους, με το εύρος να κυμαίνεται στο 4,25%-4,50%, και τους επενδυτές να αναμένουν περεταίρω αύξηση τους επόμενους μήνες, καθώς οι φόβοι για μια εκτεταμένη τραπεζική κρίση μοιάζουν να υποχωρούν, ενώ ο πληθωρισμός παραμένει σε υψηλά επίπεδα.

Στην Ευρωζώνη, η ΕΚΤ προέβη ήδη σε δύο αναθεωρήσεις επιτοκίων μέσα στο 2023, αυξάνοντας συνολικά τα βασικά επιτόκια κατά 100 μονάδες βάσης. Στην τελευταία ανακοίνωσή του το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ εκτιμά ότι ο πληθωρισμός θα παραμείνει υψηλός για μεγάλο χρονικό διάστημα, καθώς ακόμα και αν εξαιρεθούν οι τιμές της ενέργειας και των τροφίμων ο πληθωρισμός της Ευρωζώνης θα συνεχίσει να αυξάνεται και αναμένεται να διαμορφωθεί κατά μέσο όρο στο 4,6% το 2023, ποσοστό υψηλότερο από αυτό που προβλεπόταν στις εκτιμήσεις του Δεκεμβρίου.

Σχετικά με τις πολιτικές ποσοτικής χαλάρωσης, και συγκεκριμένα τα προγράμματα αγοράς περιουσιακών στοιχείων (Asset Purchase Program και Pandemic Emergency Purchase Program), η ΕΚΤ αποφάσισε να μειώσει το μέγεθος του χαρτοφυλακίου της από τις αρχές Μαρτίου του 2023, μην επανεπενδύοντας όλες τις πληρωμές κεφαλαίων από τίτλους που λήγουν. Ωστόσο, σύμφωνα με την ανακοίνωση, ο ρυθμός συρρίκνωσης του χαρτοφυλακίου θα γίνει με «μετρημένο και προβλέψιμο ρυθμό», και θα επανεξετάζεται συστηματικά ώστε να διασφαλιστεί ο έλεγχος της ΕΚΤ στις βραχυπρόθεσμες συνθήκες της αγοράς χρήματος και η εύρυθμη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος. Αξίζει να σημειώσουμε πως η αξία των τίτλων που αγοράστηκαν μέσω αυτών το προγραμμάτων αυξήθηκε ετησίως μόλις κατά 4,4% το 2022, ενώ το 2021 αυξανόταν κατά 25,6%. Τέλος, καθώς οι ιδιωτικές τράπεζες αποπληρώνουν μεγάλο μέρος του δανεισμού τους μετά την ολοκλήρωση της τρίτης σειράς στοχευμένων πράξεων μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης (TLTRO III) τον Ιούνιο του 2022, η ΕΚΤ θα συνεχίσει να παρακολουθεί τις συνθήκες χρηματοδότησης των τραπεζών ώστε να διασφαλίσει την ομαλή μετάδοση της κεντρικής νομισματικής πολιτικής. Σύμφωνα με τον ισολογισμό του Ευρωσυστήματος, τα δάνεια στα πιστωτικά ιδρύματα της Ευρωζώνης που σχετίζονται με πράξεις νομισματικής πολιτικής μειώθηκαν σημαντικά κατά περίπου -40% το 2022, ενώ ένα χρόνο πριν αυξανόταν κατά 22%.

Η συνεχής άνοδος των βασικών επιτοκίων αυξάνει σημαντικά το κόστος νέου δανεισμού, καθώς και το κόστος εξυπηρέτησης των υπαρχουσών δανειακών υποχρεώσεων, όλων των οικονομικών παραγόντων: νοικοκυριών, επιχειρήσεων και κράτους. Επιπλέον, ενώ η άνοδος των βασικών επιτοκίων φαίνεται ήδη να έχει ενσωματωθεί, έστω και εν μέρει, στα επιτόκια δανεισμού, τα επιτόκια καταθέσεων παραμένουν σχετικά χαμηλά, με την ΕΚΤ να παρατηρεί σημαντικές εκροές καταθέσεων από τις ευρωπαϊκές τράπεζες. Συγκεκριμένα, οι καταθέσεις στις τράπεζες της ευρωζώνης μειώθηκαν τον Φεβρουάριο κατά €71,4 δισεκ., η μεγαλύτερη μείωση από τότε που ξεκίνησε η καταγραφή των δεδομένων το 1997, με τις καταθέσεις των νοικοκυριών να μειώνονται κατά €20,6 δισεκ..

Επιτυχής εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού εν μέσω επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής

Η δημοσιονομική πολιτική στις περισσότερες χώρες της ΕΕ και της ΕΖ, μετά και την ενεργοποίηση στις αρχές του 2020 της γενικής ρήτρας διαφυγής από τους δημοσιονομικούς κανόνες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, ήταν για το μεγαλύτερο μέρος του 2022 επεκτατική, με στόχο την μετρίαση των επιπτώσεων του υψηλού πληθωρισμού και την εξομάλυνση της οικονομικής δραστηριότητας. Η ελληνική κυβέρνηση, σύμφωνη με τις ευρωπαϊκές πρακτικές, έλαβε από τις αρχές του προηγούμενου έτους διαδοχικές δέσμες μέτρων, όπως τα μέτρα στήριξης νοικοκυριών και επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης, μέτρα για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης, τριπλή αύξηση του κατώτατου μισθού, κατάργηση ή σημαντική μείωση φόρων και ασφαλιστικών εισφορών, καθώς και αύξηση επιδομάτων.

Παρά τη σημαντική σε μέγεθος επεκτατική δημοσιονομική πολιτική της ελληνικής κυβέρνησης η εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού (ΚΠ) για το 2022 κινήθηκε καλύτερα από τους αρχικούς στόχους, καθώς η επιβάρυνση του δημοσιονομικού ισοζυγίου το 2022 μετριάστηκε από τα μεγαλύτερα των αναμενόμενων έσοδα λόγω τεσσάρων θετικών παραγόντων: οικονομική ανάπτυξη, διασπορά ηλεκτρονικών πληρωμών, υψηλότερα έσοδα από έμμεσους φόρους λόγω πληθωρισμού και υψηλότερα έσοδα από φόρους εισοδήματος, λόγω της προοδευτικής κλίμακας. Στο α' δίμηνο του τρέχοντος έτους, το ισοζύγιο, καθώς και το πρωτογενές αποτέλεσμα του ΚΠ, είναι πλεονασματικά και υψηλότερα των στόχων (περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εκτέλεση του ΚΠ παρουσιάζονται στην ενότητα 2.2B).

Ωστόσο, οι δημοσιονομικές παρεμβάσεις αναμένεται στην πλειοψηφία τους να μετριαστούν κατά το β' κυρίως εξάμηνο του τρέχοντος έτους, καθώς λόγω και της αναμενόμενης ηπιότερης ανάκαμψης της εγχώριας οικονομίας, ο δημοσιονομικός χώρος της ελληνικής κυβέρνησης είναι πλέον περιορισμένος. Επίσης, οι πολιτικές στήριξης της κυβέρνησης μέσω επιδοτήσεων, πέρα από τις αρνητικές επιπτώσεις τους στα δημοσιονομικά ισοζύγια, ενδέχεται να έχουν δευτερογενείς επιπτώσεις στην κατανάλωση και τη φορολογική συμμόρφωση. Τέλος, η δημοσιονομική πειθαρχία, πέραν του ότι αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη βιωσιμότητα του ελληνικού χρέους και μείωσης του κόστους χρηματοδότησής του, είναι πλέον επιβεβλημένη μετά την πρόσφατη ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την απενεργοποίηση της ρήτρας διαφυγής το 2024, καθώς και μέσα σε ένα νέο, υπό-διαμόρφωση, πλαίσιο δημοσιονομικών κανόνων των κρατών-μελών της ΕΖ, το οποίο ενδέχεται να επιτρέπει μεγαλύτερη ευελιξία στο ύψος των δημοσιονομικών πλεονασμάτων των κυβερνήσεων, μέσω της εφαρμογής

μεταρρυθμίσεων και διαρθρωτικών μέτρων, αλλά και προβλέπει την επιβολή οικονομικών κυρώσεων και αναστολή εκταμιεύσεις κεφαλαίων της ΕΕ σε περίπτωση μη τήρησης των κανόνων.

Πτωτική τάση δημοσίου χρέους και ανοδική τάση του ιδιωτικού χρέους ως ποσοστά του ΑΕΠ

Παρά τη διεύρυνση του απόλυτου επιπέδου του δημοσίου χρέους το 2022, λόγω του δανεισμού της κυβέρνησης μέσω ομολόγων και της εκταμίευσης των δόσεων του δανειακού σκέλους του Ταμείου Ανάκαμψης, η ισχυρή ονομαστική επίδοση της ελληνικής οικονομίας σε συνδυασμό με τις θετικές δημοσιονομικές εξελίξεις, μείωσαν σημαντικά το λόγο του χρέους ως προς το εγχώριο ΑΕΠ (εκτιμάται στο 171,4% το 2022) και επέτρεψαν την πρόωρη αποπληρωμή €1,9 δισεκ. δανείων του ΔΝΤ και €2,7 δισεκ. δανείων GLF (τα διμερή δάνεια του πρώτου μνημονίου). Οι ευσίωνες προβλέψεις σχετικά με τη δημιουργία δημοσιονομικών πλεονασμάτων κατά το τρέχον, καθώς και τα προσεχή έτη, αναμένεται να επιτρέψουν την περαιτέρω αποκλιμάκωση του χρέους.

Ανησυχία, ωστόσο, προκαλεί, η αυξητική τάση του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης, το οποίο στο τέλος του περασμένου Δεκεμβρίου διαμορφώθηκε στο ποσό των €400,28 δισεκ., αυξημένο κατά €11,94 δισεκ., σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2021, και ξεπερνώντας κατά €8 δισεκ. τον στόχο που έθετε το Υπουργείο Οικονομικών μόλις δύο μήνες νωρίτερα στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού του 2023. Χαρακτηριστικό είναι και το γεγονός πως τον συγκεκριμένο μήνα η Κεντρική Διοίκηση κατέφυγε σε βραχυχρόνιο δανεισμό μέσω repos ύψους €50 δισεκ.. Πρέπει όμως να επισημάνουμε πως τα συγκεκριμένα στοιχεία αφορούν στο χρέος της Κεντρικής Διοίκησης, ή το ακαθάριστο δημόσιο χρέος όπως ονομάζεται, το οποίο διαφέρει από το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης. Για τον υπολογισμό του τελευταίου, το οποίο αποτελεί τον δείκτη παρακολούθησης των δημοσιονομικών επιδόσεων των κρατών, αφαιρείται από το ακαθάριστο δημόσιο χρέος το αποκαλούμενο ενδοκυβερνητικό χρέος, το οποίο μπορεί να προκύψει από το δανεισμό της Κεντρικής Διοίκησης, μέσω κρατικών ομολόγων και repos από τα ασφαλιστικά ταμεία, τους ΟΤΑ, καθώς και άλλους δημόσιους φορείς.

Μια άλλη πηγή ανησυχίας σχετικά με το δημόσιο χρέος αποτελούν οι κρατικές εγγυήσεις προς τράπεζες (πρόγραμμα Ηρακλής), επιχειρήσεις, φυσικά πρόσωπα και δημόσιους φορείς το ύψος των οποίων προσεγγίζει τα €30 δισεκ.. Εδώ θα πρέπει να προσθέσουμε πως από το τρέχον έτος ξεκινά και η αποπληρωμή των δόσεων των δανείων που έλαβε η Ελλάδα από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF), καθώς και τα επόμενα χρόνια ξεκινά η αποπληρωμή άλλων δανείων που έλαβε η χώρα μας από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ (δάνεια από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητα (ESM), την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων κτλ), το ύψος των οποίων φτάνει περίπου τα €205 δισεκ. μέχρι το 2070 (€60 δισεκ. μέσα στην επόμενη δεκαετία). Αυτές οι επιπλέον δαπάνες αποπληρωμής των χρεών προς την ΕΕ ίσως απαιτήσουν τη δημιουργία υψηλότερων δημοσιονομικών πλεονασμάτων ώστε να μην ανακύψουν ξανά σενάρια μη βιωσιμότητας του ελληνικού χρέους.

Κατά το τρέχον έτος, το Ελληνικό Δημόσιο έχει ήδη πραγματοποιήσει τρεις εξόδους στις αγορές κεφαλαίου, σε μια προσπάθεια να αποφύγει μια πιθανή περαιτέρω αύξηση των επιτοκίων από την ΕΚΤ, καθώς και ένα κλίμα αβεβαιότητας κατά τη προεκλογική περίοδο, καλύπτοντας έτσι περίπου το 90% των εκδοτικών του αναγκών για το 2023, όπως αυτές εκτιμήθηκαν από τον Οργανισμό Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ). Η πρώτη έξοδος πραγματοποιήθηκε στις 17 Ιανουαρίου, με την έκδοση 10ετους ομολόγου επιτυγχάνοντας την άντληση €3,5 δισεκ. με

επιτόκιο 4,28%, η δεύτερη έκδοση πραγματοποιήθηκε στις 22 Φεβρουαρίου με την έκδοση εξαμηνων έντοκων γραμματίων επιτυγχάνοντας την άντληση €812,5 εκ. με επιτόκιο 3,07%, ενώ η τρίτη έγινε στις 29 Μαρτίου με την έκδοση 5ετους ομολόγου επιτυγχάνοντας την άντληση €2,5 δισεκ. με επιτόκιο 3,92%. Το έσοδα της τελευταίας έκδοσης προστέθηκαν στα ήδη υψηλά ταμειακά διαθέσιμα του Ελληνικού Δημοσίου, τα οποία αγγίζουν τα €35 δισεκ. (περίπου 18% του ΑΕΠ).

Όσο αφορά το ιδιωτικό χρέος, έντονα αυξητική ήταν η τάση του σύμφωνα με τα στοιχεία της ΑΑΔΕ και του Υπουργείου Οικονομικών στα τέλη του προηγούμενου έτους (€406 δισεκ. το Νοέμβριο του 2022, εκ των οποίων πάνω από τα μισά χαρακτηρίζονται ως μη εξυπηρετούμενα), παρά τη μείωση του δείκτη των μη εξυπηρετούμενων δανείων των τραπεζών μέσω του προγράμματος «Ηρακλής». Σημαντικός είναι και ο όγκος των μη εξυπηρετούμενων δανείων εκτός ισολογισμών τραπεζών, τα οποία εξακολουθούν να επιβαρύνουν την οικονομία και την κατανομή των πόρων. Ιδιαίτερα σημαντική και αρνητική αναμένεται να είναι και η επίδραση της αύξησης των επιτοκίων στις προαναφερθείσες οφειλές.

Από την άλλη πλευρά, η χορήγηση επενδυτικής βαθμίδας μέσα στο τρέχον έτος αναμένεται να αποδειχθεί ένα ισχυρό σήμα για τις αγορές, βελτιώνοντας τις προσδοκίες και οδηγώντας στην διεύρυνση της επενδυτικής βάσης και κατ' επέκταση στην αποκλιμάκωση του κόστους χρηματοδότησης, τόσο του ελληνικού κράτους όσο και των εγχώριων επιχειρήσεων. Συνολικά, η επενδυτική βαθμίδα είναι σημαντική συνθήκη για την αύξηση των επενδύσεων, ώστε να τεθεί η ελληνική οικονομία συστηματικά σε τροχιά ισχυρής ανάπτυξης. Και αντίστροφα, όμως, όσο υπάρχουν αβεβαιότητες για το μέλλον της οικονομίας μας τόσο θα καθυστερεί η απόκτηση της επενδυτικής βαθμίδας.

Ισχυρές συνολικές και άμεσες ξένες επενδύσεις

Κατά τα δύο προηγούμενα έτη οι επενδύσεις παρουσίασαν μια έντονη αυξητική τάση μέσα σε ένα διεθνές πλαίσιο που ήταν ευνοϊκό για χρηματοδότηση, αλλά και σε συνέχεια της μεταρρυθμιστικής προόδου σε συγκεκριμένους τομείς και της σταθεροποίησης του ευρύτερου πλαισίου της οικονομίας. Οι μεσοπρόθεσμες τάσεις μεγέθυνσης, μετά από μια δεκαετή ύφεση, και εφόσον η χώρα απέχει ακόμη από το παραγωγικό δυναμικό της, μπορεί να φτάσουν σε υψηλότερα επίπεδα εφόσον συνεχίζεται η μείωση της ανεργίας και η σταδιακή κάλυψη του επενδυτικού κενού.

Η ελληνική κυβέρνηση, όπως και οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, απέκτησαν το 2021 ένα ισχυρό χρηματοδοτικό εργαλείο εξαετούς διάρκειας, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ). Συγκεκριμένα, η Ελλάδα θα λάβει €31,16 δισεκ. (€18,43 δισεκ. με τη μορφή επιχορηγήσεων και €12,73 δισεκ. με τη μορφή δανείων) έως το 2026, με στόχο την κινητοποίηση €59,81 δισεκ. συνολικών επενδυτικών πόρων. Στο τέλος του 2022, η Ελλάδα έχει εκταμιεύσει συνολικά €7,52 δισεκ., ένα ποσό που συνέβαλε στη σημαντική αύξηση των επενδύσεων, σε υψηλό επίπεδο 13-ετίας (21,8%), με τη συνεισφορά των επενδύσεων στον ρυθμό ανάπτυξης του 2022 να διαμορφώνεται στις 4,8 π.μ., τη δεύτερη υψηλότερη διαχρονικά. Κατά το τρέχον έτος έχει ήδη εκταμιευθεί η δεύτερη δόση από το Ταμείο Ανάκαμψης ύψους €3,56 δισεκ. (εκ των οποίων €1,85 δισεκ. δάνεια), ενώ η ελληνική κυβέρνηση αιτήθηκε ένα νέο δάνειο αξίας €5 δισεκ. στο πλαίσιο του REPowerEU. Η υψηλή απορροφητικότητα των ευρωπαϊκών πόρων αναμένεται να στηρίξει την ανοδική πορεία των επενδύσεων και κατά το 2023, καθιστώντας τις τελευταίες το βασικό

μοχλό ανάπτυξης για το προσεχές έτος και ίσως τη μοναδική συνιστώσα του ΑΕΠ που ενδέχεται να υπερβεί την ετήσια επίδοσή της σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Αξίζει εδώ να σημειώσουμε και την ισχυρή δυναμική των Αμέσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ), η οποία σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, αναμένεται να διατηρηθεί και το 2023. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ, οι ΑΞΕ το 2022 άγγιξαν το ύψος ρεκόρ 30ετίας των €7,22 δισεκ., συνεχίζοντας την ανοδική τους πορεία από το 2019, η οποία ανακόπηκε προσωρινά από την πανδημία. Ιστορικό υψηλό ξένων επενδύσεων καταγράφηκε και στην ελληνική αγορά ακινήτων και κατοικιών (αύξηση των εισροών κατά 68% σε σχέση με το 2021) πιέζοντας σημαντικά τις τιμές σε αυτόν τον κλάδο. Στο γεγονός αυτό συντέλεσαν η επανεκκίνηση της διεθνούς και της ελληνικής οικονομίας μετά την πανδημία, καθώς και η αύξηση της χορήγησης αδειών παραμονής μετά την αλλαγή που ανακοινώθηκε στο πρόγραμμα «χρυσή βίζα» για τον περασμένο Σεπτέμβριο. Μεγάλο μερίδιο στις άμεσες ξένες επενδύσεις του 2022, είχαν οι χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες, καθώς και οι επενδύσεις στην μεταποίηση.

Σημειώνουμε τέλος, πως συνολικά το επίπεδο των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου παραμένει ακόμη χαμηλό. Συγκεκριμένα, οι συνολικές επενδύσεις το 2022 αντιστοιχούν στο ήμισυ του αντιστοίχου επιπέδου του 2007, ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ, οι εγχώριες επενδύσεις υστερούν σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης κατά σχεδόν 10 ποσοστιαίες μονάδες. Υπάρχει λοιπόν μεγάλο περιθώριο και ανάγκη αύξησης των επενδύσεων, ανασταλτικά στην ανοδική πορεία των οποίων μέσα στο 2023 δύναται να λειτουργήσουν η αύξηση του κόστους δανεισμού του ιδιωτικού τομέα καθώς και μια πιθανή καθυστέρηση των προαπαιτούμενων μεταρρυθμίσεων κατά τα δύο πρώτα τρίμηνα του 2023 σε ένα σενάριο παρατεταμένης προεκλογικής περιόδου.

Προκλήσεις στον τραπεζικό τομέα

Οι αναταράξεις του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, η αβεβαιότητα για τον βαθμό και τη διάρκεια επιβράδυνσης της πραγματικής οικονομίας, η άνοδος του κόστους δανεισμού, καθώς και η μείωση των ιδιωτικών καταθέσεων δημιουργούν νέες προκλήσεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, σχετικά με τις συνθήκες χρηματοδότησης των τραπεζών, την ποιότητα του ενεργητικού και τις προοπτικές κερδοφορίας τους.

Στο σκέλος του παθητικού, η πολύμηνη άνοδος των ιδιωτικών καταθέσεων ανακόπηκε από το τελευταίο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, με τις καταθέσεις του ιδιωτικού τομέα να μειώνονται περαιτέρω κατά €6,0 δισεκ. το πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους. Αξίζει εδώ να σημειώσουμε πως ενώ η άνοδος των βασικών επιτοκίων από την ΕΚΤ φαίνεται ήδη να έχει ενσωματωθεί, έστω και εν μέρει, στα επιτόκια δανεισμού, τα επιτόκια καταθέσεων παραμένουν σχετικά χαμηλά, με την ΕΚΤ να παρατηρεί σημαντικές εκροές καταθέσεων και από τις ευρωπαϊκές τράπεζες, οι οποίες τους τελευταίους πέντε μήνες, δηλαδή ακόμα και πριν την τραπεζική αναταραχή του Μαρτίου, αγγίζουν αθροιστικά τα €214 δισεκ. εντός της ζώνης του Ευρώ. Συγκεκριμένα τον Φεβρουάριο, οι καταθέσεις στις τράπεζες της ευρωζώνης μειώθηκαν κατά €71,4 δισεκ., η μεγαλύτερη μείωση από τότε που ξεκίνησε η καταγραφή των δεδομένων το 1997, με τις καταθέσεις των νοικοκυριών να μειώνονται κατά €20,6 δισεκ.. Η πτωτική τάση των καταθέσεων δεν αναμένεται να αντιστραφεί κατά το τρέχον έτος, καθώς ο επίμονος πληθωρισμός και η σταδιακή εξασθένιση των δημοσιονομικών μέτρων στήριξης συρρικνώνουν τα διαθέσιμα εισοδήματα και τις αποταμιεύσεις των νοικοκυριών.

Μια τέτοια εξέλιξη ίσως δεν επιτρέπει στις ελληνικές τράπεζες να μειώσουν μελλοντικά περεταίρω τη πιστωτική τους εξάρτηση από την ΕΚΤ σε ένα περιβάλλον υψηλών επιτοκίων. Τα περιουσιακά στοιχεία του εγχώριου τραπεζικού συστήματος που είναι αποδεκτά από το Ευρωσύστημα ως εξασφάλιση για πράξεις νομισματικής πολιτικής, όπως αποτυπώνονται στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, μειώθηκαν κατά το προηγούμενο έτος, ωστόσο σημαντική αύξηση της αξίας τους αναμένεται με τη χορήγηση επενδυτικής βαθμίδας στην εγχώρια οικονομία.

Στο σκέλος του ενεργητικού, η πιστωτική επέκταση συνεχίζεται προς τις επιχειρήσεις στις αρχές του 2023, αντισταθμίζοντας την πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά. Στην εξέλιξη της χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα, συντελούν τόσο οι μεταβολές της προσφοράς, όσο και της ζήτησης δανείων. Στην πλευρά της ζήτησης, η αβεβαιότητα και η άνοδος του κόστους δανεισμού δρα αποτρεπτικά προς νέες επενδύσεις, ωστόσο φαίνεται να αντισταθμίζεται από τα έργα τα οποία εντάσσονται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, καθώς και στο πρόγραμμα REPowerEU. Στην πλευρά της προσφοράς, θετικά επιδρούν η ταχεία, αν και με μειούμενο ρυθμό εξαιτίας της ανόδου των επιτοκίων και την άρση των μέτρων στήριξης των δανειοληπτών, μείωση των ΜΕΔ. Τέλος, μία ακόμα εστία αβεβαιότητας παραμένουν οι κρατικές εγγυήσεις του προγράμματος «Ηρακλής», ειδικά σε περίπτωση παρατεταμένης οικονομικής διαταραχής (ανάλυση σχετικά με τις εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα παρουσιάζεται στην ενότητα 2.2Γ).

Σταδιακή ενδυνάμωση κλάδων της Μεταποίησης

Ως προς τις εξελίξεις στον τομέα της προσφοράς, οι υψηλές τιμές των ενεργειακών και ενδιάμεσων αγαθών, καθώς και οι διαταραχές στις εφοδιαστικές αλυσίδες και τις μεταφορές, επιβράδυναν τις ανοδικές τάσεις στην πλευρά της παραγωγής εγχωρίως. Συγκεκριμένα, η βιομηχανική παραγωγή ενισχύθηκε ετησίως κατά 2,2% το 2022, όμοια σε μέγεθος με τον αντίστοιχο ρυθμό μεγέθυνσης στην Ευρωζώνη, αντί αύξησης κατά 10,1% το 2021, επιβραδύνοντας έτσι την κλαδική διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης. Στις αρχές του τρέχοντος έτους, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του Ιανουαρίου, η παραγωγή αυξήθηκε οριακά κατά 0,5%.

Στους βασικούς τομείς της ελληνικής βιομηχανίας το 2022, η σταδιακή ενδυνάμωση κλάδων της Μεταποίησης, η οποία στο σύνολό της ενισχύθηκε με υποδιπλάσιο ωστόσο ρυθμό σε σχέση με αυτόν του 2021, είναι από τις πλέον θετικές τάσεις, ενώ η παραγωγή περιορίστηκε στα Ορυχεία/Λατομεία, καθώς και στην παροχή ηλεκτρικού ρεύματος και νερού. Για το 2022, ο δείκτης τιμών παραγωγού στη βιομηχανία παρουσίασε αύξηση κατά 35,1% αντί ηπιότερης αύξησης 13,8% στο 2021, λόγω των πληθωριστικών πιέσεων στα εξαγόμενα προϊόντα όσο και σε αυτά που διατέθηκαν στην εγχώρια αγορά (επισκόπηση των τάσεων σε βασικούς τομείς της παραγωγής περιλαμβάνεται στην ενότητα 3.2).

Επιφυλακτικές προσδοκίες λόγω αβεβαιότητας

Η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας, ο επίμονος πληθωρισμός και η παρατεταμένη γεωπολιτική αβεβαιότητα, επιδείνωσαν το παγκόσμιο και εγχώριο οικονομικό κλίμα καθ' όλη τη διάρκεια του προηγούμενου έτους. Στις αρχές του τρέχοντος έτους, οι προσδοκίες εμφανίζονται επιφυλακτικές, καθώς η διεθνής οικονομική δραστηριότητα συνεχίζει τη θετική αλλά φθίνουσα

πορεία της, διαταραχές πλήττουν το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, ενώ εγχωρίως, διαμορφώνονται σενάρια μιας παρατεταμένης εκλογικής περιόδου. Συγκεκριμένα, ο εγχώριος δείκτης Οικονομικού Κλίματος εξασθένησε ήπια τον Μάρτιο, με παρόμοια εικόνα να διαμορφώνεται και στην Ευρωζώνη.

Οι εγχώριες επιχειρηματικές προσδοκίες φαίνεται να βρίσκονται σε σημείο καμπής, με μεικτές τάσεις και αυξομειώσεις ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας. Συγκεκριμένα, σημαντική βελτίωση σημειώθηκε σε Κατασκευές, προερχόμενη κυρίως από τις Ιδιωτικές κατασκευές και λιγότερο από τα Δημόσια έργα, και σε μικρότερο βαθμό στις Υπηρεσίες και στο Λιανικό εμπόριο, λόγω αισιόδοξων προβλέψεων για την ζήτηση της επόμενης περιόδου. Κατά τους επόμενους μήνες οι προσδοκίες αναμένεται να ενισχυθούν στον τομέα της Βιομηχανίας και των Κατασκευών, από την αποκλιμάκωση των τιμών στην ενέργεια και σε άλλες πρώτες ύλες, όπως και στον τομέα των Υπηρεσιών, λόγω της δυναμικής του διεθνούς τουρισμού. Αντίθετα στην Βιομηχανία σημειώθηκε αισθητή υποχώρηση των προσδοκιών, με την αξιοποίηση του εργοστασιακού δυναμικού της βιομηχανίας να ενισχύεται ωστόσο αισθητά και να διατηρείται υψηλότερα από το μακροχρόνιο μέσο όρο.

Στην πλευρά των νοικοκυριών, η καταναλωτική εμπιστοσύνη, σημείωσε σημαντική βελτίωση, στηριζόμενη από τις διαδοχικές δέσμες παρεμβάσεων στήριξης, οι οποίες αναμένεται να παραμείνουν το α' εξάμηνο του τρέχοντος έτους εν μέσω προεκλογικής περιόδου, αντισταθμίζοντας τις επιπτώσεις του αυξανόμενου κόστους διαβίωσης (περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη διαμόρφωση του οικονομικού κλίματος παρουσιάζονται στην ενότητα 2.2Α).

Ανθεκτική παραμένει η αγορά εργασίας

Παρά τις έντονες διαταραχές που προκάλεσε αρχικά η πανδημία και στη συνέχεια η ενεργειακή κρίση, η απασχόληση στην ελληνική οικονομία παρουσίασε πρωτοφανή ανθεκτικότητα την τελευταία Ζετία, ενισχύοντας το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, στο σύνολο του 2022 το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα περιορίστηκε για ένατο συνεχόμενο έτος και διαμορφώθηκε στο 12,4% από 14,7% το 2021, παρουσιάζοντας την ισχυρότερη πτώση του από το 2014, ενώ μείωση παρουσίασε και η διάρκεια όπως και το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων. Παρόμοια είναι και η εικόνα στην αρχή του τρέχοντος έτους, όπου το μη εποχικά προσαρμοσμένο ποσοστό ανεργίας κατ'ήλθε στο 11,2% από το 13,9% τον ίδιο μήνα του 2022 (ανάλυση των τάσεων στην εγχώρια αγορά εργασίας παρουσιάζεται στην ενότητα 3.4). Στη διαχρονική μείωση της ανεργίας κατά τα τελευταία έτη συντέλεσε η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας από τα μέσα του 2021, καθώς και τα εκτεταμένα δημοσιονομικά μέτρα στήριξης των επιχειρήσεων, που απέτρεψαν την απότομη μείωση της ζήτησης εργασίας κατά τη διάρκεια των lockdowns και μετρίασαν στη συνέχεια το ενεργειακό τους κόστος.

Παρόμοια πτωτική πορεία, με φθίνοντα ωστόσο ρυθμό, της ανεργίας αναμένεται και κατά το τρέχον έτος, καθώς οι βασικοί προσδιοριστικοί παράγοντες της απασχόλησης δεν αναμένεται να παρουσιάσουν σημαντικές διαφοροποιήσεις. Στους παράγοντες που θα ευνοήσουν τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας το 2023 είναι η ισχυρή τουριστική ζήτηση, η ήπια αυξητική τάση της εγχώριας κατανάλωσης, η αύξηση των επενδύσεων σε εξαγωγικούς κλάδους της βιομηχανίας και στις κατασκευές, καθώς και τα νέα προγράμματα στήριξης της απασχόλησης του

Υπουργείου Εργασίας, μέσω επιδότησης πρόσληψης αλλά και κατάρτισης ανέργων και εργαζομένων.

Στον αντίποδα, ανασταλτικά στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας λειτουργεί η διεύρυνση του κόστους παραγωγής λόγω της αύξησης των ονομαστικών μισθών. Η νέα, τρίτη στη σειρά, αύξηση του κατώτατου μισθού από την 1^η Απριλίου 2023 θα επηρεάσει κυρίως μικρές επιχειρήσεις στις οποίες ένα μεγάλο τμήμα των εργαζομένων αμείβεται με τον κατώτατο μισθό (Ειδικό Πλαίσιο 3.4). Η συγκεκριμένη αύξηση σε συνδυασμό με το αυξημένο ενεργειακό κόστος που παραμένει υψηλό, είναι πιθανό να ασκήσει ισχυρές πιέσεις στις επιχειρήσεις με πιθανό ενδεχόμενο να προτιμηθούν καθεστώτα απασχόλησης εκτός της πλήρους, π.χ. μερική απασχόληση, καθώς και να δημιουργήσει μια «σπείρα» μεταξύ αυξήσεων μισθών και τιμών. Σχετικά με την τάση του εποχικά διορθωμένου δείκτη μισθολογικού κόστους στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας, παρουσίασε αύξηση για έβδομο συνεχόμενο έτος και το 2022 διαμορφώθηκε στις 113,0 μονάδες από τις 111,4 το 2021 (+1,5%) και τις 109,2 το 2020. Επιπλέον, μια μακρά εκλογική περίοδος δύναται να επηρεάσει αρνητικά τη λειτουργία της οικονομίας και κατά συνέπεια την απασχόληση.

Αξίζει, τέλος, να σημειώσουμε πως σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat), η Ελλάδα συνεχίζει να κατέχει την προτελευταία θέση (μετά τη Βουλγαρία) όσο αφορά τον μέσο όρο της παραγωγικότητας της εργασίας (ανά ώρα εργασίας), καθώς παρά την ισχυρή ανάπτυξη της εγχώριας οικονομίας το 2022, η αποδοτικότητα του συγκεκριμένου παραγωγικού συντελεστή βελτιώθηκε μόνο κατά περίπου 2,4%. Η ενίσχυση της παραγωγικότητας της εργασίας, δεδομένων των περιορισμών που θέτουν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του ελληνικού πληθυσμού, μέσω επενδύσεων παγίου κεφαλαίου και μεταρρυθμίσεων, αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την αύξηση των μέσο- και μακρο-πρόθεσμων παραγωγικών δυνατοτήτων και διατήρηση της αναπτυξιακής δυναμικής της ελληνικής οικονομίας.

Επιδείνωση Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών

Καθώς οι εισαγωγές παρουσιάζουν υψηλή ελαστικότητα ως προς την κατανάλωση, και η τελευταία αντιπροσωπεύει μεγάλο μέρος του εγχώριου προϊόντος, η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας κατά το 2022 επέφερε τη σημαντική μείωση των καθαρών εξαγωγών, η οποία αντισταθμίστηκε μόνο εν μέρει από το πλεόνασμα των υπηρεσιών, με αποτέλεσμα την ανησυχητική επιδείνωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο προϊόντων. Αναλυτικότερα, στα προϊόντα, το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης των ροών οφείλεται στα καύσιμα, τα οποία ωστόσο ακόμα και αν αφαιρεθούν από τις εμπορικό ισοζύγιο, το έλλειμμα παραμένει σημαντικό. Επίσης, αξίζει να σημειώσουμε πως τα καταναλωτικά και ενδιάμεσα αγαθά συμβάλλουν κατά το μεγαλύτερο ποσοστό στην αύξηση των εισαγωγών αγαθών έναντι των κεφαλαιουχικών αγαθών (στο Ειδικό Πλαίσιο 3.3 παρουσιάζεται μια ειδική ανάλυση σχετικά με το «μείγμα» των εισαγωγών αγαθών διαχρονικά). Στον τομέα των υπηρεσιών τα έσοδα από τις μεταφορές διαμορφώθηκαν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα και τα έσοδα από τον τουρισμό έφτασαν περίπου στο 97% του αντιστοίχου επιπέδου ρεκόρ του 2019, ενώ ο συνολικός αριθμός των διεθνών αεροπορικών αφίξεων το 2022 έφθασε τα 23,7 εκατ. παρουσιάζοντας μικρή μόνο μείωση -1,2%/-288 χιλ. σε σχέση με το 2019 (οι τάσεις στο εξωτερικό ισοζύγιο περιγράφονται αναλυτικά στην ενότητα 3.3).

Κατά το πρώτο μήνα του τρέχοντος έτους, παρατηρήθηκε ωστόσο μια αρχική συρρίκνωση του εμπορικού ελλείμματος, λόγω κυρίως της μείωσης των τιμών ενέργειας, με τις εξαγωγές εμπορευμάτων σε τρέχουσες τιμές να αυξάνονται σε ετήσια βάση κατά ποσοστό υψηλότερο

έναντι των αντίστοιχων εισαγωγών. Επίσης, σύμφωνα με εκτιμήσεις φορέων της αγοράς τα τουριστικά έσοδα το 2023 αναμένεται να αυξηθούν και να υπερβούν λίγο τα αντίστοιχα του 2019. Συνολικά, η πιθανή επιβράδυνση της εγχώριας ζήτησης, καθώς και η βελτίωση του εξωτερικού περιβάλλοντος από τα μέσα του 2023, σε συνδυασμό με την σταδιακή αποκλιμάκωση των τιμών ενέργειας και την ενδεχόμενη μείωση του υψηλού αποπληθωριστή κυρίως των εξαγωγών (βλέπε την ανάλυση στο Ειδικό Πλαίσιο 3.1 της Τριμηνιαίας έκθεσης 4/2022) αναμένεται να συγκρατήσουν το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου της ελληνικής οικονομίας το 2023.

Η τάση για διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος όποτε υπάρχει μεγέθυνση καταδεικνύει πως η αναθέρμανση της οικονομίας, που είναι φυσικά θετική, υπολείπεται της ενίσχυσης της παραγωγικής βάσης, και σε συνδυασμό με τον πληθωρισμό που αυτή η ανισορροπία προκαλεί, υπονομεύει τη δυνατότητα αύξησης των πραγματικών εισοδημάτων στη συνέχεια. Επίσης, διατηρεί τον κίνδυνο της εμφάνισης υψηλών «διπλών ελλειμμάτων», τα οποία όπως έχουν αποδεχθεί ιδιαίτερα επιζήμια για την ελληνική οικονομία. Από την άλλη πλευρά, ερμηνεύοντας το εξωτερικό έλλειμμα ως τη διαφορά ανάμεσα στην επένδυση και την αποταμίευση, η διεύρυνσή του αντανάκλα κυρίως την αύξηση των επενδύσεων, και κατά ένα μεγάλο μέρος την αύξηση των αποθεμάτων. Επομένως, στον βαθμό που το εξωτερικό έλλειμμα διατηρηθεί για ένα σύντομο διάστημα και χρηματοδοτήσει κυρίως επενδύσεις παγίων σε εξωστρεφείς κλάδους, η επιβάρυνση που δημιουργεί στην εγχώρια οικονομία δύναται να μετριαστεί.

Αξίζει, τέλος, να σημειωθεί ως σημαντική εξέλιξη η ενίσχυση της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας, με το άθροισμα εξαγωγών και εισαγωγών σε σχέση με το ΑΕΠ να φτάνει στα υψηλότερα επίπεδα (82% του ΑΕΠ) του το 2022. Ειδικότερα, η αύξηση των εξαγωγών προϊόντων τα τελευταία έτη, σε συνδυασμό με τη σταδιακή ενδυνάμωση κλάδων της μεταποίησης, είναι από τις πλέον θετικές τάσεις (μια ανάλυση σχετικά την εξέλιξη της εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας παρουσιάζεται στο Ειδικό πλαίσιο 3.1).

Πλαίσιο 3.1

Παράγοντες των οποίων οι μεταβολές επηρεάζουν τις μακροοικονομικές προβλέψεις

Κίνδυνοι

- Καθυστερήση στον σχηματισμό κυβέρνησης.
- Επιδείνωση στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.
- Επίμονος πληθωρισμός σε αγαθά πρώτης ανάγκης, όπως τρόφιμα.
- Κίνδυνος για νέο γύρο ανόδου διεθνών τιμών ενεργειακών αγαθών προς τα τέλη του 2023.
- Αστάθεια στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα.
- Σταδιακά σφιχτότερο δημοσιονομικό πλαίσιο.
- Καθυστερήση απόκτησης επενδυτικής βαθμίδας για την Ελλάδα πέρα από το 2023.
- Καθυστερήση στην εφαρμογή μεταρρυθμίσεων του Σχεδίου «Ελλάδα 2.0», καθώς και στην απορρόφηση των πόρων του δανειακού σκέλους.
- Κίνδυνος για νέα έξαρση ληξιπρόθεσμων οφειλών και ΜΕΔ, λόγω ανόδου επιτοκίων και κόστους διαβίωσης.
- Εστία αβεβαιότητας οι κρατικές εγγυήσεις του προγράμματος «Ηρακλής», ειδικά σε περίπτωση παρατεταμένης οικονομικής διαταραχής.
- Επιβράδυνση στην κλαδική διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης, π.χ. κόπωση και διακυμάνσεις στη βιομηχανική παραγωγή.

Θετικές προοπτικές

- Τα δημόσια έσοδα αυξάνονται σημαντικά σε ονομαστικούς όρους, ενώ το δημόσιο χρέος μειώνεται ως ποσοστό του ΑΕΠ.
- Η απόκτηση επενδυτικής βαθμίδας δύναται να «ξεκλειδώσει» διεθνή κεφάλαια για περαιτέρω παραγωγικές επενδύσεις.
- Διατήρηση ενισχυμένης εξωστρέφειας της οικονομίας, με σταδιακή βελτίωση του εξωτερικού ισοζυγίου.
- Η προγραμματική συμφωνία για μεταρρυθμίσεις με μεσοπρόθεσμο ορίζοντα 4-ετίας 2023-2027, που θα προκύψει από μια νέα κυβερνητική πλειοψηφία.
- Η συζήτηση για ένα νέο πλαίσιο δημοσιονομικών κανόνων στην ΕΕ καθώς και η έγκαιρη αξιοποίηση νέων χρηματοδοτικών εργαλείων όπως μέσω του REPowerEU.
- Η μείωση των ΜΕΔ σε επίπεδο οικονομίας, με αποτελεσματικότερη κατανομή των πόρων και σταδιακή επανένταξη των «εξυγιασμένων» πρώην ΜΕΔ στο τραπεζικό σύστημα.

Μεσοπρόθεσμες προβλέψεις

Στηριζόμενοι στην ανωτέρω ανάλυση του διεθνούς και εγχωρίου οικονομικού κλίματος και των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών, καθώς σε κάποιες βασικές υποθέσεις, διαμορφώνουμε τις βραχυχρόνιες προβλέψεις σχετικά με τις συνιστώσες του εγχωρίου ΑΕΠ.

Σχετικά με την κατανάλωση, ο πλέον περιοριστικός παράγοντας των καταναλωτικών δαπανών είναι ο υψηλός, αν και με πτωτική τάση, πληθωρισμός, η σωρευτική επίδραση του οποίου άρχισε να γίνεται περισσότερο εμφανής από τα τελευταία τρίμηνα του προηγούμενου έτους. Ενώ οι ενεργειακές τιμές φθίνουν σταδιακά εντός του 2023, σύμφωνα με εκτιμήσεις διεθνών αναλυτών, οι τιμές σε αγαθά πρώτης ανάγκης, όπως τρόφιμα παραμένουν υψηλές. Στη σταδιακή επιβράδυνση της μεταπανδημικής, εκρηκτικής στην αρχή, διάθεσης για κατανάλωση επιδρά και

η εξάντληση των αποταμιεύσεων που συσσωρεύτηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας, καθώς και το υψηλό κόστος του νέου και εξυπηρέτησης του υφιστάμενου δανεισμού. Από την άλλη πλευρά, ανασταλτικά στην επιβράδυνση της κατανάλωσης λειτουργεί η τόνωση της απασχόλησης και η αύξηση του κατώτατου μισθού. Τέλος, τα διαθέσιμα εισοδήματα των νοικοκυριών στηρίζουν και οι δημοσιονομικές παρεμβάσεις, οι οποίες αναμένεται να παραμείνουν το α' εξάμηνο του 2023 και να φθίνουν σταδιακά στο β' εξάμηνο, μετά την ολοκλήρωση των εθνικών εκλογών. Στο σύνολο της το 2023, η δημόσια κατανάλωση εκτιμάται να παραμείνει αμετάβλητη σχέση με το προηγούμενο έτος, με στόχο την επίτευξη μικρού δημοσιονομικού πλεονάσματος κατά το τρέχον έτος.

Για το 2023, αναμένεται επιβράδυνση του ρυθμού μεγέθυνσης της κατανάλωσης λόγω των προαναφερθέντων παραγόντων και συνεκτιμώντας την επίδραση της υψηλότερης βάσης σύγκρισης, με την ετήσια μεταβολή της ιδιωτικής και της δημόσιας κατανάλωσης να εκτιμώνται στο 1,3% και 0,0% αντιστοίχως, και τη συνολική κατανάλωση να διαμορφώνεται στο 1,2%.

Πλαίσιο 3.2

Υποθέσεις βασικού σεναρίου

- Η οικονομία της Ευρωζώνης ακολουθεί το βασικό σενάριο της ΕΚΤ (Μαρτίου 2022) για ανάπτυξη 1,0% και πληθωρισμό 5,3% το 2023, ενεργειακές τιμές και επιτόκια.
- Η γεωπολιτική αστάθεια σε ανατολική Ευρώπη και Μεσόγειο, συνεχίζεται σε παρεμφερή ένταση με αυτή το 2022.
 - Μικρή καθυστέρηση (1-2 τρίμηνα) στην εφαρμογή του Σχεδίου "Ελλάδα 2.0".
 - Ελαφρά υψηλότερες δημόσιες δαπάνες σε σχέση με τον ΚΠ 2023.
- Απόκτηση επενδυτικής βαθμίδας το β' εξάμηνο του 2023 από τουλάχιστον έναν οίκο αξιολόγησης.
- Ο πληθωρισμός στην Ελλάδα θα κυμανθεί ελαφρά χαμηλότερα από τον μ.ό. στην ΕΖ το 2023.
- Ο εισερχόμενος τουρισμός ακολουθεί την επίδοση του 2019.

Την ανοδική τους πορεία αναμένεται να διατηρήσουν οι επενδύσεις και το 2023, με τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης να συμβάλλουν στην ευρύτερη ενδυνάμωση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων. Από την άλλη πλευρά, η διατήρηση της αβεβαιότητας και του υψηλού πληθωρισμού, είναι οι κύριοι παράγοντες που μειώνουν τη δυναμική των επενδύσεων κατά το τρέχον έτος. Το διευρυμένο κόστος παραγωγής, λόγω των υψηλών τιμών των ενεργειακών και άλλων ενδιάμεσων αγαθών, καθώς και η αύξηση των ονομαστικών μισθών, σε συνδυασμό με το υψηλότερο κόστος δανεισμού από το τραπεζικό σύστημα, προβλέπεται να συμπίεσουν σημαντικά τα κέρδη των επιχειρήσεων, μειώνοντας τους διαθέσιμους επενδυτικούς πόρους. Επίσης, λόγω της διενέργειας των εθνικών εκλογών αναμένεται μια μικρή καθυστέρηση (1-2 τρίμηνα) στην εφαρμογή του Σχεδίου "Ελλάδα 2.0".

Συνολικά, για το 2023, αναμένεται αύξηση των παγίων επενδύσεων, ιδίως κατά το β' εξάμηνο, οπότε και θεωρείται πιθανή η απόκτηση επενδυτικής βαθμίδας από τον πρώτο οίκο αξιολόγησης, μεγαλύτερη από αυτή του 2022 σε απόλυτο πραγματικό μέγεθος, που μεταφράζεται ωστόσο σε ελαφρά μικρότερη ετήσια μεταβολή. Η ετήσια μεταβολή των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου

εκτιμάται στο 10,0%, με τις συνολικές επενδύσεις να μεγεθύνονται ετησίως κατά 7,1%, λόγω μικρής μείωσης των αποθεμάτων.

Στο εξωτερικό ισοζύγιο, αναμένουμε οριακή βελτίωση το 2023, με αύξηση του μεριδίου υπηρεσιών στις εξαγωγές και του μεριδίου αγαθών στις εισαγωγές. Συγκεκριμένα, η επιβράδυνση της εγχώριας ζήτησης αναμένεται να συγκρατήσει το ρυθμό μεγέθυνσης των εισαγωγών, ενώ η βελτίωση του εξωτερικού περιβάλλοντος από τα μέσα του 2023, σε συνδυασμό με τις ευνοϊκές προβλέψεις για τα τουριστικά έσοδα και την σταδιακή αποκλιμάκωση των τιμών ενέργειας που ενδέχεται να μειώσει τον υψηλό αποπληθωριστή κυρίως των εξαγωγών, αναμένεται να στηρίξουν τις τελευταίες. Τέλος, η υποτίμηση του Ευρώ έναντι του Δολαρίου λειτουργεί ενθαρρυντικά για τις εξαγωγές εκτός ΕΕ.

Για το 2023, λαμβάνοντας υπόψιν τις παραδοχές για το ρυθμό ανάπτυξης της Ευρωζώνης, των τιμών των ενεργειακών και ενδιάμεσων αγαθών και συνεκτιμώντας το γενικό κλίμα αβεβαιότητας, εκτιμούμε πως ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των εξαγωγών θα διαμορφωθεί στο 3,2%, ενώ ο αντίστοιχος των εισαγωγών θα διαμορφωθεί 2,6% το 2023, βελτιώνοντας το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Τέλος, εκτιμούμε μια σαφώς βραδύτερη ανάπτυξη κατά 2,4% το 2023 έναντι του προηγούμενου έτους, με μικρή αρνητική προοπτική, λόγω των προαναφερθέντων κινδύνων, με κυριότερους την επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας και τη διατήρηση του πληθωρισμού και της αβεβαιότητας, καθώς και συνυπολογίζοντας την επίδραση της υψηλότερης βάσης του 2022.

Πίνακας 3.2

Σύγκριση προβλέψεων για επιλεγμένους Οικονομικούς Δείκτες για το έτος 2023 (σε σταθερές αγοραίες τιμές, ετήσιες % μεταβολές)

	ΥΠΟΙΚ	ΕΕ	ΙΟΒΕ	ΔΝΤ	ΟΟΣΑ
	2023	2023	2023	2023	2023
ΑΕΠ	2,3%*	1,2%*	2,4%	1,8%*	1,6%
Κατανάλωση	:	:	1,2%	:	:
Ιδιωτική Κατανάλωση	1,0%	1,0%	1,3%	1,1%	0,8%
Δημόσια Κατανάλωση	-1,5%	-3,7%	0,0%	-3,1%	1,6%
Ακαθ. Επενδ. Παγίου Κεφαλαίου	15,5%	6,3%	10,0%	10,5%	2,7%
Εξαγωγές	1,0%	3,9%	3,2%	5,7%	2,8%
Εισαγωγές	2,6%	3,1%	2,6%	2,5%	2,4%
ΕνΔΤΚ (%)	5%	4,5%*	4,3%	3,2%	4,3%
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	12,6%	12,6%	11,0%	12,2%*	11,8%*
Πρωτογενές Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	0,7%	1,1%	:	-1,9%	0,54%
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	:	-8,6%	:	-6,7%*	-5,8%*

Πηγές: Προσχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2022, *εκτίμηση Μαρτίου 2023 - European Economic Forecast, Autumn 2022 and Winter 2023*, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Νοέμβριος 2022 και Φεβρουάριος 2023 - Η Ελληνική Οικονομία 01/23. ΙΟΒΕ, Απρίλιος 2023 - IMF Country Report No. 22/173, ΔΝΤ, Ιούνιος 2022, *World Economic Outlook, Οκτώβριος 2022 - Economic Outlook 112, ΟΟΣΑ, Ιανουάριος 2023

3.2 Τάσεις σε βασικούς τομείς

- Ενίσχυση βιομηχανικής παραγωγής κατά 2,2% το 2022 αντί αύξησης κατά 10,1% το 2021.
- Επιτάχυνση στις Κατασκευές με την παραγωγή να ενισχύεται κατά 23,0% το 2022 αντί 7,3% στο 2021. Αύξηση και στις άδειες, αλλά με μικρότερο ρυθμό σε σχέση με ένα χρόνο νωρίτερα.
- Αύξηση 3,3% στον όγκο του Λιανικού Εμπορίου στο 2022 αντί εντονότερης αύξησης κατά 10,2% το 2021. Βελτίωση των προσδοκιών στο πρώτο τρίμηνο του 2023 σε σχέση με το 2022.
- Αύξηση στον κύκλο εργασιών στους περισσότερους υποκλάδους των Υπηρεσιών το 2022 – ωστόσο σημαντική η επίδραση των έντονων πληθωριστικών τάσεων.

Βιομηχανία

Στο σύνολο του 2022 ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής αυξήθηκε κατά 2,3%, ρυθμός σημαντικά χαμηλότερος από αυτόν του 2021 (+10,1%). Τον Ιανουάριο του 2023, μήνας με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, η παραγωγή αυξήθηκε οριακά κατά 0,5%, όταν τον ίδιο μήνα του 2021 ο σχετικός δείκτης μειωνόταν κατά 0,8%.

Ο δείκτης τιμών παραγωγού στη βιομηχανία το 2022 αυξήθηκε κατά 35,1% αντί ηπιότερης αύξησης 13,8% στο 2021, χρονιά με σημαντικά ηπιότερες πληθωριστικές τάσεις. Η άνοδος των τιμών ήταν έντονη τόσο στα εξαγώμενα προϊόντα (39,8% αντί 20,0% το 2021) όσο και σε αυτά που διατέθηκαν στην εγχώρια αγορά (+33,5% αντί 11,9%).

Αντίστοιχα, στην Ευρωζώνη η βιομηχανική παραγωγή αυξήθηκε κατά 2,2% το 2022 (αντί αύξησης κατά 8,8% το 2021). Επιπλέον, τον Ιανουάριο του 2023, η βιομηχανική παραγωγή αυξήθηκε κατά 0,7% όταν τον αντίστοιχο μήνα του 2021 η παραγωγή αυξήθηκε 1,3%.

Στους βασικούς τομείς της ελληνικής βιομηχανίας στο σύνολο του 2022, η παραγωγή περιορίσθηκε στα Ορυχεία/Λατομεία (-7,8% αντί αύξησης κατά 4,7% το 2021), στην παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος (-3,7% αντί +16,4%) καθώς και στην παροχή Νερού (-2,2% αντί +1,0%). Αντίθετα, η παραγωγή ενισχύθηκε στη Μεταποίηση, ωστόσο με υποδιπλάσιο ρυθμό σε σχέση με αυτόν του 2021 (4,4% αντί 9,0%).

Αναλυτικότερα, η αβεβαιότητα στην παροχή φυσικού αερίου εξαιτίας του ρωσικού πολέμου στην Ουκρανία αποτέλεσε το βασικό παράγοντα για την αύξηση της παραγωγής στην εξόρυξη άνθρακα και λιγνίτη (22,0% αντί οριακής μείωσης 0,4% το 2021). Η εξόρυξη μεταλλευμάτων περιορίσθηκε (-7,3% αντί -10,5% ένα χρόνο νωρίτερα), ενώ παρόμοια τάση σημειώθηκε και στη δραστηριότητα των λοιπών Ορυχείων (-8,9% αντί +13,4%).

Στη Μεταποίηση, αύξηση της παραγωγής σημειώθηκε σε 19 από τους 26 κλάδους. Μεταξύ των κλάδων με τη μεγαλύτερη σημασία για την ελληνική οικονομία, η παραγωγή Φαρμάκων ενισχύθηκε κατά 11,2% αντί αύξησης κατά 12,3% το 2021. Η παραγωγή στα Βασικά Μέταλλα ενισχύθηκε κατά 4,2% (αντί 1,5% το 2021), ενώ στα Τρόφιμα η παραγωγή συνέχισε την αύξηση με ρυθμό όμοιο με του 2021 (4,2% αντί 4,0%).

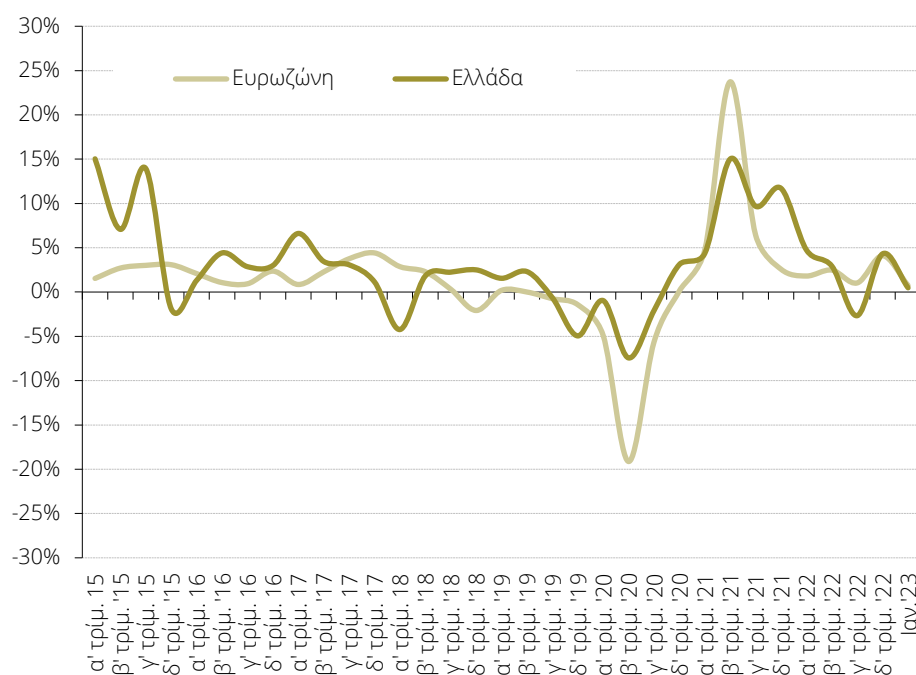
Ανάμεσα στους υπόλοιπους κλάδους της Μεταποίησης, έντονα ανοδικά κινήθηκε η παραγωγή στην κατασκευή Οχημάτων (24,0% αντί 20,7%), η κατασκευή Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (21,2%

αντί 25,0%) και η επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων που σχετίζεται άλλωστε με δραστηριότητες κυκλικής οικονομίας (+16,8% αντί 2,6% το 2021). Αντίθετα, η παραγωγή περιορίσθηκε στην κατασκευή Εξοπλισμού Μεταφορών (-5,1% αντί έντονης αύξησης 26,8%), στην Παροχή Ηλεκτρικού ρεύματος (-3,7% αντί 16,4%) και στην Παροχή Νερού (-2,2% σε σχέση με αύξηση 1,0% πέρσι). Οι τελευταίες μειώσεις σε ρεύμα και νερό σχετίζονται εν μέρει τόσο με τη σημαντική αύξηση των τιμών στην ενέργεια, όσο και γενικότερες πληθωριστικές τάσεις που καταγράφηκαν έντονες το 2022.

Το 2022, αύξηση καταγράφηκε στο προϊόν των περισσότερων κύριων ομάδων βιομηχανικών προϊόντων. Η μεγαλύτερη ετήσια αύξηση σημειώθηκε στα Διαρκή Καταναλωτικά Αγαθά (22,9% σε συνέχεια αύξησης 17,3% το 2021), ενώ ακολούθησαν σε απόσταση τα Μη Διαρκή Καταναλωτικά Αγαθά (5,9% αντί 8,5%), τα Κεφαλαιουχικά (5,5% αντί 13,8%) και τα Ενδιάμεσα Αγαθά (2,0% αντί 7,8%). Τέλος, η παραγωγή Ενέργειας περιορίσθηκε κατά 2,5% σε σχέση με αύξηση κατά 12,0% το 2021.

Διάγραμμα 3.4

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη, Π.Μ. (%) ως προς το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους

Ενίσχυση εγχώριας βιομηχανικής παραγωγής κατά 2,3% στο 2022, στα ίδια επίπεδα με τον μ.ό. της Ευρωζώνης αλλά σημαντικά χαμηλότερα από το 2021 (10,1%)

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat

Κατασκευές

Στο σύνολο του 2022, ο δείκτης παραγωγής στον κλάδο Κατασκευών ενισχύθηκε κατά 23,0% έχοντας επιταχυνθεί σημαντικά σε σχέση με το 2021 που αυξανόταν κατά 7,3%). Αντίθετα, την ίδια περίοδο στην Ευρωζώνη (20 Κράτη μέλη), ο δείκτης παραγωγής στις Κατασκευές περιορίσθηκε κατά 1,0% αντί αύξησης κατά 4,3% ένα χρόνο νωρίτερα.

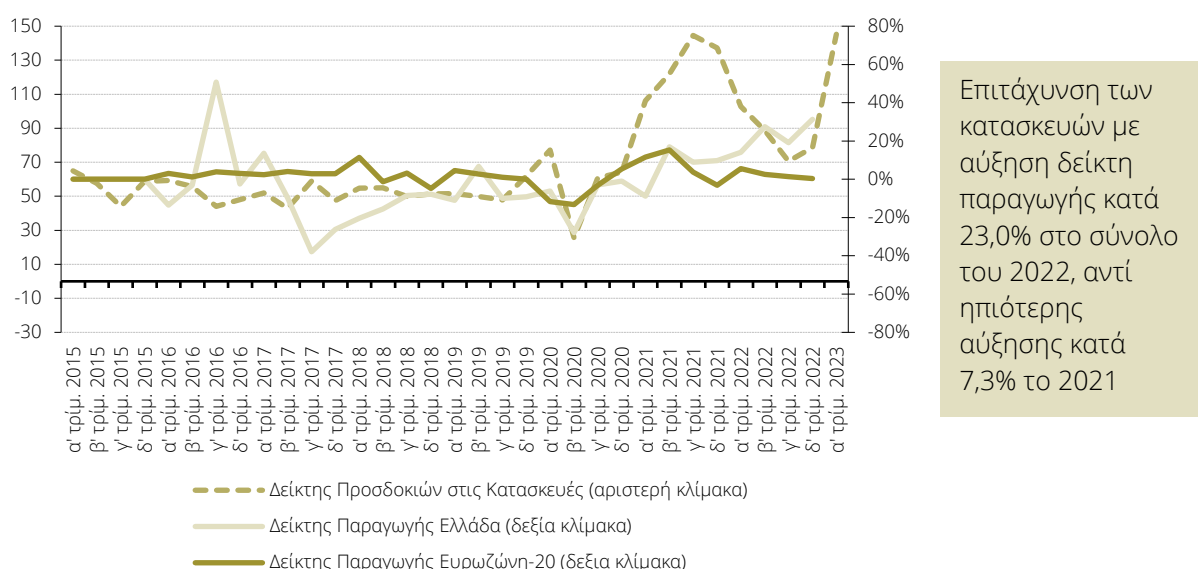

Στην Ελλάδα, στις επιμέρους κατασκευαστικές δραστηριότητες το 2022, η παραγωγή Οικοδομικών έργων ενισχύθηκε κατά 17,1% αντί αντίστοιχης αύξησης κατά 15,6% το 2021. Επιπλέον, ο δείκτης έργων Πολιτικού Μηχανικού ενισχύθηκε κατά 29,6% (αντί σημαντικά μικρότερης αύξησης κατά 1,8% το 2021).

Από τα στοιχεία οικοδομικής δραστηριότητας, φαίνεται πως το 2022 περιορίσθηκε η έντονη αύξηση σε όρους αριθμού αδειών που είχε καταγραφεί το 2021. Ειδικότερα, οι νέες άδειες αυξήθηκαν κατά 4,6% αντί αύξησης κατά 26,8% ένα χρόνο νωρίτερα. Αντίθετα, φαίνεται πως οι νέες οικοδομές είναι μικρότερες, καθώς τόσο ο δείκτης επιφανείας όσο και ο δείκτης όγκου περιορίζονται κατά 8,9% και 2,2% αντίστοιχα σε σχέση με το 2021.

Διάγραμμα 3.5

Δείκτης Παραγωγής στις Κατασκευές και Δείκτης Επιπέδου Εργασιών

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Λιανικό Εμπόριο

Ο δείκτης όγκου στο Λιανικό εμπόριο στο σύνολο του 2022 αυξήθηκε κατά 3,3%, αντί εντονότερης αύξησης κατά 10,2% το 2021. Ο όγκος εργασιών ενισχύθηκε σε 6 από τους 8 υποκλάδους.

Η μεγαλύτερη αύξηση σημειώθηκε στα Βιβλία – Χαρτικά (+13,0% αντί +23,9% το 2021), στα Έπιπλα και Ηλεκτρικά Είδη (10,8% αντί 25,2%) και στα Φάρμακα – Καλλυντικά (7,9% αντί 22,0%). Ηπιότερη αύξηση σημειώθηκε στα Πολυκαταστήματα (3,2% αντί 4,5%), στα Καύσιμα (3,2% αντί 4,1%) και στην Ένδυση-Υπόδηση (2,6% αντί 35,5%). Αντίθετα, μείωση σημειώθηκε στα Μεγάλα Καταστήματα Τροφίμων (-2,5% αντί +2,0% το 2021) και στα Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός (-1,6% αντί αύξησης κατά 10,6% στο 2021).

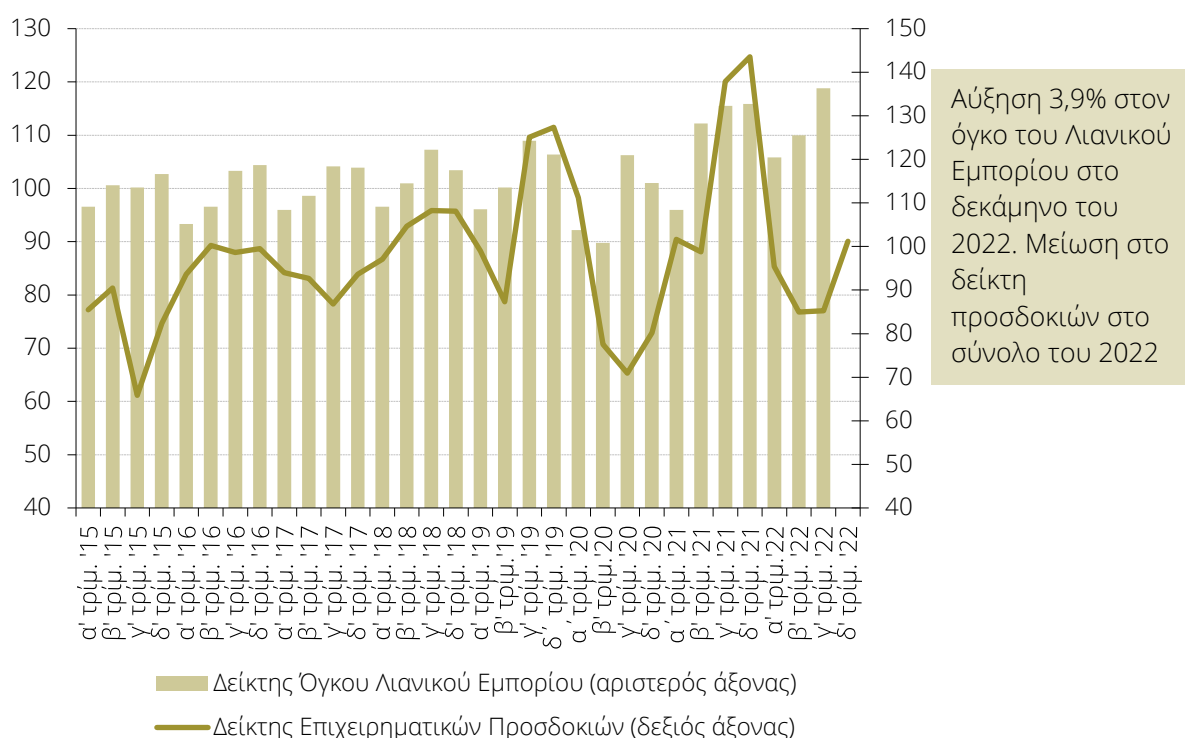
Οι προσδοκίες στον κλάδο του Λιανικού εμπορίου στο πρώτο τρίμηνο του 2023 ανακάμπτουν σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2022, όπου κυριαρχούσε η απαισιοδοξία σε όλους τους τομείς του λιανικού εμπορίου, εξαιτίας της αβεβαιότητας που προκάλεσε ο πόλεμος της Ρωσίας

στην Ουκρανία. Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2023 ο σχετικός δείκτης αυξήθηκε κατά 21,3 μονάδες, όταν την αντίστοιχη περίοδο του 2022 περιοριζόταν κατά 24,9 μονάδες.

Σε επίπεδο δραστηριοτήτων, οι προσδοκίες επιδεινώθηκαν αποκλειστικά στα Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός (-4,7 μονάδες σε συνέχεια μείωσης κατά 0,8 μονάδες το 2022). Αντίθετα, περισσότεροι αισιόδοξοι είναι οι εκπρόσωποι των Ειδών Ένδυσης/Υπόδησης (αύξηση κατά 70,8 μονάδες αντί μείωσης κατά 23,9 μονάδες το 2022), των Πολυκαταστημάτων (+50,3 αντί -73,5 στο πρώτο τρίμηνο του 2022), στα Οχήματα (28,8 έναντι -21,8 μονάδες) και στα Είδη Οικιακού Εξοπλισμού (24,4 αντί 24,2 πέρσι).

Διάγραμμα 3.6

Δείκτης Όγκου Λιανικού Εμπορίου (2010=100) και Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών Λιανικού Εμπορίου (1996-2006=100)

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, IOBE

Ειδικότερα, ο δείκτης για τα Αυτοκίνητα – Οχήματα παρουσίασε βελτίωση στο πρώτο τρίμηνο του 2023, καθώς διαμορφώθηκε στις 124,7 μονάδες, έναντι 114,7 μονάδων στο αντίστοιχο διάστημα του 2022. Το ισοζύγιο των τρεχουσών πωλήσεων επανήλθε σε θετικό πρόσημο, έπειτα από τις πολύ αρνητικές τιμές του 2020 και 2021, και προσέγγισε τις 14 μονάδες, έναντι -26 μονάδων το 2021, με διπλασιασμό του ποσοστού όσων εκτιμούσαν αυξημένες πωλήσεις, και σημαντική υποχώρηση των επιχειρήσεων που δήλωναν μειωμένες πωλήσεις. Στο σκέλος των αποθεμάτων το αρνητικό ισοζύγιο μειώθηκε, καθώς σταδιακά βελτιώνονται οι συνθήκες στις παγκόσμιες εφοδιαστικές αλυσίδες παραγωγής οχημάτων, ενώ το ισοζύγιο των παραγγελιών παρέμεινε στις 8 μονάδες, με ενίσχυση των σταθεροποιητικών τάσεων. Στο ισοζύγιο για τις

προσδοκίες πωλήσεων οι εκτιμήσεις βελτιώθηκαν και το ισοζύγιο διαμορφώθηκε στις 18 μονάδες, έναντι 10 μονάδων το 2021, με μείωση όσων ανέμεναν πτώση πωλήσεων το επόμενο διάστημα. Στο τμήμα της απασχόλησης ενισχύθηκαν οι ήδη ισχυρές ενδείξεις σταθεροποίησης, ενώ στο σκέλος των τιμών παραμένουν οι πολύ υψηλές εκτιμήσεις για αύξηση το επόμενο διάστημα, με το 70% να θεωρεί ότι οι τιμές θα ενισχυθούν.

Πίνακας 3.3

Μεταβολές του Δείκτη Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο

Κατηγορίες καταστημάτων λιανικού εμπορίου	Δείκτης Όγκου (2010=100)				
	2020	2021	2022	Μεταβολή 2021/2020	Μεταβολή 2022/2021
Γενικός Δείκτης	97.3	108.9	112.4	10.2%	3.3%
Γενικός Δείκτης (εκτός καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτων)	101.3	113.4	115.5	10.5%	1.9%
Επιμέρους Κατηγορίες Καταστημάτων					
Μεγάλα καταστήματα τροφίμων	111.6	113.9	111.1	2.0%	-2.5%
Πολυκαταστήματα	85.0	88.8	91.7	4.5%	3.2%
Καύσιμα και Λιπαντικά Αυτοκινήτων	80.5	83.9	86.5	4.1%	3.2%
Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός	79.6	88.1	86.7	10.6%	-1.6%
Φαρμακευτικά-Καλλυντικά	116.5	142.1	153.3	22.0%	7.9%
Ένδυση-Υπόδηση	81.9	110.9	113.7	35.5%	2.6%
Έπιπλα-Ηλεκτρικά Είδη-Οικιακός Εξοπλισμός	110.3	138.1	153.0	25.2%	10.8%
Βιβλία-Χαρτικά-Λοιπά είδη δώρων	116.3	144.0	162.7	23.9%	13.0%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 3.4

Κλαδικοί Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)

	Ιαν. - Μαρ. 2021	Ιαν. - Μαρ. 2022	Ιαν. - Μαρ. 2023	Μεταβ. 2022/2021	Μεταβ. 2023/2022
Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός	100.9	100.1	95.4	-0.8	-4.7
Υφάσματα-Ένδυση-Υπόδηση	71.5	47.6	118.4	-23.9	70.8
Είδη Οικιακού Εξοπλισμού	105.9	81.7	106.1	-24.2	24.4
Οχήματα-Ανταλλακτικά	117.7	95.9	124.7	-21.8	28.8
Πολυκαταστήματα	136.3	62.8	113.1	-73.5	50.3
Σύνολο Λιανικού Εμπορίου	115.1	90.2	111.5	-24.9	21.3

Πηγή: IOBE

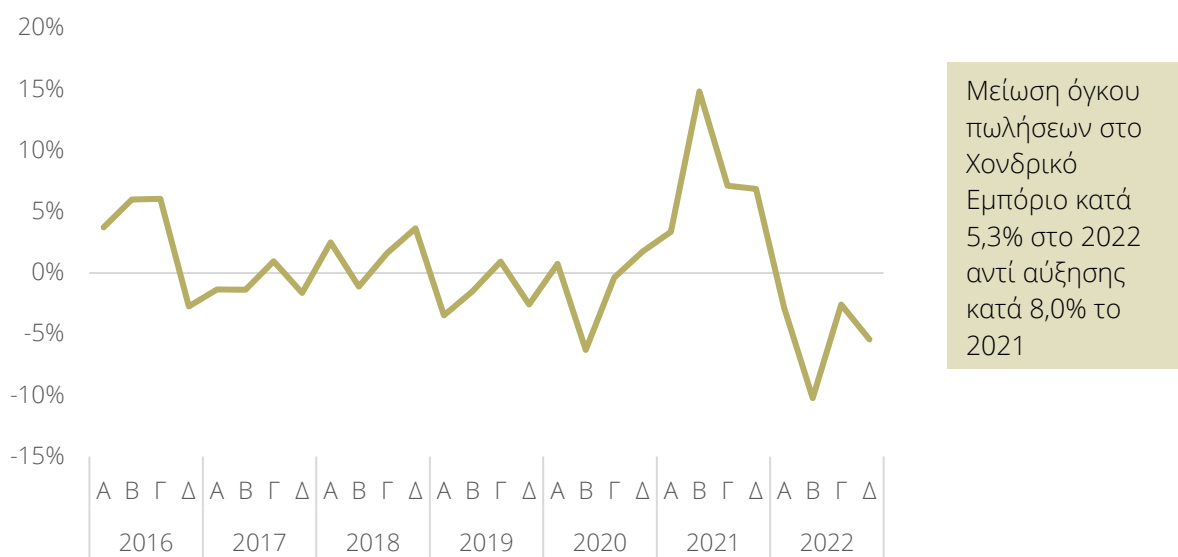

Χονδρικό εμπόριο

Στο σύνολο του 2022, ο δείκτης κύκλου όγκου εργασιών στο Χονδρικό εμπόριο περιορίσθηκε κατά 5,3% αντί αύξησης κατά 8,0% ένα χρόνο νωρίτερα. Αντίθετα, ο δείκτης κύκλου εργασιών, ο οποίος ενσωματώνει και την επίδραση των τιμών, αυξήθηκε το 2022 κατά 21,5%, ρυθμός αντίστοιχος με αυτόν του 2021 (22,1%).

Διάγραμμα 3.7

Εξέλιξη του Δείκτη Όγκου Εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Υπηρεσίες

Στο σύνολο του 2022, ο κύκλος εργασιών στις υπηρεσίες υποχώρησε μόλις σε έναν από τους δεκατρείς κλάδους σε σχέση με το 2021. Ωστόσο, επισημαίνεται πως η σχεδόν καθολική βελτίωση στους δείκτες των υπηρεσιών σχετίζεται σημαντικά και με τις έντονες πληθωριστικές τάσεις που εμφανίστηκαν το 2022.

Η μεγαλύτερη αύξηση σημειώθηκε στον κλάδο παροχής υπηρεσιών σε κτήρια και εξωτερικούς χώρους (+28,1% αντί ηπιότερης βελτίωσης κατά 6,0% το 2021). Ακολούθησε ο σωρευτικός κλάδος Παροχής συμβουλευτικών και λογιστικών υπηρεσιών (+22,2% σε συνέχεια αντίστοιχης αύξησης 13,2% ένα χρόνο νωρίτερα), οι υπηρεσίες Δραστηριοτήτων Καθαρισμού (+20,3% από +6,8%) και οι υπηρεσίες Επεξεργασίας Δεδομένων και Παροχής Πληροφόρησης, στις οποίες ωστόσο ο ρυθμός μεγέθυνσης περιορίσθηκε σε σχέση με το 2021 (13,0% αντί +26,7%). Έπονται σε μεγάλη απόσταση οι υπηρεσίες Πληροφορικής (8,9% αντί +13,1%) και οι Τηλεπικοινωνίες (5,8% αντί 7,3%). Μείωση, η οποία είχε ξεκινήσει ήδη από το 2021, καταγράφηκε αποκλειστικά στις υπηρεσίες ταχυδρομικών και ταχυμεταφορικών δραστηριοτήτων (-5,0% αντί -0,9% το 2021).

Σύμφωνα με τις πρόσφατες τάσεις στους πρόδρομους δείκτες από τις έρευνες οικονομικής συγκυρίας του IOBE, των οποίων οι τιμές αφορούν στο πρώτο τρίμηνο του 2023, οι προσδοκίες

βελτιώθηκαν στους τρεις από τους τέσσερις εξεταζόμενους κλάδους των Υπηρεσιών. Ο γενικός δείκτης του τομέα ενισχύθηκε κατά 27,3 μονάδες αντί σημαντικής μείωσης κατά 35,6 μονάδων την αντίστοιχη περίοδο του 2021. Η χαμηλή βάση στις προσδοκίες κατά το πρώτο τρίμηνο του 2022 σχετίζεται και με την κήρυξη του πολέμου της Ρωσίας στην Ουκρανία και το γενικότερο κλίμα αστάθειας και ανασφάλειας που αυτή δημιούργησε και στην Ελλάδα. Ωστόσο, φαίνεται πώς στο πρώτο τρίμηνο του 2023 επανέρχεται η αισιοδοξία στους περισσότερους κλάδους.

Αναλυτικότερα, οι προσδοκίες ενισχύονται σημαντικά στα ξενοδοχεία και τον τουρισμό εν γένει (αύξηση κατά 53,1 μονάδες), στις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις (αύξηση κατά 29,4 μονάδες) και στις υπηρεσίες Πληροφορικής (αύξηση κατά 7,6 μονάδες). Αντίθετα, λιγότερο αισιόδοξοι εμφανίζονται οι εκπρόσωποι των χρηματοπιστωτικών οργανισμών (μείωση του σχετικού δείκτη κατά 12 μονάδες).

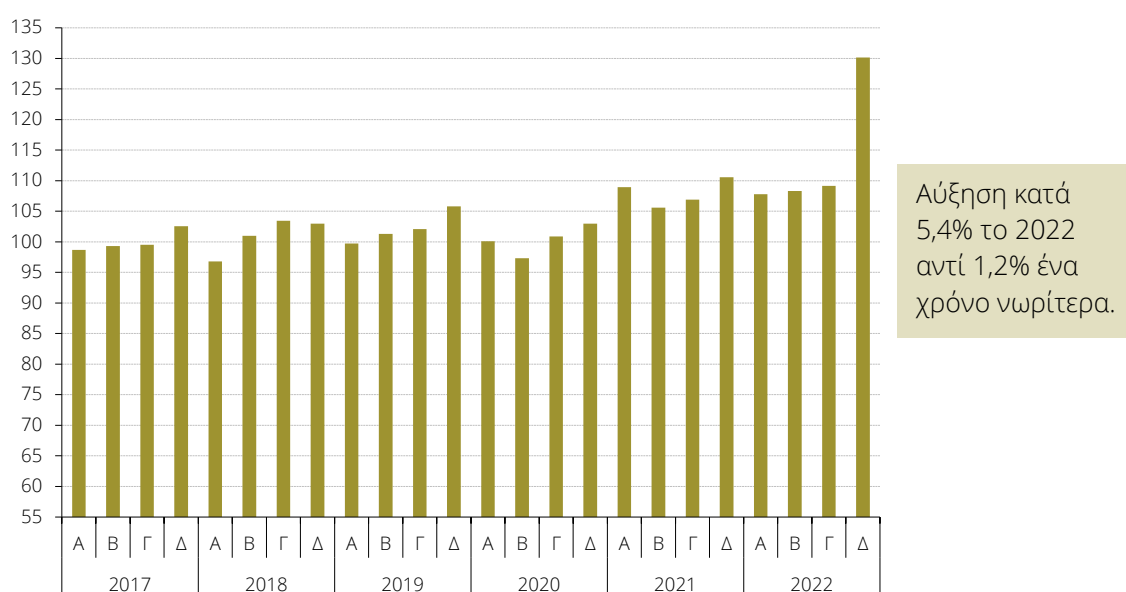
Πίνακας 3.5

Κλαδικοί Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (2000-2010=100)

	Ιαν. - Μαρ. 2021	Ιαν. - Μαρ. 2022	Ιαν. - Μαρ. 2023	Μεταβ. 2021/2020	Μεταβ. 2022/2021
Ξενοδοχεία - Εστιατόρια - Τουριστικά Γραφεία	99.3	57.3	110.4	-42	53.1
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	123	115.6	103.6	-7.4	-12
Διάφορες Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις	110	75.3	104.7	-34.7	29.4
Πληροφορική	96.2	91.7	99.3	-4.5	7.6
Σύνολο Υπηρεσιών	106.5	70.9	98.2	-35.6	27.3

Διάγραμμα 3.8

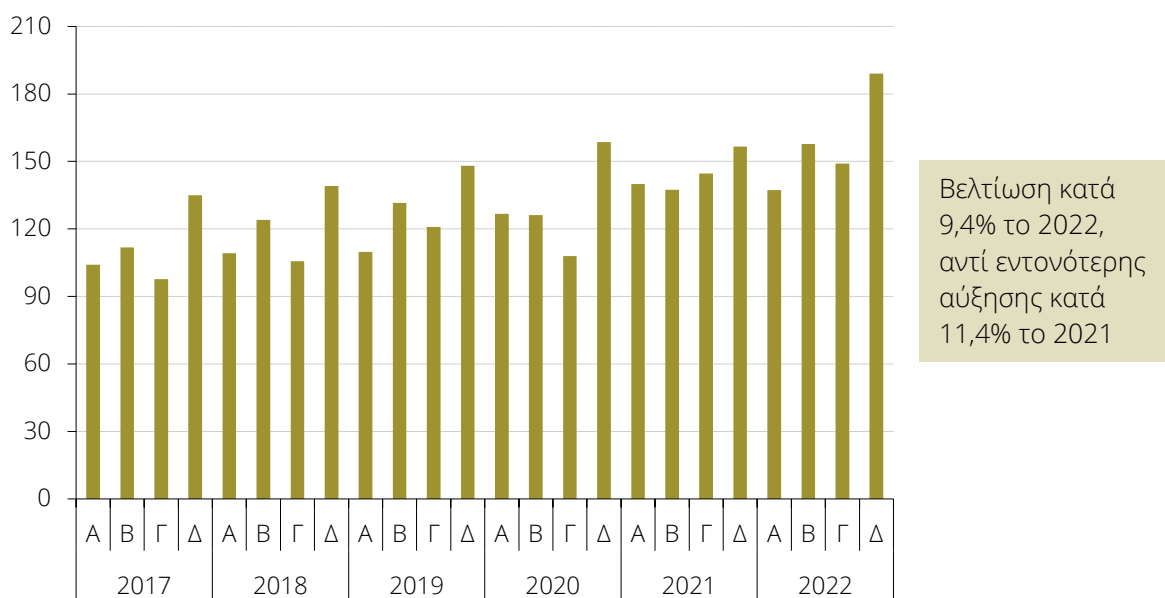
Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον κλάδο Υπηρεσιών Τηλεπικοινωνιών (κλάδος 61)

Διάγραμμα 3.9

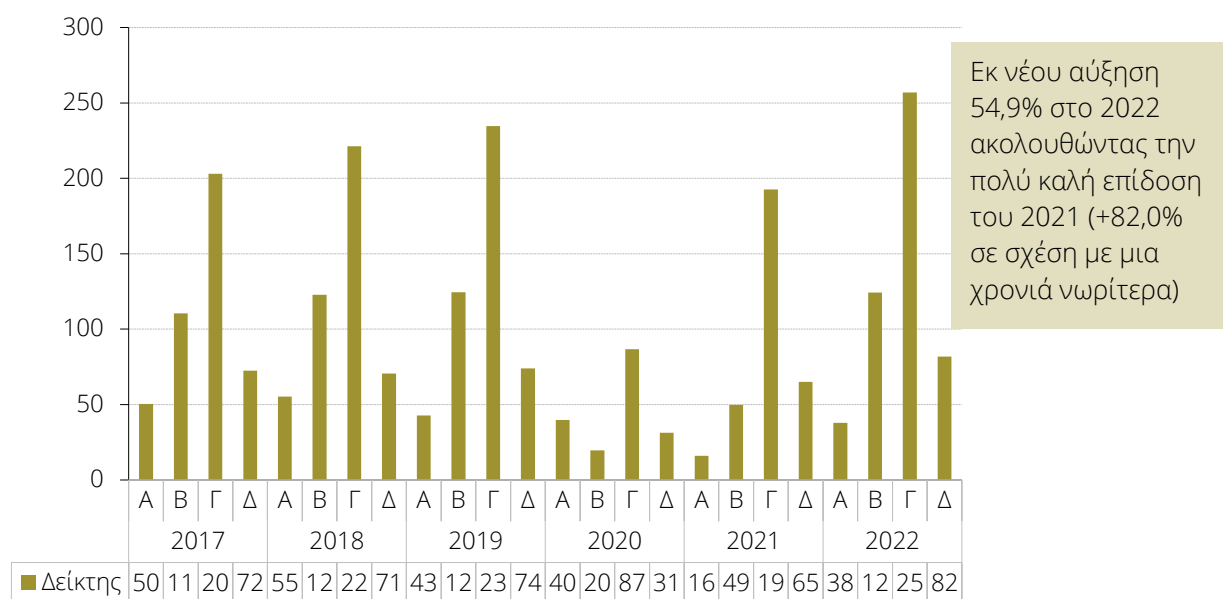
Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον Κλάδο Υπηρεσιών Πληροφορικής (κλάδος 62)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 3.10

Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στον κλάδο Τουρισμού (Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Εστίασης) (Κλάδοι 55 & 56)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

3.3 Εξωτερικό Ισοζύγιο

Α. Ανάλυση εξαγωγών και εισαγωγών από εθνικούς λογαριασμούς

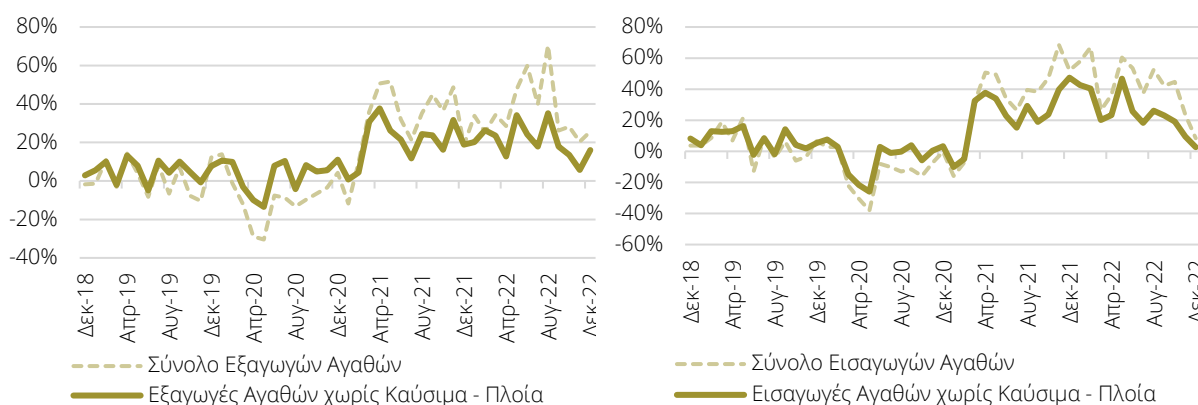
- Ισχυρή αύξηση εξαγωγών προϊόντων σε ονομαστικούς όρους το 2022, με ρυθμό 36,8% και των εισαγωγών με ρυθμό 42,3%. Ηπιότερη, αλλά μεγάλη άνοδος των εξαγωγών εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών (+20,0%).
- Άνοδος σε όλες τις κατηγορίες προϊόντων, με τη μεγαλύτερη αύξηση να σημειώνεται στις εξαγωγές Καυσίμων και στα Βιομηχανικά προϊόντα.
- Μεγάλη άνοδος των εισαγωγών το 2022, κατά 42,3% σε τρέχουσες τιμές, και διαμορφώθηκαν σε €93,0 δισεκ., από €65,4 δισεκ. ένα χρόνο νωρίτερα.
- Διεύρυνση ελλείμματος εμπορικού ισοζυγίου σε σχέση με το 2021 κατά 51,1%, σε €38,4 δισεκ.
- Άνοδος της ζήτησης από τις χώρες της Ευρωζώνης (+32,7% ή +€5,2 δισεκ.), της Μ.Ανατολής & Β.Αφρικής (+27,9% ή €1,5 δισεκ.) και υποχώρηση από τις χώρες της Ασίας (-2,5% ή €71,9 εκατ.).

Οι εξαγωγές αγαθών διαμορφώθηκαν την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2022 στα €54,7 δισεκ., έναντι €39,9 δισεκ. πριν ένα χρόνο, σημειώνοντας αύξηση 36,8%, σε τρέχουσες τιμές. Εξαιρουμένων των εξαγωγών πετρελαιοειδών-πλοίων, οι υπόλοιπες εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 20,0%, στα €34,6 δισεκ., από €28,8 δισεκ. το 2021. Οι εισαγωγές αγαθών κατέγραψαν ισχυρή άνοδο το 2022, κατά 42,3% σε τρέχουσες τιμές, και διαμορφώθηκαν σε €93,0 δισεκ., από €65,4 δισεκ. ένα χρόνο νωρίτερα. Εξαιρουμένων των εισαγωγών πετρελαιοειδών-πλοίων, οι υπόλοιπες εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 23,3%, στα €60,0 δισεκ., από €48,7 δισεκ. το 2021. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω τάσεων στις βασικές συνιστώσες του εξωτερικού ισοζυγίου προϊόντων, το εμπορικό έλλειμμα διαμορφώθηκε €13,0 δισεκ. υψηλότερα από ότι το 2021 (+51,1%), στα €38,4 δισεκ., από €25,4 δισεκ. Ακολούθως, η αξία των εξαγωγών προϊόντων της ελληνικής οικονομίας το δωδεκάμηνο του 2022 αντιστοιχούσε στο 58,8% των εισαγωγών της, ενώ ένα χρόνο νωρίτερα έφθανε το 61,1%.

Αναλυτικά, οι εξαγωγές στα Αγροτικά Προϊόντα ενισχύθηκαν κατά 20,8% σε τρέχουσες τιμές την περίοδο Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου του 2022, στα €9,1 δισεκ., από €7,6 δισεκ. το 2021. Στις εξαγωγές Καυσίμων σημειώθηκε η μεγαλύτερη ονομαστική αύξηση, κατά 78,5%, με αποτέλεσμα να διαμορφωθούν στα €20,1 δισεκ., από €11,3 δισεκ. το 2021. Οι εξαγωγές των δύο συγκεκριμένων κατηγοριών αντιστοιχούν φέτος στο 53,5% της αξίας των εγχώριων εξαγωγών προϊόντων, από 47,1% ένα χρόνο νωρίτερα. Οι εξαγωγές Βιομηχανικών Προϊόντων ήταν αρκετά ενισχυμένες το 2022 (+21,9%), με την αξία τους να αγγίζει τα €22,8 δισεκ., από €18,7 δισεκ. το 2021. Αυτή η εξέλιξη προήλθε κυρίως από την άνοδο που σημειώθηκε στις εξαγωγές για Βιομηχανικά Είδη Ταξινομημένα κατά Πρώτη Ύλη, κατά 29,8%, με αποτέλεσμα από €6,2 δισεκ. να φτάσουν τα €8,1 δισεκ. Ενίσχυση της διεθνούς ζήτησης σημειώθηκε και για τα Χημικά προϊόντα και συναφή, κατά 6,6%, με την αξία τους να διαμορφώνεται στα €6,0 δισεκ. Επίσης ισχυρή αύξηση εξαγωγών παρουσίασαν τα Μηχανήματα και Υλικό Μεταφορών, κατά 27,7%, στα €4,9 δισεκ. από €3,9 δισεκ., ενώ παράλληλα, αυξήθηκαν οι εξαγωγές στα Διάφορα Βιομηχανικά Είδη (+26,6%, στα €3,7 δισεκ.).

Διάγραμμα 3.11

Συνολικές εξαγωγές-εισαγωγές προϊόντων και εξαγωγές-εισαγωγές προϊόντων χωρίς καύσιμα-πλοία
(τρέχουσες τιμές)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία: IOBE

Οι εξαγωγές εκτός πετρελαιοειδών – πλοίων διαμορφώθηκαν την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2022 στα €34,6 δισεκ., 20,0% υψηλότερα από το 2021. Οι εισαγωγές εκτός πετρελαιοειδών – πλοίων διαμορφώθηκαν την ίδια περίοδο στα €60,0 δισεκ., 23,3% υψηλότερα από το 2021

Τέλος, ενισχύθηκαν οι εξαγωγές Πρώτων Υλών κατά 2,9%, στα €1,95 δισεκ., από €1,89 δισεκ. ένα χρόνο νωρίτερα, ενώ αύξηση παρουσίασαν και οι εξαγωγές Ειδών και συναλλαγών μη ταξινομημένων κατά κατηγορίες, κατά 26,4%, από €528,0 εκατ. το 2021 στα €667,1 εκατ. το 2022.

Σε ότι αφορά τις τάσεις των εξαγωγών προϊόντων ανά γεωγραφική περιοχή, διευρύνθηκαν έντονα στο δωδεκάμηνο του 2022 προς τις χώρες της Ευρωζώνης, κατά 32,7%, προσεγγίζοντας τα €21,2 δισεκ., από €16,0 δισεκ. το ίδιο χρονικό διάστημα του 2021. Προς την ΕΕ συνολικά σημειώθηκε αύξηση 40,2% ή €8,6 δισεκ., με τις εξαγωγές προς αυτή την περιφέρεια να φθάνουν τα €30,1 δισεκ., από €21,5 δισεκ. ένα χρόνο νωρίτερα. Μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης που απορροφούν το μεγαλύτερο τμήμα των ελληνικών εξαγωγών, σημειώθηκε σημαντική διεύρυνσή τους προς την Γερμανία, κατά 20,8%, από €3,0 δισεκ. σε €3,5 δισεκ., και μείωση προς την Γαλλία, κατά 10,0%, από τα €1,9 δισεκ. σε €1,7 δισεκ. Κατακόρυφη αύξηση παρουσίασαν οι εξαγωγές αγαθών προς το σημαντικότερο προορισμό, την Ιταλία, κατά 43,0%, με αποτέλεσμα να διαμορφωθούν σε €5,7 δισεκ. το 2022 από €4,0 δισεκ. το 2021.

Μεταξύ των υπόλοιπων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προς τις οποίες οι συνολικές εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 62,0% ή €3,4 δισεκ., φθάνοντας τα €8,9 δισεκ., η Βουλγαρία εξακολούθησε να αποτελεί τον κυριότερο εξαγωγικό προορισμό, με αύξηση των εκροών προϊόντων προς αυτή σε σχέση με το 2021 κατά 119,1% ή €2,3 δισεκ. Ανοδικές τάσεις σημειώθηκαν προς δύο άλλες χώρες οι οποίες απορροφούν σημαντικό μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών, τη Ρουμανία (+31,2% ή €433,5 εκατ. στο €1,8 δισεκ.) και την Πολωνία +24,6% ή €181,3 εκατ., στα €919,6 εκατ. αντίστοιχα.

Πίνακας 3.6

Εξαγωγές κατά μονοψήφια κατηγορία σε τρέχουσες τιμές, Ιανουάριος – Δεκέμβριος (εκατ. €)*

ΠΡΟΪΟΝ	ΑΞΙΑ		%ΜΕΤΑΒΟΛΗ	% ΣΥΝΘΕΣΗ	
	2022	2021	22/21	2022	2021
ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	9.144,6	7.569,8	20,8%	16,7%	18,9%
Τρόφιμα και Ζώα Ζωντανά	6.946,3	5.899,2	17,8%	12,7%	14,8%
Ποτά και Καπνός	1.151,2	925,5	24,4%	2,1%	2,3%
Λάδια και Λίπη Ζωικής ή Φυτικής Προέλευσης	1.047,1	745,1	40,5%	1,9%	1,9%
ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ	1.946,4	1.891,5	2,9%	3,6%	4,7%
Πρώτες Ύλες μη Εδωδιμες εκτός από Καύσιμα	1.946,4	1.891,5	2,9%	3,6%	4,7%
ΚΑΥΣΙΜΑ	20.109,2	11.264,9	78,5%	36,8%	28,2%
Ορυκτά. Καύσιμα. Λιπαντικά κ.λπ.	20.109,2	11.264,9	78,5%	36,8%	28,2%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	22.809,0	18.717,4	21,9%	41,7%	46,8%
Χημικά Προϊόντα και Συναφή (μ.α.κ.)	6.041,2	5.667,7	6,6%	11,0%	14,2%
Βιομηχανικά Είδη Ταξινομημένα κατά Πρώτη Ύλη	8.092,1	6.233,0	29,8%	14,8%	15,6%
Μηχανήματα και Υλικά Μεταφορών	4.954,5	3.878,3	27,7%	9,1%	9,7%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	3.721,3	2.938,4	26,6%	6,8%	7,4%
ΛΟΙΠΑ -Είδη & συναλλαγές μη Ταξινομημένα σε Κατηγορίες	667,1	528,0	26,4%	1,2%	1,3%
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ	54.676,4	39.971,5	36,8%	100,0%	100,0%

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: Eurostat

Ισχυρή ενίσχυση της ζήτησης ελληνικών εξαγωγών σημειώθηκε και προς τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης, κατά 48,6%, από €6,9 δισεκ. το 2021 σε €10,3 δισεκ. ένα χρόνο μετά. Αυτή εκδηλώθηκε πρωτίστως από την Τουρκία, προς την οποία οι εξαγωγές διευρύνθηκαν κατά 21,5%, από €2,1 δισεκ. σε €2,5 δισεκ., και δευτερευόντως από το Ηνωμένο Βασίλειο, με αύξηση κατά 64,5%, από τα €1,3 δισεκ. το 2021 στα €2,2 δισεκ. ένα χρόνο μετά.

Οι εξαγωγές προς τις χώρες της Βόρειας Αμερικής κινήθηκαν έντονα ανοδικά, κατά 35,1%, από €1,9 δισεκ. το 2021 σε €2,6 εκατ. το 2022, κυρίως λόγω της αύξησης των εξαγωγών προς τις ΗΠΑ κατά 38,1%, από €1,6 δισεκ. το 2021 σε €2,2 δισεκ. το 2022, και προς τον Καναδά, κατά 33,2% ή 65,5 εκατ. Ομοίως, αύξηση παρουσίασαν οι εξαγωγές προς το Μεξικό (+2,2%).

Αύξηση κατά 35,1% εμφάνισαν την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2022 οι εξαγωγές προς τις αγορές των χωρών της Κεντρικής-Λατινικής Αμερικής, με την αξία τους να διαμορφώνεται στα €416,2 εκατ. από €310,6 εκατ. το 2021. Η αύξηση των εξαγωγών προς τις χώρες της συγκεκριμένης περιοχής οφείλεται κυρίως στην άνοδο της ζήτησης ελληνικών προϊόντων από τον Παναμά, κατά 44,8%, που διαμόρφωσε την αξία τους στα €203,1 εκατ. από €140,3 εκατ. ένα χρόνο νωρίτερα. Υποχώρηση για τις εξαγωγές προς την Βραζιλία (-21,5% ή -€15,1 εκατ.).

Οι εξαγωγές προς τις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής επίσης παρουσίασαν άνοδο, κατά 27,9%, στα €6,8 δισεκ. από €5,3 δισεκ., κυρίως λόγω της κατακόρυφης αύξησης των εξαγωγών προς την Λιβύη (+83,7%), όπου οι εξαγωγές διαμορφώθηκαν το δωδεκάμηνο Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2022 στα €1,8 δισεκ., έναντι €1,0 δισεκ. ένα χρόνο νωρίτερα, αλλά και προς τον Λίβανο (+34,8%), όπου ενισχύθηκαν κατά €408,9 εκατ. το 2022 σε σχέση με το 2021 και άγγιξαν τα €1,8 δισεκ. Προς δύο επίσης σημαντικούς εξαγωγικούς προορισμούς στη Μέση Ανατολή, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 3,5%, στα €353,0 εκατ., ενώ προς τη Σαουδική Αραβία οι εξαγωγές υποχώρησαν κατά 11,6%, στα €542,5 εκατ.

Αντιθέτως, εξασθένιση της ζήτησης των ελληνικών αγαθών σημειώθηκε προς τις χώρες της Ασίας, προς τις οποίες οι εξαγωγές μειώθηκαν το 2022 κατά 2,5%, στα €2,8 δισεκ. από €2,9 δισεκ. το 2021. Αυτή η εξέλιξη οφείλεται κυρίως στην πτώση των εξαγωγών κατά 20,8% προς την Νότια Κορέα, από €917,9 εκατ. το 2021 στα €726,8 εκατ. το 2022. Ομοίως, σημειώθηκε έντονη κάμψη της ζήτησης από την Κίνα (-43,0%, στα €407,7 εκατ. από €715,4 εκατ. το 2021).

Αυξημένη, κατά 9,9%, ήταν η ροή των εξαγωγών ελληνικών προϊόντων και προς την Ωκεανία, με την αξία τους στο δωδεκάμηνο του 2022 να διαμορφώνεται στα €265,7 εκατ. από €242,8 εκατ. ένα χρόνο νωρίτερα. Η άνοδος προήλθε από την παρόμοια σε κατεύθυνση τάση προς την Αυστραλία, προς την οποία οι εξαγωγές αυξήθηκαν με ρυθμό 9,9% και διαμορφώθηκαν στα €233,8 εκατ. από €212,7 εκατ. το προηγούμενο έτος. Ομοίως, αύξηση σημειώθηκε και προς την Νέα Ζηλανδία (+5,9%).

Ανακεφαλαιώνοντας, η έντονη ενίσχυση των εξαγωγών προϊόντων της Ελλάδας την περίοδο Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2022 κατά 36,8% σε τρέχουσες τιμές, προήλθε από την αύξηση σε όλες τις κατηγορίες αγαθών και κυρίως των πετρελαιοειδών (+78,5%), των βιομηχανικών προϊόντων (+21,9%) και των αγροτικών προϊόντων (+20,8%). Η μεγάλη αύξηση της αξίας των ελληνικών εξαγωγών οφείλεται της αυξημένες τιμές πώλησης των αγαθών, λόγω των ανατιμήσεων σε παγκόσμιο επίπεδο, με τις πέντε πρώτες χώρες με την μεγαλύτερη ζήτηση των ελληνικών προϊόντων να είναι η Ιταλία, η Βουλγαρία, η Γερμανία, η Κύπρος και η Τουρκία. Παράλληλα, οι συνεχείς αυξήσεις των εισαγωγών εκτόξευσαν το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο στα €38,4 δισεκ. το οποίο εξακολουθεί να διευρύνεται (+51,1%) και να προκαλεί προβληματισμό στην οικονομία. Οι πέντε χώρες με τον μεγαλύτερο μερίδιο εισαγωγών προϊόντων για το 2022 είναι η Κίνα, το Ιράκ, η Ιταλία, η Ολλανδία και οι ΗΠΑ. Μέσα στο δυσμενές και αβέβαιο περιβάλλον του υψηλού πληθωρισμού, αλλά και της ενεργειακής κρίσης, οι ελληνικές εξαγωγές σημειώνουν ένα νέο ιστορικό ρεκόρ εξωστρέφειας για το 2022 και αναμένεται να έχουν ανάλογη πορεία και τους πρώτους μήνες του 2023.

Πίνακας 3.7

Εξαγωγές ανά προορισμό, Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2022 (εκατ. €)*

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΝΩΣΕΙΣ-ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ		% ΜΕΤΑΒΟΛΗ
	2022	2021	
Ε.Ε. (27)	30.134,2	21.497,9	40,2%
Ευρωζώνη	21.246,1	16.012,0	32,7%
G7	10.171,4	8.161,6	24,6%
Βόρεια Αμερική	2.624,3	1.943,2	35,1%
Χώρες BRICS	969,8	1.201,0	-19,2%
Μ.Ανατολή & Β.Αφρική	6.783,5	5.303,4	27,9%
Ωκεανία	265,7	242,8	9,4%
Κεντρική-Λατινική Αμερική	416,2	310,6	34,0%
Ασία	2.804,1	2.876,0	-2,5%

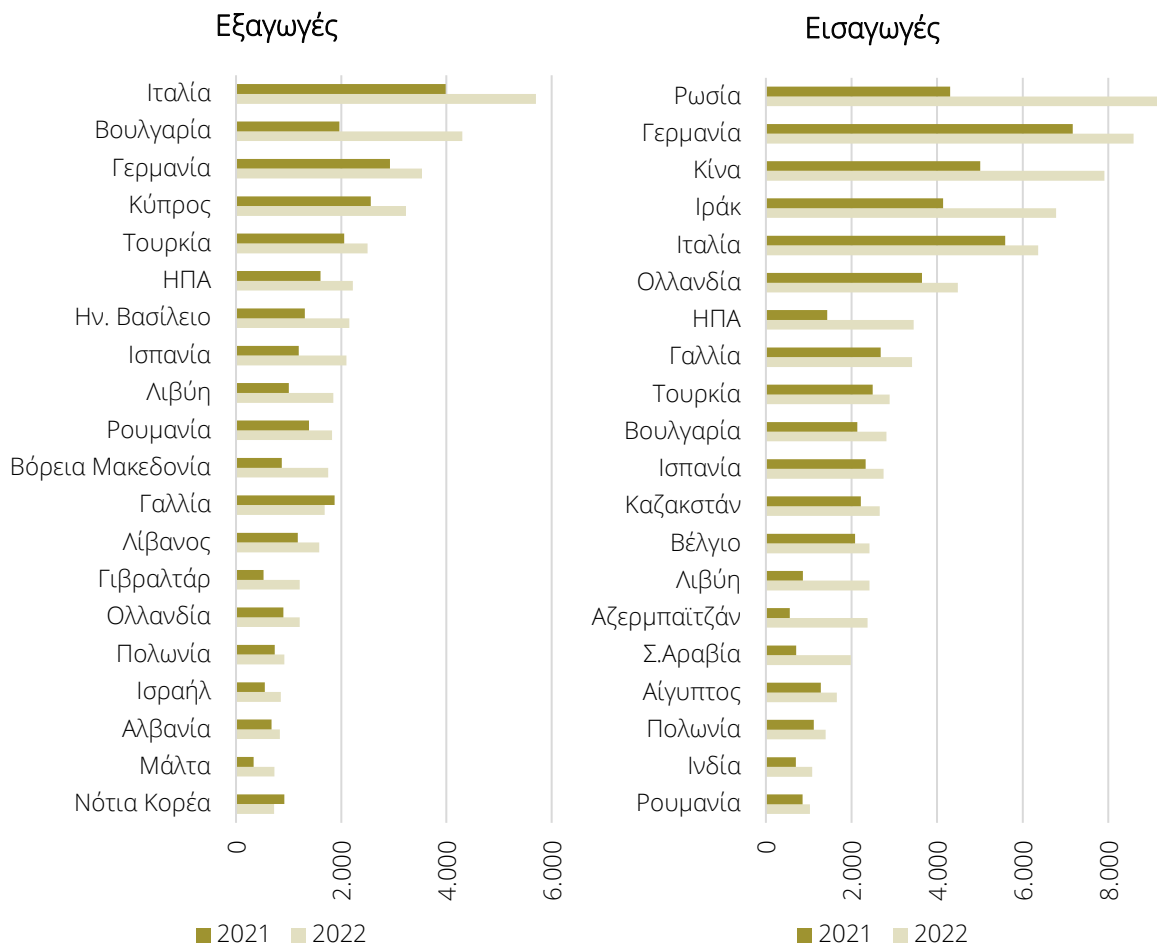
* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 3.12

Χώρες με το μεγαλύτερο μερίδιο στις ελληνικές εξαγωγές-εισαγωγές προϊόντων, Ιανουάριος – Δεκέμβριος 2022 (εκατ. €, τρέχουσες τιμές)

Πηγή: Eurostat. Επεξεργασία: IOBE

Μεγαλύτερη αύξηση εξαγωγών προϊόντων το δωδεκάμηνο του 2022 σε απόλυτους όρους προς την Βουλγαρία (+€2,3 δισεκ.). Μεγαλύτερη πτώση προς την Κίνα (-€307,7 εκατ.). Το μερίδιο της Ιταλίας στις εξαγωγές παραμένει το μεγαλύτερο. Μεγαλύτερη αύξηση εισαγωγών το 2022 σε απόλυτους όρους από την Ρωσία (+€5,0 δισεκ.), μεγαλύτερη μείωση από την Ιρλανδία (-€672,2 εκατ.).

Β. Ισοζύγιο πληρωμών

- Στο σύνολο του 2022, σημαντική αύξηση του ελλείμματος στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών στα €20,1 δισεκ. (9,7% του ΑΕΠ), έναντι €12,3 δισεκ. (6,8% του ΑΕΠ) το 2021, με επιβάρυνση σε όλα τα ισοζύγια εκτός από τις υπηρεσίες.
- Σημαντική διόρθωση του ελλείμματος στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών τον Ιανουάριο του 2023, λόγω βελτίωσης στο ισοζύγιο αγαθών και στο ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Ιανουάριος 2023

Σημαντική υποχώρηση του ελλείμματος στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών, τον πρώτο μήνα του 2023, καθώς διαμορφώθηκε στα -€125,2 εκ., έναντι ελλείμματος €2,1 δισεκ., τον αντίστοιχο μήνα του 2022. Οι παράγοντες που οδήγησαν σε αυτή την αποκλιμάκωση ήταν η σημαντική διόρθωση στο έλλειμμα του Ισοζυγίου Αγαθών κατά €658 εκ., αλλά κυρίως η ενίσχυση του πλεονάσματος του Ισοζυγίου Δευτερογενών Εισοδημάτων κατά €1,4 δισεκ., λόγω της εκταμίευσης της δεύτερης δόσης από το Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility - RRF).

Ιανουάριος – Δεκέμβριος 2022

Στο σύνολο του 2022, το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) εμφάνισε έλλειμμα €20,1 δισεκ. (στο 9,7% του ΑΕΠ, έναντι 6,8% το 2021), αυξημένο σε σύγκριση με το 2021, €12,3 δισεκ. Σημαντική επιβάρυνση στο ισοζύγιο προήλθε από όλα τα ισοζύγια με εξαίρεση το ισοζύγιο υπηρεσιών, του οποίου το πλεόνασμα διευρύνθηκε.

Αναλυτικά, το έλλειμμα του Ισοζυγίου Αγαθών διαμορφώθηκε το 2022 στα €39,0 δισεκ., διογκωμένο κατά €12,3 δισεκ. σε σύγκριση με το 2021. Οι εξαγωγές αυξήθηκαν στα €53,5 δισεκ., (€14,2 δισεκ.)¹⁴, με τις εξαγωγές καυσίμων να ενισχύονται κατά €7,4 δισεκ. και των λοιπών αγαθών να διευρύνονται κατά €6,8 δισεκ. Οι εισαγωγές αγαθών «εκτοξεύτηκαν» στα €92,5 δισεκ. (€26,5 δισεκ.), με τις εισαγωγές καυσίμων να αυξάνονται κατά €14,7 δισεκ. και τις εισαγωγές εκτός καυσίμων και πλοίων κατά €11,5 δισεκ. Τα καύσιμα καλύπτουν πάνω από το 50% των αυξήσεων σε εξαγωγές και εισαγωγές, έναντι κάτω του 40% το 2021. Το έλλειμμα του Ισοζυγίου Αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία διαμορφώθηκε το 2022 στα €25,6 δισεκ., διευρυμένο κατά €4,7 δισεκ.

Το πλεόνασμα στο Ισοζύγιο Υπηρεσιών αυξήθηκε σημαντικά το 2022 στα €19,4 δισεκ., αυξημένο κατά €6,6 δισεκ. σε σύγκριση με το 2021, ενώ βρίσκεται στο 92% των επιπέδων του 2019. Οι συνολικές εισπράξεις από Υπηρεσίες διαμορφώθηκαν στα €47,5 δισεκ., αυξημένες κατά €12,5 δισεκ. σε σύγκριση με το 2021, ενώ οι πληρωμές βρίσκονται στα €28,1 δισεκ., με αύξηση κατά €5,9 δισεκ. Οι εισπράξεις από ταξιδιωτικές υπηρεσίες προσέγγισαν τα €17,6 δισεκ., με αύξηση κατά €7,1 δισεκ. σε σύγκριση με το 2021, στο 97% των επιπέδων του 2019, ενώ οι μεταφορικές υπηρεσίες ανήλθαν στα €23,4 δισεκ., σε ιστορικά υψηλό επίπεδο. Τέλος, οι εισπράξεις από λοιπές υπηρεσίες έφτασαν τα €6,5 δισεκ., με αύξηση κατά 11%. Οι πληρωμές για ταξιδιωτικές υπηρεσίες αυξήθηκαν στα €1,9 δισεκ. (+€823 εκατ.), οι πληρωμές για μεταφορικές υπηρεσίες ενισχύθηκαν

¹⁴ Τα ποσά σε παρένθεση εκφράζουν την απόλυτη μεταβολή σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του προηγούμενου έτους, σε τρέχουσες τιμές, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά.

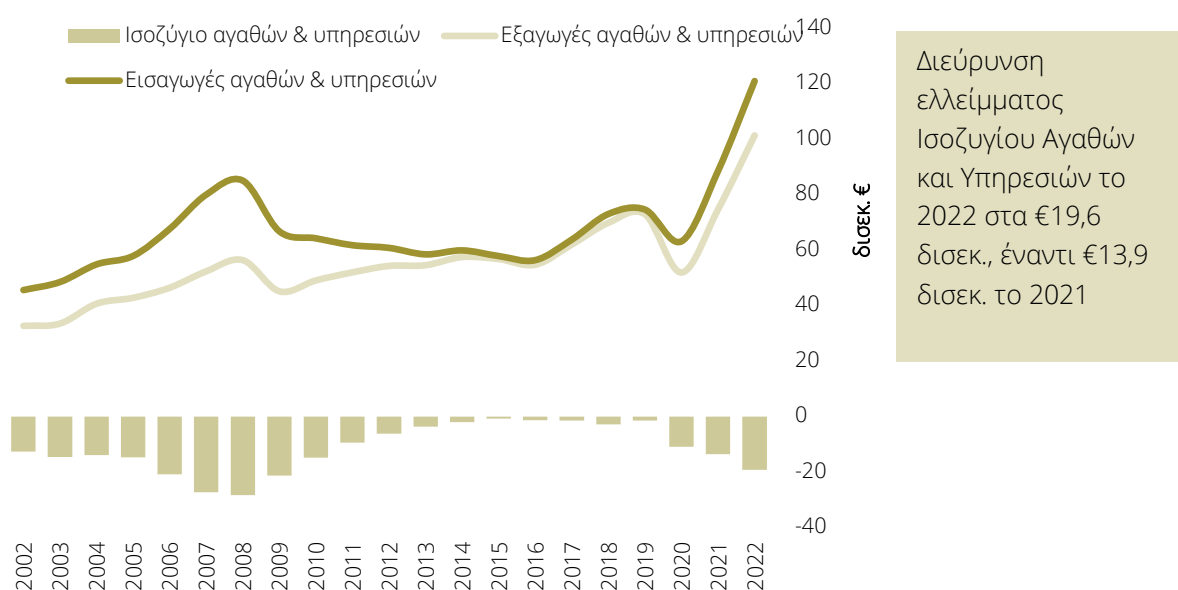
κατά 30%, στα €19,6 δισεκ, ενώ οι πληρωμές λοιπών υπηρεσιών έφτασαν τα €6,6 δισεκ., με αύξηση κατά 10%.

Το πλεόνασμα στο Ισοζύγιο Πρωτογενών Εισοδημάτων μετατράπηκε σε έλλειμμα €240 εκατ. το 2022, έναντι πλεονάσματος €369 εκατ. το 2021. Οι εισπράξεις ενισχύθηκαν στα €7,3 δισεκ., με αύξηση κατά 10%, ενώ οι πληρωμές αυξήθηκαν στα €7,5 δισεκ., με επέκταση κατά 20%.

Το Ισοζύγιο Δευτερογενών Εισοδημάτων κατέγραψε έλλειμμα €296 εκατ., έναντι πλεονάσματος €1,2 δισεκ. το 2021, με τις εισπράξεις να μειώνονται στα €4,4 δισεκ. (-€618 εκατ.), ενώ οι πληρωμές ενισχύθηκαν στα €4,7 δισεκ. (+€912 εκατ.).

Διάγραμμα 3.13

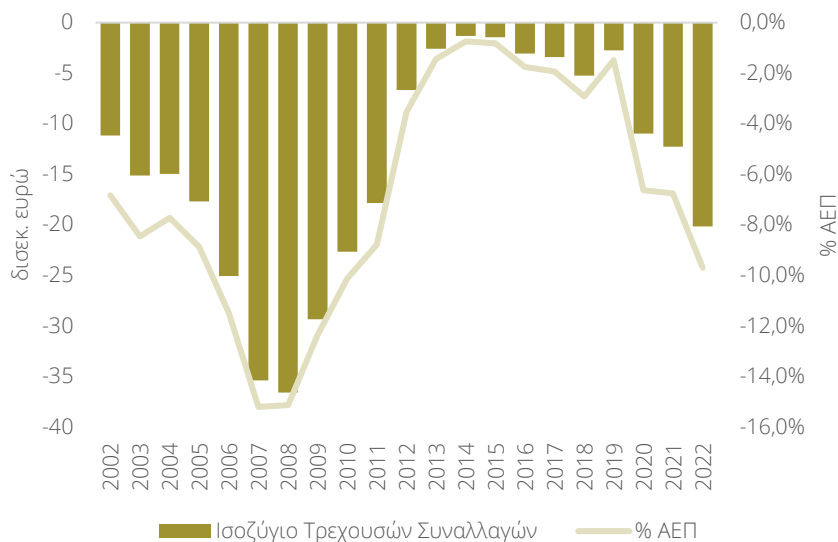
Εισαγωγές-Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών (Ιανουάριος – Δεκέμβριος), 2002-2022

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος - Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Διάγραμμα 3.14

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (Ιανουάριος – Δεκέμβριος), 2002-2022

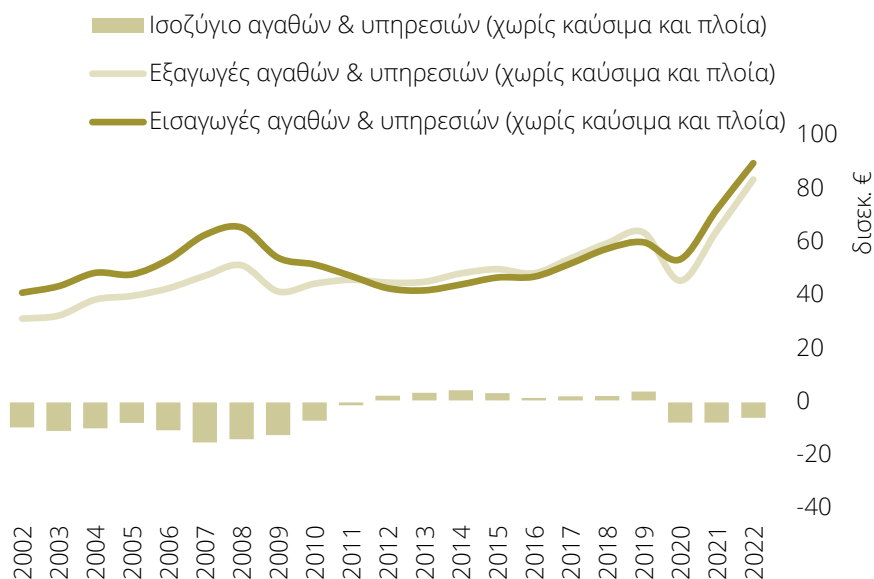

Στα €20,1 δισεκ. το έλλειμμα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών το 2022, στο 9,7% του ΑΕΠ, έναντι €12,3 δισεκ. το 2021

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος - Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Διάγραμμα 3.15

Εισαγωγές-Εξαγωγές αγαθών & υπηρεσιών χωρίς καύσιμα και πλοία (Ιανουάριος – Δεκέμβριος), 2002-2022

Συρρίκνωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο Αγαθών και Υπηρεσιών χωρίς καύσιμα και πλοία στα €6,2 δισεκ., από €8,0 δισεκ. το 2021

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Ισοζύγιο Κεφαλαίων

Το πλεόνασμα του Ισοζυγίου Κεφαλαίων¹⁵ συρρικνώθηκε στα €3,1 δισεκ. το 2022, έναντι €4,0 δισεκ. το 2021, με μείωση εισπράξεων στα €3,8 δισεκ., και πληρωμών στα €745 εκατ. Τέλος, το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών και Κεφαλαίων, που αντανakλά τη σχέση δανειστή ή δανειζόμενου μιας οικονομίας με το εξωτερικό, ήταν ελλειμματικό, στα €17,1 δισεκ., έναντι €8,3 δισεκ. το 2021.

Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών

Το Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών διαμορφώθηκε σε έλλειμμα €15,6 δισεκ. το 2022, έναντι ελλείμματος €7,1 δισεκ. το 2021. Στους επιμέρους λογαριασμούς, οι καθαρές απαιτήσεις των κατοίκων από άμεσες επενδύσεις από το εξωτερικό αυξήθηκαν κατά €1,8 δισεκ., ενώ οι καθαρές υποχρεώσεις σε μη κατοίκους (επενδύσεις μη κατοίκων στη χώρα) ενισχύθηκαν κατά €6,3 δισεκ. Στην κατηγορία των άμεσων επενδύσεων, περίπου €2,0 δισεκ. ήταν οι καθαρές επενδύσεις σε ακίνητα, έναντι €1,2 δισεκ. το 2021. Στην κατηγορία των επενδύσεων χαρτοφυλακίου, οι απαιτήσεις των κατοίκων έναντι του εξωτερικού αυξήθηκαν κατά €10,2 δισεκ., κυρίως λόγω της ανόδου κατά €9,0 δισεκ. των τοποθετήσεων σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του εξωτερικού, ενώ οι υποχρεώσεις σε μη κατοίκους ενισχύθηκαν κατά €1,4 δισεκ. Στην κατηγορία των λοιπών επενδύσεων, οι απαιτήσεις από κατοίκους έναντι του εξωτερικού μειώθηκαν κατά €3,5 δισεκ., κυρίως λόγω της μείωσης κατά €8,1 δισεκ. των επενδύσεων σε καταθέσεις και repos, ενώ οι υποχρεώσεις αυξήθηκαν κατά €14,6 δισεκ. Τέλος, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας διαμορφώθηκαν στα τέλη Δεκεμβρίου του 2022 στα €11,3 δισεκ. και στα τέλη Ιανουαρίου στα €11,8 δισεκ.

¹⁵ Το ισοζύγιο κεφαλαίων απεικονίζει τις μεταβιβάσεις κεφαλαίου, δηλαδή τις μονομερείς εισπράξεις και πληρωμές μεταξύ κατοίκων και μη κατοίκων που συνδέονται με επενδύσεις παγίου κεφαλαίου. Οι μεταβιβάσεις κεφαλαίου περιλαμβάνουν κυρίως ένα μέρος των μεταβιβάσεων (εισπράξεων) από τον κοινοτικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Γενική Κυβέρνηση (απολήψεις από τα διαρθρωτικά ταμεία – πλην του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου – και το Ταμείο Συνοχής βάσει των ΚΠΣ).

Πίνακας 3.8

Ισοζύγιο Πληρωμών (εκατ. €)

		Ιανουάριος – Δεκέμβριος			Ιανουάριος		
		2020	2021	2022	2021	2022	2023
I	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΓΩΝ (I.A + I.B + I.Γ + I.Δ)	-10.964	-12.272	-20.143	-500,3	-2.119,2	-125,2
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (I.A + I.B)	-11.250	-13.874	-19.607	-1.338,0	-2.752,1	-2.182,7
I.A	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ (I.A.1 – I.A.2)	-18.528	-26.719	-39.020	-1.613,7	-3.110,2	-2.451,9
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ καυσίμων	-3.196	-5.877	-13.159	-409,6	-1.008,8	-646,8
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ χωρίς καύσιμα	-15.332	-20.842	-25.862	-1.204,1	-2.101,5	-1.805,1
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ πλοίων	-65	-23	-293	-8,7	-17,9	3,0
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ χωρίς πλοία	-18.463	-26.696	-38.727	-1.605,0	-3.092,4	-2.454,9
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ χωρίς καύσιμα και πλοία	-15.267	-20.819	-25.568	-1.195,4	-2.083,6	-1.808,1
I.A.1	Εξαγωγές αγαθών	28.904	39.328	53.507	2.460,1	3.364,1	4.386,2
	Καύσιμα	6.102	10.210	17.610	482,4	922,7	1.512,9
	Πλοία (πωλήσεις)	153	121	109	2,5	5,8	11,2
	Αγαθά χωρίς καύσιμα και πλοία	22.649	28.996	35.789	1.975,2	2.435,6	2.862,1
I.A.2	Εισαγωγές αγαθών	47.433	66.047	92.527	4.073,8	6.474,3	6.838,1
	Καύσιμα	9.298	16.087	30.768	892,0	1.931,5	2.159,8
	Πλοία (αγορές)	218	144	402	11,2	23,7	8,2
	Αγαθά χωρίς καύσιμα και πλοία	37.916	49.815	61.357	3.170,6	4.519,2	4.670,2
I.B	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (I.B.1 – I.B.2)	7.278	12.845	19.413	275,8	358,2	269,2
I.B.1	Εισπράξεις	22.711	35.056	47.542	1.486,8	2.221,2	2.536,5
	Ταξιδιωτικό	4.319	10.503	17.631	34,2	130,5	224,2
	Μεταφορές	13.814	18.728	23.434	1.041,5	1.595,8	1.736,4
	Λοιπές υπηρεσίες	4.578	5.826	6.476	411,1	494,9	575,8
I.B.2	Πληρωμές	15.433	22.211	28.129	1.211,1	1.863,0	2.267,3
	Ταξιδιωτικό	793	1.113	1.935	32,5	86,4	197,9
	Μεταφορές	9.873	15.079	19.579	762,8	1.316,4	1.537,4
	Λοιπές υπηρεσίες	4.767	6.020	6.615	415,7	460,2	531,9
I.Γ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΡΩΤΟΓΕΝΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ (I.Γ.1 – I.Γ.2)	-276	369	-240	709,2	485,8	556,2
I.Γ.1	Εισπράξεις	6.324	6.608	7.278	1.022,4	817,3	1.206,0
	Από εργασία (αμοιβές, μισθοί)	201	220	225	18,3	19,8	17,5
	Από επενδύσεις (τόκοι, μερίσματα, κέρδη)	2.942	3.019	3.581	307,6	192,8	516,2
	Λοιπά πρωτογενή εισοδήματα	3.181	3.369	3.473	696,6	604,7	672,3
I.Γ.2	Πληρωμές	6.600	6.239	7.518	313,2	331,6	649,8
	Από εργασία (αμοιβές, μισθοί)	1.336	1.310	1.494	99,0	115,7	115,9
	Από επενδύσεις (τόκοι, μερίσματα, κέρδη)	4.839	4.433	5.364	175,0	166,7	502,5
	Λοιπά πρωτογενή εισοδήματα	425	496	661	39,2	49,2	31,4
I.Δ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ (I.Δ.1 – I.Δ.2)	561	1.234	-296	128,5	147,1	1.501,3
I.Δ.1	Εισπράξεις	4.065	5.008	4.391	455,4	540,0	1.819,6
	Γενική κυβέρνηση	2.453	3.562	2.643	232,2	201,6	997,1
	Λοιποί τομείς	1.612	1.446	1.748	223,2	338,5	822,6
I.Δ.2	Πληρωμές	3.503	3.774	4.687	327,0	392,9	318,3
	Γενική κυβέρνηση	1.915	2.297	3.059	222,1	278,7	178,0
	Λοιποί τομείς	1.588	1.477	1.628	104,9	114,2	140,4
II	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (II.1 – II.2)	2.734	4.001	3.079	482,9	-221,9	1.443,2
II.1	Εισπράξεις	3.125	4.915	3.825	521,2	15,7	1.455,5
	Γενική κυβέρνηση	2.932	4.055	2.491	514,9	7,1	1.281,3
	Λοιποί τομείς	193	860	1.334	6,4	8,7	174,2
II.2	Πληρωμές	391	914	745	38,4	237,7	12,3
	Γενική κυβέρνηση	4	5	7	0,3	0,9	0,7
	Λοιποί τομείς	386	909	738	38,1	236,8	11,6
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΓΩΝ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (I + II)	-8.231	-8.271	-17.064	-17,5	-2.341,1	1.318,0
III	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (III.A+III.B+III.Γ+III.Δ)	-7.748	-7.108	-15.596	-540,1	-1.827,9	1.651,3
III.A	ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ *	-2.332	-4.413	-4.485	-315,8	-642,4	-196,2
	Απαιτήσεις	569	1.148	1.761	25,5	34,8	14,9
	Υποχρεώσεις	2.901	5.560	6.246	341,4	677,2	211,1
III.B	ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ *	48.340	23.830	8.837	3.469,9	835,4	-1.126,1
	Απαιτήσεις	35.443	27.317	10.206	2.538,9	3.386,4	476,7
	Υποχρεώσεις	-12.897	3.487	1.369	-931,0	2.551,1	1.602,8
III.Γ	ΛΟΙΠΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ *	-55.291	-29.061	-18.103	-3.614,7	-1.886,2	2.673,9
	Απαιτήσεις	2.362	3.714	-3.538	201,6	-289,5	-99,7
	Υποχρεώσεις	57.653	32.775	14.564	3.816,3	1.596,8	-2.773,5
	(Δάνεια γενικής κυβέρνησης)	1.343	-958	-4.496	-315,1	103,2	1.838,4
III.Δ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ **	1.536	2.536	-1.845	-79,5	-134,6	299,7
IV	ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΤΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (I + II – III + IV=0)	483	1.163	1.468	-522,6	513,2	333,3
	ΥΦΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ***				9.672	12.678	11.809

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

* (+) αύξηση (-) μείωση – Σύμφωνα με τη νέα μεθοδολογία κατάρτισης του ισοζυγίου πληρωμών BPM6, η αύξηση των απαιτήσεων παρουσιάζεται με θετικό πρόσημο, ενώ η μείωση των απαιτήσεων με αρνητικό πρόσημο. Αντίστοιχα, η αύξηση των υποχρεώσεων εμφανίζεται με θετικό πρόσημο, ενώ η μείωση των υποχρεώσεων με αρνητικό πρόσημο.

** (+) αύξηση (-) μείωση – Σύμφωνα με τη νέα μεθοδολογία κατάρτισης του ισοζυγίου πληρωμών BPM6, η αύξηση των συναλλαγματικών διαθεσίμων παρουσιάζεται πλέον με θετικό πρόσημο, ενώ η μείωση των συναλλαγματικών διαθεσίμων με αρνητικό πρόσημο.

*** Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, περιλαμβάνουν μόνο το νομισματικό χρυσό, τη "συναλλαγματική θέση" στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τα "ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα" και τις απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σε ξένο νόμισμα έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ. Αντίθετα, δεν περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ, τις απαιτήσεις σε συνάλλαγμα και σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών της ζώνης του ευρώ και τη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο κεφάλαιο και στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ.

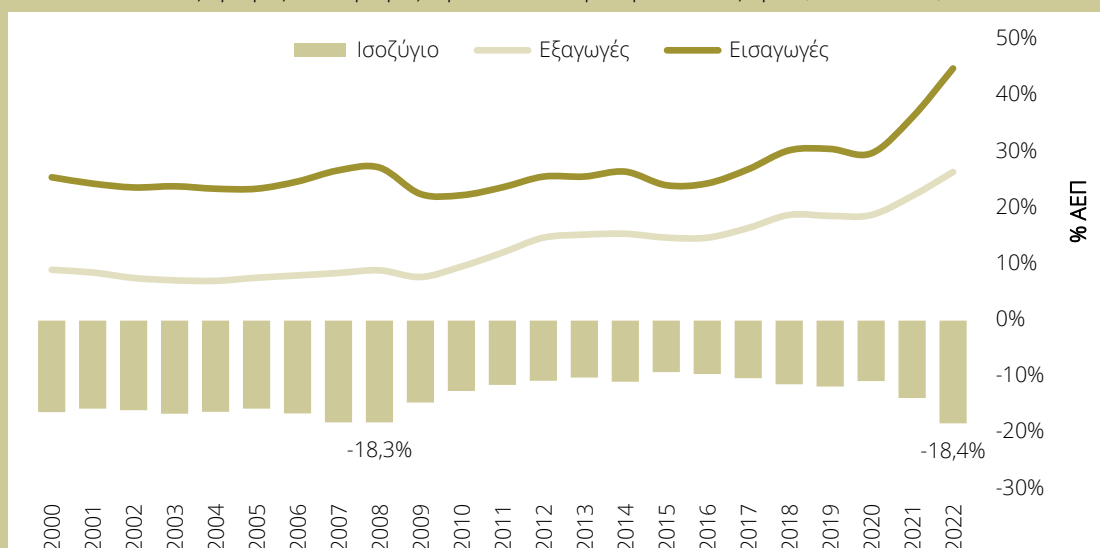
Ειδικό Πλαίσιο ενότητας 3.3

Εμπορικό έλλειμμα και ποιοτικά χαρακτηριστικά των εισαγωγών και εξαγωγών το 2022

Μετά το 1994 και την απελευθέρωση στην κίνηση κεφαλαίων, τη σταδιακή άνοδο της παγκοσμιοποίησης και την υποχώρηση της ανταγωνιστικότητας, η ελληνική οικονομία παρουσίασε σημαντική διόγκωση του ελλείμματος στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών, το οποίο κορυφώθηκε το 2008 στα €36,5 δισεκ., σε τρέχουσες τιμές (15,1% του ΑΕΠ). Το έλλειμμα αυτό τροφοδοτήθηκε κυρίως από το ισοζύγιο αγαθών, με έλλειμμα €44 δισεκ. το 2008, στο 18,3% του ΑΕΠ. Μετά την υποχώρηση που ακολούθησε τα επόμενα έτη, το 2022 το έλλειμμα στο Ισοζύγιο αγαθών επανήλθε στο ίδιο επίπεδο ως ποσοστό του ΑΕΠ, στο 18,4% (€38,4 δισεκ.). Σε απόλυτα μεγέθη, οι εξαγωγές αγαθών είχαν διαμορφωθεί στα €21,2 δισεκ. το 2008, έναντι €65,5 δισεκ. σε εισαγωγές αγαθών, ενώ το 2022 τα αντίστοιχα ποσά ήταν €54,7 δισεκ. και €93,0 δισεκ. αντίστοιχα.

Διάγραμμα Π.3.3.1

Εξαγωγές, εισαγωγές αγαθών και εμπορικό ισοζύγιο (% του ΑΕΠ)

Πηγή: Eurostat

Η ελληνική οικονομία αντιμετώπισε σημαντικές προκλήσεις στη διάρκεια αυτής της περιόδου (2008-2022), αρχικά λόγω της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008, αλλά και πρόσφατα λόγω της πανδημίας και της ενεργειακής κρίσης που ακολούθησε. Ωστόσο, η σημαντικότερη αλλαγή στην ελληνική οικονομία προήλθε από την εφαρμογή των προγραμμάτων προσαρμογής μετά το 2010, σε μια προσπάθεια συρρίκνωσης των δίδυμων ελλειμμάτων (δημοσιονομικό και εμπορικό), βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας και αλλαγής του παραγωγικού μοντέλου ανάπτυξης. Η επαναφορά του ελλείμματος στα επίπεδα του 2008 γεννά το ερώτημα κατά πόσο η Ελλάδα έχει μετεξελιχθεί στη διάρκεια των προηγούμενων ετών, κατά πόσο έχει αλλάξει παραγωγικό μοντέλο, και αν η επαναφορά του ελλείμματος είναι συγκυριακό ή δομικό φαινόμενο.

Τα στοιχεία εισαγωγών και εξαγωγών αγαθών ανά ευρεία κατηγορία¹⁶ δηλαδή **καταναλωτικά, κεφαλαιουχικά και ενδιάμεσα** μπορούν να αποδώσουν τη διάρθρωση των εμπορικών ροών ανά έτος.

¹⁶ Η κατηγοριοποίηση γίνεται με βάση την ταξινόμηση Classification by Broad Economic Categories (BEC). Κεφαλαιουχικά αγαθά (Μηχανήματα, μεταφορικός εξοπλισμός)

Η ανάλυση αφορά το έτος 2008, δηλαδή το έτος κορύφωσης του εξωτερικού ελλείμματος πριν την ελληνική κρίση, το 2019, ως ένα έτος μετά τα προγράμματα προσαρμογής και πριν την επίδραση της πανδημίας, καθώς και το 2022, ώστε να αναδειχθούν ενδεχόμενες αλλαγές που έχουν επιφέρει η πανδημία και η ενεργειακή κρίση.

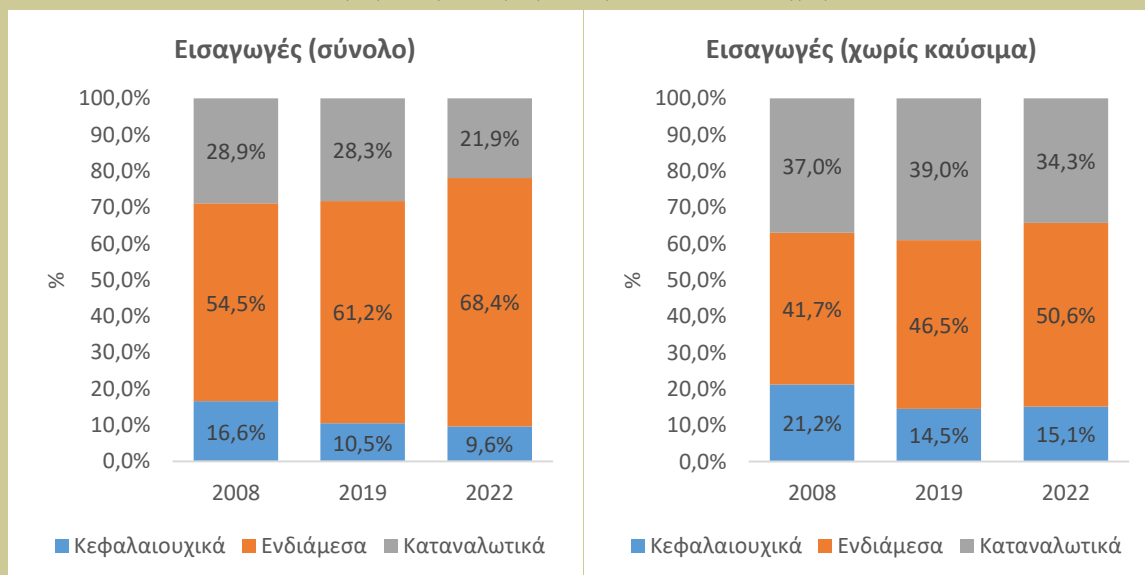
Μεταξύ 2008 και 2019 καταγράφεται σταθερό μερίδιο στην κατηγορία των **καταναλωτικών αγαθών**, κοντά στο 28% των συνολικών εισαγωγών, με πτώση όμως μέχρι το 2022, κοντά στο 22%. Η μείωση αυτή προέρχεται κυρίως από τα μη διαρκή αλλά και τα ημι-διαρκή καταναλωτικά αγαθά, όπως και από τρόφιμα και ποτά.

Σημαντικό μερίδιο στις εισαγωγές καταλαμβάνουν τα **ενδιάμεσα αγαθά**, που περιλαμβάνουν βιομηχανικές προμήθειες, εξαρτήματα και καύσιμα, με το σχετικό μερίδιο το 2008 να είναι στο 54,5%, δηλαδή πάνω από τις μισές εισαγωγές σε αξία, ενώ άνοδος καταγράφεται μέχρι το 2019 στο 61,2% και ένα αντίστοιχο ακόμα άλμα μέχρι το 2022 στο 68,4%. Ώθηση από το 2008 μέχρι το 2019 έδωσε η υποκατηγορία των καυσίμων και των βιομηχανικών προμηθειών, ενώ μέχρι το 2022 αυξήθηκε περαιτέρω μόνο το μερίδιο των καυσίμων, με μικρή πτώση στο μερίδιο των προμηθειών.

Στα **κεφαλαιουχικά αγαθά** το σχετικό μερίδιο σε αξία εισαγωγών μειώθηκε από το 16,6% το 2008 στο 10,5% το 2019, με περαιτέρω εξασθένηση το 2022 στο 9,6%. Η μείωση μεταξύ 2008 και 2019 προήλθε από τη μεγάλη υποχώρηση του μεταφορικού εξοπλισμού για τη βιομηχανία αλλά και τη μείωση του μεριδίου των κεφαλαιουχικών αγαθών (μηχανήματα, κ.ά.). Η υποχώρηση του μεριδίου εισαγωγών στα μηχανήματα συνεχίστηκε μέχρι και το 2022, ενώ αντίθετα, αύξηση παρατηρήθηκε στον μεταφορικό εξοπλισμό.

Διάγραμμα Π.3.3.2

Διάρθρωση εισαγωγών αγαθών ανά κατηγορία

Πηγή: Eurostat, International Trade by BEC, επεξεργασία στοιχείων IOBE

Σε όλα τα παραπάνω θα πρέπει να προσμετρηθεί το γεγονός ότι δεν περιλαμβάνεται η κατηγορία των επιβατικών αυτοκινήτων, με ισχυρή παρουσία στις εισαγωγές και αντίστοιχα σημαντική πτώση την

Καταναλωτικά αγαθά (Τρόφιμα ποτά προς κατανάλωση, διαρκή, ημιδιαρκή και μη διαρκή καταναλωτικά αγαθά, μεταφορικός εξοπλισμός για μη βιομηχανική χρήση).

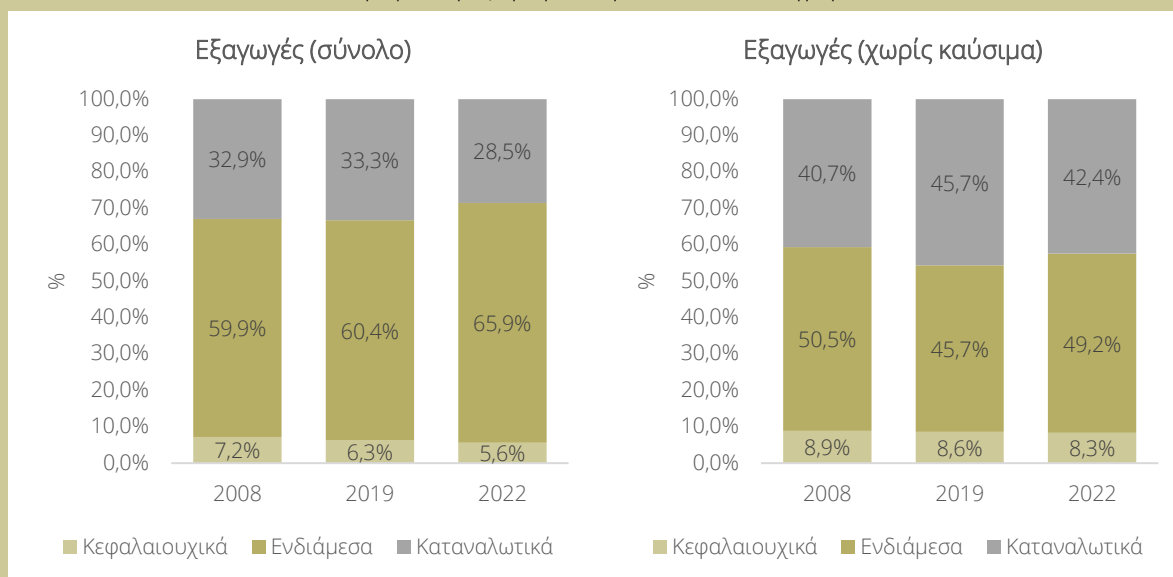

περίοδο αυτή, καθώς δεν μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε επιβατικά για καταναλωτικούς ή άλλους σκοπούς.

Χωρίς την κατηγορία καυσίμων που περιλαμβάνονται στα ενδιάμεσα αγαθά, μεταξύ 2008-2019 τα καταναλωτικά αγαθά καταγράφουν αύξηση μεριδίου, λόγω τροφίμων και ημι-διαρκών αγαθών, με σημαντική πτώση όμως μέχρι το 2022, λόγω όλων των κατηγοριών και κυρίως των μη-διαρκών καταναλωτικών αγαθών. Σημαντική άνοδος καταγράφεται στα ενδιάμεσα αγαθά μέχρι το 2019, εξαιτίας της ενίσχυσης των βιομηχανικών προμηθειών, ενώ καταγράφεται περαιτέρω ενίσχυση μέχρι το 2022 από την ίδια κατηγορία και την αύξηση μεριδίου στα εξαρτήματα μηχανημάτων. Στα κεφαλαιουχικά αγαθά σημειώνεται ισχυρή πτώση μεριδίου μέχρι το 2019 στον μεταφορικό εξοπλισμό για τη βιομηχανία, με μικρή πτώση τα κεφαλαιουχικά, ενώ μέχρι το 2022 αυξάνεται το μερίδιο στην κατηγορία μεταφορικού εξοπλισμού, με αποτέλεσμα την άνοδο συνολικά της κατηγορίας, στο 15,1%.

Διάγραμμα Π.3.3.3

Διάρθρωση εξαγωγών αγαθών ανά κατηγορία

Πηγή: Eurostat, International Trade by BEC, επεξεργασία στοιχείων IOBE

Στο σκέλος των εξαγωγών το μερίδιο των **καταναλωτικών αγαθών** παρέμεινε σταθερό μεταξύ 2008 και 2019, υποχωρώντας όμως το 2022 στο 28,5%. Η πτώση προήλθε από τα μη διαρκή αγαθά κατά κύριο λόγο, ενώ μείωση καταγράφηκε και στα ημι-διαρκή αγαθά και στα τρόφιμα.

Στα **ενδιάμεσα αγαθά**, καταγράφεται αύξηση μεριδίου μέχρι το 2022, κυρίως λόγω καυσίμων. Μεταξύ 2008 και 2019 το μερίδιο παρέμεινε σχεδόν σταθερό, με εσωτερική όμως ανακατάταξη των επιμέρους κατηγοριών, καθώς καταγράφηκε σημαντική πτώση μεριδίου στην κατηγορία των εξαγωγών των βιομηχανικών προμηθειών, η οποία αντισταθμίστηκε από την αύξηση στην κατηγορία των διυλισμένων καυσίμων. Η περαιτέρω αύξηση μέχρι το 2022 οφείλεται στα ακατέργαστα καύσιμα.

Πτώση μεριδίου καταγράφεται στις εξαγωγές κεφαλαιουχικών αγαθών από το 2008, στο 6,3% το 2019 και περαιτέρω μείωση το 2022 στο 5,6%. Μέχρι το 2019, μείωση καταγράφηκε στο μερίδιο των εξαγωγών μεταφορικού εξοπλισμού για τη βιομηχανία, η οποία εν μέρει αντισταθμίστηκε από την αύξηση μεριδίου στα κεφαλαιουχικά αγαθά, ενώ μέχρι το 2022 μικρή πτώση καταγράφεται και στις δύο κατηγορίες.

Χωρίς τα καύσιμα, τα οποία αλλοιώνουν σε ένα βαθμό τα σχετικά μερίδια λόγω των ευμετάβλητων τιμών τους, καθώς τα μεγέθη καταγράφονται σε αξία, το μερίδιο των καταναλωτικών αγαθών είναι

σαφώς υψηλότερο, στο 42,4% το 2022, με πτώση σε σύγκριση με το 2019, έπειτα από την άνοδο μεταξύ 2008-2019. Η άνοδος μέχρι το 2019 οφειλόταν σε ενίσχυση των μη διαρκών αγαθών και των τροφίμων, ενώ η αποδυνάμωση μέχρι το 2022 προήλθε κυρίως από τα μη διαρκή και ημι-διαρκή αγαθά, με περαιτέρω αύξηση στα τρόφιμα. Στα ενδιάμεσα αγαθά, σημειώθηκε πτώση μέχρι το 2019 με επαναφορά το 2022 κοντά στα επίπεδα του 2008. Η αρχική πτώση προήλθε από τη μείωση του μεριδίου στις εξαγωγές βιομηχανικών προμηθειών, ενώ μέχρι το 2022 μικρή ή μεγάλη αύξηση καταγράφεται σε όλες σχεδόν τις υποκατηγορίες και κυρίως στις βιομηχανικές προμήθειες. Τέλος, τα κεφαλαιουχικά αγαθά σημειώνουν σταδιακή υποχώρηση με μείωση μεριδίου του μεταφορικού εξοπλισμού και εν μέρει αντιστάθμιση από τα λοιπά, ενώ μέχρι το 2022 οριακή μείωση καταγράφεται και στις δύο κατηγορίες.

Η δομή της ελληνικής οικονομίας αλλά και το μέγεθός της οδηγούν στο συμπέρασμα ότι εξακολουθεί να εισαγάγει ένα μεγάλο μέρος αγαθών, και για καταναλωτικούς σκοπούς αλλά και για τη λειτουργία της εγχώριας δραστηριότητας, ενώ παραμένει το ερώτημα το κατά πόσο αλλάζει διαχρονικά το μείγμα των αγαθών αυτών. Συνοψίζοντας τα παραπάνω αποτελέσματα, παρατηρείται πτώση του μεριδίου εισαγωγών καταναλωτικών αγαθών από το 2008 μέχρι και σήμερα, αλλά και του μεριδίου των κεφαλαιουχικών, με αντίστοιχη αύξηση στην κατηγορία των ενδιάμεσων, ενώ εξαιρώντας τα καύσιμα καταγράφεται ανάκαμψη του μεριδίου κεφαλαιουχικών αγαθών μετά το 2019. Στο σκέλος των εξαγωγών καταγράφεται πτώση του μεριδίου καταναλωτικών αγαθών και ενίσχυση των ενδιάμεσων αγαθών, η οποία ωστόσο οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στα καύσιμα. Στις εξαγωγές χωρίς να περιλαμβάνονται τα καύσιμα, τα μερίδια το 2022 μοιάζουν με αυτά του 2008, σε συνέχεια αύξησης του μεριδίου εξαγωγών καταναλωτικών αγαθών (ειδικά μη διαρκών αγαθών και τροφίμων) κατά τη διάρκεια των προγραμμάτων προσαρμογής. Εν κατακλείδι, η ελληνική οικονομία την τελευταία 15-ετία, περιόρισε τα μερίδια εμπορικών ροών καταναλωτικών και κεφαλαιουχικών αγαθών ειδικά σε εισαγωγές, ενισχύοντας παράλληλα το μερίδιο εμπορικών ροών στα ενδιάμεσα αγαθά. Ενδεχομένως, οι τάσεις αυτές να αντανakλούν μια σταδιακά ισχυρότερη παρουσία στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας, εισάγοντας και παράγοντας ενδιάμεσα αγαθά, με την προοπτική η ελληνική οικονομία να αυξήσει την προστιθέμενη αξία της σε αυτή τη διαδικασία.

3.4 Αγορά εργασίας

- Μείωση του ποσοστού ανεργίας το 2022 στο 12,4% από 14,7% το 2021. Η ισχυρότερη μείωση από το 2014 (κατά 2,3 ποσοστιαίες μονάδες).
- Το ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων ήταν θετικό κατά 72,9 χιλ. άτομα το 2022 αλλά χαμηλότερο συγκριτικά με το θετικό ισοζύγιο του 2021 (+133,1 χιλ.).
- Μεγαλύτερη άνοδος της απασχόλησης το 2022 σε Τουρισμό (+52,2 χιλ. απασχολούμενοι), Εκπαίδευση (+32,3 χιλ.), Μεταποίηση (+22,9 χιλ.) και Χονδρικό-Λιανικό εμπόριο (+19,9 χιλ.).
- Ισχυρότερη πτώση της απασχόλησης το 2022 σε Δημόσια διοίκηση (-10,3 χιλ. απασχολούμενοι) και σε Μεταφορά-Αποθήκευση (-4,0 χιλ.).
- Αύξηση του εποχικά διορθωμένου δείκτη μισθολογικού κόστους το 2022 κατά 1,5% συγκριτικά με το 2021.

Σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, στο σύνολο του 2022 το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα περιορίστηκε για ένατο συνεχόμενο έτος και διαμορφώθηκε στο 12,4% από 14,7% το 2021, παρουσιάζοντας την ισχυρότερη πτώση του από το 2014, δηλαδή κατά 2,3 ποσοστιαίες μονάδες. Η μείωση της ανεργίας ήταν κυρίως αποτέλεσμα της ανόδου της απασχόλησης (+212,6 χιλ. απασχολούμενοι ή +5,4%, από τους 3.928,0 χιλ. στους 4.140,6 χιλ.) και λιγότερο της μείωσης του αριθμού των ανέργων (-89,5 χιλ. ή -13,2%, από τους 677,7 χιλ. στους 588,2 χιλ.). Συνολικά, το εργατικό δυναμικό ενισχύθηκε κατά 123,1 χιλ. άτομα (ή 2,7%, στα 4.728,8 χιλ. από τα 4.605,7 χιλ.) ενώ ο μη ενεργός πληθυσμός περιορίστηκε κατά 80,6 χιλ. άτομα (ή 1,8%, στα 4.321,3 χιλ. από τα 4.401,9 χιλ.). Σημειώνεται ότι τον Φεβρουάριο του τρέχοντος έτους το μη εποχικά προσαρμοσμένο ποσοστό ανεργίας κατήλθε στο 11,5% από το 13,6% τον ίδιο μήνα του 2022 (μείωση κατά 2,1 ποσοστιαίες μονάδες).

Σύμφωνα με στοιχεία του ΕΡΓΑΝΗ, και το 2022 το ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων ήταν θετικό κατά 72,9 χιλ. απασχολούμενους αλλά χαμηλότερο συγκριτικά με το αντίστοιχο του 2021 (+133,1 χιλ.) αφού η αύξηση των προσλήψεων (+21,5%, από τις 2.395,4 χιλ. το 2021 στις 2.911,3 χιλ. το 2022) ήταν χαμηλότερη από την αύξηση των αποχωρήσεων (+25,5%, από τις 2.262,4 χιλ. στις 2.838,5 χιλ.). Στις τελευταίες, το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι καταγγελίες συμβάσεων (1.734,0 χιλ. το 2022 από 1.287,0 χιλ. το 2021) και έπονται οι οικειοθελείς αποχωρήσεις (1.104,4 χιλ. από 975,3 χιλ.). Τον Ιανουάριο του 2023 το ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων ήταν αρνητικό κατά 27,6 χιλ. άτομα (186,3 χιλ. προσλήψεις και 213,9 χιλ. αποχωρήσεις) έναντι αρνητικού κατά 25,8 χιλ. τον ίδιο μήνα του 2022 (138,0 χιλ. προσλήψεις και 163,8 χιλ. αποχωρήσεις).

Σχετικά με την εξέλιξη της ανεργίας στην Ευρωζώνη, σε όλες τις χώρες-μέλη παρουσιάστηκε μείωση του σχετικού ποσοστού. Μετά την Ελλάδα η ισχυρότερη πτώση του ποσοστού ανεργίας εντοπίζεται στις Ισπανία και Ιρλανδία. Στην πρώτη χώρα, όπου παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στην Ευρωζώνη το 2022, μειώθηκε κατά 1,8 ποσοστιαίες μονάδες, δηλαδή στο 13,0% από 14,8% το 2021, ενώ στη δεύτερη η μείωση ήταν ίδια - 1,8 ποσοστιαίες μονάδες - και η ανεργία από 6,3% συρρικνώθηκε στο 4,5%. Παρόμοια ήταν η πτώση του ποσοστού ανεργίας στην Αυστρία (-1,5 ποσοστιαίες μονάδες, από 6,2% σε 4,8%) και την Ιταλία (-1,4 ποσοστιαίες μονάδες, στο 8,1% από το 9,5%). Τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας και η ηπιότερη μείωσή τους το 2022 παρουσιάστηκαν στις Μάλτα, Γερμανία και Ολλανδία. Στην πρώτη η ανεργία κατήλθε στο 2,9% το 2022 από 3,4% το 2021 (-0,5 ποσοστιαίες μονάδες), στην Γερμανία στο 3,1% από 3,6% (-0,5

ποσοστιαίες μονάδες) και στην Ολλανδία το αντίστοιχο ποσοστό διαμορφώθηκε σε 3,5% από 4,2% (-0,7 ποσοστιαίες μονάδες). Τέλος, στην άλλη μεγάλη οικονομία της Ευρωζώνης, τη Γαλλία, η ανεργία περιορίστηκε στο 7,3% από το 7,9% (-0,6 ποσοστιαίες μονάδες), ενώ στο σύνολο της Ευρωζώνης διαμορφώθηκε στο 6,7% το 2022 από 7,7% ένα έτος νωρίτερα (-1,0 ποσοστιαία μονάδα).

Σχετικά με την εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας με βάση το φύλο στην Ελλάδα, η πτώση του ήταν ισχυρότερη στις γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες, αλλά στους δεύτερους παραμένει χαμηλότερο. Στις γυναίκες περιορίστηκε κατά 2,6 ποσοστιαίες μονάδες και κατήλθε στο 16,4% το 2022 από 19,0% το 2021. Στους άνδρες το 2022 το ποσοστό ανεργίας ήταν 7,1 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από αυτό των γυναικών καθώς συρρικνώθηκε στο 9,3% από 11,4% (-2,1 ποσοστιαίες μονάδες). Στην Ευρωζώνη το ποσοστό ανεργίας των γυναικών μειώθηκε στο 7,2% από 8,1% (-0,9 ποσοστιαίες μονάδες) ενώ στους άνδρες στο 6,4% από 7,4% (-1,0 ποσοστιαία μονάδα).

Αναφορικά με την εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας με βάση την ηλικία, όπως κατ' επανάληψη έχει αναφερθεί, μειώνεται όσο η ηλικία αυξάνεται, ενώ στο σύνολο του 2022 παρουσίασε μείωση σε όλες τις ηλικιακές κατηγορίες. Η ισχυρότερη πτώση του ποσοστού ανεργίας εντοπίζεται στα άτομα ηλικίας 20-24 ετών (-4,8 ποσοστιαίες μονάδες) και 25-29 ετών (-4,7 ποσοστιαίες μονάδες). Στα πρώτα μειώθηκε στο 29,2% το 2022 από 34,0% το 2021, ενώ στα δεύτερα από το 25,2% στο 20,5%. Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας πέτυχε παρουσιάστηκε στην ηλικιακή κατηγορία 15-19 ετών όπου διαμορφώθηκε στο 48,7% από 49,7% πρόπερσι ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας το 2022 παρουσιάστηκαν στις ηλικιακές κατηγορίες άνω των 65 ετών (7,8% από 7,9%) και 45-64 ετών (από 10,9% σε 9,0%).

Σε σχέση με τη διάρκεια της ανεργίας, τόσο ο αριθμός όσο και το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων το 2022 μειώθηκαν. Ο αριθμός των μακροχρόνια ανέργων περιορίστηκε κατά 14,7% ή κατά 62,9 χιλ. άτομα, δηλαδή στους 363,9 χιλ. από τους 426,9 χιλ. το 2021, ενώ την ίδια περίοδο το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας συρρικνώθηκε στο 62,0% από 62,6% (-0,6 ποσοστιαίες μονάδες).

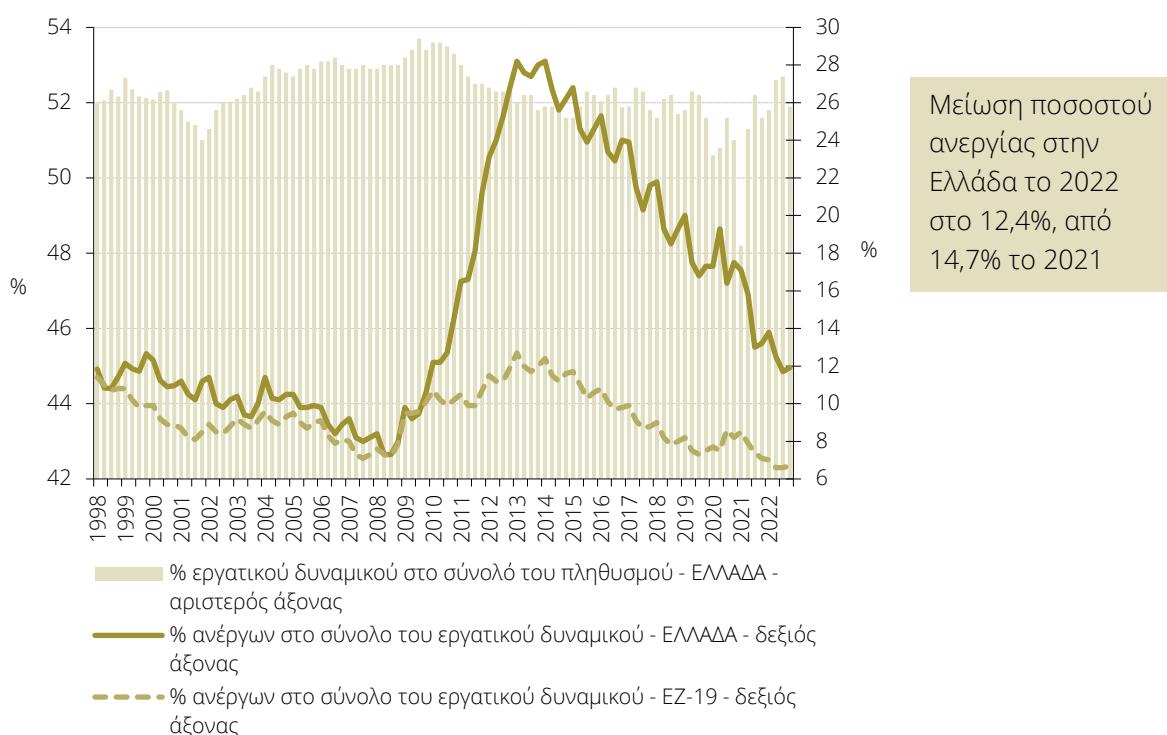
Σε ότι αφορά στην εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης, μειώνεται καθώς το επίπεδο εκπαίδευσης αυξάνει, ενώ το 2022 σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης περιορίστηκε. Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας αλλά και η ισχυρότερη μείωση του το 2022 παρουσιάστηκε στα άτομα που παρακολούθησαν μερικές τάξεις του Δημοτικού ή δεν πήγαν καθόλου σχολείο αφού το σχετικό ποσοστό περιορίστηκε στο 32,9% από 39,6% το 2021 (-6,7 ποσοστιαίες μονάδες). Το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό ανεργίας, εντοπίζεται στα άτομα με απολυτήριο Γυμνασίου όπου κατήλθε στο 15,2% το 2022 από 17,2% ένα έτος νωρίτερα (-2,0 ποσοστιαίες μονάδες), ενώ από την άλλη πλευρά το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας παρουσιάστηκε στα άτομα με διδακτορικό ή μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών όπου διαμορφώθηκε στο 5,5% από 7,1% (-1,6 ποσοστιαίες μονάδες). Έπεται το ποσοστό ανεργίας στα άτομα με πτυχίο ανωτάτων σχολών όπου συρρικνώθηκε στο 9,5% από 12,2% παρουσιάζοντας την δεύτερη ισχυρότερη πτώση μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών εκπαίδευσης το 2022 (-2,7 ποσοστιαίες μονάδες). Τέλος, παρόμοια ήταν η πτώση του ποσοστού ανεργίας στα άτομα με πτυχίο ανώτερης Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (-2,3 ποσοστιαίες μονάδες) και με απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης (-2,4 ποσοστιαίες μονάδες). Στα πρώτα το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε στο 12,4% από 14,7% και στα δεύτερα στο 14,4% από 16,8%.

Σχετικά με τις τάσεις στην περιφερειακή διάσταση της ανεργίας, το 2022 σε όλες τις περιφέρειες το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε. Η ισχυρότερη πτώση του καταγράφηκε στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου όπου περιορίστηκε κατά 7,6 ποσοστιαίες μονάδες, στο 11,1% από 18,7% το 2021. Έπεται η πτώση του στις περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας και Κρήτης κατά 4,9 και 4,3 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα, καθώς στην πρώτη κατήλθε στο 12,6% από 17,5% και στη δεύτερη στο 12,1% από 16,4%. Το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας εντοπίζεται στην Αττική όπου διαμορφώθηκε στο 10,0% το 2022 από 11,9% το 2021 (-1,9 ποσοστιαίες μονάδες), ενώ το υψηλότερο καταγράφηκε στη Δυτική Μακεδονία όπου περιορίστηκε στο 17,7% από 19,8% (-2,1 ποσοστιαίες μονάδες). Μετά τη Δυτική Μακεδονία έπονται οι περιφέρειες Θεσσαλίας και Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης. Στην πρώτη το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε στο 16,3% από 16,7% (-0,4 ποσοστιαίες μονάδες) και στη δεύτερη στο 14,7% το 2022 από 18,6% το 2021 (-3,9 ποσοστιαίες μονάδες). Τέλος, στην Κεντρική Μακεδονία η ανεργία περιορίστηκε στο 14,7% από 16,2% το 2021 (-1,5 ποσοστιαίες μονάδες), ενώ στην Πελοπόννησο μειώθηκε οριακά στο 12,6% από 12,7% (-0,1 ποσοστιαία μονάδα).

Διάγραμμα 3.16

Εξέλιξη ποσοστού (%) εργατικού δυναμικού στον πληθυσμό και ποσοστού ανέργων στο εργατικό δυναμικό

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ – Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Eurostat

Αναφορικά με την εξέλιξη της απασχόλησης με βάση τη θέση στο επάγγελμα, σε δύο κατηγορίες σημειώθηκε άνοδος της απασχόλησης και σε μία πτώση. Η ισχυρότερη άνοδος το 2022 σημειώθηκε στην πολυπληθέστερη κατηγορία απασχολούμενων, τους μισθωτούς, όπου η απασχόληση ανήλθε κατά 7,7% ή 206,3 χιλ. άτομα, φτάνοντας τα 2.884,2 χιλ. από τα 2.677,9 χιλ. το 2021. Στους βοηθούς στην οικογενειακή επιχείρηση ο αριθμός των απασχολούμενων αυξήθηκε στους 127,9 χιλ. από τους 119,2 χιλ. (+7,3% ή +8,8 χιλ.), ενώ στους

αυτοαπασχολούμενους περιορίστηκε οριακά, κατά 0,2% ή κατά 2,4 χιλ. άτομα, στα 1.128,6 χιλ. από τα 1.130,9 χιλ.

Σε σχέση με την εξέλιξη της απασχόλησης με βάση το επάγγελμα, σε όλα τα επαγγέλματα παρουσιάστηκε αύξηση της απασχόλησης το 2022 συγκριτικά με το 2021, εκτός από τους Τεχνολόγους, τεχνικούς βοηθούς και ασκούντες συναφή επαγγέλματα (-10,2 χιλ. απασχολούμενοι ή -3,3%, από τους 309,1 χιλ. στους 298,9 χιλ.). Η ισχυρότερη άνοδος σε απόλυτες τιμές εντοπίζεται στα πρόσωπα που ασκούν επιστημονικά, καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα καθώς ο αριθμός τους αυξήθηκε κατά 80,5 χιλ. άτομα ή κατά 9,8%, στους 904,7 χιλ. από τους 824,2 χιλ. Έπονται τα άτομα που είναι απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές με τον αριθμό τους να ανέρχεται στους 907,4 χιλ. από τους 868,5 χιλ. (+38,9 χιλ. απασχολούμενοι ή +4,5%) καθώς και οι ανειδίκευτοι εργάτες, χειρώνακτες και μικροεπαγγελματίες, όπου ο αριθμός τους ανήλθε στους 278,5 χιλ. από τους 256,8 χιλ. (+21,7 χιλ. απασχολούμενοι ή +8,5%). Από την άλλη πλευρά η ηπιότερη άνοδος της απασχόλησης εντοπίζεται στα πρόσωπα μη δυνάμενα να καταταγούν (+7,0 χιλ. απασχολούμενοι, από τους 65,3 χιλ. στους 72,3 χιλ.) και στους ειδικευμένους γεωργούς, κτηνοτρόφους, δασοκόμους και αλιείς (+8,5 χιλ. απασχολούμενοι, από τους 414,6 χιλ. στους 423,1 χιλ.).

Με βάση το καθεστώς απασχόλησης, τόσο η πλήρης όσο και η μερική παρουσίασαν άνοδο. Πιο αναλυτικά, η πλήρης απασχόληση το 2022 ενισχύθηκε κατά 198,9 χιλ. άτομα ή κατά 5,5%, και διαμορφώθηκε στα 3.797,6 χιλ. από τα 3.598,8 χιλ. το 2021, ενώ η μερική απασχόληση κατά 11,9 χιλ. άτομα ή κατά 3,7% στα 336,1 χιλ. από τα 324,2 χιλ.

Ως προς την τάση της απασχόλησης σε επίπεδο βασικών τομέων, σε όλους σημειώθηκε άνοδος της το 2022 συγκριτικά με το 2021. Σε απόλυτους αριθμούς η ισχυρότερη άνοδος της απασχόλησης έλαβε χώρα στον Τριτογενή τομέα όπου ενισχύθηκε κατά 150,2 χιλ. άτομα (ή κατά 5,2%) στους 3.031,1 χιλ. από τους 2.880,9 χιλ. Ακολουθεί ο Δευτερογενής τομέας όπου ο αριθμός των απασχολουμένων διαμορφώθηκε στους 643,5 χιλ. από τους 600,1 χιλ. (+43,4 χιλ. ή +7,2%) και έπεται ο Πρωτογενής όπου οι απασχολούμενοι το 2022 ανήλθαν στους 461,5 χιλ. από τους 446,0 χιλ. ένα έτος νωρίτερα (+15,4 χιλ. ή +3,5%).

Σε επίπεδο κλάδων οικονομικής δραστηριότητας, σε 17 σημειώθηκε άνοδος της απασχόλησης και σε τέσσερις πτώση της. Σε απόλυτους αριθμούς, η ισχυρότερη άνοδος παρουσιάστηκε στον κλάδο Δραστηριοτήτων υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης όπου η απασχόληση ενισχύθηκε κατά 52,2 χιλ. άτομα, δηλαδή από τα 324,5 χιλ. το 2021 στα 376,7 χιλ. το 2022 (+16,1%). Έπεται η άνοδος στους κλάδους Εκπαίδευσης και Μεταποίησης. Στον πρώτο η απασχόληση αυξήθηκε κατά 32,3 χιλ. απασχολούμενους ή κατά 10,3% (από τους 312,1 χιλ. απασχολούμενους στους 344,4 χιλ.) και στο δεύτερο κατά 22,9 χιλ. ή κατά 5,9% (στους 412,9 χιλ. από τους 390,0 χιλ.). Στο Χονδρικό-Λιανικό εμπόριο-Επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών η απασχόληση την ίδια περίοδο ενισχύθηκε κατά 19,9 χιλ. άτομα (από τα 696,9 χιλ. στα 716,7 χιλ., +2,8%), ενώ παρόμοια ήταν η άνοδος στους κλάδους Παροχής νερού (+15,7 χιλ. απασχολούμενοι, από τους 21,6 χιλ. στους 37,3 χιλ.) και στον Πρωτογενή τομέα (+15,4 χιλ. απασχολούμενοι, στους 461,5 χιλ. από τους 446,0 χιλ.). Από την άλλη πλευρά η ισχυρότερη μείωση στην απασχόληση την περίοδο 2021-2022 παρουσιάστηκε στον κλάδο Δημόσιας διοίκησης και άμυνας-Υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης όπου διαμορφώθηκε σε 10,3 χιλ. άτομα (από τους 383,9 χιλ. απασχολούμενους το 2021 στους 373,6 χιλ. το 2022, πτώση κατά 2,7%). Ηπιότερη ήταν η πτώση της απασχόλησης στους κλάδους Μεταφοράς-Αποθήκευσης (-4,0 χιλ. άτομα ή -1,9%, από τους 208,3 χιλ. στους 204,4 χιλ.).

και Παροχής ηλεκτρικού ρεύματος-Φυσικού αερίου-Ατμού-Κλιματισμού (-3,0 χιλ. άτομα ή -8,3%, από τους 35,6 χιλ. στους 32,7 χιλ.).

Συμπερασματικά, από τα στοιχεία απασχόλησης σε κλαδικό επίπεδο, προκύπτει ότι η άνοδος της το 2022 συγκριτικά με το 2021 προήλθε κυρίως από την άνοδό της στους εξής κλάδους:

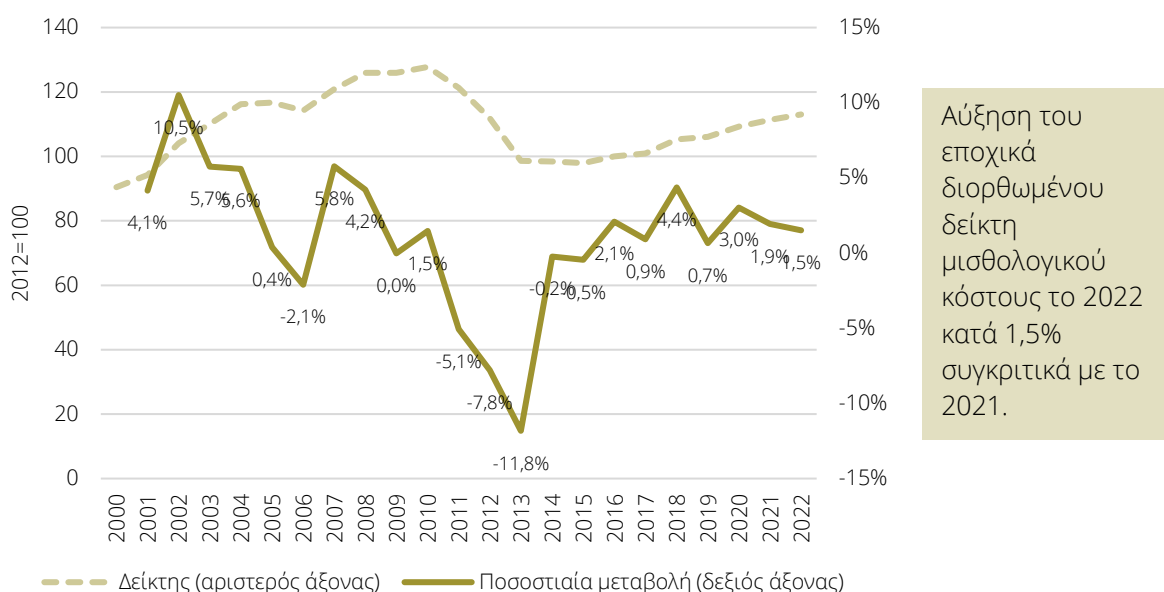
- Τουρισμός (+52,2 χιλ. απασχολούμενοι), σε συνάφεια με την άνοδο των διεθνών αφίξεων στα κυριότερα αεροδρόμια της χώρας κατά 82,3% ή κατά 9,68 εκατ. (από τα 11,8 εκατ. το 2021 στα 21,5 εκατ. το 2022) καθώς και των τουριστικών εισπράξεων κατά 67,9% ή κατά €7,1 δισεκ. (από τα €10,5 δισεκ. στα €17,6 δισεκ.) (τρέχουσες τιμές)
- Εκπαίδευση (+36,6 χιλ.),
- Μεταποίηση (+22,9 χιλ.), σε συνάφεια με την άνοδο του διορθωμένου με βάση τις εργάσιμες ημέρες δείκτη βιομηχανικής παραγωγής κατά 2,3% (από τις 116,0 μονάδες το 2021 στις 118,6 μονάδες το 2022) και του δείκτη κύκλου εργασιών στη βιομηχανία κατά 33,2% (από τις 126,2 μονάδες στις 168,1),
- Χονδρικό-Λιανικό εμπόριο (+19,9 χιλ.), σε συνάφεια με την άνοδο των εποχικά διορθωμένων δεικτών κύκλου εργασιών (+12,4%, από τις 110,1 μονάδες στις 123,8) και όγκου στο λιανικό εμπόριο (+3,0%, από τις 109,2 μονάδες στις 112,5) και του δείκτη κύκλου εργασιών το χονδρικό εμπόριο (+21,5%, από τις 116,7 μονάδες στις 141,8),

παρά την πτώση της απασχόλησης στον κλάδο Δημόσιας διοίκησης κατά 10,3 χιλ. απασχολούμενους και στον κλάδο Μεταφοράς-Αποθήκευσης κατά 4,0 χιλ.

Ως προς την τάση του εποχικά διορθωμένου δείκτη μισθολογικού κόστους στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας, παρουσίασε αύξηση για έβδομο συνεχόμενο έτος και το 2022 διαμορφώθηκε στις 113,0 μονάδες από τις 111,4 το 2021 (+1,5%) και τις 109,2 το 2020.

Διάγραμμα 3.17

Εξέλιξη εποχικά διορθωμένου δείκτη μισθολογικού κόστους και ποσοστιαίας μεταβολής αυτού

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 3.9

Πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω, κατά κατάσταση απασχόλησης (σε χιλ.)

Περίοδος αναφοράς	Γενικό Σύνολο	Ποσοστό (%) του πληθυσμού	Απασχολούμενοι	Ποσοστό (%) του εργατικού δυναμικού	Άνεργοι	Ποσοστό (%) του εργατικού δυναμικού
2015	9.246,6	52,0	3.610,7	75,1	1.197,0	24,9
2016	9.212,8	52,1	3.673,6	76,5	1.130,9	23,5
2017	9.176,9	52,1	3.752,7	78,6	1.027,1	21,5
2018	9.140,2	51,9	3.828,0	80,7	915,0	19,3
2019	9.103,5	52,0	3.911,0	82,7	818,9	17,3
α' τρίμ. 2020	9.083,8	50,6	3.852,6	83,8	745,1	16,2
β' τρίμ. 2020	9.080,5	50,8	3.844,0	83,3	768,3	16,7
γ' τρίμ. 2020	9.077,3	51,6	3.926,8	83,8	756,4	16,2
δ' τρίμ. 2020	9.074,2	51,0	3.878,5	83,8	750,1	16,2
2020	9.079,0	51,0	3.878,5	83,7	755,0	16,3
α' τρίμ. 2021	9.070,8	48,2	3.625,1	82,9	745,4	17,1
β' τρίμ. 2021	9.067,1	51,3	3.915,3	84,2	732,5	15,8
γ' τρίμ. 2021	9.063,5	52,2	4.118,3	87,0	615,4	13,0
δ' τρίμ. 2021	9.060,0	51,6	4.053,3	86,8	617,4	13,2
2021	9.065,4	50,8	3.928,0	85,2	677,7	14,7
α' τρίμ. 2022	9.055,8	51,8	4.044,0	86,2	647,2	13,8
β' τρίμ. 2022	9.051,9	52,6	4.167,2	87,6	591,6	12,4
γ' τρίμ. 2022	9.048,2	52,7	4.216,0	88,4	555,6	11,6
δ' τρίμ. 2022	9.044,7	51,9	4.135,2	88,1	558,4	11,9
2022	9.050,2	52,3	4.140,6	87,6	588,2	12,4

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Μεσοπρόθεσμες εκτιμήσεις

Το πρόσφατο πολύνεκρο σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπη είχε σαν επακόλουθο να μεταφερθεί ο – προγραμματισμένος σύμφωνα με τις αρχικές εκτιμήσεις – χρόνος διενέργειας των βουλευτικών εκλογών από τις αρχές Απριλίου του τρέχοντος έτους για τα τέλη Μαΐου. Ωστόσο, όπως και σε προηγούμενες εκθέσεις του IOBE έχει αναφερθεί, ο εν ισχύ εκλογικός νόμος προβλέπει την εφαρμογή της απλής αναλογικής και κατά συνέπεια είναι υψηλές οι πιθανότητες διενέργειας επαναληπτικών εκλογών (εντός των αρχών Ιουλίου), με αντίστοιχες επιπτώσεις στη λειτουργία της οικονομίας και κατά συνέπεια και στην απασχόληση. Παράλληλα, συνεχίζεται ο πόλεμος στην Ουκρανία και αναμένεται να συνεχιστεί τουλάχιστον για το μεγαλύτερο διάστημα του τρέχοντος έτους, με αντίστοιχες αρνητικές – αλλά λιγότερο έντονες – επιδράσεις στο ενεργειακό κόστος. Σημειώνεται πως ήδη οι τιμές του φυσικού αερίου έχουν μειωθεί σημαντικά σε σύγκριση με τις πολύ υψηλές τιμές του τον Αύγουστο του 2022 και σε αυτό συνέβαλαν διάφοροι παράγοντες όπως η επιβολή πλαφόν στην τιμή του από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι υψηλές θερμοκρασίες που οδήγησαν σε μείωση της ζήτησης για θέρμανση, η εξασφάλιση εναλλακτικών πηγών τροφοδοσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης κ.ά. Σε σχέση με το πετρέλαιο θέρμανσης, η τιμή πώλησης του έχει μειωθεί συγκριτικά με τον Οκτώβριο του 2022, ενώ πλέον εφαρμόζεται μόνο η έκπτωση που παρέχεται από την κρατική επιδότηση η οποία πάντως είναι μειωμένη από τα €0,25 στα €0,15 το λίτρο, η οποία λήγει στις 31 Μαρτίου, ενώ και η διεθνής τιμή του πετρελαίου έχει υποχωρήσει. Ωστόσο, με την έναρξη του χειμώνα αναμένεται

να αυξηθεί το κόστος ενέργειας λόγω αύξησης της ζήτησης και είναι πιθανό να ενισχυθούν τα μέτρα στήριξης νοικοκυριών και επιχειρήσεων.

Σχετικά με την πορεία της απασχόλησης το τρέχον έτος, θα επηρεαστεί καταρχάς από την πορεία του τουρισμού. Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω οι διεθνείς αφίξεις στα κυριότερα αεροδρόμια της χώρας το 2022 (21,5 εκατ.) ήταν κατά 82,3% αυξημένες συγκριτικά με το 2021 (11,8 εκατ.) και μόλις κατά 47,1 χιλ. λιγότερες σε σχέση με το 2019 (21,5 εκατ.) που αποτέλεσε έτος ρεκόρ για τον ελληνικό τουρισμό. Παράλληλα, τα ταξιδιωτικά έσοδα (τρέχουσες τιμές) ανήλθαν στα €17,6 δισεκ. το 2022 δηλαδή €7,1 δισεκ. ή 67,9% υψηλότερα σε σχέση με το 2021 (€10,5 δισεκ.) και 3,0% χαμηλότερα συγκριτικά με το 2019 (€18,2 δισεκ.). Η δυναμική αυτή αναμένεται να συνεχιστεί και το 2023 καθώς το Υπουργείο τουρισμού αναμένει αύξηση του τουρισμού κατά 20% το τρέχον έτος. Ως προς αυτό επισημαίνεται ότι η εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση τον Ιανουάριο του 2023 (294,2 χιλ. τουρίστες) ήταν αυξημένη κατά 48,9% ή 96,6 χιλ. άτομα συγκριτικά με τον Ιανουάριο του 2022 (197,5 χιλ.) και οι ταξιδιωτικές εισπράξεις κατά 71,9% ή €93,8 εκατ. (από τα €130,5 εκατ. στα €224,2 εκατ.). Πρέπει να σημειωθεί όμως, ότι μέρος της απασχόλησης στο συγκεκριμένο κλάδο αναμένεται να καλυφθεί με νόμιμο τρόπο από πολίτες τρίτων χωρών – προκειμένου να καλυφθούν κενές θέσεις που φέτος αναμένεται να φτάσουν τις 75-80 χιλιάδες – καθώς πρόσφατη υπουργική απόφαση ενέταξε τον τουρισμό στους κλάδους που μπορούν να δέχονται για εργασία πολίτες τρίτων χωρών.

Ανοδικά αναμένεται να κινηθούν οι εξαγωγές προϊόντων το 2023 – με ανάλογες θετικές επιδράσεις στην απασχόληση – αλλά πολύ ηπιότερα συγκριτικά με το 2022, λόγω της σημαντικής επιβράδυνσης του ρυθμού ανάκαμψης στις χώρες της Ευρωζώνης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (+0,8% στην Ευρωπαϊκή Ένωση και +0,9% στην Ευρωζώνη σύμφωνα με την πλέον πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, από ανάπτυξη 3,6% και 3,5%, αντίστοιχα, το 2022), αλλά και λόγω των πληθωριστικών πιέσεων που θα συνεχιστούν και το 2023 αλλά με χαμηλότερη ένταση συγκριτικά με το 2022 (προβλέψεις για πληθωρισμό 6,4% στην Ευρωπαϊκή Ένωση και 5,6% στην Ευρωζώνη σύμφωνα με Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από πληθωρισμό 9,2% και 8,4%, αντίστοιχα το 2022). Με στοιχεία Ιανουαρίου 2023 οι εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία (τρέχουσες τιμές) ήταν αυξημένες κατά 17,5% συγκριτικά με τον ίδιο μήνα του 2022 (στα €2,86 δισεκ. από τα €2,44 δισεκ.), ενώ με καύσιμα και πλοία η αντίστοιχη άνοδος διαμορφώθηκε σε 30,4% (από τα €3,36 δισεκ. στα €4,39 δισεκ.).

Η κατανάλωση αναμένεται να κινηθεί ήπια αυξητικά και το 2023 (+1,5% σύμφωνα με τις προβλέψεις του IOBE) με ανάλογες θετικές επιδράσεις στην απασχόληση των αντίστοιχων κλάδων. Από τη μία πλευρά θα επηρεαστεί αρνητικά από τον υψηλό αλλά χαμηλότερο συγκριτικά με το 2022 πληθωρισμό στην Ελλάδα, (πρόβλεψη για πληθωρισμό 4,3% το 2023 σύμφωνα με το IOBE, από 9,7% το 2022). Παράλληλα, το διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών και επιχειρήσεων θα περιοριστεί περεταίρω λόγω και της αύξησης του κόστους εξυπηρέτησης δανεισμού (υφιστάμενου και νέου) εξαιτίας της αναμενόμενης περαιτέρω ανόδου των επιτοκίων της ΕΚΤ. Ήδη τα επιτόκια αυξήθηκαν έξι φορές από τον Ιούλιο του 2022, με την τελευταία αύξηση να λαμβάνει χώρα στις 16 Μαρτίου και να ανέρχεται στις 50 μονάδες βάσης. Ωστόσο, οι συγκεκριμένες αρνητικές επιδράσεις θα αντισταθμιστούν από τα μέτρα στήριξης νοικοκυριών και επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση του πληθωρισμού και του ενεργειακού κόστους, καθώς και από τη νέα αύξηση του κατώτατου μισθού από την 1^η Απριλίου 2023 στα €780 από τα €713 (+9,4%) που οδηγεί σε αύξηση και το επίδομα ανεργίας. Σημειώνεται, όμως, ότι από την άλλη πλευρά η νέα αύξηση του κατώτατου μισθού θα επηρεάσει κυρίως επιχειρήσεις σε κλάδους στους οποίους

ένα μεγάλο τμήμα των εργαζομένων αμείβεται με τον κατώτατο μισθό. Η συγκεκριμένη αύξηση σε συνδυασμό με το αυξημένο ενεργειακό κόστος, είναι πιθανό να ασκήσει ισχυρές πιέσεις σε κάποιες από αυτές τις επιχειρήσεις με πιθανό ενδεχόμενο να προτιμηθούν καθεστώτα απασχόλησης εκτός της πλήρους, π.χ. μερική απασχόληση, είναι πιθανές οι απολύσεις, καθώς και κάλυψη των απαραίτητων θέσεων με νόμιμο τρόπο από πολίτες τρίτων χωρών.

Η αύξηση των επενδύσεων θα επηρεάσει θετικά την απασχόληση, αλλά η επίδραση αυτή αναμένεται να είναι ηπιότερη. Από τη μία πλευρά θετικές επιδράσεις θα προέλθουν από τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης. Σημειώνεται ότι εντός του Ιανουαρίου εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η δεύτερη πληρωμή ύψους €3,56 δισεκ. με αποτέλεσμα το συνολικό ύψος πληρωμών μαζί με την προχρηματοδότηση (Αύγουστος 2021) και την πρώτη πληρωμή (Απρίλιος 2022) να ανέρχεται σε €11,08 δισεκ., ενώ η συνολική δημόσια δαπάνη για 267 διαγωνισμούς που βρίσκονται σε εξέλιξη ανέρχεται στα τέλη Μαρτίου του 2023 σε €3,37 δισεκ. Παράλληλα, θετικές επιδράσεις θα προέλθουν από την σταδιακή ωρίμανση μεγάλων έργων υποδομής (Ελληνικό, μετρό, αυτοκινητόδρομοι). Ωστόσο, από την άλλη πλευρά ο (χαμηλότερος σε σχέση με το 2022) πληθωρισμός και η αύξηση των επιτοκίων από την ΕΚΤ θα επενεργήσει – όχι όμως τόσο έντονα – ανασχετικά στην ανάληψη επενδυτικού ρίσκου.

Ως προς τη συμβολή του δημόσιου τομέα στην απασχόληση το 2023, τα μέχρι σήμερα στοιχεία δείχνουν ότι αυτή θα προέλθει από τις προγραμματισμένες προσλήψεις τακτικού (14,5 χιλ. μόνιμες προσλήψεις) και έκτακτου προσωπικού (2,7 χιλ. θέσεις) στο δημόσιο. Σε σχέση με την κοινωφελή εργασία, στα μέσα Φεβρουαρίου έλαβε παράταση για άλλους τέσσερις μήνες το μόνο πρόγραμμα που βρίσκεται σε εξέλιξη και είναι αυτό που αφορά 25,0 χιλ. θέσεις εργασίας στους ΟΤΑ, όπου οι οκτάμηνες συμβάσεις των ωφελούμενων έληγαν εντός του διμήνου Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 2023. Εξάλλου η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ) το επόμενο χρονικό διάστημα (τέλη Μαρτίου, αρχές Απριλίου) αναμένεται να προκηρύξει τρία νέα προγράμματα για 38,0 χιλ. ανέργους που αφορούν στην επιχορήγηση επιχειρήσεων με έμφαση στην απασχόληση γυναικών στην πράσινη οικονομία (5,0 χιλ. άτομα, ηλικίας 18-66 ετών), στην αναβάθμιση δεξιοτήτων, την επανειδίκευση και την βραχυπρόθεσμη απασχόληση (15,0 χιλ. άνεργοι ηλικίας 25-45 ετών) και σε δράσεις συμβουλευτικής, πιστοποιημένης κατάρτισης, απασχόλησης και επιχειρηματικότητας (18,0 χιλ. άνεργοι).

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω επιδράσεις στην αγορά εργασίας, η πρόβλεψη του IOBE βελτιώνεται σε σχέση με την προηγούμενη έκθεση. Έτσι, **το ποσοστό ανεργίας το 2023 αναμένεται να διαμορφωθεί στην περιοχή του 11,0%** από πρόβλεψη για ποσοστό 11,5%.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία Ερευνών Συγκυρίας του IOBE, κατά το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου του 2023 σε σχέση με το δ' τρίμηνο του προηγούμενου έτους, καταγράφεται σημαντική βελτίωση ως προς τις προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές της απασχόλησης σε Κατασκευές και Υπηρεσίες, με τις προβλέψεις στη Βιομηχανία και το Λιανικό εμπόριο να ενισχύονται ηπιότερα. Σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2022, σημειώθηκε αισθητή βελτίωση στις Κατασκευές, οριακή ενίσχυση σε Βιομηχανία και Λιανικό εμπόριο, ενώ στις Υπηρεσίες σημειώθηκε οριακή υποχώρηση. Αναλυτικότερα:

Στη Βιομηχανία, το μέσο ισοζύγιο του α' τριμήνου του τρέχοντος ενισχύθηκε ήπια σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο στις +12 μονάδες. Σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή επίδοση, ο μέσος τριμηνιαίος δείκτης είναι χαμηλότερος κατά 1 μονάδα περίπου. Το εξεταζόμενο τρίμηνο,

το ποσοστό των βιομηχανικών επιχειρήσεων που προβλέπει πτώση της απασχόλησής του το προσεχές χρονικό διάστημα υποχωρεί ελαφρά στο 10%, από 16% το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ παράλληλα ενισχύεται στο 21% (από 17%) το ποσοστό εκείνων που αναμένουν αύξηση στον αριθμό των θέσεων εργασίας τους. Ωστόσο, η μεγάλη πλειονότητα των επιχειρήσεων του τομέα (69%) προβλέπει σταθερότητα σε όρους απασχόλησης.

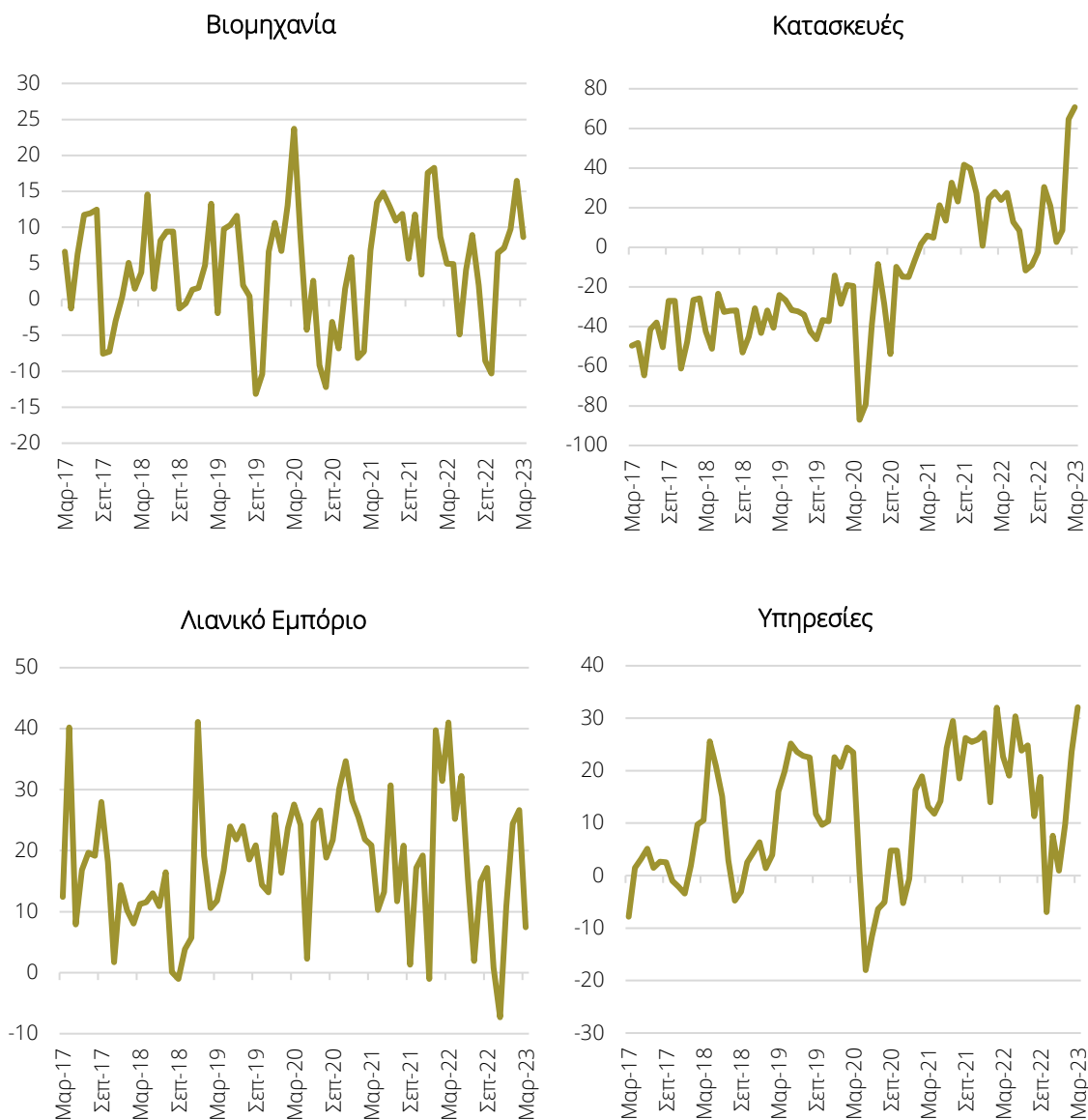
Στις Κατασκευές, οι σχετικές προβλέψεις υποδηλώνουν σημαντική βελτίωση στο ισοζύγιο της απασχόλησης του τομέα, το οποίο ενισχύθηκε αισθητά και από τις +18 μονάδες διαμορφώθηκε στις +48 μονάδες, σε ήπια ωστόσο χαμηλότερο επίπεδο σε σύγκριση με το ίδιο χρονικό διάστημα του 2022 (+23 μονάδες). Στο εξεταζόμενο τρίμηνο, το 13% (από 26%) των επιχειρήσεων του τομέα προβλέπουν λιγότερες θέσεις εργασίας, ενώ βελτιώνεται αισθητά στο 61% (από 44%) το ποσοστό των ερωτηθέντων που αναμένουν άνοδο της απασχόλησης. Σε επίπεδο επιμέρους κλάδων, παρατηρείται σημαντική βελτίωση του σχετικού δείκτη στις Ιδιωτικές Κατασκευές (+34 από -3 μον.) όπως αντίστοιχα και με τον δείκτη στα Δημόσια Έργα (+63 από +39 μον.) που το σχετικό ισοζύγιο ενισχύεται επίσης.

Ο δείκτης των προβλέψεων για την απασχόληση στο Λιανικό Εμπόριο βελτιώθηκε ήπια κατά το α' τρίμηνο του τρέχοντος έτους σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, στις +28 μονάδες (από +20), επίδοση οριακά υψηλότερη σε σχέση με την αντίστοιχη του 2022 (+24). Μόλις το 1% των επιχειρήσεων του τομέα αναμένει μείωση των θέσεων εργασίας από 4% το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ το 29% (από 24%) προβλέπει άνοδο της απασχόλησης, με όσους αναμένουν σταθερότητα να κινούνται στο 70% (από 72%) του συνόλου. Στους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους σημειώνεται σημαντική βελτίωση του σχετικού ισοζυγίου στα Πολυκαταστήματα, στον κλάδο των Τροφίμων - Ποτών, και στα Είδη οικιακού εξοπλισμού, οριακή είναι η ενίσχυση στα Οχήματα-Ανταλλακτικά, ενώ αντίθετα ήπια εξασθένηση παρατηρείται στον κλάδο των Υφασμάτων-Ένδυσης-Υπόδησης.

Στις Υπηρεσίες οι σχετικές προβλέψεις το εξεταζόμενο τρίμηνο υποδηλώνουν σημαντική βελτίωση σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, και οριακή υποχώρηση σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό χρονικό διάστημα. Έτσι, το σχετικό ισοζύγιο του α' τριμήνου 2023, ενισχύθηκε κατά 21 μονάδες στις +22 μονάδες το εξεταζόμενο τρίμηνο, ενώ σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2021 υποχώρησε κατά 1 μονάδα. Από τις επιχειρήσεις του τομέα, το 6% (από 13% το προηγούμενο τρίμηνο) αναμένει μείωση της απασχόλησης, με το ποσοστό εκείνων που προβλέπουν αύξηση να διαμορφώνεται στο 34% (από 14%). Σε κλαδικό επίπεδο, η τάση είναι έντονα ανοδική στα Ξενοδοχεία-Εστιατόρια και στις Χερσαίες μεταφορές ενώ είναι ήπια πτωτική στον κλάδο Ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, στις Διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες και στην Πληροφορική.

Διάγραμμα 3.18

Προβλέψεις για την απασχόληση (ισοζύγιο απαντήσεων διαφορά θετικών – αρνητικών απαντήσεων)

Πηγή: IOBE

Κατά το α' τρίμηνο 2023, σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο καταγράφεται σημαντική βελτίωση ως προς τις προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές της απασχόλησης σε Κατασκευές και Υπηρεσίες, με τις προβλέψεις στη Βιομηχανία και το Λιανικό εμπόριο να ενισχύονται ηπιότερα

Ειδικό Πλαίσιο ενότητας 3.4

Τάσεις στους αμειβόμενους με τον κατώτατο μισθό στην Ελλάδα την περίοδο 2016-2022, ανά τύπο απασχόλησης και μέγεθος επιχείρησης

Από τις αρχές Απριλίου 2023 τέθηκε σε ισχύ ο νέος κατώτατος μισθός, ύψους €780 (ή €910 σε 12-μηνη βάση), αυξημένος κατά 9,4%. Στο παρόν πλαίσιο παρουσιάζονται περιγραφικά στοιχεία της κατανομής των μισθωτών που αμείβονται με τον κατώτατο μισθό και του βαθμού συμπίεσης των μισθών στην Ελλάδα την περίοδο 2016-2022. Για τον σκοπό αυτό, αξιοποιούνται στοιχεία για τον αριθμό και τα χαρακτηριστικά των απασχολούμενων, τον τύπο απασχόλησης και το μέγεθος επιχείρησης, όπως αυτά καταγράφονται μέσα από την ετήσια ηλεκτρονική καταχώρηση στο πληροφοριακό σύστημα ΕΡΓΑΝΗ (Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης), των καταστάσεων προσωπικού για το σύνολο των εργαζομένων στη χώρα με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου.

Η εξεταζόμενη περίοδος παρουσιάζει ξεχωριστό ενδιαφέρον, καθώς περιλαμβάνει τη διετή περίοδο της κρίσης πανδημίας 2020-2021. Επίσης, κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, έχουν εφαρμοστεί μέτρα πολιτικής με άμεση επίδραση στην αγορά εργασίας και το επίπεδο των αμοιβών, όπως τρεις αυξήσεις στον κατώτατο μισθό (μία τον Φεβρουάριο του 2019, μία τον Ιανουάριο του 2022 και μία τον Μάιο του 2022) και τρεις μειώσεις των υποχρεωτικών εισφορών κοινωνικής ασφάλισης (μία τον Ιούνιο του 2020, μία τον Ιανουάριο του 2021 και μία τον Ιούνιο του 2022).

Από τα στοιχεία αναδεικνύεται ότι σχεδόν 1 στους 5 πλήρους απασχολούμενους στην Ελλάδα αμειβόταν με τον κατώτατο μισθό το 2022, ενώ το αντίστοιχο μερίδιο είναι διπλάσιο για απασχολούμενους με ευέλικτες μορφές απασχόλησης (Διάγραμμα Π3.4). Το ποσοστό αυτό στους εργαζόμενους με μερική ή εκ περιτροπής απασχόληση αυξήθηκε σημαντικά το 2019, ενώ το 2022 υποχώρησε στο 41%, έναντι 19% του αντίστοιχου ποσοστού με πλήρη απασχόληση.

Διάγραμμα Π3.4.1 Ποσοστό αμειβόμενων με τον κατώτατο για το σύνολο των μισθωτών, 2016-2022

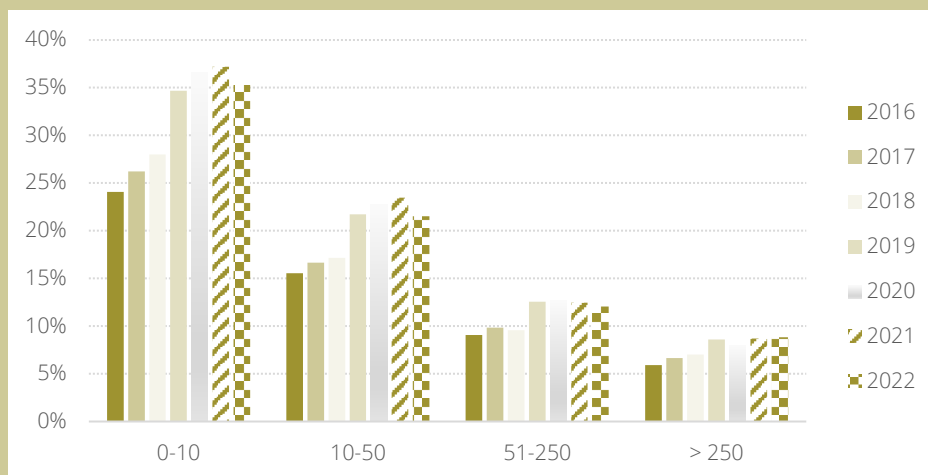

Πηγή: ΕΡΓΑΝΗ, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Ένα μεγάλο μέρος των απασχολούμενων μισθωτών (περί τους 700.000 ή 29,6% του συνόλου) απασχολούνταν το 2022 σε μικρές επιχειρήσεις κάτω των 10 ατόμων. Μεταξύ αυτών, το 35% αμειβόταν με τον κατώτατο μισθό το 2022, ποσοστό ελαφρά μειωμένο έπειτα από συστηματική αύξηση τα προηγούμενα έξι έτη (Διάγραμμα Π3.5). Το ποσοστό αυτό είναι μικρότερο όσο μεγαλύτερο είναι το μέγεθος της επιχείρησης. Ταυτόχρονα, ο βαθμός συμπίεσης μισθών, που ορίζεται ως ο λόγος

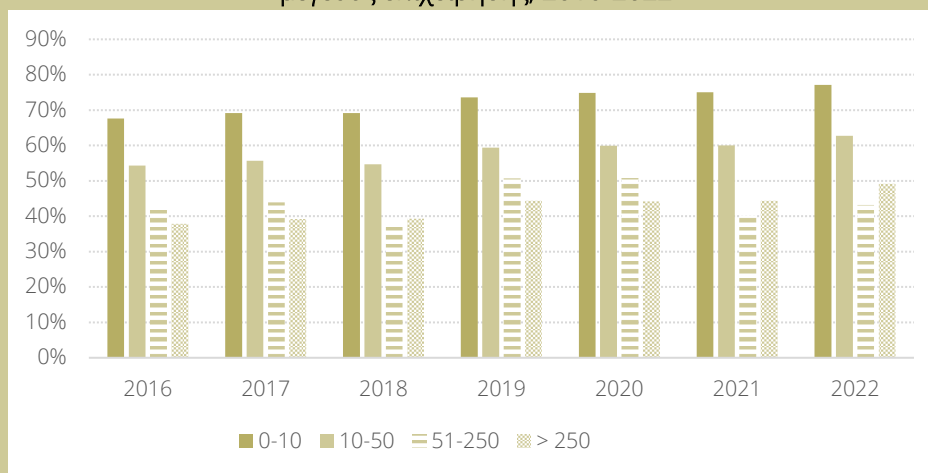
κατώτατου και μέσου μισθού, παρουσιάζει σταθερά ανοδική τάση από το 2019 και μετά, ενώ ιδιαίτερα στις μικρές επιχειρήσεις είναι εξαιρετικά υψηλός αγγίζοντας το 77% (Διάγραμμα Π3.6) το 2022.

Διάγραμμα Π3.4.2 Ποσοστό αμειβόμενων με τον κατώτατο για το σύνολο των μισθωτών πλήρους απασχόλησης, ανά μέγεθος επιχείρησης, 2016-2022

Πηγή: ΕΡΓΑΝΗ, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Διάγραμμα Π3.4.3 Λόγος κατώτατου προς μέσο μισθό μεταξύ μισθωτών πλήρους απασχόλησης, ανά μέγεθος επιχείρησης, 2016-2022

Πηγή: ΕΡΓΑΝΗ, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Συμπερασματικά, η περιγραφική ανάλυση αναδεικνύει ότι οι μεταβολές του κατώτατου μισθού, όπως η πρόσφατη του Απριλίου 2023, αναμένεται να έχουν άμεσες επιδράσεις σε μεγαλύτερο μερίδιο εργαζομένων με ευέλικτες μορφές απασχόλησης, καθώς και εργαζομένων σε μικρομεσαίες εταιρείες. Ταυτόχρονα, αναδεικνύεται ο υψηλός βαθμός συμπίεσης μισθών στην ελληνική οικονομία, που συνεπάγεται προτεραιότητα για πολιτικές που θα τονώνουν την παραγωγικότητα και τους μέσους μισθούς των εργαζομένων, με κίνητρα για παραμονή τους στην επίσημη αγορά εργασίας.

3.5 Τιμές καταναλωτή και παραγωγού

- Άνοδος του ΕνΔΤΚ το α' τρίμηνο του 2023, στο 6,4% έναντι πληθωρισμού 6,6% ένα έτος πριν. Ενίσχυση τιμών κυρίως από την αυξητική επίδραση στις τιμές των μη ενεργειακών αγαθών.
- Ρυθμός μεταβολής ΕνΔΤΚ με σταθερούς φόρους και χωρίς την ενέργεια, στο 8,2% το α' δίμηνο του 2023, από άνοδο 2,7% ένα έτος πριν.
- Για το 2023, προβλέπεται πως ο Γενικός Δείκτης Τιμών Καταναλωτή θα ενισχυθεί με ρυθμό στην περιοχή του 4,3%. Βασικές υποθέσεις:
 - ο η τιμή του πετρελαίου Brent θα μειωθεί ετησίως μεσοσταθμικά περίπου κατά 18%
 - ο η ιδιωτική καταναλωτική ζήτηση θα σημειώσει ενίσχυση στην περιοχή του 1,2-1,5%

Πρόσφατες εξελίξεις

Το α' τρίμηνο του τρέχοντος έτους καταγράφηκε άνοδος των τιμών σε σχέση με ένα έτος πριν, με το μέσο ρυθμό μεταβολής του Εθνικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) να διαμορφώνεται στο 5,9%, από άνοδο 7,4% ένα έτος πριν. Ισχυρή άνοδο, κατά 6,4%, σημείωσε ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) την ίδια περίοδο του 2023, από ενίσχυση 6,6% πέρυσι. Σημειώνεται ότι τον Μάρτιο του 2023 ο ρυθμός μεταβολής του Εθνικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) διαμορφώθηκε στο 4,6% από 8,9% τον αντίστοιχο μήνα του 2022. Ανοδική πορεία σημειώνεται και στον ΕνΔΤΚ, με το ρυθμό μεταβολής του να διαμορφώνεται στο 5,4% τον Μάρτιο από 8,0% τον ίδιο μήνα πέρυσι.

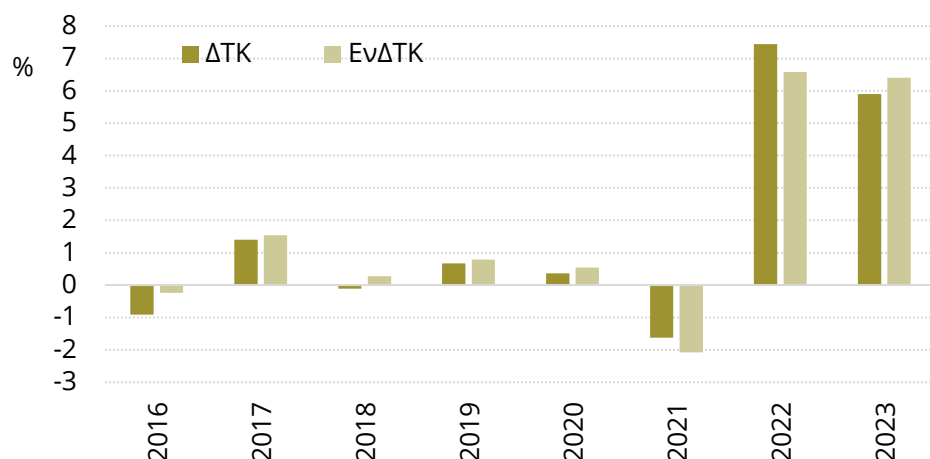
Ως προς τις επιδράσεις των συνιστωσών του ΕνΔΤΚ στην τάση του, η ισχυρή άνοδος του εναρμονισμένου δείκτη στο χρονικό διάστημα Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου του 2023, κατά 6,9%, όπου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, οφείλεται στη θετική επίδραση της εγχώριας ζήτησης, καθώς η ποσοστιαία μεταβολή του δείκτη με σταθερούς φόρους και χωρίς τα ενεργειακά αγαθά ήταν 8,2%. Η έμμεση φορολογία ουσιαστικά δεν άσκησε επίδραση στις τιμές το α' δίμηνο του τρέχοντος έτους, από 2,8 ποσοστιαίες μονάδες ένα έτος πριν.

Σχετικά με τις εξελίξεις στις τιμές των ενεργειακών αγαθών και την επίδρασή τους στον ΕνΔΤΚ, η μέση διεθνής τιμή του πετρελαίου το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου φέτος κατέγραψε υποχώρηση έναντι της ίδιας περιόδου πέρυσι. Συγκεκριμένα, η μέση τιμή του πετρελαίου Brent διαμορφώθηκε στο α' δίμηνο του τρέχοντος έτους στα \$82,5/βαρέλι, από \$91,7/βαρέλι ένα χρόνο πριν, σημειώνοντας εξασθένηση 10%¹⁷. Η υποχώρηση της μέσης ισοτιμίας του ευρώ έναντι του δολαρίου την ίδια περίοδο, κατά 5,1%, στο 1,07 έναντι 1,13 ένα έτος νωρίτερα, περιόρισε την υποχώρηση της τιμής του πετρελαίου σε ευρώ, με τη μέση τιμή του να διαμορφώνεται στα €76,8/βαρέλι, 5,1% χαμηλότερα από ότι την αντίστοιχη περίοδο του 2022. Στην αποκλιμάκωση της τιμής του πετρελαίου, που αποτελεί βασική συνιστώσα του ενεργειακού κόστους, οφείλεται η μηδενική επίδραση των τιμών των ενεργειακών αγαθών στο ρυθμό μεταβολής του ΕνΔΤΚ εγχωρίως κατά το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου του 2023, έναντι θετικής επίδρασης 3,2% το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2022.

¹⁷ Μέσες τιμές περιόδου με βάση τη Europe Brent Spot Price. Πηγή: EIA, US Energy Information Administration https://www.eia.gov/dnav/pet/pet_pri_spt_s1_d.htm

Διάγραμμα 3.19

Ετήσια μεταβολή εγχώριου ΔΤΚ και Εναρμονισμένου ΔΤΚ στην Ελλάδα (%)

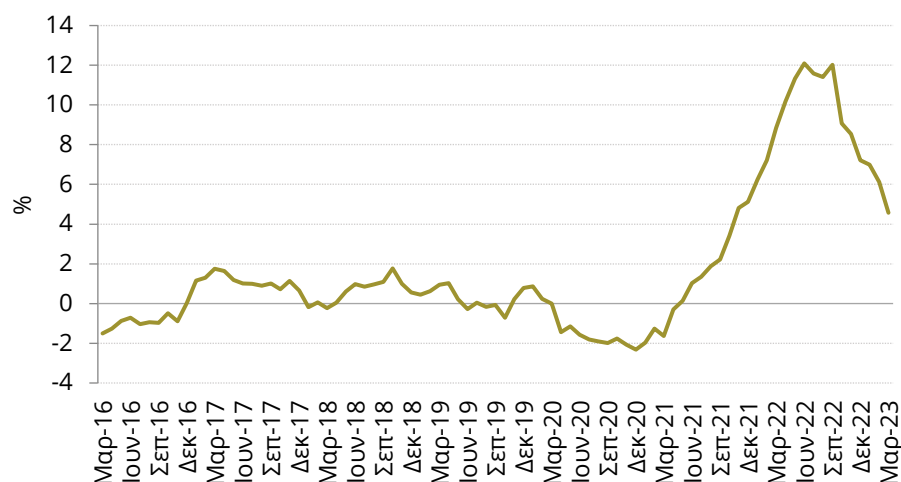

Ενίσχυση 5,9% του εγχώριου ΔΤΚ το α' τρίμηνο του 2023 σε σχέση με ένα έτος πριν, από 7,4% το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2022.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία IOBE

Διάγραμμα 3.20

Μηνιαία εξέλιξη ΔΤΚ στην Ελλάδα (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές, %)

Αποκλιμάκωση στην άνοδο του εγχώριου ΔΤΚ τον Μάρτιο (5,9%). Σε χαμηλότερα επίπεδα ο ρυθμός από τον αντίστοιχο μήνα του 2022 (7,4%).

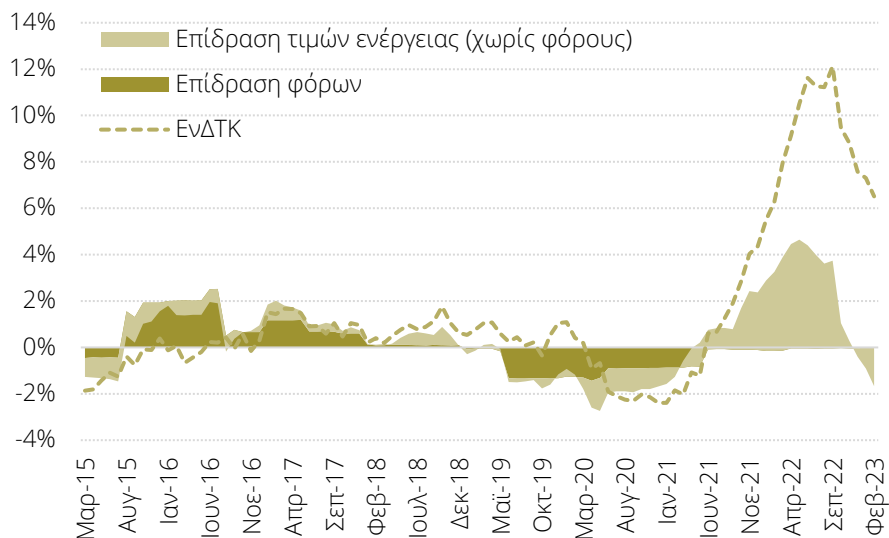
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία IOBE

Η άνοδος του ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα στο χρονικό διάστημα Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου του 2023, κατά 6,9%, φέρνει τη χώρα περίπου στις τελευταίες θέσεις της κατάταξης μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης ως προς το ρυθμό μεταβολής, χαμηλότερα του σταθμισμένου μέσου όρου. Ο μέσος όρος μεταβολής του ΕνΔΤΚ στην Ευρωζώνη διαμορφώθηκε το α' δίμηνο φέτος στο 8,6%, από 5,5% ένα έτος πριν. Η εγχώρια ζήτηση και οι έμμεσες επιδράσεις της κρίσης ενέργειας στην προσφορά φαίνεται ότι αποτέλεσαν τους κυριότερους παράγοντες ανόδου των τιμών στην Ευρωζώνη, καθώς ο δείκτης τιμών με σταθερούς φόρους και χωρίς τα ενεργειακά αγαθά αυξήθηκε κατά 7,6% στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, σε σύγκριση με α' δίμηνο του 2022 (+2,7%).

Διάγραμμα 3.21

Ετήσιος ρυθμός μεταβολής ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα και επίδραση τιμών ενεργειακών προϊόντων και αλλαγών στη φορολογία

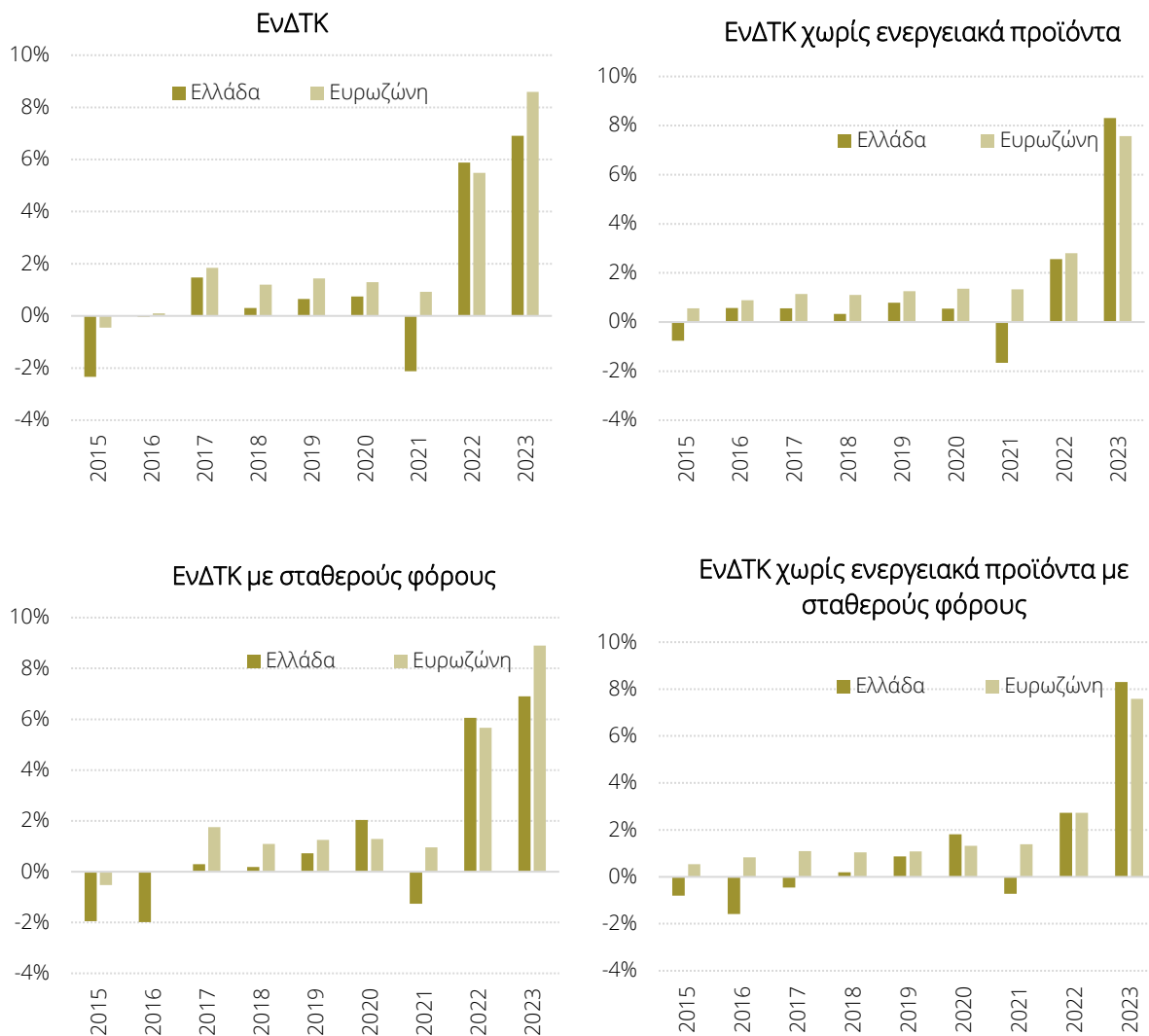
Η αύξηση του ΕνΔΤΚ από τα τέλη του 2022 και στις αρχές του 2023 οφείλεται κυρίως στις τιμές των μη ενεργειακών αγαθών, ενώ πλέον μηδενική είναι η επίδραση των φόρων.

Πηγή: Eurostat, επεξεργασία IOBE

Όσο αφορά στις τάσεις στις επιμέρους κατηγορίες προϊόντων και υπηρεσιών οι οποίες περιλαμβάνονται στον εγχώριο Γενικό Δείκτη Τιμών, η μεγαλύτερη άνοδος το α' δίμηνο του 2023 καταγράφηκε στη Διατροφή και τα Διαρκή αγαθά, ενδεχομένως λόγω έμμεσων επιδράσεων της κρίσης ενέργειας στην προσφορά. Η ενίσχυση των τιμών στην κατηγορία της Διατροφής ανήλθε στο 15,1%, από ηπιότερη άνοδο 4,4% ένα έτος πριν, ενώ στην κατηγορία των Διαρκών αγαθών οι τιμές ενισχύθηκαν κατά 10,6%, από ηπιότερη άνοδο 2,3% ένα έτος νωρίτερα. Σε χαμηλότερα επίπεδα, ήταν η μεταβολή στα Ξενοδοχεία, όπου σημειώθηκε αύξηση 7,9% από σταθερότητα ένα έτος πριν, ενώ έπονται οι Μεταφορές με 7,3%, από 1,9% το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2022. Ενίσχυση τιμών σημειώθηκε και στην Ένδυση και τα Άλλα αγαθά, κατά 6,8% και 5,6%, αντίστοιχα, από 4,7% και μείωση 0,7%, αντίστοιχα, ένα έτος πριν. Η άνοδος των τιμών στην Υγεία ανήλθε στο 4,1% από ηπιότερη αύξηση 1,9% το α' δίμηνο του 2022, ενώ ακόμη χαμηλότερη ήταν η άνοδος των τιμών στην Αναψυχή (3,4%) από οριακή άνοδο 0,4% την αντίστοιχη περίοδο του 2022. Στα Αλκοολούχα ποτά οι τιμές ήταν ενισχυμένες το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου του 2023 σε σχέση με ένα έτος πριν (2,9%), έναντι εντονότερης ανόδου 4,3%, αντίστοιχα το α' δίμηνο του 2022, ενώ έπεται η Εκπαίδευση με 2,2% σε συνέχεια οριακής ανόδου 0,3% ένα έτος πριν. Αντιθέτως, υποχώρηση κατέγραψαν οι τιμές στις Επικοινωνίες, κατά 1,5%, σε συνέχεια οριακής ανόδου 0,4% ένα έτος πριν. Υποχώρηση των τιμών σημειώθηκε και στη Στέγαση, 2,5% το α' δίμηνο του τρέχοντος έτους από άνοδο 4,5% το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2022.

Διάγραμμα 3.22

Ετήσια μεταβολή ΕνΔΤΚ σε Ελλάδα και Ευρωζώνη (περίοδος Ιανουαρίου- Φεβρουαρίου)

Πηγή: Eurostat, επεξεργασία IOBE

“Άνοδος τιμών εγχωρίως στο δίμηνο του 2023, με την πληθωριστική επίδραση των μη ενεργειακών αγαθών (8,2 ποσοστιαίες μονάδες) να είναι υψηλότερη από τον μ.ό. της Ευρωζώνης.

Σχετικά με τις τάσεις των τιμών στην πλευρά της παραγωγής το αρχικό δίμηνο του τρέχοντος έτους, ο Γενικός Δείκτης Τιμών Παραγωγού (ΓΔΤΠ), εγχώριας και εξωτερικής αγοράς συνολικά, καταγράφηκε αύξηση σε σύγκριση με το ίδιο χρονικό διάστημα του 2022 (+9%). Αναλυτικά, ο ΓΔΤΠ χωρίς την ενέργεια ενισχύθηκε στο χρονικό διάστημα Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου του φέτος κατά 9,5%, έναντι ηπιότερης ανόδου ένα χρόνο πριν (5,9%). Αναφορικά με τις τάσεις στις τιμές των βιομηχανικών προϊόντων, την υψηλότερη άνοδο κατέγραψαν τα Προϊόντα χαρτιού και τα Βασικά μέταλλα, κατά 16,2% και 15,2%, έναντι αύξησης 5,6% και 16,6% αντίστοιχα ένα έτος πριν. Σε χαμηλότερα επίπεδα ήταν η άνοδος για τις τιμές παραγωγού στα Τρόφιμα, κατά 13,6%, και στα Προϊόντα ξύλου, κατά 13,3%, σε συνέχεια αύξησης 4,3% και 17,8%, αντίστοιχα, στο αρχικό δίμηνο

του 2022. Αύξηση των τιμών παραγωγού καταγράφηκε το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου φέτος στο Ηλεκτρικό ρεύμα και φυσικό αέριο, κατά 12,2% έναντι ανόδου 64,4% ένα έτος πριν, ενώ ακολούθησαν τα Μη μεταλλικά ορυκτά, με άνοδο 9,1% σε συνέχεια ηπιότερης ανόδου 3,7% ένα έτος πριν. Αντίθετα, η τάση στις τιμές παραγωγού στην Παραγωγή Άνθρακα-Λιγνίτη και στους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές ήταν πτωτική, κατά 61,1% και 2,3%, αντίστοιχα, σε συνέχεια αύξησης 35,4% και 2,3%, αντίστοιχα ένα έτος πριν.

Ως προς την εξέλιξη του Γενικού Δείκτη Τιμών Εισαγωγών (ΓΔΤΕ) τον Ιανουάριο φέτος, όπου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, καταγράφηκε ετήσια άνοδος, κατά 0,4%, έναντι σαφώς ισχυρότερης ανόδου, 31,8% ένα έτος πριν. Σε υψηλότερο επίπεδο από τον εγχώριο δείκτη διαμορφώθηκε η ενίσχυση του ίδιου δείκτη στην Ευρωζώνη, κατά +7,1%, έναντι αύξησης 26,1% τον αντίστοιχο μήνα του 2022. Η οριακή άνοδος των τιμών εισαγωγών εγχωρίως κατατάσσει την Ελλάδα στην τελευταία θέση μετά την Γαλλία (1,0%) ως προς την αύξησή τους μεταξύ δέκα χωρών της Ευρωζώνης για τις οποίες υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία στη συγκεκριμένη περίοδο. Η υψηλότερη άνοδος των τιμών εισαγωγών καταγράφηκε στην Ολλανδία (11,9%) και την Ισπανία (11,3%). Επισημαίνεται ότι σε όλες τις χώρες της Ευρωζώνης για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, καταγράφηκε άνοδος των τιμών εισαγωγών τον πρώτο μήνα του 2023 σε σύγκριση με ένα έτος πριν, τάση η οποία ως επί το πλείστον αντανακλά τις έμμεσες επιδράσεις της ανόδου των τιμών των ενεργειακών αγαθών.

Μεταξύ των επιμέρους κατηγοριών εισαγόμενων προϊόντων, η μεγαλύτερη άνοδος τον Ιανουάριο φέτος σημειώθηκε στις τιμές της Παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, κατά 159,1%, λόγω της θετικής επίδρασης των τιμών των ενεργειακών αγαθών, σε συνέχεια οριακής υποχώρησης 0,2% τον αντίστοιχο μήνα του 2022. Σχεδόν ίδιας έντασης ήταν η ενίσχυση στον Άνθρακα και λιγνίτη, 133,1% από σταθερότητα ένα έτος πριν. Στα Μεταλλεύματα και στα Τρόφιμα, οι τιμές εισαγωγών ενισχύθηκαν κατά 15,4% και 14,8%, αντίστοιχα τον πρώτο μήνα του τρέχοντος έτους, από άνοδο 13,9% και 5%, αντίστοιχα ένα έτος πριν, ενώ έπονται τα Προϊόντα χαρτιού, με 14,2% από ηπιότερη ενίσχυση 8,0% τον Ιανουάριο του 2022. Σε χαμηλότερα επίπεδα εντοπίζονται τα Προϊόντα καπνού και τα Έπιπλα, με την άνοδο των τιμών στις συγκεκριμένες κατηγορίες να ανέρχεται στο 12,3% και 8,2%, αντίστοιχα στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα από ηπιότερη άνοδο, 2,6% και 1,7% αντίστοιχα το ένα έτος πριν.

Διάγραμμα 3.23

Ετήσια μεταβολή ΓΔΤΠ και ΓΔΤΕ στην Ελλάδα (Ιανουάριος - Φεβρουάριος)

Ήπια υποχώρηση τιμών εισαγωγών (-1%) το Ιανουάριο του 2023, κυρίως λόγω αρνητικής επίδρασης των τιμών των ενεργειακών αγαθών. Αντίθετα, αύξηση στις τιμές παραγωγού το α' δίμηνο του 2023 (9%).

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία IOBE

*Τα στοιχεία αφορούν στον Ιανουάριο

Μεσοπρόθεσμες εκτιμήσεις

Από την ανάλυση των τάσεων στις βασικές συνιστώσες του εγχώριου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή κατά το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου του τρέχοντος έτους, προέκυψε ότι η ισχυρή άνοδος του οφείλεται κυρίως στην θετική επίδραση των τιμών των μη ενεργειακών αγαθών. Η έντονη αύξηση των τιμών των ενεργειακών αγαθών, απόρροια του πολέμου της Ρωσίας στην Ουκρανία, φαίνεται ότι έχει ανακοπεί σημαντικά, με τις έμμεσες, ωστόσο αυξητικές επιδράσεις στην προσφορά να παραμένουν. Η αυξημένη ζήτηση μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων για τον κορονοϊό, καθώς και οι έμμεσες επιδράσεις της ανοδικής τιμής των ενεργειακών αγαθών μέχρι και το τέλος του προηγούμενου έτους διατήρησαν την ανοδική πορεία των τιμών σε βασικές κατηγορίες προϊόντων. Από την άλλη, ο ήπιος χειμώνας, η εξασφάλιση των απαραίτητων ποσοτήτων φυσικού αερίου για την Ευρώπη μετά τη διακοπή του ρωσικού εφοδιασμού και η διατήρηση υψηλών αποθεμάτων στις αποθήκες φυσικού αερίου στο τέλος του χειμώνα επέδρασαν ανασχετικά στην ανοδική πορεία των διεθνών τιμών στα ενεργειακά αγαθά.

Σημειώνεται ότι, τα κράτη μέλη της ΕΕ τον Φεβρουάριο επέβαλαν νέα, δέκατη δέσμη κυρώσεων στην Ρωσία, οι οποίες μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν απαγορεύσεις σε εξαγωγές τεχνολογιών ζωτικής σημασίας και βιομηχανικών προϊόντων, παροχή δυναμικότητας αποθήκευσης αερίου σε Ρώσους και απαγορεύσεις σε διαμετακόμιση μέσω Ρωσίας αγαθών και τεχνολογιών διπλής χρήσης που εξάγονται από την ΕΕ.

Υπό τις παραπάνω εξελίξεις, το α' τρίμηνο του 2023 η διεθνής τιμή του πετρελαίου Brent διαμορφώθηκε στα \$81,1 ανά βαρέλι, σημειώνοντας υποχώρηση της τάξης του 19,6% σε σχέση με ένα έτος πριν. Η ισοτιμία ευρώ/δολαρίου το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα κατά μέσο όρο διαμορφώθηκε στο 1,07, χαμηλότερα κατά 4,3% σε σύγκριση με ένα έτος πριν. Ακολούθως, η μέση τιμή του πετρελαίου σε ευρώ έφτασε το α' τρίμηνο φέτος τα €75,5/βαρέλι, καταγράφοντας εξασθένηση σε σχέση με ένα έτος πριν, 16%.

Επίδραση ζήτησης

Ως προς τις αναμενόμενες τάσεις στην καταναλωτική ζήτηση η νέα αύξηση του κατώτατου μισθού από την 1η Απριλίου 2023, η αύξηση του επιδόματος ανεργίας, τα μέτρα στήριξης του εισοδήματος «ευάλωτων» κοινωνικών ομάδων (χαμηλοσυνταξιούχοι, ΑΜΕΑ, δικαιούχοι ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος κ.ά.). αναμένεται να τονώσουν το διαθέσιμο εισόδημα, και να επιδράσουν θετικά στις τιμές. Ενισχυτικά στο διαθέσιμο εισόδημα αναμένεται να επιδράσουν και τα έκτακτα μέτρα αντιμετώπισης του υψηλού κόστους διαβίωσης, όπως η κάρτα αγορά (Market pass), το καλάθι του Νοικοκυριού, το καλάθι του Νονού, ενισχύοντας ακολούθως και την εγχώρια ζήτηση.

Επιπρόσθετα, η επέκταση των μέτρων στήριξης νοικοκυριών και επιχειρήσεων για το μετριασμό του ενεργειακού κόστους εγχωρίως που ανακοινώθηκαν τον Δεκέμβριο του προηγούμενου έτους εκτιμάται ότι θα ενισχύσουν έμμεσα το διαθέσιμο εισόδημα, και κατ' επέκτασιν θα συμβάλουν στη τόνωση της εγχώριας ζήτησης. Συνεπώς, εκτιμάται ότι η καταναλωτική ζήτηση αναμένεται να ενισχυθεί το 2023, στην περιοχή του 1,2-1,5% συντηρώντας σε ένα βαθμό τις υψηλές τιμές.

Επίδραση φόρων

Αναφορικά με τις αναμενόμενες επιδράσεις των παρεμβάσεων έμμεσης φορολογίας, στο τρέχον έτος η επαναφορά των μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ σε όλα τα νησιά του Αιγαίου χωρίς προϋποθέσεις, αναμένεται να επιδράσει ήπια ανασχετικά στην άνοδο των τιμών. Τέλος, οι μειωμένοι συντελεστές ΦΠΑ σε ορισμένα αγαθά και υπηρεσίες παραμένουν έως και τον Ιούνιο του 2023, όπως και τα μέτρα στήριξης στα ακίνητα έως τον Δεκέμβριο του 2024, εξελίξεις που δεν αναμένεται να έχουν καμία επίδραση στις τιμές, καθώς έχει παρέλθει ένα έτος από την εφαρμογή τους.

Επίδραση ενεργειακών αγαθών

Ως προς τις πρόσφατες εξελίξεις στα ενεργειακά αγαθά, η διεθνής τιμή του πετρελαίου Brent διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο τον Μάρτιο του τρέχοντος έτους στα \$78,4 ανά βαρέλι, σημειώνοντας μείωση 33,1% σε σχέση με ένα έτος πριν. Η ισοτιμία ευρώ/δολαρίου τον ίδιο μήνα φέτος διαμορφώθηκε στο 1,07, χαμηλότερα κατά 2,8% από ότι τον αντίστοιχο μήνα του 2022. Ακολούθως, η μέση τιμή του πετρελαίου σε ευρώ διαμορφώθηκε σε €73,3 ανά βαρέλι, καταγράφοντας υποχώρηση της τάξης του 31% σε σχέση με ένα έτος νωρίτερα.

Αναφορικά με την προσφορά πετρελαίου, κατά την τελευταία συνεδρίασή του, αρχές Απριλίου, ο ΟPEC+, συμπεριλαμβανομένου και της Ρωσίας αποφάσισε να προχωρήσει σε περικοπές στην ημερήσια παραγωγή του από τον επόμενο μήνα. Με επικεφαλής τη Σαουδική Αραβία, ο ΟPEC+ αποφάσισε να προχωρήσει σε μείωση της ημερήσιας παραγωγής από τον επόμενο μήνα του τρέχοντος έτους, τουλάχιστον κατά 1 εκατ. βαρέλια προκειμένου να διατηρηθεί η ισορροπία στις διεθνείς αγορές. Η ανησυχία και αβεβαιότητα ως προς τις οικονομικές προοπτικές παγκοσμίως, ειδικά μετά και την πρόσφατη κατάρρευση δύο περιφερειακών τραπεζών στις ΗΠΑ οδήγησε σε αυτή την απόφαση, με τη Σαουδική Αραβία να προχωράει σε μείωση που θα αγγίζει τα 500.000 βαρέλια ημερησίως. Υπενθυμίζεται ότι τον περασμένο Οκτώβριο είχε αποφασιστεί η μείωση της ημερήσιας παραγωγής πετρελαίου έως και 2 εκατ. βαρέλια, ως αντίδραση στη μείωση των τιμών του πετρελαίου και την αβεβαιότητα για παγκόσμια ύφεση, απόφαση η οποία διατηρήθηκε και στην συνεδρίαση του Δεκεμβρίου.

Αν και η παγκόσμια κατανάλωση το 2023, αναμένεται να αυξηθεί κατά 2,3 εκατ. βαρέλια ημερησίως, φτάνοντας στο ιστορικά υψηλό των 101,9 εκατ. βαρελιών την ημέρα, ο ΟPEC

προβλέπει πλεόνασμα στην ημερήσια παραγωγή πετρελαίου. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του OPEC, το πλεόνασμα στην ημερήσια παραγωγή το β' τρίμηνο φέτος υπολογίζεται στα 300.000 βαρέλια, το οποίο θα μπορούσε να είναι ακόμη υψηλότερο στο σύνολο του έτους εάν η παραγωγή της Ρωσίας παραμείνει ισχυρή έναντι των διεθνών κυρώσεων. Η Ρωσία, υπό τον φόβο των νέων κυρώσεων, επιταχύνει τις εξαγωγές της, διευρύνοντας μάλιστα και τα προϊόντα (π.χ. προϊόντα διύλισης). Αύξηση της προσφορά αναμένεται και από τις ΗΠΑ, Καναδά, Κολομβία και Νιγηρία.

Σημειώνεται ότι τον Φεβρουάριο το Συμβούλιο της Ευρώπης αποφάσισε να ορίσει δύο ανώτατα όρια τιμών (\$45/βαρέλι και \$100/βαρέλι) για τα προϊόντα πετρελαίου που κατάγονται ή εξάγονται από τη Ρωσία¹⁸. Τέλος, όσο αφορά στην τιμή του φυσικού αερίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2022 επέβαλε πλαφόν στις τιμές εισαγωγής φυσικού αερίου κάθε προέλευσης για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης. Ο μηχανισμός προβλέπει ανώτατο όριο τιμής στα €180 ανά MWh στο TTF της Ολλανδίας από τον Φεβρουάριο του τρέχοντος έτους, ο οποίος ωστόσο καταργείται αυτομάτως, σε περίπτωση που η ζήτηση αυξηθεί κατά 10%-15%.

Εγχωρίως, τα μέτρα αντιμετώπισης του υψηλού ενεργειακού κόστους που ανακοινώθηκαν τον Δεκέμβριο επιδρούν ανασχετικά σε ένα βαθμό στις μεταβολές των τιμών ενέργειας, καθώς οι τιμές της ενέργειας που λαμβάνονται υπόψη στο ΔΤΚ περιλαμβάνουν τις επιδοτήσεις. Επιπλέον, η αποκλιμάκωση των τιμών χονδρικής αναμένεται να επιδράσει ανασχετικά στα τιμολόγια ρεύματος για τον Απρίλιο χωρίς ωστόσο να επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές στους καταναλωτές, και ακολούθως στο διαθέσιμο εισόδημα τους, καθώς οι τελικές τιμές που πληρώνουν διαμορφώνονται μέσω των επιδοτήσεων.

Παγκόσμια ζήτηση

Οι προοπτικές ανάκαμψης της παγκόσμιας ζήτησης το 2023 φαίνεται να βελτιώνονται σύμφωνα με τις μακροοικονομικές προβλέψεις διεθνών οργανισμών. Ειδικότερα, η άνοδος του παγκόσμιου ΑΕΠ αναμένεται να διαμορφωθεί το 2023, σε περίπου 2,6%, υψηλότερα από το ρυθμό που προβλεπόταν τον περασμένο Νοέμβριο (2,2%)¹⁹. Η ανοδική πορεία των τιμών ενέργειας φαίνεται ότι ανακόπτεται, με τον πληθωρισμό να επιβραδύνεται σημαντικά, τονώνοντας το διαθέσιμο εισόδημα και δημιουργώντας περαιτέρω προοπτικές ανάπτυξης. Η δυναμική ανάκαμψης εκτιμάται ότι θα είναι ισχυρότερη στην Κίνα το 2023, έναντι της Ευρωζώνης, και των Η.Π.Α. καθώς η οικονομία της, επαναλειτουργεί πλήρως, με τη ζήτηση για το πετρέλαιο να αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά, κυρίως στο δεύτερο εξάμηνο του τρέχοντος έτους²⁰.

Σε αυτό το πλαίσιο εξελίξεων εκτιμάται ότι η μέση τιμή του πετρελαίου το 2023 θα διαμορφωθεί στα \$82,9/βαρέλι από \$100,9/βαρέλι το 2023 (-17,9%), κυρίως λόγω της επιβράδυνσης της παγκόσμιας ανάπτυξης²¹. Η ισοτιμία ευρώ/δολαρίου το τρέχον έτος αναμένεται κατά μέσο όρο να διαμορφωθεί στο 1,08, υψηλότερα κατά 2,8% από ότι το 2022²². Ακολούθως, η μέση τιμή του πετρελαίου σε ευρώ αναμένεται να διαμορφωθεί το 2023 τα €76,7/βαρέλι, σημειώνοντας υποχώρηση της τάξης του 20% σε σύγκριση με το τρέχον έτος.

Συνεκτιμώντας τις παραπάνω τάσεις και εξελίξεις στους κυριότερους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν τις τιμές καταναλωτή προβλέπεται πως ο Γενικός Δείκτης Τιμών Καταναλωτή θα

¹⁸ <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/sanctions/restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/history-restrictive-measures-against-russia-over-ukraine/>

¹⁹ OECD Economic Outlook, Μάρτιος 2023: A Fragile Recovery

²⁰ International Energy Agency, World Energy Outlook 2022

²¹ Energy International Agency, Short-Term Energy Outlook, Μάρτιος 2023

²² Macroeconomic projections, ΕΚΤ, Μάρτιος 2023

ενισχυθεί ήπια το τρέχον έτος, με ρυθμό στην περιοχή του 4,3%, λόγω κυρίως της καταναλωτικής ζήτησης.

Σημαντική πληροφόρηση για την εξέλιξη των τιμών το επόμενο χρονικό διάστημα παρέχουν και τα αποτελέσματα των μηνιαίων ερευνών οικονομικής συγκυρίας του IOBE, τα οποία συνιστούν πρόδρομες ενδείξεις για την εξέλιξή τους από την πλευρά της προσφοράς.

Οι τάσεις στις προβλέψεις μεταβολών των τιμών είναι μεικτές κατά το α' τρίμηνο του 2023 έναντι του δ' τριμήνου του τρέχοντος έτους. Με εξαίρεση τις Υπηρεσίες όπου ενισχύονται ήπια, στο Λιανικό εμπόριο και τις Ιδιωτικές κατασκευές οι προβλέψεις των τιμών κινούνται ήπια πτωτικά, ενώ στη Βιομηχανία η εξασθένιση είναι εντονότερη. Ως προς την αντίστοιχη περυσινή τριμηνιαία περίοδο, οι προσδοκίες για την εξέλιξη των τιμών κατέγραψαν ήπια θετική μεταβολή στις Ιδιωτικές Κατασκευές και στις Υπηρεσίες, μικρή υποχώρηση σε Λιανικό εμπόριο, ενώ στη Βιομηχανία οι τιμές υποχώρησαν αισθητά. Αναλυτικότερα:

Στη Βιομηχανία, οι προβλέψεις της πορείας των τιμών το α' τρίμηνο του έτους εξασθένησαν σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο. Συγκεκριμένα, ο δείκτης διαμορφώθηκε στις +17 μονάδες από +27 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ υποχώρησε κατά 35 μονάδες σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2022. Από τις επιχειρήσεις του τομέα, το 9% αναμένει πτώση τιμών βραχυπρόθεσμα, ενώ υποχωρεί στο 26% (από 37%) το ποσοστό όσων προβλέπουν άνοδό τους, με το υπόλοιπο 65% να αναμένει σταθερότητα.

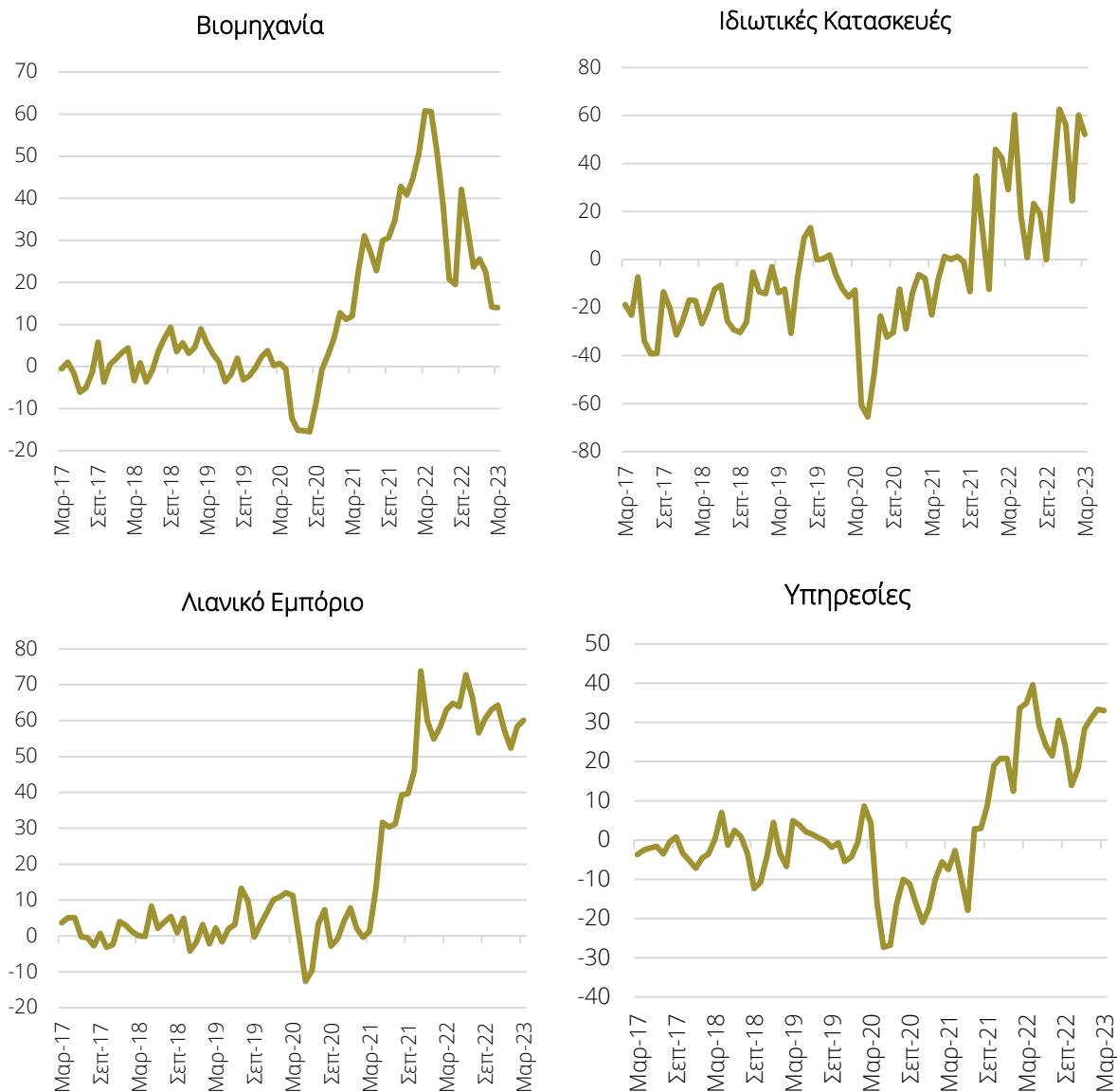
Στο Λιανικό Εμπόριο, το ισοζύγιο των +62 μονάδων στις τιμές των επιχειρήσεων του τομέα κατά το προηγούμενο τρίμηνο υποχωρεί κατά 5 μονάδες, ενώ παράλληλα βρέθηκε 2 μονάδες χαμηλότερα σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2022. Από τις επιχειρήσεις του τομέα, μόλις το 1% αναμένει πτώση τιμών βραχυπρόθεσμα, ενώ υποχωρεί στο 58% το ποσοστό όσων προβλέπουν άνοδό τους, με το υπόλοιπο 41% (από 37%) να αναμένει σταθερότητα. Στους επιμέρους κλάδους του Λιανικού Εμπορίου, οι μεταβολές στις προβλέψεις των τιμών το α' τρίμηνο του 2023 σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο ήταν πτωτικές σε όλους τους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους με εξαίρεση το ισοζύγιο στα Πολυκαταστήματα τα οποία κινούνται αισθητά ανοδικά

Ο μέσος δείκτης πρόβλεψης της μεταβολής των τιμών στις Υπηρεσίες το εξεταζόμενο τρίμηνο ενισχύθηκε αισθητά σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο και διαμορφώθηκε στις +32 (από +20) μονάδες, ενώ παράλληλα κινήθηκε ήπια υψηλότερα σε σχέση με την αντίστοιχη μέση επίδοση του α' τρίμ. 2022 (+27 μον.). Το τρέχον τρίμηνο, το 2% (από 9%) των επιχειρήσεων του κλάδου αναμένει μείωση τιμών και το 34% άνοδο. Στους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους, ο σχετικός δείκτης ενισχύθηκε στους περισσότερους, με εξαίρεση τις Χερσαίες μεταφορές που υποχώρησε αισθητά.

Τέλος, στον τομέα των Ιδιωτικών Κατασκευών, το έντονα θετικό ισοζύγιο των +50 μονάδων του προηγούμενου τριμήνου εξασθένησε ελαφρά, στις +46 μονάδες, έχοντας παράλληλα μεταβληθεί ήπια ανοδικά σε σύγκριση με το αντίστοιχο επίπεδο του 2022 (+39 μον.). Επιπλέον, μόλις το 6% των επιχειρήσεων του τομέα δεν προβλέπει υποχώρηση των τιμών του κλάδου, ενώ το ποσοστό εκείνων που αναμένουν άνοδο διαμορφώνεται στο 52% (από 50%), με το υπόλοιπο 42% (από 50%) να προβλέπει σταθερότητα τιμών.

Διάγραμμα 3.24

Προβλέψεις για εξέλιξη τιμών στο επόμενο τρίμηνο (ισοζύγιο απαντήσεων = διαφορά θετικών – αρνητικών απαντήσεων)

Πηγή: IOBE

Οι τάσεις στις προβλέψεις μεταβολών των τιμών είναι μικτές κατά το α' τρίμηνο του 2023 έναντι του δ' τριμήνου του προηγούμενου έτους, με τις Ιδιωτικές Κατασκευές και το Λιανικό εμπόριο να υποχωρούν ήπια, τις Υπηρεσίες να ενισχύονται αισθητά, και το σχετικό ισοζύγιο στη Βιομηχανία να εξασθενεί σημαντικά.

4 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ

- Παρουσιάζονται βασικά μεγέθη του τομέα των Κατασκευών, καθώς και ο σχεδιασμός για τα έργα υποδομής και άλλα κατασκευαστικά έργα που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν από εθνικούς και κοινοτικούς τα επόμενα χρόνια.
- Πραγματοποιείται ενδεικτικός προσδιορισμός των σχετικών επενδυτικών δαπανών για την περίοδο 2021-2026 με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία για τη χρηματοδότησή τους.
- Παρουσιάζεται η εξέλιξη της χρηματοδότησης στον τομέα των Κατασκευών και πραγματοποιούνται συγκρίσεις με άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας.
- Διενεργούνται οικονομετρικές εκτιμήσεις της σχέσης μεταξύ των καθαρών ροών χρηματοδότησης του τομέα των Κατασκευών και του επιπέδου κατασκευαστικής δραστηριότητας και εκτιμώνται οι ανάγκες του τομέα για δανειακά κεφάλαια μέχρι το 2026.

Εισαγωγή

Η προοπτική σημαντικής αύξησης των επενδύσεων σε έργα υποδομής και σε άλλα κατασκευαστικά έργα στην Ελλάδα πρόκειται να ενισχύσει τις ανάγκες χρηματοδότησης του τομέα Κατασκευών τα επόμενα χρόνια. Σε μελέτη που εκπονήθηκε από το IOBE διερευνήθηκαν οι δυνητικές ανάγκες των τεχνικών εταιριών τόσο για βραχυπρόθεσμα τραπεζικά δάνεια, που αξιοποιούνται κυρίως ως κεφάλαια κίνησης, όσο και για μακροπρόθεσμα τραπεζικά δάνεια, που χρηματοδοτούν επενδύσεις εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων, την ανάπτυξη έργων και άλλους σκοπούς²³.

Προοπτικές ανάπτυξης του τομέα των κατασκευών στην Ελλάδα

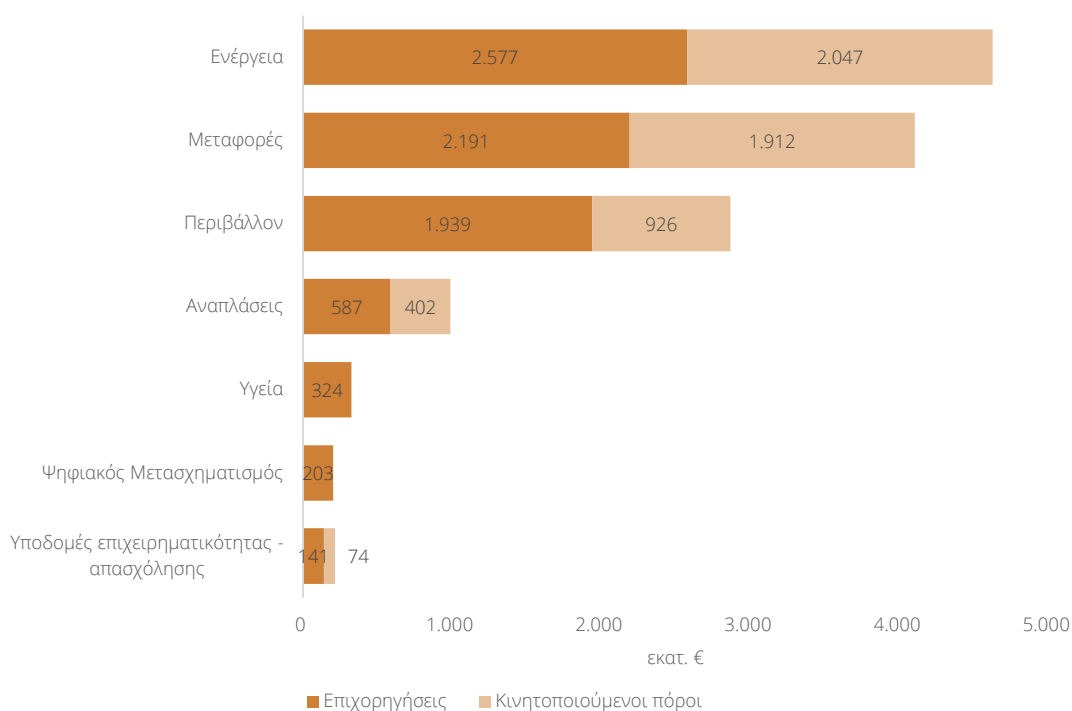
Στον τομέα των Κατασκευών δραστηριοποιούνται χιλιάδες μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ) και επαγγελματίες. Η αξία παραγωγής του τομέα των Κατασκευών υποχώρησε δραματικά μετά το 2007, προκαλώντας συρρίκνωση της κερδοφορίας και μείωση των επενδύσεων του τομέα.

²³ Η μελέτη είναι διαθέσιμη στο http://iobe.gr/research_dtl.asp?RID=264

Ωστόσο μετά από μια δεκαετία συρρίκνωσης και αποεπένδυσης, οι προοπτικές για τις Κατασκευές διαφαίνονται ιδιαιτέρως θετικές. Το Ταμείο Ανάκαμψης μαζί με τα υπόλοιπα Ευρωπαϊκά Ταμεία και τους Εθνικούς πόρους θα χρηματοδοτήσουν έργα υποδομών που θα τροφοδοτήσουν την ισχυρή ανάπτυξη των Κατασκευών τα επόμενα χρόνια. Με βάση την ανάλυση των δράσεων του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΕΣΑΑ) εκτιμάται ότι επιχορηγήσεις ύψους €7,96 δισ. θα κατευθυνθούν σε έργα που έχουν άμεση σχέση με τις Κατασκευές, κινητοποιώντας συνολικούς πόρους ύψους €13,3 δισ. (Διάγραμμα 4.1).

Διάγραμμα 4.1

Σύνολο επενδυτικών πόρων που κινητοποιούνται από τις επιχορηγήσεις σε έργα του Ταμείου Ανάκαμψης με άμεση σχέση με τη δραστηριότητα των Κατασκευών, ανά τομέα (εκτίμηση)

Πηγή: Ελλάδα 2.0 Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Εκτιμήσεις IOBE.

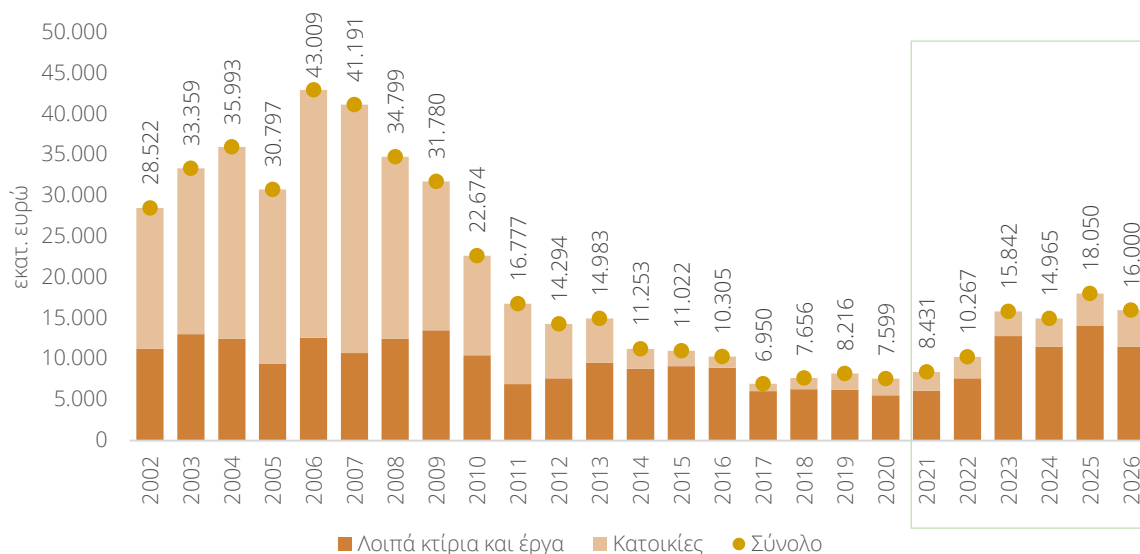
Τα κατασκευαστικά έργα που θα στηριχθούν με επιχορηγήσεις από το Ταμείο Ανάκαμψης αφορούν κυρίως τους τομείς της Ενέργειας (€4,6 δισ.), των Μεταφορών (€4,1 δισ.) και του Περιβάλλοντος (€2,9 δισ.). Μαζί με τους πόρους από τα δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης (και τους κινητοποιούμενους από τα δάνεια πόρους χρηματοδότησης) εκτιμάται ότι για έργα με άμεση σχέση με τις Κατασκευές θα μπορούσαν να κινητοποιηθούν την περίοδο 2022-2026 συνολικά €27,0 δισ. (επιχορηγήσεις €13,3 δισ. και δάνεια €13,7 δισ.).

Συνεπώς οι επενδύσεις σε Κατασκευές –κυρίως στις υποδομές– εκτιμάται ότι θα ενισχύσουν σημαντικά το μερίδιό τους στο ΑΕΠ την περίοδο 2022-2026. Μεσοπρόθεσμα εκτιμώνται επιπρόσθετες επενδύσεις σε υποδομές και κατοικίες ετησίως ύψους έως 4,1% του ΑΕΠ (συγκριτικά με το 2020) –με το ποσοστό των επενδύσεων σε κατασκευαστικά έργα να φτάνει μέχρι το 8,1% του ΑΕΠ το 2025 από 4% το 2020. Εκτιμάται επίσης ότι η αξία παραγωγής των κατασκευαστικών έργων υποδομών και κατοικιών θα ακολουθήσει ισχυρή ανοδική πορεία την περίοδο 2022-2026,

ξεπερνώντας τα €18 δισ. το 2025 (από €7,6 δισ. το 2020) (Διάγραμμα 4.2). Εξαιτίας της ισχυρής επίδρασης των επενδύσεων του ΕΣΑΑ, η συνολική ώθηση θα δοθεί σε μεγαλύτερο βαθμό από τις επενδύσεις σε υποδομές και κατασκευαστικά έργα πλην κατοικιών. Όμως, και η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα θα ενισχυθεί συγκριτικά με το (χαμηλό) επίπεδο που καταγράφηκε το 2020.

Διάγραμμα 4.2

Προβολή της αξίας παραγωγής Κατασκευών, 2021-2026

Πηγή: Eurostat, Εκτίμηση IOBE 2021-2026.

Εξέλιξη χρηματοδότησης του τομέα των κατασκευών

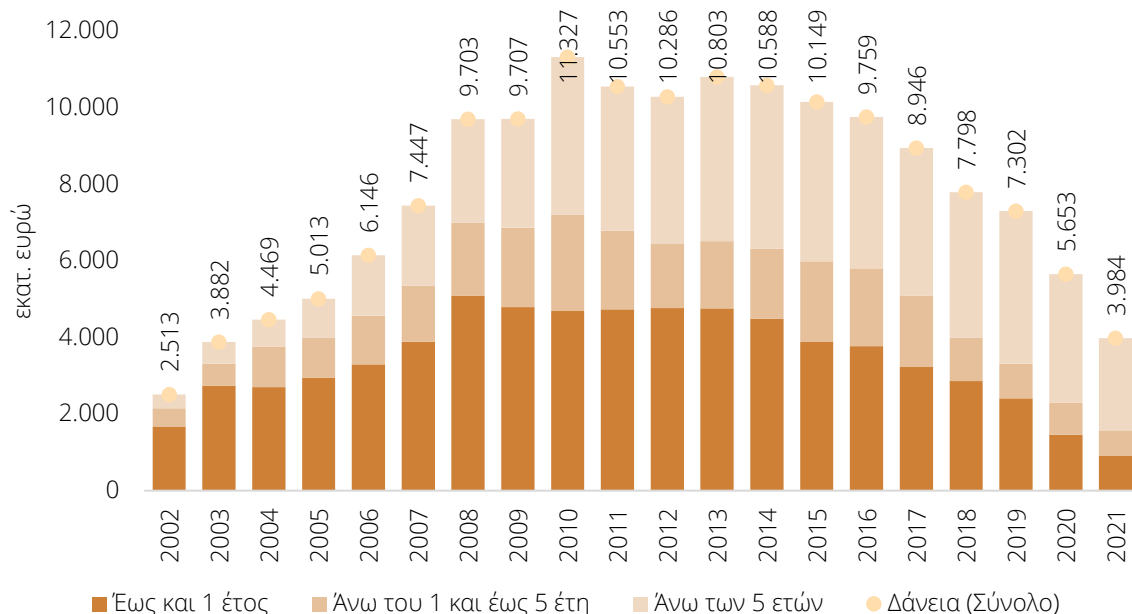
Η χρηματοδότηση που λαμβάνουν οι επιχειρήσεις του κατασκευαστικού κλάδου κατευθύνεται κυρίως σε: α) κεφάλαια κίνησης, για την κάλυψη λειτουργικών αναγκών και τη χρηματοδότηση συναλλακτικού κυκλώματος (βραχυπρόθεσμος δανεισμός), β) αγορά πάγιου εξοπλισμού (κυρίως μακροπρόθεσμος δανεισμός για μηχανήματα και λοιπό εξοπλισμό, αγορές ακινήτων για επαγγελματική χρήση, ανάπτυξη έργων κ.ά.) και γ) έκδοση εγγυητικών επιστολών, όπως συμμετοχής σε διαγωνισμούς, καλής εκτέλεσης έργου, ανάληψης κρατήσεων (αντικατάσταση δεκάτων), προκαταβολής και πληρωμής υποχρεώσεων.

Ως προς τη χρηματοδότηση του κλάδου των Κατασκευών από τα εγχώρια νομισματικά-χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (NXI) την περίοδο 2002-2021 μπορούν να διακριθούν τρεις φάσεις (Διάγραμμα 4.3). Η πρώτη καλύπτει το χρονικό διάστημα 2002-2010, όπου το υπόλοιπο των δανείων εγχώριων NXI προς τον κλάδο των Κατασκευών υπερ-τετραπλασιάστηκε, από €2,51 δισ. το 2002 σε €11,33 δισ. το 2010, ως αποτέλεσμα της ανόδου της κατασκευαστικής δραστηριότητας και της ταχείας πιστωτικής επέκτασης στην οικονομία. Η δεύτερη φάση καλύπτει την περίοδο 2011-2015, όπου αν και εντάθηκε η εγχώρια οικονομική κρίση, τα υπόλοιπα των δανείων προς τον κλάδο διατηρήθηκαν στα επίπεδα των €10,5 δισ., κατά μέσο όρο, εν μέρει όμως με μεγάλη συσσώρευση μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η τρίτη φάση, η οποία ξεκινά το 2016 και φτάνει μέχρι και το 2021, χαρακτηρίζεται από τη σημαντική μείωση των υπολοίπων χρηματοδότησης

(€3,98 δισ. το 2021 ή -59,2% συγκριτικά με το 2016), η οποία υποδηλώνει ότι οι αποπληρωμές δανείων υπερβαίνουν τις νέες εκταμιεύσεις δανείων προς τις Κατασκευές. Ωστόσο, το μεγαλύτερο μέρος αυτής της μείωσης οφείλεται στις διαγραφές (μη εξυπηρετούμενων) δανείων από τους ισολογισμούς των πιστωτικών ιδρυμάτων. Τα υπόλοιπα χρηματοδότησης στις Κατασκευές ήταν μικρότερα κατά 63,5% τον Δεκέμβριο του 2021 συγκριτικά με τον Δεκέμβριο του 2010, όταν στο σύνολο των επιχειρηματικών δανείων η αντίστοιχη μείωση ήταν 50,1%.

Διάγραμμα 4.3

Ανάλυση χρηματοδότησης κλάδου Κατασκευών από τα εγχώρια NXI, 2002-2021 (υπόλοιπα στο τέλος της περιόδου)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Τα υπόλοιπα δανείων των εγχώριων NXI προς τις δραστηριότητες Αρχιτεκτόνων και Μηχανικών εκτιμώνται το 2020 σε €627 εκατ., και αφορούν κυρίως (€500 εκατ. ή 80%) δάνεια με διάρκεια μεγαλύτερη από 1 έτος.

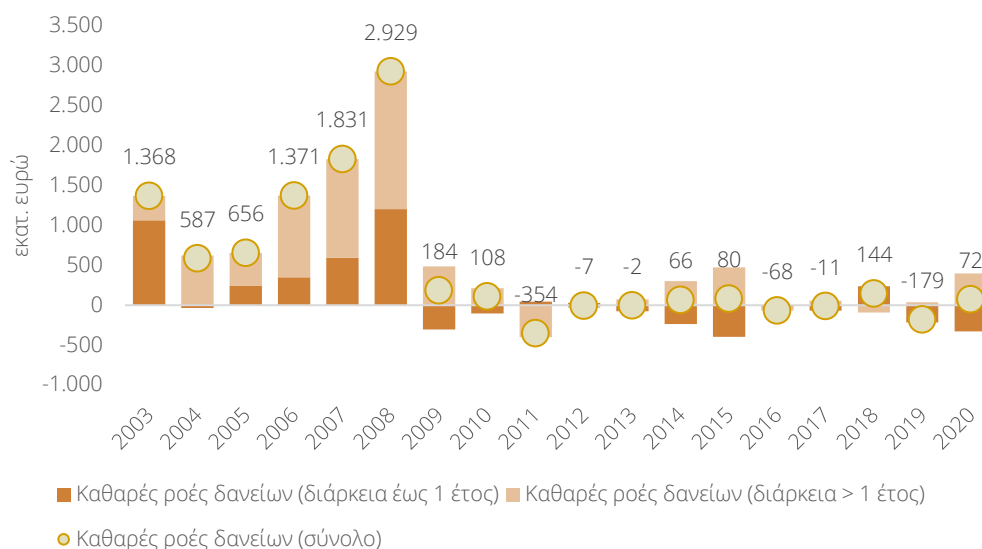
Τον Δεκέμβριο του 2021 το 23% των υπολοίπων δανείων είχαν βραχυχρόνια διάρκεια (μικρότερη από 1 έτος). Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει κυρίως δάνεια που χρησιμοποιούνται ως κεφάλαια κίνησης, χωρίς συγκεκριμένη διάρκεια. Τη μεγαλύτερη συμμετοχή στο συνολικό υπόλοιπο δανείων, με ποσοστό 61%, είχαν τα δάνεια με διάρκεια μεγαλύτερη των 5 ετών, ενώ το 16% του συνολικού υπολοίπου αφορούσε σε δάνεια με διάρκεια από 1 έως 5 έτη. Συνολικά, οι Κατασκευές συγκέντρωσαν το 7,1% του συνόλου των υπολοίπων χρηματοδότησης προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις το 2021. Πρόκειται για έναν από τους κλάδους με υψηλές ανάγκες χρηματοδότησης στην ελληνική οικονομία μετά τη Μεταποίηση, το Εμπόριο, τον Τουρισμό και την Ενέργεια.

Οι καθαρές ροές δανείων προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων δανείων διορθωμένες για τις συναλλαγματικές διαφορές, τις διαγραφές και τις αναταξινομήσεις δανείων. Για τον κλάδο των Κατασκευών η πιστωτική επέκταση ήταν ισχυρή μέχρι και το 2008 (Διάγραμμα 4.4). Οι

καθαρές ροές δανείων προς τις Κατασκευές και τις δραστηριότητες Αρχιτεκτόνων και Μηχανικών υποχώρησαν σημαντικά μετά το 2008, παρουσιάζοντας μέχρι το 2020 στασιμότητα κατά μέσο.

Διάγραμμα 4.4

Καθαρές ροές δανείων στις Κατασκευές, 2003-2020

Πηγή: Εκτίμηση IOBE με βάση στοιχεία της ΤτΕ. Σημ. Οι καθαρές ροές προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων δανείων διορθωμένες για τις συναλλαγματικές διαφορές, τις διαγραφές και τις αναταξινομήσεις. Οι αρνητικές τιμές υποδηλώνουν ότι οι αποπληρωμές δανείων υπερβαίνουν τις εκταμιεύσεις νέων δανείων.

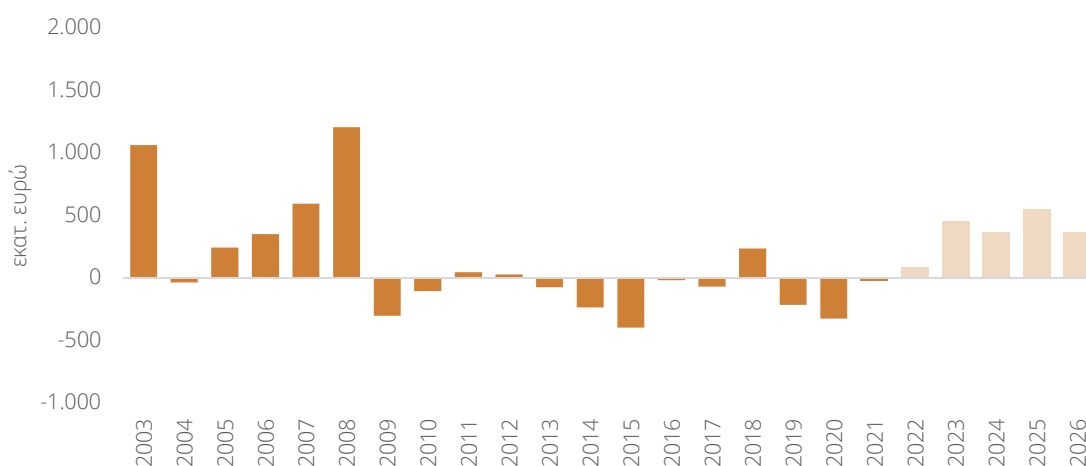
Η στασιμότητα των καθαρών ροών τραπεζικής χρηματοδότησης στη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, στον τομέα των Κατασκευών αλλά και συνολικά στην ελληνική οικονομία, υποδεικνύει την υποχρηματοδότηση των ΜμΕ και αφορά όχι μόνο τις ανάγκες τους σε κεφάλαια κίνησης αλλά και τις επενδυτικές τους ανάγκες. Ως εκ τούτου η οικονομική κρίση και η αδυναμία πρόσβασης σε δανειακά κεφάλαια δημιούργησαν ένα χρηματοδοτικό κενό, το μέγεθος του οποίου προκύπτει από τη διάσταση που υπάρχει μεταξύ προσφοράς και ζήτησης κεφαλαίων από τις ΜμΕ. Με βάση τα στοιχεία της έρευνας SAFE της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το χρηματοδοτικό κενό των ΜμΕ στην Ελλάδα (επομένως και των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα των Κατασκευών) είναι μεγαλύτερο συγκριτικά με τον μέσο όρο στην ΕΕ, διογκώθηκε στα πρώτα χρόνια της οικονομικής κρίσης και αποκλιμακώθηκε σταδιακά μέχρι το 2019. Όμως από το 2020 με την κρίση της πανδημίας και τις άλλες διαταραχές στην οικονομία (π.χ. υψηλό ενεργειακό κόστος) το χρηματοδοτικό κενό των ΜμΕ στην Ελλάδα διευρύνθηκε εκ νέου. Οι δυσκολίες χρηματοδότησης των επιχειρήσεων στον τομέα των Κατασκευών αναδεικνύονται και στην έρευνα οικονομικής συγκυρίας του IOBE, όπου μαζί με την ανεπαρκή ζήτηση αποτελούν τους κυριότερους παράγοντες που επηρεάζουν την κατασκευαστική δραστηριότητα στην Ελλάδα την τρέχουσα περίοδο, αλλά με μια τάση βελτίωσης συγκριτικά με την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Επιπλέον, το υψηλότερο κόστος δανεισμού των ελληνικών επιχειρήσεων συγκριτικά με τον μέσο όρο στην Ευρωζώνη, υποβαθμίζει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων του κλάδου, οι οποίες καλούνται να καλύψουν τις λειτουργικές και επενδυτικές τους δαπάνες, έχοντας σημαντικό μειονέκτημα.

Εκτίμηση αναγκών χρηματοδότησης του τομέα των κατασκευών

Η ανάπτυξη των δημόσιων και ιδιωτικών κατασκευαστικών έργων, η συμμετοχή σε δημόσια έργα και ο εκσυγχρονισμός του παραγωγικού δυναμικού του κλάδου θα απαιτήσουν σημαντικά αυξημένους πόρους χρηματοδότησης από το χρηματοπιστωτικό σύστημα, τόσο σε κεφάλαια κίνησης όσο και σε μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δανειακά κεφάλαια. Με βάση τα αποτελέσματα των οικονομετρικών εκτιμήσεων και την προσδοκώμενη εξέλιξη της κατασκευαστικής δραστηριότητας, εκτιμάται ότι οι καθαρές ροές δανείων με διάρκεια έως 1 έτος (κεφάλαια κίνησης) στις Κατασκευές θα μπορούσαν να κυμανθούν την περίοδο 2022-2026 από €363-€546 εκατ.. Αντίστοιχα, οι καθαρές ροές δανείων με διάρκεια μεγαλύτερη από 1 έτος εκτιμάται ότι θα μπορούσαν να κυμανθούν την ίδια περίοδο από €1,04 - €1,44 δισ. (Διάγραμμα 4.5 και Διάγραμμα 4.6).

Διάγραμμα 4.5

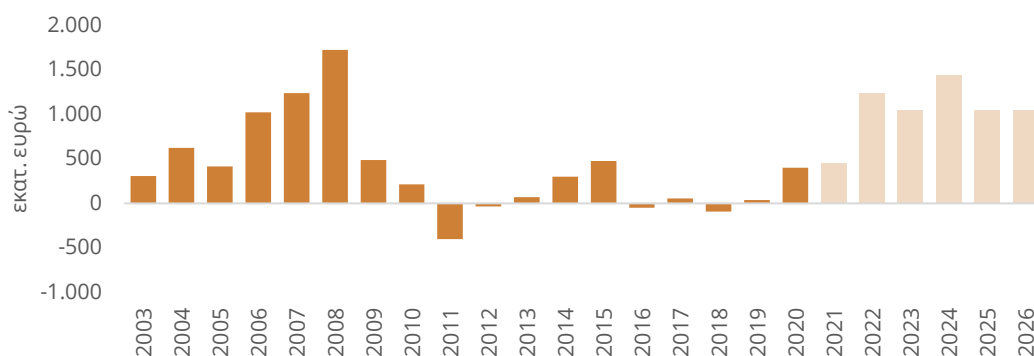
Καθαρές ροές δανείων με διάρκεια έως 1 έτος στις Κατασκευές, 2003-2026

Πηγή: IOBE.

Διάγραμμα 4.6

Καθαρές ροές δανείων με διάρκεια > 1 έτος στις Κατασκευές, 2003-2026

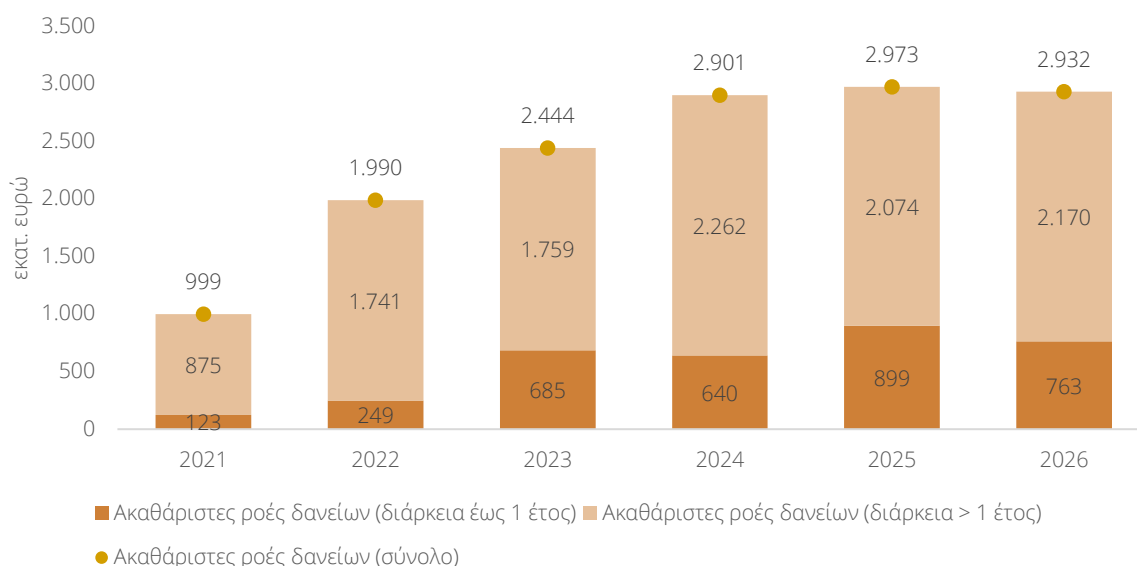
Πηγή: IOBE.

Οι καθαρές ροές δανείων με διάρκεια έως 1 έτος στις δραστηριότητες Αρχιτεκτόνων και Μηχανικών εκτιμάται ότι θα μπορούσαν να κυμανθούν από €46-€124 εκατ., ενώ με διάρκεια μεγαλύτερη από 1 έτος από €99 - €212 εκατ..

Συνολικά, εκτιμάται ότι οι ετήσιες ακαθάριστες ροές δανείων στον τομέα των Κατασκευών θα μπορούσαν να κυμανθούν από €2,0-€3,0 δισ. την περίοδο 2022-2026 (Διάγραμμα 4.7). Οι ακαθάριστες ροές βραχυπρόθεσμων δανείων εκτιμάται ότι θα μπορούσαν να κυμανθούν από €250 εκατ. έως €900 εκατ.. Η πλειονότητα των δανείων θα είναι μακροπρόθεσμα δάνεια με διάρκεια μεγαλύτερη από ένα έτος, με τις ακαθάριστες ροές τους να κυμαίνονται από €1,7 έως €2,2 δισ..

Διάγραμμα 4.7

Εκτίμηση ακαθάριστων ροών δανείων προς Κατασκευές και δραστηριότητες Αρχιτεκτόνων και Μηχανικών, 2021-2026

Πηγή: IOBE. *Οι ακαθάριστες ροές προκύπτουν από τις καθαρές ροές διορθωμένες με βάση μια εκτίμηση για τις αποπληρωμές δανείων.

Ανάλυση αναγκών χρηματοδότησης επιχειρήσεων του τομέα των κατασκευών

Στη μελέτη διερευνώνται περαιτέρω οι ανάγκες χρηματοδότησης του τομέα των Κατασκευών, λαμβανομένων υπόψη ενδεχόμενων διαφορετικών χαρακτηριστικών των επιχειρήσεων, με την αξιοποίηση δεδομένων από λογιστικές καταστάσεις τεχνικών και μελετητικών επιχειρήσεων που καλύπτουν την περίοδο 2000-2020. Απώτερος στόχος είναι η στατιστική εκτίμηση της σχέσης μεταξύ του ύψους του βραχυπρόθεσμου και μακροπρόθεσμου δανεισμού των επιχειρήσεων με μεταβλητές, όπως η κερδοφορία και ο κύκλος εργασιών, ώστε να προσδιοριστούν συμπληρωματικά οι ανάγκες των τεχνικών και μελετητικών εταιριών για δανειακά κεφάλαια με βάση το μέγεθος τους. Επισημαίνεται ότι η συγκεκριμένη ανάλυση διενεργείται με διαφορετική μεθοδολογία και με χρήση στοιχείων για τα υπόλοιπα τραπεζικών δανείων (και όχι τις καθαρές ροές δανείων), τα οποία περιλαμβάνουν και τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια. Ως εκ τούτου, οι δύο

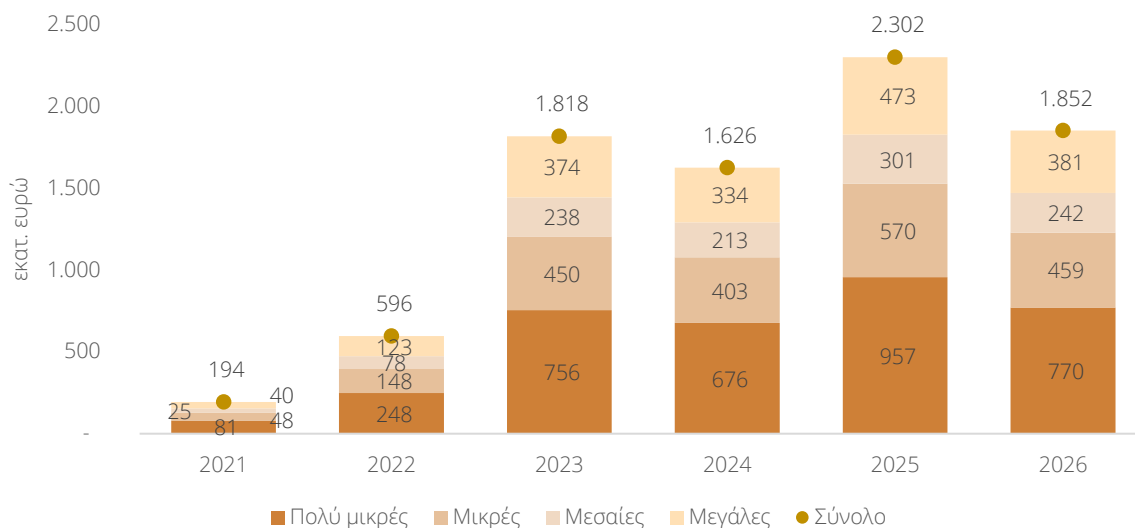
προσεγγίσεις για τον προσδιορισμό των αναγκών χρηματοδότησης που χρησιμοποιήθηκαν στη μελέτη δεν είναι άμεσα συγκρίσιμες μεταξύ τους, αλλά παρέχουν μια εκτίμηση του δυνητικού εύρους των αναγκών χρηματοδότησης του τομέα των Κατασκευών τα επόμενα χρόνια.

Η ανάπτυξη των Κατασκευών θα ενισχύσει σημαντικά και τα μεγέθη των επιχειρήσεων του τομέα τα επόμενα χρόνια. Εκτιμήθηκε ότι συνολικά ο κύκλος εργασιών του τομέα θα διπλασιαστεί την περίοδο 2021-2026, φτάνοντας τα €19,8 δισ. το 2026, εφόσον απορροφηθεί το σύνολο των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης (επιχορηγήσεις και δάνεια) που έχει θεωρηθεί στη μελέτη ότι θα κατευθυνθεί σε κατασκευαστικά έργα.

Η προσδοκώμενη αύξηση του κύκλου εργασιών των τεχνικών και μελετητικών επιχειρήσεων θα ενισχύσει και την ανάγκη για αύξηση του τραπεζικού δανεισμού τους. Ο συνολικός καθαρός τραπεζικός δανεισμός των επιχειρήσεων του τομέα την περίοδο 2022-2026 εκτιμάται ότι θα αυξηθεί συγκριτικά με το επίπεδο του 2020 κατά €596 εκατ. έως €2,3 δισ. (Διάγραμμα 4.8). Για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις, η αύξηση του συνολικού τραπεζικού δανεισμού εκτιμάται ότι θα κυμανθεί από €248 εκατ. έως €957 εκατ., που αντιπροσωπεύει το 42% της συνολικής αύξησης. Οι μικρές επιχειρήσεις συγκεντρώνουν το 25%, οι μεσαίες το 13% και οι μεγάλες το 21% της συνολικής αύξησης του καθαρού τραπεζικού δανεισμού.

Διάγραμμα 4.8

Εκτίμηση μεταβολής συνολικών τραπεζικών δανείων ανά κατηγορία επιχειρήσεων

Πηγή: IOBE.

Συμπερασματικά, οι προοπτικές για τις Κατασκευές είναι, υπό προϋποθέσεις, θετικές. Η προσδοκώμενη άνοδος της κατασκευαστικής δραστηριότητας θα ενισχύσει την ανάγκη των επιχειρήσεων και των επαγγελματιών του τομέα για χρηματοδότηση τα επόμενα χρόνια. Ωστόσο, οι δυσκολίες στη χρηματοδότηση και το υψηλότερο (συγκριτικά με άλλες χώρες της Ευρωζώνης) κόστος δανεισμού των τεχνικών επιχειρήσεων και επαγγελματιών παραμένουν εμπόδια. Συγχρόνως, το χρηματοδοτικό κενό στην Ελλάδα είναι σταθερά υψηλότερο έναντι του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Οι δυσκολίες στη χρηματοδότηση και το υψηλό χρηματοδοτικό κενό μπορεί να αμβλυνθούν με τη χρήση διάφορων χρηματοδοτικών εργαλείων (π.χ. εγγυητικά

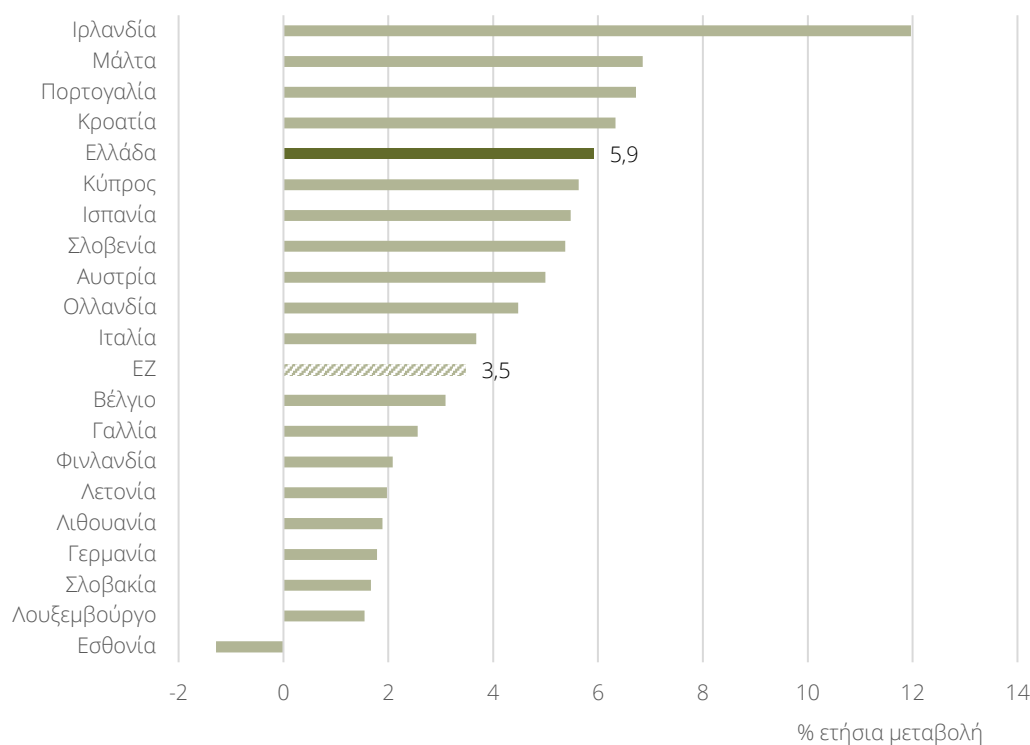

κεφάλαια, επιδότηση επιτοκίου, κ.ά.), ώστε αντίστοιχα να περιοριστούν οι έντονες διαταραχές στην επιχειρηματική δραστηριότητα και στο επίπεδο των επενδύσεων και να υλοποιηθούν απρόσκοπτα οι δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις σε κατασκευαστικά έργα τα επόμενα χρόνια.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Διάγραμμα 1

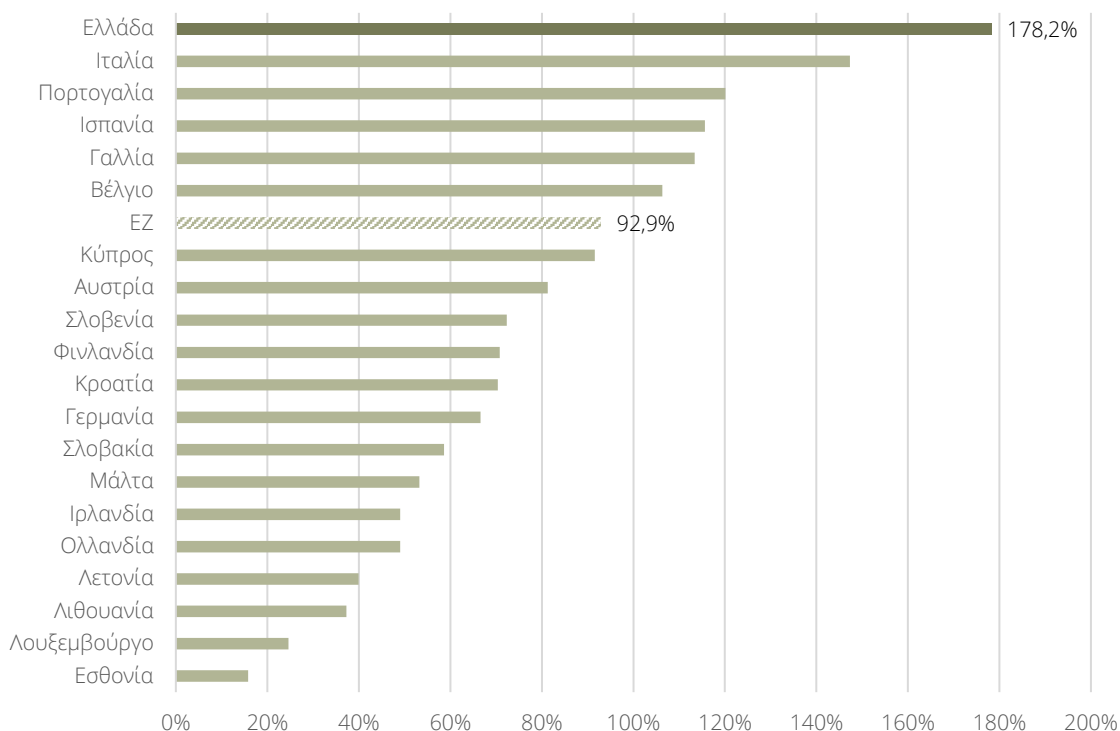
Ρυθμός Μεταβολής ετήσιου πραγματικού ΑΕΠ, 2022

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 2

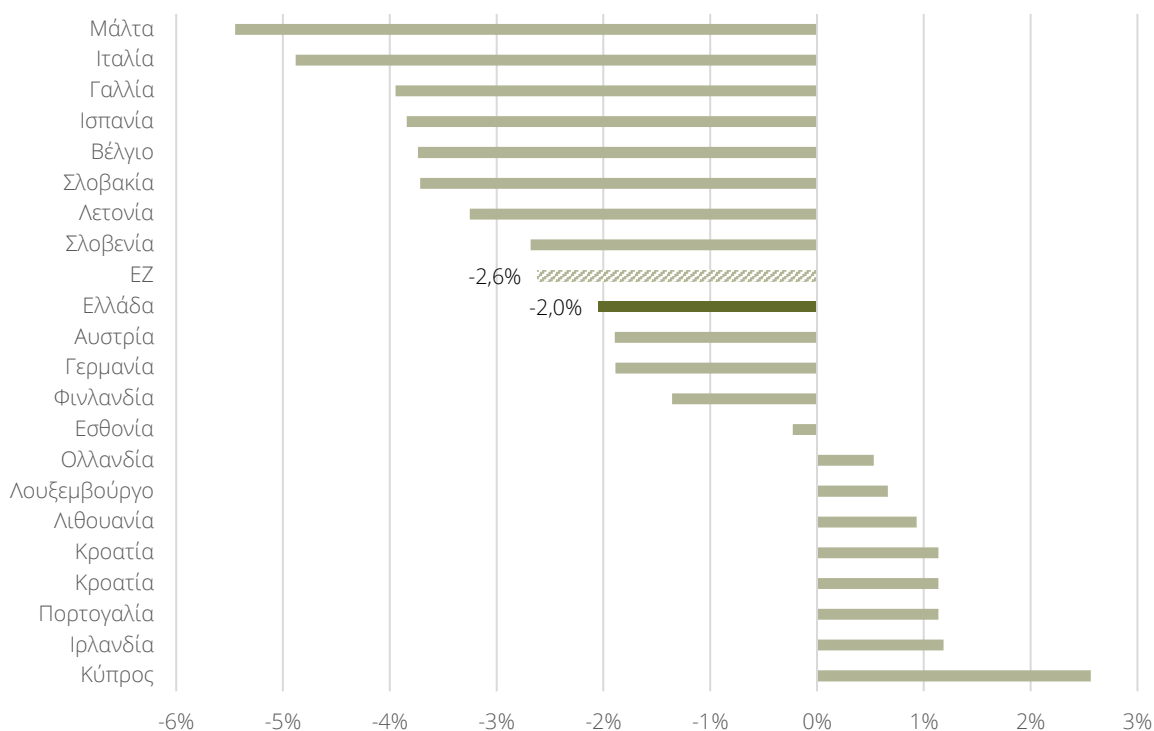
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ, γ' τρίμ. 2022

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 3

Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ, γ' τρίμ. 2022 (*)

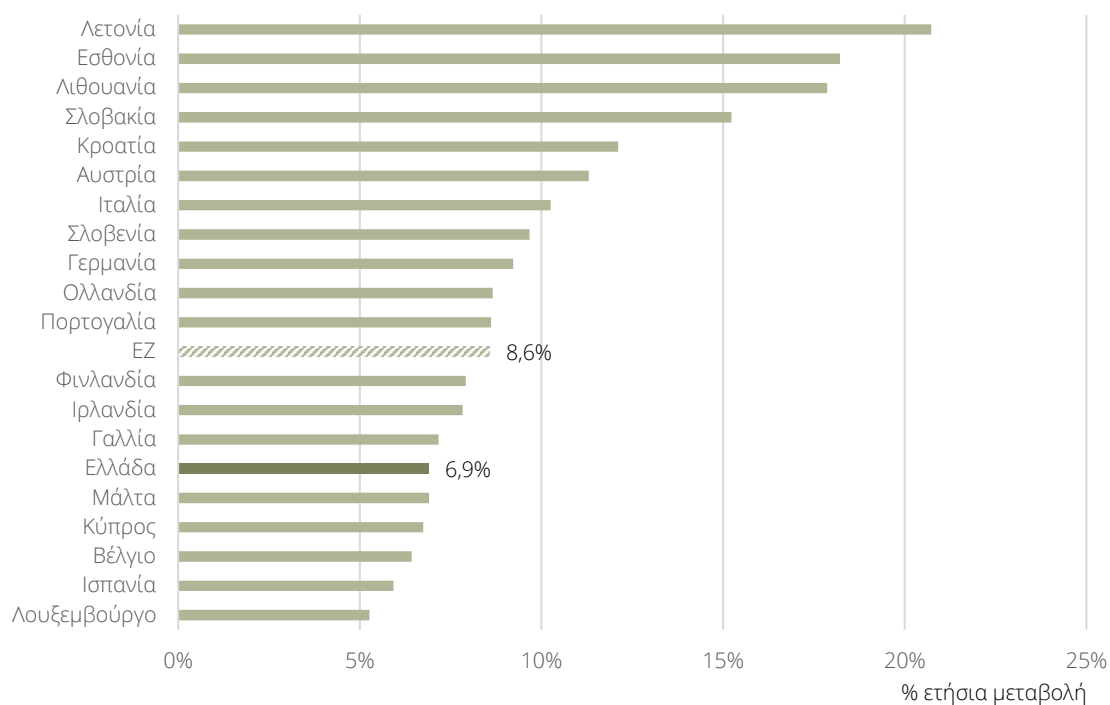

(*) Ετησιοποιημένα στοιχεία (κινητός μέσος όρος 4 τριμήνων, έως και γ' τρίμ. 2022)

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 4

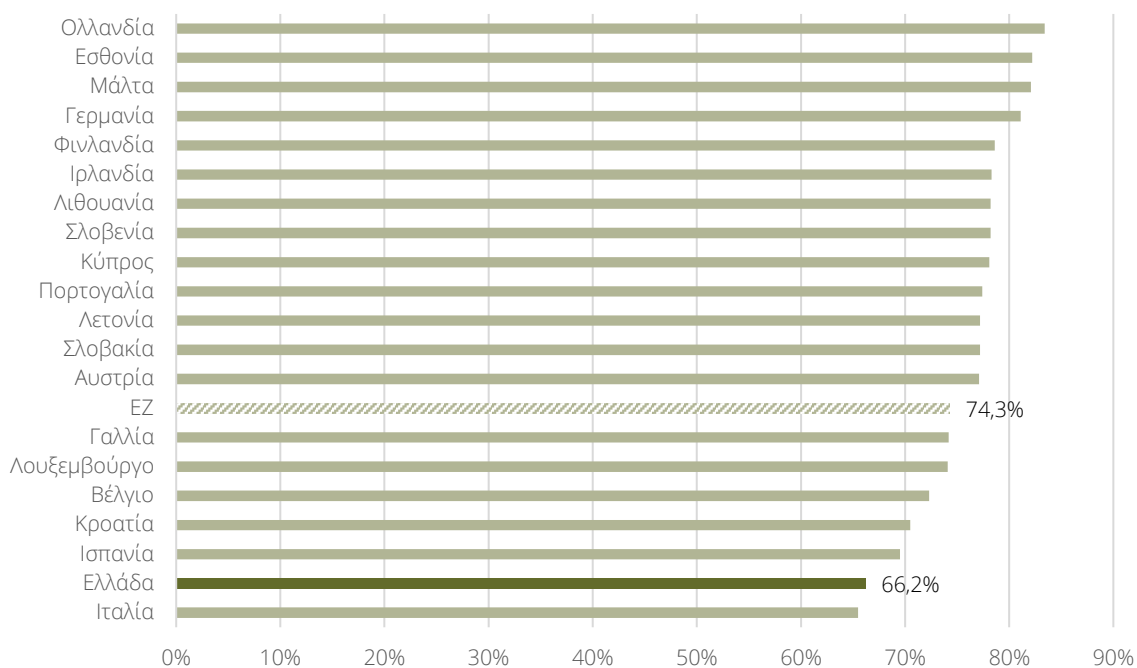
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή, Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2023

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 5

Απασχόληση, δ' τρίμ. 2022 (*)

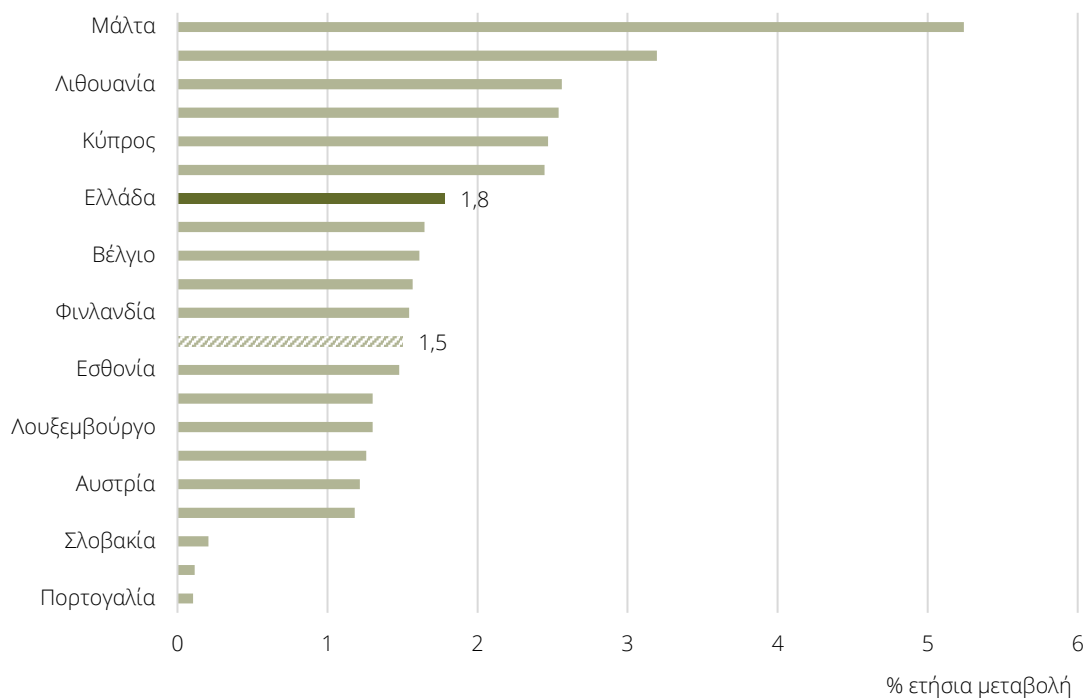

(*) % απασχολούμενων ηλικίας 20-64 ετών στο σύνολο του αντίστοιχου πληθυσμού

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 6

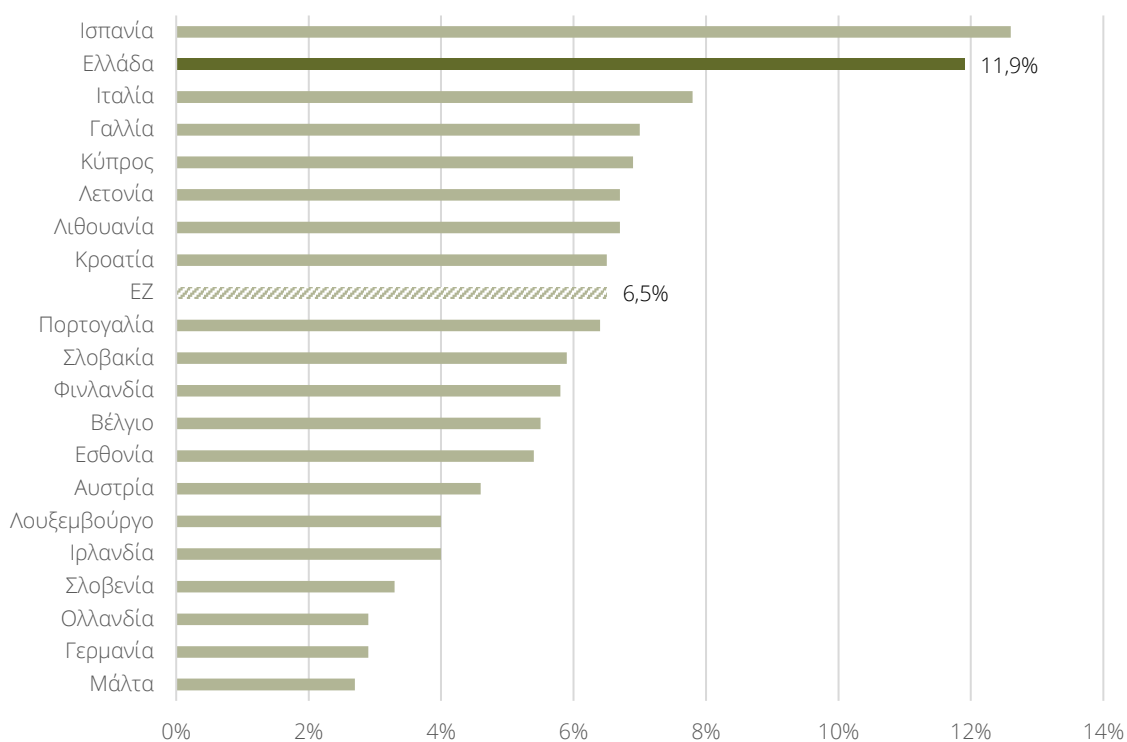
Μεταβολή απασχόλησης, δ' τρίμ. 2022 (*)

(*) αφορά απασχολούμενους ηλικίας 20-64 ετών

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 7
Ανεργία, δ' τρίμ. 2022 (*)

(*) % ανέργων ηλικίας 20-64 ετών στο σύνολο του αντίστοιχου ενεργού πληθυσμού, εποχικά διορθωμένα στοιχεία

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Eurostat